

Sermones quatuor nouissimorum

<https://hdl.handle.net/1874/461431>

Amst. 1587

Joh. Jeroen = 133.

Sermones quatuor novissimorum

Rabrice huius tractat⁹ sermonū quatuor nouissimo
rum q in quinq ptes diuidit^r pncipales In pma
pte q subdiuidit^r in pñmum et tractatū sapiens
oñdit erudendam esse negligentia agentorū. In scda horta
tur ad prouidentia futurozū. In tertia pponit cōsiderationez
iudiciū extremi. In quarta tractat acerbitem penarum infer
ni. In quinta z pñima de beatorū premio finali.

Prohemiu cōtinens unū tantū sermonem.

Sermo pñimal⁹ de mēoria nouissimozū cōtinens parāg. ii.

Parāgph⁹ pñmus. triplex incōmodū iaurim⁹ p pñm

Parāg. ii. triplex remediū contra triplex incōmodum.

Tractat⁹ cōtinens sermones tres. Sermo pñmus de genē

z spe nre actōis idest qd operandū est cōtinens parāg. quoz.

Parāg pñmus. opa nostra debent esse opera penitentie.

Parāg. ii. opa nostra debent esse opera misericordie.

Parāg. iii. opa nostra debent esse opera sapientie.

Parāg. iiii. opa nostra debent esse opera patientie.

Sermo. ii. de fructu z fine nre intentionis. i. qre opandū

est cōtinens parāg. iiii. **P**ara. i. opandū ē ppter pñcula pñ

uenda. **P**ara. ii. operandū est ppter merita cumulanda.

Parāg. iii. operandū est ppter delectationem internaz.

Parāg. iiii. operandū est ppter retributionem eternam.

Sermo. iii. de moto z ordine executionis. i. qualiter ope

randum est cōtinens para. iiii.

Parāg pñmus. indurare debemus celeriter.

Parāg. ii. laborare debemus fideliter.

Parāg. iii. continuare debemus viriliter.

Parāg. iiii. consummare debemus humiliter.

Secunda pars cōtinens sermones. xiiii.

Sermo prim⁹ de distinctione nouissimozū cōtinens pa

Parāg. i. tenē debem⁹ locū nouissimum. (rag. quatuor.

Parag. ii. precauere debemus tempus nouissimum

Parag. iii. preuidere debemus finem nouissimum

Parag. iiii. cogitare debemus quadruplex esse nouissimū

De morte nature sermones sex quibus premittitur de morte multiplici distinctio generalis.

Sermo primus de mortis sententia continens parag. iiii.

Parag. i. mortis sententia est generalis.

Parag. ii. mortis sententia est rationalis

Parag. iii. mortis sententia est medicinalis

Para. iiii. mortis sententia est irreuocabilis

Sermo ii. de mortis angustia continens para. iiii.

Parag. i. mortis angustia ostenditur ex amore unionis.

Para. ii. mortis angustia ostenditur ex dolore passionis

Para. iii. mortis angustia ostenditur ex terrore desolationis.

Sermo iii. de mortis pntia continens parag. phos quor.

Parag. i. mors est horis singulis meditanda.

Para. ii. mors est locis omnibus expectanda.

Para. iii. mors est mentibus cunctis formidanda

Para. iiii. mors est modis omnibus toleranda

Sermo iiii. de morientiu differentia continens para. tres.

Parag. i. impii moriuntur cum angustia.

Para. ii. iusti moriuntur cum fiducia

Para. iii. pfecti moriuntur cum leticia

Sermo v. mors quoru est desideranda continens para. iiii.

Para. i. iusti mortem desiderant ppter timores transgressionis.

Para. ii. iusti mortem desiderant ppter dolorem afflictionis.

Para. iii. iusti mortem desiderant ppter fauorem emulatiois.

Para. iiii. iusti mortem desiderant ppter dulcorem pregustatiois.

Sermo sextus de morte subita continens parag. phos. xii.

Parag. i. mors subita infligitur ppter pctam inobedientie Para. ii. mors subita infligitur ppter pctam murmuratiois et impatientie

para. iii. mors subita infligitur propter peccatū irreuerentie.
para. iii. mors subita infligitur propter peccatum seditionis
para. v. mors subita infligit ppter pctm imple oppressionis
para. vi. mors subita infligit propter pctm effrenate luxurie,
para. vii. mors subita infligitur ppter voti transgressionem
para. viii. mors subita infligitur propter peccatū blasphemie
para. ix. mors subita infligitur propter desperationem
para. x. mors subita infligit ppter pctm pusillani ⁊ somnolentie
para. xi. quare mors subita quantoq; infligitur iustis
para. xii. si mors subita iusti infligit nō ē de corū salute dīperādū

¶ De morte gratie sermo vnicus cōtinens para. x. se-
cundum q̄ sunt. ix. gradus et effectus amoris

para. i. in pmo gōu spiritualiter moriturus infirmat et tolet
para. ii. in secundo gōu mortis gratie dolor augmētat ⁊ lāguet
para. iii. in tertio gradu mortis gr̄ie lāguor vigoratur et pallet
para. iiii. in quarto gradu mortis gratie motus destituitur
para. v. in quinto gradu mortis gratie sensus obtunditur
para. vi. in vi gradu mortis gr̄ie nex⁹ corporis et aie dissoluit
para. vii. in vii gradu mortis gratie spūs egreditur
para. viii. in viii. gōu mortis gratie corpus mortuum sepeliet
para. ix. in. ix. gōu mortis gr̄ie corp⁹ mortuum resoluitur

¶ De morte culpe sermones tres

¶ Sermo. i. de spiritualis mortis pgressib⁹ cōtinēs pag. tres

para. i. mors culpe consistit quantoq; in corde

para. ii. mors culpe quantoq; consistit in ore

para. iii. mors culpe e quante q; consistit in opere

¶ Sermo secundus de moriendi modis q̄ plurimis cōtinēs
paragraphos septem

para. i. quidam suspenduntur in altum per superbiam

para. ii. quidam toxicantur p inuidiam
para. iii. quidam gladio trucidantur per iracundiam
para. iiii. quidam submerguntur p auariciam
para. v. quidam cruci effiguntur per accidiam
para. vi. quidam viui sepeliuntur per ingluuiem
para. vii. quidam incenduntur per luxuriam

Sermo iiii. de signis mortem monstrantibus continens para
xii. secundum q sunt vnde¹²decim signa mortis

para. i. primum signum mortis est gustus infectio
para. ii. secundum signum mortis est digestiue defectio
para. iii. tertium signum mortis est vultus immutatio
para. iiii. quartum signum mortis est pulsus deordinatio
para. v. quintum signum mortis est inquietus sompnus
para. vi. sextum signum mortis est sudor inordinatus
para. vii. septimum signum mortis est fetoris exalatio
para. viii. octauum signum mortis est locutionis amissio
para. ix. nonum signum mortis est memorie obtusio
para. x. decimum signum est motus cessatio
para. xi. vndecimum signum mortis est quando desit alius
para. xii. duodecimum signum mortis est qn desit tacitudo

De mortuis in purgatorio sermones tres

Sermo i. de purgatorio qntu ad sui entia; continens pag. tres
para. i. multiplex pbario q purgatorium fit
para. ii. anime purgare statim transferuntur ad celum
para. iii. vbi fit purgatorium

Sermo ii. de penis purgatorii continens para. v.
para. i. pena damni qui est in purgatorio est grauissima
para. ii. pena sensus est grauissima ratione instrumenti affligent
para. iii. pena seip est grauissima rone dei penas homi infligentia

para. iiii. nō ōnes eq̄līter puniūt pa. v. de exhortatiōe salubri

Sermo tertius de compassione ad animas in purgatorio entes habēda ⁊ adiutorio impēdēto cōtinēs para. p.
para. i. miserandū est animabus qz durissime tūciantur
para. ii. miserandū est aiab⁹ qz a dei visione diuissime retardāt
para. iii. miserandū ē animabus quia nō possūt opari meritoria
para. iiii. miserandū est animabus quia quantū est de lege cōmuni non possunt ad nos venīre ad petendum suffragia
para. v. miserandū ē aib⁹ qz ad hō obligāt suscepta beneficia
para. vi. ad miserandū aiab⁹ mouere debz nrā in futuro idigētia
para. vii. iuuari possunt anime p orationum suffragia
para. viii. iuuari possunt anime p oblationum sacrificia
para. ix. iuuari possunt anime p afflictiua ieiunia
para. x. iuuari possunt anime p elemosinarum subsidia

Tercia pars continens sermones ix

Sermo. i. de tribulatōe q̄ erit in tpe antichristi continens pa. x.

para. i. continuantur dicta dicēdo

para. ii. de ortu antichristi

para. iii. de vita antichristi

para. iiii. antichristus seducet homines callida psuasiōe

para. v. antichristus seducet homines tenozum largitiōe

para. vi. antichristus seducet homines tormentorum inflīctōe

para. vii. antichristus seducet homines miraculorū opatione

para. viii. de pseudo apostolis antichristi

para. ix. de enoch et helia

para. x. de interitu antichristi

Sermo. ii. de consummatione mundi continens para. xi.

para. i. cōsummationem seculi pcedet sathane solutio

para. ii. cōsummationē seculi pcedet caritatio infirigidatio

Para. iiii. cōsumationē seculi p̄cedet iniquitatis multiplicatio
para. iiii. i. vniūso fiet cōmotio para. v. cōmotio erit i dēonib⁹
para. vi. commotio erit in hominibus
para. vii. commotio erit in omnibus elementis
para. viii. commotio erit in corporibus celestibus
para. ix. commotio erit in beatis spiritibus
para. x. quīdecim signa hieronimus enumerat
para. xi. de mundi purgatione

Sermo tercius de resurrectione generali continēs para. v.
para. i. q̄ futura sit resurrectio pa. vnusq; resurget i dē numero
para. ii. resurgent in perfecta etate
para. iii. omnes resurgent immortales
para. v. non erunt omnes impassibiles

De iudicio sermones quinq;

Sermo prim⁹ de gbusdā circūstātiis iudicii cōtinēs pag. v.
para. i. primus q̄ iudiciū est futurum
para. ii. in qua forma christus iudicabit
para. iii. de occurſu iustorum et impiorum ipsi iudici
para. iiii. de loco iudicii
para. v. de quatuor ordinibus qui erunt in iudicio

Sermo. ii. de iudicatorū pemptoria citatione cōtinēs pa. v.
para. i. citatio mortuorum ad iudiciū erit generalis
para. ii. citatio ad iudiciū erit terribilis ppter subitā vocationē
para. iii. citatio ad iudiciū erit terribilior ppter peccōrū omnium
recordationē para. iiii. citatio ad iudiciū erit terribilissima ppter
necessitatem compendi coram iudice

pa. v. iudex iōe iōmutabil manēs n̄ eos mō videbit ab oib⁹
Sermo. iii. de meritorū discussione cōtinēs pag. p̄hos. viii.
para. i. de iudicis dominatione

- para. ii. de oratorum congregatione
para. iii. de congregatorum distinctione
para. iiii. de meritorum discussione
para. v. de discussorum publicatione
para. vi. de publicatorum attestatione
para. vii. de attestorum obiurgatione
para. viii. quare ibi sola opera misericordie memorantur
Sermo quartus de sententie plantatione continens pag. phos. viii.
para. i. primus de sanctorum commendatione
para. ii. de commendatorum inuitatione
para. iii. de inuitatorum inuestitione
para. iiii. de inuestitorum possessione
para. v. de impiorum exprobratione
para. vi. de exprobratorum condemnatione
para. vii. de admiratiua exclamatione
para. viii. de salubri exhortatione
Sermo v. de plate sententie executione continens. para. iii.
para. i. executio velox sine dilatione
para. ii. ratio ordinis in prosecutione
para. iii. comparatio pene sensus ad penam damni que illarum
sit grauior in afflictione
Sermo ix. de statu mundi post iudiciu continens para. iiii.
para. i. primus post iudiciu cessabit omnis generatio et corruptio
para. ii. que creature manebunt post iudiciu et q non
para. iii. de inuolutione mundi
para. iiii. de specie mundi inuoluti
Quarta pars continens sermones. v.
Sermo primus de penarum infernalium diuersitate continens pa. xiii.
para. i. v. l. e. est de penis infernalibus meditari
para. ii. diuersitas penarum numerari non potest

para. iiii. enumerantur aliquę penę paucę de multis
 para. iiii. de ardore specialiter: pa. v. de ardore frigore 7 fetore
 para. vi. de ardore et fetore: pa. vii. de ardore 7 fetore 7 fumo
 para. viii. de ardore fetore et tēpestate para. ix. de tenebris
 para. x. de egestate famis: para. xi. de ariditate sitis
 para. xii. de gemitu et fletu: para. xiii. de attritione Abenū
 para. xiiii. de torzionibus
 para. xv. de amaritudine
 para. xvi. de turpitudine para. xvi. de imbecillitate
 para. xviii. de infirmitate
 para. xix. de seruitute
 para. xx. de ira para. xxi. de odio
 para. xxii. de discordia
 para. xxiii. de desolatione

¶ Sermo secundus de acerbitate penarū inferaliū con-
 tinens paragraphos quatuor
 para. primus pene infernales acerbissime sūt i sōmo acerbiter
 para. secundus pene infernales sunt sine interpolatione
 para. iiii. pene infernales sunt sine mitigatione
 para. iiii. infern⁹ interior erit acerbior omnib⁹ penis exteriorib⁹

¶ Sermo terci⁹ de eternitate penarū inferaliū cōtinēo pa. vi.
 Para. i. de penarum eternitate
 para. ii. de quadruplici genere tenebrarum
 para. iiii. quomodo orto fit in inferno et quomodo non
 para. iiii. de honore multiplici
 para. v. de damnatorum desperatione
 para. vi. de salubri exhortatione

¶ Sermo iiii. de acerbitate 7 eternitate penarū cōtinēo pa. viii.
 Para. i. de rationibus quibus probari videtur qd pene infer.

nales non debent esse acerbæ in summo

para ii. de solutione rationum probantium penas inferni nō
esse acerbæ in summo

para iii. q̄plicz pene infernales sunt acerbissime puniūt tñ cūtra
condignum

para iiij. de eternitate penarum

para v. de ratione pbante penas non esse eternas

para vi. de alia ratione probante penas non esse eternas

para vii. quare pene infernales sunt eterne

Para viij. de cēplis mādūcētib⁹ icognitionē et nitatē pēanū

Sermo. v. continens de reuelationibus pagra. iij. secundū q̄
tres sunt reuelationes

Para. i. de visione cuiusdam anglici

para. ii. de visione tūdali ¶ para. iij. de visione caroli calui

¶ Quinta pars continens sermones vi.

Sermo i. de beatitudine in generali continens pa. quatuor

para. i. de introductione sanctorū in gloriā et de ip̄a i generali

para ii. de contemplatione beatitudinis

pa. iij. de debilitate et defectu humane cognitionis respectu be
atitudinis

para. iij. q̄liter deueniat homo in cognitionem beatitudinis

Sermo. ii. de beatitudine i speciali seu de totib⁹ cōtinēs pa. iij.

Para i. de duplici beatitudine

para ii. de distinctione totū quia alie sūt anime alie corporis

¶ Para iij. de totibus anime in generali

Sermo terc⁹ de totibus anime in speciali cōtinēs pa. iij.

para. i. de p̄ma tote que est diuina visio

para. ii. de secunda que est fructio

para. iij. de tertia que est s̄cra t̄ctio

Sermo quartus de totis corporis continens paragraphos. v.
para. i. de numero et sufficientia totum corporis
para. ii. de ratione et origine prime totis que est claritas
para. iii. de origine secunde totis que est agilitas
para. iiii. de origine tercie totis que est impassibilitas
para. v. de origine quarte totis que est spiritualitas

Sermo quintus de septem partibus beatitudinis ad animam
pertinentis continens paragraphos. viii.

para. i. de. xiiii. partibus beatitudinis. septem anime et septem corporis
para. ii. de prima parte beatitudinis anime que est sapientia
para. iii. de secunda parte beatitudinis anime que est amicitia
para. iiii. de tertia parte beatitudinis anime que est concordia
para. v. de quarta parte beatitudinis anime que est honor
para. vi. de quinta parte beatitudinis anime que est potentia
para. vii. de sexta parte beatitudinis anime que est securitas
para. viii. de septima parte beatitudinis anime que est gaudium

Sermo sextus de septem partibus beatitudinis corporis
continens paragraphos. xi.

para. i. de prima parte beatitudinis corporis que est pulchritudo
para. ii. de secunda parte beatitudinis corporis que est agilitas
para. iii. de tertia parte beatitudinis corporis que est fortitudo
para. iiii. de quarta parte beatitudinis corporis que est libertas
para. v. de quinta parte beatitudinis corporis que est sanitas
para. vi. de sexta parte beatitudinis corporis que est voluptas
para. vii. quod non erat ibi voluptas carnalis
para. viii. de exclusione errorum quorundam
para. ix. de obiectionibus in
para. x. de solutione obiectionum
para. xi. de. vii. parte beatitudinis corporis que est longevitas
(conarium.

Expliat Rubrica.:

Sermones quatuor nouissimorum pueriles et necessarii: unum
quemque in deuotionis artibus et dei timore inducentes.

Thema probemiale.

Animarum salutem pio zelans affectu. consideransque suam
me fore necessarium ad salutem studiosam prouidentiam
futurorum seu nouissimorum meditationes prouidenda cum
affectu. tractatulum istum breuem utilem et facilem iuxta scientiole
mee modum et ingenii paruitatem. summo dirigente magistro: pro
nens componere curiositatem: ornatumque verborum curam contemne
re hominum curiositatibus deseruire. Sciens quod sicut ait egregius
predicator. Non est regnum dei in sermone: sed in virtute. Erunt
adiuuante gratia iesu christi sermo meus et predicatio mea non in persuasio
nibus humane sapientie verbis sed in ostensione spiritus et virtutis
scripture diuine dumtaxat eloquiis et sanctorum doctorum senten
tiis sacris utens ad instructionem simplicium exhortationem fide
lium. excitationem pigriorum. ac obstinatorum duritiam confringendam
Quia scriptum est. Nonne verba mea quasi ignis ardens et quasi
malleus conterens petras. Et iterum. viuus est sermo dei et efficax
et penetrabilior omni gladio ancipiti perungens usque ad diuisionem
animae ac spiritus: compagum quoque et omnium medullarum. Li
ber itaque pensis sileo simplici rudi que traditur: non ornatu verborum
compositus. non per texturas ratiocinative disputationis sed per mo
dum exhortative predicationis editus quique partibus integratur:
partes vero singule per sermones. sermones autem per paragraphos di
uiduntur. In prima parte thema probemiale premitur. postmodum
tractatur tribus dumtaxat sermonibus adornatur. Probemium duos
nam paragraphos continet. In primo triplex incommodum quod incur
rimus per peccatum ostenditur. In secundo triplex remedium eto
cetur. Tractatus continet sermones tres. Primus docet genus
et speciem nostre actionis et cetera prout in tabula rubricarum
per ordinem annotatur.

Prima pars.

Prohemium.

In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua: et in eternum non peccabis **Ecc. vii.** **Para. i.** Humanum genus tria incommoda per peccatum primi hominis incurrisse non tam legimus in scripturis quam sensibiliter experimur in nobis: videlicet difficultatem ad bonum agendum: imprudentiam ad futura prouidendum: et pronitatem ad peccandum. quia per peccatum fuit homo viribus enervatus: sensibus obscuratus: acibus reprimatus. Iuste quidem homo recedens ab omnipotente deo cecidit in impotentiam: recedens a summo sapiente: amisit sapientiam: recedens a summo bono perdidit innocentiam: ab his tribus malis omnia mala originem sortiuntur. **Para. ii.** **Be.** autem infinite misericordie et pietatis immense: per sapientem diuinitus inspiratum. Contra tria premissa dat nobis per pulcherrimum documentum: saluberrimum hortamentum: fidelissimum consilium: et efficacissimum remedium dicens ita in omnibus operibus tuis memorare nouissima te. Primo namque excludit negligentiam: secundo suadet prouidentiam: tertio permittit hominem per hoc ad innocentiam reformari. In primis ergo excludit negligentiam: supponens operum meritorum cum dicit: in omnibus operibus tuis memorare te. Ex vi quippe sermonis et ex ipso modo loquendi ostendit unum quemque fidelem non debere otiosum esse nec pigrum seu negligentem sed strenue operantem. De homine in statu innocentie dicitur. **Gen. ii. cap.** Tulit dominus deus hominem et posuit eum in paradiso voluptatis: ut operaretur et custodiret illum. Sed hec operatio erat ei sine fatigatione tedio et dolore. Eadem vero post lapsum diuturna est. Quia comedisisti de ligno ex quo tibi preceptum ne comederes: maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex cunctis diebus vite tue. Sequitur In sudore vultus tui vesceris pane tuo: et iob. v. dicitur Homo ad labores nascitur: et auis ad volatum. Secundo hortatur sapiens ad prouidentiam cum dicit:

Memorare nouissima tua In his. n. p̄cipue cōsistit vel dāna
tionis periculum: vel p̄curatio salutis. **Seco** attentissimehorta
tur idem sapiens. **Ec. xxxviii.** Memento nouissimorū z noli
obliuisci. **Tertio** promittit innocentia cū dicit z in eternū non
peccabis. **Cuz** summa diligentia consideret vnusq̄sq̄ q̄z fidele
consiliū: q̄z salubre documentū. **O** consiliū nulla ratione sper
nendū. o documentū nulla obliuione delendum sed potius cū
summo studio: sūma cura z solitudine p̄ viribus adimplen
dum. **Docet** enim homines ad puritates innocentie reformari
p̄ exercitiū bonorum operum z circūspectam p̄uidentiam noui
ssimorum. **Ad** hoc etiam hortatur pastor ecclesie petrus. ii. **Pe**
tri. i. Fratres magis ac magis satagite vt per bona opera certā
veltrā vocationem z electionem faciatis. hoc enim facientes nō
peccabitis aliquā. **Ait** ergo sapiens. In ōnibus opibus tuis
memorare nouissima tua: z in eternū non peccabis.

Incipit tractatus in quo docet qd operandū sit
z continet paragraphos quatuor.

A Excludendū igitur negligentia q̄ mater est omniū
pitiorum. debemus nos vtiliter occupare in exercitio
virtuosorum operū. **Et** circa hoc cōsideranda sunt tria videlicet
qd. quare. z qualiter sit opandum. vt vnusq̄sq̄ diligenter cō
sideret genus z speciem sue opationis. secūdo fructū et finē sue
intentionis. tertio modū z ordinem sue exēutiōis. **In** p̄mis
itaq̄ consideranda sunt opa que facere debemus. sicut inquirūt
iudei a dño **Joh. vi.** dicentes. Quid faciem⁹ vt operemur tibi bo
na opa tui: quibus ille respondit. **Hoc** est opus tui vt credatis.
Hoc est primū p̄ncipiū opandi. z fundamentū p̄mariū ōnis
boni. videlicet fides. super quo videat vnusq̄sq̄ quō z q̄ supedi
ficet. **Debemus** aut̄ operari opa penitentie. peccatorū flagitia
expiando. **Opera** misericordie primorū: miserias relcuanto.
Opa sapientie celestia cōtemplando. **Opa** p̄fecte iustitie. diuini

Prima pars.

na consilia adimplendo. **Para**g. p^mus. **Prima** opa n^{ost}ra
debeant esse opa p^{ri}me. q^u nō est hō q^{ui} non peccet. sicut d^{icitur} illi. **Re**
· viii. ca. z p^{ri}me **Job**. i. **S**i dixerimus q^{uod} p^{ec}catū non habemus
nosip^{sos} seducimus: z veritas in nobis non est. **Job** q^{uod}q^{ue} d^{icitur}
Quis p^{oss}et dicere: mundū est cor meū: pur^{us} sum a p^{ec}cato: **I**deo
nece^{ss}e habemus agē p^{ri}mas. **A**it. n. b^{ea}t^{us} **Joh**ānes baptista
Luce. iiii. **B**enimīna viperarū q^{ui}s ostendet vobis fugere a v^{er}it^{ate}
tura ira: **R**espondet autē facite ergo dignos fructus penitentie.
signāter dicit dignos fructus penitentie. **N**eque. n. par debet esse
penitentie eius q^{ui} multū peccauit z eius q^{ui} pauciora peccata cō
misit vel eius qui g^{ra}uiora z ei^{us} q^{ui} min^{us} grauiā p^{ec}cauit. **I**tes
saluator ait **L**u. xiii. **N**isi penitentiā egeritis o^{mn}es sile^{re} p^{er}ibitis
Et eccl. ii. **N**isi penitentiā egerimus. incidemus in manus rei.
z nō in man^{us} hominū **E**xhortās āt d^{omi}n^{us} ad penitentiā dicebat
penitentiā. n. agite appropinq^{ua}bit enī regnū celozū **I**tes **A**po
· ii. **M**emento v^{er}ite^{re} exaceris z age p^{ri}mas z p^{ri}ma opa fac. **A**d
uerte q^{uod} sicut p^{ater} p^{ro} filiū cōtumacem corripiens. aliq^uo^{modo} o^{mn}it
ei mala que fecit. vt erubescat bona q^{ue} p^{er}didit. vt toleat mala q^{ue}
meruit. vt timeat z sic p^{er} diuersas vias ipsum reuocet laborat.
Sic dominus p^{ro} diuersis modis v^{er}itur vt peccatores ad pe
nitentiā salutarem reuocaret. **N**ā aliq^uo^{modo} obuiat ei grauitatez et
vilitatez flagitiū q^{uod} cōmisit. sicut d^{icitur} **Di**. ii. **V**ide vias tuas in
conualle. scito q^{uod} feceris **A**liq^uo^{modo} vero reducit ei ad memoriā
vilitatez status in quem incidit. sicut dixit a^{postolus} **Sen**. iiii. **A**dā
vbi es: **E**t **Di**. iiii. **V**erū indirectū oculos tuos z v^{er}ite^{re} vbi nūc
p^{ro}strā sis **A**liq^uo^{modo} p^{ro}ponit ei penam quā meruit. sicut patz in v^{er}
bis beati **Joh**. z d^{omi}nⁱ lupius ānotatis **E**t gen. iiii. āt d^{omi}n^{us} ad
Cayn. q^{uod} fecisti. **E**cce vox sanguinis fratris tui **A**bel damat
ad me de terra. petens vidēz v^{er}itionem **N**ōnūq^{ue} etiā ad men
tem ei^{us} reuocat honorez z bō que p^{er} p^{ec}catū amisit. v^{el} dignitatez
stat^{us} a quo cecidit. sicut hic **M**emento v^{er}ite^{re} exaceris. q^{uod} d^{icitur} me

mento quia statū innocentie poidisti. et a dignitate gratie corruisti. et ideo age penitētiā. vt et pōita recuperare et ad p̄stinam dignitatē resurgere. et debitas penas euadere. et ad p̄missa p̄mia valeas puenire. **S**equitur et p̄ma opa fac. p̄ma inq̄. i. p̄cipua. vel p̄ma q̄ anteq̄ peccatū cōmitteres facere debuisti. **E**xempla p̄nie habem⁹ in petro et paulo: q̄ sunt p̄cipui fundatores ecclesie. **I**n magdalena euāgelica peccatrice. **I**n dauid et ezechia regib⁹. **I**n niniuinis etiā de qb⁹ didi⁹. **I**one. iii. **A**l. dicit deus opa eorū quia cōuersi sūt de via sua mala. et miseri⁹ est de⁹ super maliciam quā locut⁹ est vt faceret eis. et non fecit. **N**ota ergo q̄ per p̄māz macula p̄ci diluit. reatus absoluitur. offensa diuina remittitur. et reconciliatur deo. restituit ecclesie. de filio dyaboli. fili⁹ dei efficitur. paradisi⁹ aperit⁹. **H**ec est q̄ impium iustificat. angelos letificat. amissa bona recuperat. **A**nber. ait. **O** felix penitētiuz. h. uilitas. **O** beata spes confitentiū q̄ facile vincis inuincibilem q̄ cito tremebundū iudicē cōuertit in piissimū prēz. **P**ara. ii. **S**ecūdo debem⁹ agere opa caritatis et misericordie sicut pulchre docemur. **L**uce. x. **C**ū enī quidā legist⁹ doctor inquisisset a dño. magister quid faciedo vitā eternā possidebo. **R**espondit in lege quid scriptū ē: quō legis: qui ait diliges dominū deū tuum ex toto corde tuo t̄. et proximum tuū sicut teipsū. **E**t ait illi domin⁹ hoc fac et viues. **I**lle rursum quesit⁹. **E**t quis ē meus proxim⁹. **C**ui r̄spōdēs dñs. p̄posuit parabolā de misero qui irādēs in latrones spoliat⁹ atrociter verberat⁹ et semiui⁹ relict⁹ a sacerdote p̄us et postmodum a leuita t̄ascuntib⁹ nō est adiut⁹. tandē a samaritano p̄siterosa pietate p̄moto vulneribus illi⁹ vinū et olēū infūdente et ea dulciter alligāte inpositus est in iumento et inductus in stabulūz studiose stabulatio cōmedat⁹. **H**is p̄positis interroga-

uit dñs. Quia horū tibi videt̃ primus fuisse illi q̃ incidit in la-
trones. At ille respōdit Qui fecit misericordiā in illū. Et ait illi
ibelus vade et tu fac similiter. Ecce ad q̃stionē p̃mā quid faci-
endo vitā eternā possidebo. Premissum est documentū de dī-
lectione dei et p̃mi. et ordine subsequēti subiunctū hortamē-
tū de operibus mīscōie faciendis. Nā de fonte caritatis debent
p̃cedere riuuli pietatis alias nullius essent meriti vel virtutis: si-
cut ait ap̃lus. i. **Corin. xiii. ca.** Si distribuero in cibos paupe-
rū oēs facultates meas. et si tradidero corpus meū ita vt ardeā
caritatē aut nō habeam nichil michi p̃dest. p̃pter quod bene iux-
ta ap̃lus illa duo dicens. **Hebre. xiii.** Caritas fraternitatis ma-
neat in vobis. et hospitalitatē nolite obliuisci p̃ hanc cū pla-
cuerūt quidā angelis hospicio receptis. Moueat ergo dilectio
dei et cōpassio miserie p̃mi ad exhibendū opa pietatis: secun-
dū exigentiā necessitatis. hec aut̃ opa sunt. nudū vestire. esurien-
tem reficere. sitientē potare. infirmū visitare. peregrinū in domo
recipere. captiuū redimere. mortuū sepelire. et multa talia. scōm
q̃ innumerabilia sunt incōmoda pauperū et miserabilū p̃so-
narū. Ad hec opa pietatis tenet̃ quilibet. saltē cōpassionis af-
fectu. **1. i. thi. vi.** dicit ap̃lus diuitibus hui⁹ seculi p̃cipe non
sublime sapere. nec sperare in incerto diuitiarū sed in deo viuo tē-
bū agere. diuites fieri in opibus bonis facile tribuere. cōicare.
thesaurizare sibi fundamentū bonū in futurū: vt apprehēdāt
verā vitā. De mīscōia latius inuenies in speculo dñarū. 7 in li-
de informatione principū. Tercio debemus agere opa sapien-
tię: loquendo de vera et salutari sapiētia q̃ dicit̃ a sapore. Con-
sistit hec sapiētia. nō m̃ in speculatione veritatis: sed potius in
quodā degustatione sapida bonitatis: et etiā in opatione feti-
uosa sanctitatis. Est autē speculatio in cogitando. studendo.
audiendo legendo: ea q̃ ad honorē. laudē. et gloriā dei p̃rinet.
animeq̃ salutē. Degustatio autē nō in plena fruitione consistit.

fiat erit in patria: sed in quadā prelibationē ac tenui saporato
ne diuine dulcedinis: put pōt. vel modici attingere humana
fragilitas: p modulo suo et p statu miserie pñtis. qua pēgi/
namur a dño. et detinemur exiles in hoc mūdo. **H**ec degusta
tio quantūcūq; sit modica: excedit oēs delicias hui⁹ mundi ⁊
oēm delectationē q̄ in creatura quacūq; valeat inueniri. **F**acit
etiā ōnia carnalia despici. ōnia terrena seu tpalia vilipendi. ac fi
cut ait expus aplūs: velut stercorea reputari facit nichilomin⁹
spūalia diligi tota mente: tonisq; precordiis celestia concupiscā.
nec sufficit subtilis speculario intellectus. et degustatio affectus
nisi sequat pfecte opationis effectus. **S**ed qui pspexit in ley
ge pfecte libertatis. ⁊ pmāserit in ea: nō auditor obliuiosus fac
tus: sed factor opis: hic beatus in facto suo erit. **Ja. i.** De hac
sapientia dicitur sapiētie. viii. **I**ntrans in domū meā conqui
lescā cū illa. s. sapientia. **N**on cū habet amaritudinē cōuersatio
illius: nec reorū conuictus illius: sed leticiā et gaudiū. **S**equit
In amicitia illius delectatio bona et in opibus illius honesta
tas sine defectione. **R**ursus ecd. xlii. **S**apiens introduct sa
pientiā sic loquerē. **T**ransite ad me oēs qui cōcupiscitis me:
et a generationibz meis adimplemini. **S**pīritus cū meis sup
mel dulcis. et hereditas mea super mel et farum. **Q**ui comit
me: adhuc esurient. et qui bibunt me: adhuc sitient. qui audit
me: non cōfundetur. et qui operantur in me: non peccabunt. et
qui eludant me: vitam eternā habebunt. **S**i premissa verba
quis seriose vellet exponere: paucis verbis non posset ad eorū
indaginē puenire. **D**e sapientia inuenies multa in libro de
informatione principum. **N**unc autem sufficiat opera sapien
tie sub breuitate tangere: quia hoc est quod a principio propo
suimus. et promissimus declarare. **S**unt autem opera sapien
tie: doctrinam veritatis diligenter audire. exhortationes
viles ardentē accipere. correptiones libenter et

utiliter sustinere. audita memoriis retinere. memorie comendata
 opibus exercere. vigilanter studere. libros sacros studiose plegere
 non studio transcurrere. sed sapienter in memoria ruminare. in
 studio non verba. sed sensum et fructum regere. falsitates abicere. va-
 nitates continere. curiositates vitare. veritatem ingere. in dubiis
 peritos consulere. consulta discutere. dei voluntatem et mandata per-
 quirere. meditationes sacras amare. audita. lecta. seu etiam reco-
 gitata. memorando digerere. nihil per surreptionem agere. **¶ Vigil** teme-
 re iudicare verba cum debita maturitate perferre. vitam suam et
 mores seriosius ordinare. subiectos pie et iuste regere. errata cor-
 rigere. errantes reducere. peccantes arguere. penitentibus indulgere.
 defectus aliorum non culpabiles supportare. hesitantibus consi-
 lere. desolatis solitium exhibere. **¶ Quicque** sic fecerit hic beatus
 in facto suo erit. **¶ Bene** ergo dicitur sapientia. **¶ Qui** operantur in
 me non peccabunt. **¶ Eccl. xliii. ¶ Parag. iiii. ¶ Quarto**
 debemus habere opem perfecte iustitie. et non enim sufficit bene
 se habere in prosperis. nisi strenue ac fortiter se habeat in adversis.
 nec in tranquillitate bene agere. et in tentatione succubere. vel in
 tribulatione deficere. **¶ Nam** per increpationem dixit dominus de quibus-
 dam. qui cum gaudio susceperunt semen bonum. id est verbum dei. sed
 orta persecutione propter verbum. deficiunt. **¶ Ii. radices** non habent
 quia ad tempus credunt. et in tempore tentationis recedunt. **¶ Lu. viii**
¶ Omnes enim qui pie volunt vivere in christo ihesu persecutionem patienter
 prout ait apostolus. ii. ad thim. iiii. **¶ Ideo** necessarium est nobis agere sicut
 faciebant illi qui de captivitate reuerfi. in angustia temporis in hostium
 suorum medio recedebant iherusalem. de quibus dicit. quod una ma-
 nu faciebant opus et altera tenebant gladium. **¶ Act. iiii. sane** pa-
 tientes esse debemus. quod patientia reddit holis perfectum in statu gratie.
 sicut dicitur. **¶ Ia. i. Omne** gaudium existimate fratres cum in ten-

tationes varias incideritis. scientes quia tribulatio patientiam
opat. patientia autē opus pfectū habet. ut sitis pfecti et inte-
grī in nullo deficientes. Itē cumulat pmiū in statu glorie: sicut
ait apłus. ii. corin. iiii. id qđ in pñti est momentaneū et leue tri-
bulationis nostre: supra modū eterne glorie pđous opatur in
nobis. Ecce aduerte quia qđ leuissimū est in passione maximū
est in remuneratione. Et quod breuissimū est. pmo momen-
taneū in tpe: sit eternū in duratione.

Sermo secundus.

Postqđ declarauimus genus et speciem nostre opati-
onis: nūc videamus fructū et finē nostre intentionis.
Sciendū est autē qđ ppter q̄tuor: spēdialiter ad opan-
dū moneri debemus. viz ppter pericula deuītanda. ppter me-
rita cumulanda. ppter delectationē internā: et ppter retributio-
nem eternā. **P**ara. i. **P**rimo quidē opari debem⁹ pp-
ter pericula p̄cauēda. Cū enim cor hominis odiosum esse non
possit: sed necessario circa aliquid occupet. sicut docet ansel. li-
de sil. tu. cor hominis cōparans molendino cui⁹ rota voluitur
incessanter. si enim nō fuerit intentū circa aliquod opus bonū:
vndiq; patet aditus viciōrū. Sane nō intentū circa vnū quod
est necessariū. nec sacris operibus occupatū: euagat. circa plu-
ra minus vtilia et cito defluit ad nociua. Et hoc cōtingit inter-
dum ex hostis instigatione: vel ex carnis corruptione. vel ex ip-
sua cordis euagatione. Ex hostis instigatione cōtingit vt plu-
rimū: quia cū ille magnus paterfamilias omni hora. i. mane.
hora tercia. sexta. nona. vndecima mittat oparios in vineam
suā. sicut scriptū est mathei. ix. Quos dyabolus in vinea non
opantes inuenit: ad opa sua mittit. ppter quod ait ihero. Sē-
per aliquid boni facito ne te dyabolus inueniat odiosum. Ex
carnis vero corruptione mens hominis a spiritalibus et diui-
nis retrahit. et in carnalibus emolitur: nisi sacris opibus occu-

petur **P**ropter quod sapiens a carnis seruitute volens abstra-
hi et ad libertatē spūs eleuari ait eccl. xxxiii. **L**ibaria necessarie
sustentationis. et virgā castigationis. et onus opationis azi-
no. i. corpori. panis ne deficiat. disciplina ne lasciuia. opus vt
pfiat seruo. i. corpori. tam azini q̄ serui nōibus carnem signi-
ficauit. q̄ dure sustentanda est. rigide refrenāda. et in sacris ope-
ribus occupanda **S**equitur **J**ugū et lora curuant collū duri
seruū indinant opationes assidue. seruo maliuolo tortura ⁊ cō-
pedes. mitte illum in operationē ne vacet. **M**ultā enim mali-
ciam docuit ociositas **I**n opere cōstitue illū. sic enim cōdeceat il-
lum **A**tende q̄ districte macerauerūt carnem suā sancti p̄cō.
Johannes baptista. bñdictus. anthonius. heronimus. et o-
nes alii **P**aulus de seipō specialiter testatur **C**astigo inquit
corpus meū et in seruitutē redigo: ne forte cū aliis predicauē-
rim: ipse reprobis efficiat. i. corin. ix. **P**iligenter aduerte si pau-
lus vas electionis. qui tot terras predicando trauiuit: tot ani-
mas ad christū conuertit: tot et tanta p̄ christo sustinuit. fuit
ipse testatur. i. corin. xv. **E**t virgis celsus sum semel lapi-
datus sum. ter naufragiū sed. nocte ac die in pfundum maris
fui. et iterum. in laboribus plurimis. in plagis sup̄ amodū. in
mortibus frequēter. et multa talia sic enumerabat **B**enigū rap-
tus est in paradysum et audiuit archana verba q̄ non licet ho-
mini loqui. **S**i inq̄ ira est op̄alis ac tantus castigat corpus
suum. et in seruitutem redigit: ne forte reprobis efficeretur: qd
nos miseri dicturi sumus. qui defectibus pleni sumus. qui pec-
cata peccatis sine numero accumulamus: et tamen carnē miserā
in deliciis cōsuemus **I**ero dicit aplūs **Gal. vi.** Qui xp̄i sūt
carnem suā crucifixerunt. cū viciis et cōcupiscenciis **Erro. viii.**
Si scōm carnem vixeritis: moriemini **E**t mentis vero enaga-
tione p̄cedunt pericula. fuit docet sapiens puerbi. xxi. **D**esi-
deria occidunt pigrū. noluerunt enī quicq̄ manus eius op̄at

tota die cōcipiscit et desiderat. videt hominē ociosum nunc
 verbis affluere. nunc rumores inquirere. nūcludos pquirere.
 nunc campos. nunc flumina. nunc nemora vagando inaniter
 circuire. somnū diligere. ciborū delicias et vinorū varietates cō
 cupiscere appetere terrena. spūalia fastidire. diuersis cogitatio
 nibus variari. variis affectionibus transformari. omnimodis
 passionū transmutationibz agitari. Et sic in eo verū est quod
 dicit **Job. xxi.** Cogitationes varie succedunt sibi. et mens in
 diuersa rapitur. **Para. ii.** **¶** Scōo opari debemus ppter
 lucra. i. merita cumulanda siue cōquerenda. videmus cū mer
 catores agricolas et oēs artifices solliciti opari. ppter lucrum
 et tpales diuitias adquirendas. Quāto magis debemus totis
 viribus opari. ppter spūales diuitias pmerendas. Ideo hor
 tatur apłus **Colo. iii.** Ambuletis digne deo p ōnia placentes
 in ōni tēpore bono fructificātes. pensate verba Ambuletis in
 quit. i. de bono in melius pficiatis. digne deo. i. vt sitis digni
 deo. p ōnia placentes. i. vos placeatis deo. et omnia opa vĩa
 placeant deo. in ōni tpe bono fructificantes. Nota vnaqz ar
 bor vñā spēz fructus pfert. sicut ait saluator **Luce. vi.** vñāqz
 arbor ex fructu suo cognoscit. neqz enim de spinis colligūt sic
 neqz de rubo vindemiāt vvas. Sed arbor spūalis oēm fructū
 bonorū operū ferre debet. Mirabilis cēt hominibz arbor vñā
 q̄ ōnia genera fructuū ex se poueret. sed arbor spūalis non est
 recte fructifera. nisi ex se pferat fructus. i. opa omnīū virtutū.
Sūt nāqz nōnulli qui cōtinent. sed ab ope bono torpent. Alii
 multa bona faciūt. sed nō continent. Et sicut ait grēgo. 1°. Nec
 castitatis magna est sine bono ope. nec opus bonū sine casti
 tate. Alii cōtinent. sed nō abstinēt. Alii ecōuerso. Alii abstinēt
 quidē et cōtinent. sed p supbiā intumescūt. Alii sobrii sunt. casti
 et humiles. sed nō cōpatiunt afflictiōis. aut cōpaciētes vel ve
 rius cōpati se dicētes. sed pietatē in ope nō oñdunt. sic intē

lige de aliis opibus virtuosio. ppter quod bene dicit ap[osto]lus in
 auctoritate premissa **I**n omni tēpore bonū fructificantes. Ho
 ta sicut mercator industrius in diuersis venaliū rerum generi
 bus mercationē suā exercet. vt in pluribus lucrando: suas di
 uitiās augmentet. Sic etiam spiritalis mercator debet in om
 nibus bonis operibus exerceri: vt in omnibus mercatur. Hā
 qui in omni opere bono fructificat: in omni bono habundat.
Aut enim sapiens puerbiozū. xiiii. **I**n omni opere bono erit
 habundātia. Sed quia in tēporalibz habūdātes: vt plurimū
 solent carere spiritalibus. vel minus pre ceteris habundare.
Ideo dicit ap[osto]lus. i. thimo. vi. Diuitibus hui⁹ seculi præpe
 nō sublime sapere. nec sperare in incerto diuitiarū: sed in deo vi
 uo diuites fieri. in operibus bonis. **I**ste sunt vere diuitie que
 verā sufficientiā tribuūt. et ineffabiliter animā locupletant. nec
 in casu necessitatis vel mortis eam deserunt: sed cū ea pmanēt
 in eternū. Sicut dicitur apocal. xiiii. Beati mortui qui in do
 mino moriūtur: opera enim illorū sequūtur illos. **A**nde beatū
 ait. Vere diuitie. non opes sunt: sed virtutes quas secū cōlātē
 dia portat: vt in ppetuū diues fiat. Sed ve filius adam mūda
 na cupiditate ceteris qui terrena sapiunt: spiritalia paruipen
 dunt temporales diuitias totis viribus. et modis omnibus.
 quibus possunt: aggregant. spiruales vero cōtemnentes aut
 operari negligunt aut quod est longe deterius: opera neplā
 da perpetrant. **A**nde nudi et rei de mundo exeūt. nichil secum
 preter peccata portantes: et in egestatem perpetuā indidentes.
Quia scriptū est. **E**gestatem operata est manus remissa. ma
 nus autem fortium diuitias parat. **P**ensa quantā penuriam
 sustinebat ille diues qui ardore gelonne ineffabiliter audiatu
 rnam guttam aque non potuit impetrare. **P**ara. iiii.
Tercio operari debemus ppter delectationē internam. **Q**uia

Prima pars

ne enim virtuosum opus: delectatione quandā habet annexā
et qui opatur illud: delectatur in eo. Sicut ecōtrario. **O**mne ma-
lum sequitur remorsus cōscientie. **N**ec delectatio est quasi qdā
remuneratio: sed nō plena. vel potius quasi qdā prelibatio re-
munerationis future. **Q**uis enim plantat vineā et de fructu il-
lius nō edit. ait apłs. p. corin. ix. **N**ā sicut ait sapiens **Proū.**
xii. Qui opatur terrā suā: satiabitur panibus. **E**t. **xiii.** Anima
opantiū impinguabit. **E**t ipa veritas ait mat. **v.** **D**ignus ē
oparius cibo suo. **Q**uis autē sit ille cibus: testatur ipse **Joh.**
iii. **D**eus cibus est ut faciā voluntatē eius qui misit me: ut p-
ficiam opus eius. **A**d hunc cibū hortat ipse **Joh.** **vi.** dicens.
Opamini non cibū qui perit. sed qui permanet in vitā eternā.
Nota qd dicit pmanet. quia hic inchoatur. ibi autē non cessat s3
permanet in eternū. **H**ic valde tenuiter preguatur: ibi in sua
plenitudine ministratur. **P**ara. **iiii.** **Q**uarto opari de-
bemus ppter retributionē eternā. **M**agnus enim paterfamī-
lias qualibet hora mittens oparios in vineā suam. cōuentio-
ne facta cū eis ex diurno denario: facto sero dixit paratorū suo-
rum voca oparios. et redde illis mercedē. paterfamilias est deus pa-
ter. xp̄us autē huius vinee parator. in sero. i. in vltima hora
vite nostre. vocat dñs oparios. non ociosos. non pigros. nō
operarios iniquitatis: s3 operarios veritatis. **M**erces que red-
ditur operariis: est denarius diurnus. i. visio dei eterna: scōm
augustinū. **A**d hanc mercedē adquirendū sapiens hortatur.
eccī. **plii.** **O**peramini opus vestrū nūc tempus. et dabit vobis
mercedē in tempore suo. i. tempore oportuno. **E**t ipse dñs ait.
Apo. al. vi. **E**cce venio cito et merces mea mecum est: reddere
vnicuiq3 scōm opera sua. **E**x his verbis intellige qd tempus
nostrū est brevissimū: quod notatur cū dicit. nemo cito rideli-
et in sero mortis ad retribuendū. **Q**ui cito se venturum asserit
brevi tempore nos munit operari. **M**erces autē operis est eter-

na: sicut scriptū est **Eccī. xviii.** Non precario vsq; ad mortem
iustificari qm̄ merces dñi manet incertū. Item opus nostrū
est breuissimū merces autem immensa. et hoc insinuat cum dicit.
Merces mea. i. quā me decet reddere. ip̄m autem dñm la: gita-
tis immense nō decet mercedem immensam retribuere quia ip̄e
met immensus et immensitas est ip̄a merces. Sicut ait abrahe
Genesio. xv. Noli timere ego protector tuus sum et merces
tua magna nimis. hec autem hec merces in se simpliciter sit im-
mensa tamen p̄portionabiliter redditur vnicuiq; sc̄m suorum
operū quantitatē p̄pter quod ait. reddere vnicuiq; iuxta ope-
ra sua. Et hoc est quod dicit **Apostolus. i. Cor. in. iii.** Unus
quisq; suam p̄p̄riā mercedē accipiet sc̄m suum laborem.

Sermo tercius

Quarta modū opandi sciendū est qd debemus inchoar-
re celeriter sine dilatione laborare fideliter ex dilectio-
ne. cōtinuare viriliter sine defectione. cōsummare hu-
militer sine elatione. **Para. i.** **D**ebemus ergo celeriter
inchoare p̄pter temporis breuitatē. Breuissimū est enim ōne
tempus quo viuimus. **Sap. ii.** exiguū et cū tedio est tempus
v̄re nostre. Ideo excitat nos dñs ad celeriter opandū dicens.
Jo. ix. Opamini dū dies est venit nox quando nemo opera-
ri potest. Et ap̄lus gal. vi. dū tempus habemus opemur bo-
nū. Non potest bonā dictā facere qui mane nō surgit. Irri-
dus esset qui tunc veniret ad opus qm̄ tempus esset de ope ere-
undi. tunc seminare qm̄ esset metendū. **Jo sapi. Eccī. ix.** Quod
cumq; potest manus tua instāter opare quia nec opus ad me-
rendū. nec ratio ad excusandū. nec sapientia ad sapide contem-
plandū. nec sc̄m̄tia ad euadendū: erūt apud inferos quo tu p̄-
peras. Hora quantū fatuus homo esset magnū opus habēs
agere. et tempus breue. si nō festinaret. sed iaceret in lecto vsq;
ad vesperā. Nos autē opus p̄ maximū habemus agere. **Am**

quilibet nostrū posset illud dicere **Nec. vi.** Opus grande ego
facio. nō possum dūdere. ne forte negligat opus. **Ite** celeriter
induoare debemus ppter securitatē **Aug.** Si vita brevis fu-
erit expedit utiqz qd bona sit **Si** sit vita fuerit lōga. melius est
qd bona sit **Si** multū haberes de sumēto. vino vel oleo. vel
leo qd totū esset bonū. et doleres si pars aliqua esset corrupta.
Aug. Qui te offendis. vita tua quā solā vis malā hēre. ut inf-
oīa bona tua tu solus sis malus nūquid plus diligis res tuas
q̄ te **Talis** iniquus ē sibiip̄. dū plus vult se malū esse q̄ bo-
nū. infirmū q̄ sanū. mortuū q̄ viuū. seruū q̄ liberū. nichil ha-
bentē q̄ bonorū oīū esse p̄cipē securitatē habendā. ait **Sap.**
Ecc. ii. Mane semina semē tuū et vesp̄e. ne cesset manus tua
q̄ ne scis quid horū magis oriat **Si** autē utrūqz simul meli-
us ait. aus vidēs sagitariū. arcū tenentē extensum eū sagitta. nō
expectat ictū sagitte. sed euolat **Sec** hō fatuus expectat ictum
mortis. cōtra qd ait ps. **Nisi** cōuerſi fueritis. gladiū suū vibra-
uit. arcū suū tetendit et parauit illū **Et** in eo parauit vasa mortis
Ita cito moris vitulus sicut vacca. ita cito frāgit vas nouū si-
cut vetus. et citius āputat arbor iuuenis q̄ antiq̄. securi⁹ ē ma-
lū passū vitare q̄ cū difficultate eū trāsire. qz sicut ait sapi. **Qui**
amat p̄culū. p̄bit in illo **Et** securius ē laq̄us euadē q̄ sese ma-
gis ac magis fortius irentre **Dicit** āt sapiēs p̄. **Igni** rates
sue capiūt simplū. et funibz p̄cedū suorū cōstringit **Et** securi⁹
ē in p̄ncipio egritudinis medicinā q̄rere. q̄ vsqz ad extremū vi-
te t̄minū expectare **Io** s̄ sapiēs **Ecc. xiiii.** An lāguorē adhi-
be medicinā. lepra iueterata ⁊ gutta inossata. curari n̄ p̄nt **Be**
ip̄so āt p̄ iob. **xv.** Ossa illi⁹ ip̄lebunt viciis adolēſcētie sue **Ite**
celerit induoare dēm⁹. ppter assuefactionē ut in etate tenera ca-
ro domet. ut discat sustinere labores **Eg** canro vñ in iuētute
te docet ludē **Et** oē bestiarū gen⁹ domabile. in iuētute domat
Equ⁹ qd dū p̄sueuit rotāē. nūqz postea doceri p̄t alit ābulare

Sic et pueri in etate tenera docendi sunt et in virtutū operib⁹
 exercendi Quia scriptū est. **A**dolens iuxta viā suā. etiam
 cū senuerit. nō recedet ab ea. **E**t anis vetus non potest teneri in
 vinculo. **N**unq̃ potest ethiops mutare pellem suā. aut par⁹
 varietates suas. sic nec vos poteritis benefacere cū didiceritis
 male. **Hic. xiii.** Desiderant omnes et sperant bonū finem ha/
 bere. cū totā vitā malā habuerint. dicentes cū balaam. **M**o/
 rias anima mea morte iustorū. sed ista duo nō consonāt. **Jō**
 seni pessimo iudici dicit **Ban. xiii.** Inueterate dierū malorū.
 nunc venerūt pccā tua que operaberis prius. Quāto diutius
 in ferro fuerit rubigo. tāto vehemētius intendit. et semp ma/
 gis ac magis corrodit ferrū. et inde difficilīus eradit. **E**t sordida
 diu derelicta in vase. difficilīus amouentur. Sic quanto diut⁹
 fuerit quis malis morib⁹ assuetus tanto ab eis difficilīus eucl/
 letur. quia iniquitates sue capiunt impiū vt dictū est. ac semp
 fortius detinent alligatū. **I**nde augustinus. de seipso dicit
 in libro confessionū. **T**enebar non alieno ferro. sed mea ferrea
 voluntate. **Q**uarto celeriter inchoare debemus propter meri/
 torū augmentū. et diuinā acceptationē. **Q**uoniam qui di⁹
 indpit. et diutius opatur. plura merita aggregat. **E**t opera in/
 iuuentute facta. gratiora sunt deo sicut fructus iuuenis plan/
 tile dulciores et fructus primitiui temporis cariores. **I**nde
 michae. vii. ait dñs **P**recoquas sicut desiderauit anima mea.
Et in lege precepit sibi offerri primogenitū omne et primicias
 frugum terre et omniū fructuum. **I**n signum et documentū q̃
 homo de flore iuuentutis sue debet offerre deo non de fece se/
 nectutis. **S**tultus enim esset qui dominū suū cibare vellet de
 pane corrupto et de surfure et potare de fecibus vini sui vel en/
 cennū et facere de pomis corruptis et aliis fructib⁹ putrefactis.
Pro eo conqueritur dominus **Malaco. i.** **S**i offeratis cecum
 ad immolandum nonne malum est.

Prima pars

Et si offeratis dauidū vel laquidū nōne malū est **S**i quis per totā vitā suā dñm suū nequit impugnauerit et post modū cōfecit senio ei seruiū offerret domin⁹ non multū gñanter acciperet **D**ebem⁹ ergo offerre deo opa predara et electa quia scipsum est **Eccl. xviii** Omne opus corruptibile in fine deficiet et quod illud operat⁹ in illo peribit Omne op⁹ electū iustificabit⁹ et qui illud operatur honorabitur in illo. **E**t sic p⁹ ppositum vide licet qd op⁹ nostrū debemus inchoare celeriter **¶** **parag. ii.**

Secūdo debem⁹ laborare fideliter. laborat fideliter qui operat⁹ ex affectione amoris **A**mor enim facit meritorū op⁹ ap⁹ deū. ppter qd dicit ap⁹ **Roma. viii.** diligētib⁹ deū omnia cooperat⁹ in bonū **O**mnia igitur opa nrā in caritate fiant sicut hortatur ap⁹ **i. Cor. xiiii.** vt in omnib⁹ mereamur **A**it etiā **Gal. v.** **I**n christo ihū neqz circūcisio aliqz valet neqz spuciū. sed fides q per caritatē operat⁹ **A**ttēde qz pulchra societas fidei caritatis et operis **F**ides enim ē bonorū omniū pmarīū fundamentū **N**az fine fide impossibile est placare deo **Hebr. xi.** **F**ides at fine caritate nō valet. sicut ait ap⁹ **i. Tho. xiii.** **S**i habuero oēm fidē ita vt omnes mōtes transferā. caritatē autē nō habuero. nihil sum. fides autē fine opere nō valet. sicut docet **Iaco. ii.** **S**icut corp⁹ fine spū mortuū est. ita et fides fine operibus mortua ē **I**tem non valet opus. nisi fiat ex caritate. sicut dicit ap⁹ **i. Cor. xiii.** **S**i distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas et si tradidero corpus meum. ita vt ardeam. carita tem autē non habuero. nihil mihi prodest. **S**imiliter nec caritas sufficit fine ope sicut ait **Gre.** **A**mor dei nūqz ē odol⁹. operat⁹ enīz mag⁹ si ē. **S**i at renuit opari. amor nō est **I**oco dicit bñs **Jo. iii.** **N**on diligam⁹ verbo neqz lingua. sed opere et veritate. **O**peratio ergo exterior meritum habet ex interior affectōe

affectio vero pbatur ex operatione sicut arbor cognoscitur ex fructu. vita ex motu. semen ex germine. lapis preciosus non ex colore: sed potius ex virtute. et virtus medicine ex sanatione. quod vero caritas primo et principaliter facit hominem carum deo: et per consequens facit opus esse meritorium. nec opus prius placere deo potest. nisi prius placeat operator: ideo beatus Iohannes salubriter exhortatur dicens **Videte vosmetipsos ne perdatis quod operati estis** Item fideliter laborat qui operatur ex intentione honoris divini. id est qui omnia facit propter honorem dei. sicut dicit apostolus **Col. iii.** Omne quodcumque facitis. in verbo. aut in opere omnia in nomine domini nostri ihesu christi facite **Et infra** Omne quodcumque facitis: ex animo operamini: sicut domino et non hominibus. **Et Mathei. v.** Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bona. et glorificent patrem vestrum qui in celis est Sic igitur propter quod operari debemus propter dei gloriam. salutem propriam: edificationem et exemplum proximorum. Iohannes dicit apostolus hebreo. **x.** Consideremus invicem. provocationem caritatis et honorum operum. **Para. iii.** **Tercio** debemus opera nostra continuare viriliter Nam operatorius in vinea non meretur in sero mercedem accipere. si sicte negligenter et pigre operetur. **Videtur enim ibere. xliii.** secundum unam litteram **Maledictus** qui facit opus domini negligenter **Similiter et constanter** laborant operatorii quando cogitant quod cito erit hora dimittendi opus: et magnam recipiendi mercedem Nam consideratio mercedis minuit vim laboris. Iohannes dicit apostolus. **i. corin. xi.** Fratres mei stabiles estote et immobili in omni bono opere. semper scientes quia labor vester non est inanis in domino **Attende** quod plus diligit paterfamilias oparium qui tarde veniens ad opus viriliter opatur: quam illum qui cito veniens remissius operatur Sicut et durus exercitus plus diligit militem qui fugit in principio: sed postmodum rediens instanter pugnat et strennue: quam illum qui nunquam fugit nec unquam stren-

nui militis opus egit. **H**āc sicut ait dñs. **Luce. xv.** Maius gaudium est in celo sup vno peccatore penitentiā agente: q̄ super nonaginta nouē iustis qui nō indigent penitentiā. **T**imeant sibi negligenter agentes et tepide ne de ore dñi velut abhominabiles euoniantur. quia scriptū est apoca. iii. **Q**uia tepidus es incipiā te euomere de ore meo. **Para. iiii.** **Q**uarto debemus opera nostra consummare humiliter. sane humiliter operari. et de operibus nostris humiliter sentire debemus: q̄ plura mala facimus q̄ bona. et quia si qua bona facimus tantē in deuotioni pmixta sunt: q̄ non multū possumus gloriari. **I**deo ps. **Imperfecit meū viderūt oculi tui.** **Et psa. lxiiii.** quasi pannus menstruatus omnes iusticie vestre. **E**t quia bona que agimus non a nobis quasi ex nobis sunt: sed a deo. sicut ait **psa. xxi.** **O**mnia opera nostra opatus est dñs in nobis. **E**t ap̄lus **Rbi. i.** **D**eus est qui opatur in nobis et velle et p̄ficere. **E**t ip̄a veritas ait **Iob. xv.** **S**ine me nichil potestis facere. ergo quia a deo sunt opera nostra. necnon et ip̄a voluntas operandi. et scōm graciā nobis datā et frequenter nobis oblatant adeo negligenter. et non satis fideliter opamur. ideo non nobis: sed deo debemus gloriā attribuere. **C**eterū plenūq̄ putamus bonū opus esse: quod malum est. vel maius esse q̄ sit. et meritoriiū esse quod non est. vel maioris esse meriti apud deum. **I**deo in singulis operibus nostris si diligenter cōsideremus. nō gloriari: sed potius formidare debemus. p̄pter q̄ dicebat **Iob.** **Verbar omnia opa mea: sciens q̄ nō parceres delinquenti.** **E**t sapi. ait. **eccl. x.** **N**oli extollere te in faciendo opera tua. **B**eatus quoq̄ petrus ammonet dicens **E**um metu et tremore salutem vestrā operamini. debemus autē opera nostra consummare. et vsq̄ ad finem perducere. videmus enim q̄ omnis artifex cum opus aliquod sue artis inceperit. non

cessat donec illud ad cōplementū pōuerit. sicut ostendit sapiēs
 in multis exēplis. dicēs. eccl. xxxviii. Omnis faber et architec-
 tus qui noctē tanq̃ diē trāssigit zc. cor suū dabit in similitu-
 dinē picture. et vigilia sua p̃ficiet op⁹. Sic faber ferrari⁹ sedens
 iuxta incudē et cōsiderans opus ferri. cor suū dabit in cōsūma-
 tionē operū. et vigilia ornabit in perfectionē. Sic figul⁹ sedēs
 ad opus suū qui in solitudine positus et super opus suū et
 innumera et dñs operatio ei⁹. Eodē modo potest induci i dñi
 bus aliis. Et sicut ait dñs matth. xliii. Non q̃ bene cepit. s̃
 qui p̃seuerauerit vsq̃ in finē h̃ salu⁹ erit. Sine p̃seuerantia nāq̃
 nec op⁹ meritū habet nec labor p̃miū. nec aur⁹ brauiū. nec ser-
 uitiū gratiā nec pena q̃tūlibet afflictiua. coronam. sicut patet
 in legenda. xl. martirū de illo qui currit ad balneū. et ibi desi-
 ciens coronā perdidit p̃paratā. Perseueremus ergo in bono
 opere qđ incepim⁹ exēplo dñi. de qđ dicit Beut. xxi. dei per-
 fecta sunt opera. et de seipso b̃t Jo. xvii. Opus cōsummaui qđ
 dedisti mihi vt facerē. Et tūc sequit⁹. Et ego ad te venio. Ecce
 ego dei fili⁹ non puenit ad patrē. nisi nostre salutis opere con-
 summato. In quo luce nobis clarius ostendit qđ nos multo mi-
 nus ad patrē glorie puenire poterim⁹ nisi in bonis operib⁹ p̃se-
 uerantiā teneam⁹. **I**n iudeis p̃fidiis descensū de cruce x̃po sua-
 dentibus dū operabat⁹ salutē in medio terre nullatenus acce-
 uit. ne nostre salutis opus relinq̃ret imp̃fectū. dolebat sane ve-
 nerosi serpentis astutia exaltatū in deserto serpentē enēū cuius
 intuitu animarū nostrarū vulnera sanabant. Eo quippe ten-
 debat maliciosa p̃suasio. non vt p̃fidi iudei crederent dicentes.
Si rex isrl̃ est. descendat nūc de cruce. et credimus ei. sed nostra
 quoq̃ h̃q̃ esset in eū fides modis omnibus deperiret. legentes
 enī dei p̃fecta sunt opera. quō illū fateremur esse deū qui nostre

salutis opus reliquisset imperfectū. Nos quoque si sequi volumus
caput nostrū: nō cessemus agere pñiaz: nō cessemus tollere au-
tem nrām: pseuerantes in ea sicut ipse pseuerauit: fiducia hñtes
in dño. et q̄ cū cepit in nobis opus bonū pficiet: sicut ait aplo
petrus: i. Pe. v. Deus at̄ ōnis grē q̄ vocauit nos in eternam
glām suam in xpō ihū modicū passos ipse pficiet: confirmabit:
solidabitq̄: ip̄i glā et imperiū in sc̄la sc̄lorū Amen.

Expliat prima pars huius libri Incipit secunda.

Aeminata prima parte in qua sapiens ostendit exdu-
bendā esse negligentia agendorū: sequitur pars secū-
da in qua hortat̄ ad puidentiā futurorū: cum dicit:
Memorare nouissima tua. Possumus autē aduertere q̄ sc̄m
doctrinā scripture sacre debemus tenere locū nouissimū: prece-
dere tempus nouissimū: et puidere finem nouissimū. **P**ara-
gra. p̄mus. **P**rimo quidē teneamus locū nouissimū hu-
militatis: hic est enī modus et hec est via pueniendi ad statū
sublimitatis: sicut docet saluator Luce. xiiii. Cū inuitatus fue-
ris ad nuptias: ne recūbas in p̄mo loco zc̄. Sequitur Sed cū
inuitatus fueris vade et recūbe in nouissimo loco: vt dicat tibi
qui te inuitauit Amice ascende superius: et erit tibi gloria corā
simul discubentibz. Nos igit̄ ad celestes nuptias inuitati non
gramus primū locū tenere nec gerere principatū: ne forte depel-
lat nos in locū nouissimū dñs nuptiarū: sed p̄ humilitatē locū
nouissimū eligamus: vt ad sublimitatē glē ascendamus. Et
merito locū nouissimū decet cū eligere qui se debet inter alios
nouissimū reputare: exemplo capitis nostri de quo d̄r Isa. liii.
Vidimus eū et nō erat aspectus: et desiderauim⁹ cū dispectū
et nouissimū virozū. In terra voluit esse nouissimus virozū q̄
in celis est glā bratorū: et dñs angelorū vt exemplo suo mon-

straret verū esse. qđ dicitur **Matt. xx.** Erunt nouissimi pmi et pmi
nouissimi Hoc autē multipliciter potest intelligi Anomō hic
qui se nouissimos. i. humiles et abiectos fecerint ppter deum:
isti erunt pmi. i. sanctitate p̄cipui et inter primos amicos dei in
regno celozū merito cōputandi. Et pmi nouissimi. i. g. voluit
esse primi reputatione. vel p̄ncipatū habere sup alios. in aliā
dignitate. isti erūt nouissimi. i. viles et abiecti diuino iudicio. &
vilissimi in inferno Et hoc est qđ dicitur luce. xiiii. Omnis qui se ex-
altat humiliabit. et qui se humiliabit exaltabit. Alio modo
erunt nouissimi pmi tē. i. qui tardius penitere et bñfacere ceper-
unt seruētius agendo: pmi fiunt ⁊ meritis p̄cellunt illos q. dñt
inchoantes negligenter egerūt. An in vinea dñi tardius ve-
nientes. pus diurnū denariū ceperūt. qđ aptissime dedaratur.
Matt. xx. ubi dicitur. Cū sero factū esset dixit dñs vinet parato-
ri suo: voca oparios et redde illis mercedē. inaplena a nouissi-
mis vsqz ad pmos. Exemplū habemus in latrone qui iuxta
dñm pendens. credens penitens. et diuinā confitens mansueti-
tem: p̄mus meruit obtinere paradisi p̄bendā Cui dictū est Ho-
die mecū esto in paradiso Luce. xxiii. ¶ **Para. ii.** Item
precavere debemus tēpus nouissimū. plimū enī tēpus creatio-
mundi in quo habūdant iniquitas: et caritas magis ac magis
cōtinue refrigerat. sicut p̄oxit dñs matt. xxiii. summe pericu-
losum est Et sicut p̄proxit ap̄lus. li. thyr. iii. Scito qđ in nouis-
simis diebus instabūt tēpora piculosa Que at et quanta sint
pericula describit dicens Erunt hoies seipsos amātes Sed qđ
hōi vult ap̄lus. aut quid malū est seipm amare: cū plus timea-
tur hō seipsum diligere qđ totū mundū. quare ergo didit ap̄lus
qđ erūt periculosa tpa: p eo qđ erūt hoies seipsos amātes Sae-
piū est igit qđ scdm aug. duo sunt amores. alter mūditi. alter
finitivus. alter socialis. alter puatus. alter cōi vililati cōsulēs
ppter supnā societate. alter etiā tē coem in ppriā p̄tite reigēs

Secunda pars

propter arrogantem dominationem: alter tranquillus: alter turbulentus: alter pacificus: alter sediciosus: alter amicus: alter invidiosus et distinguuntur conditio in genere humano duas ciuitates. i. ciuitates duas fecerunt amores duo. Ciuitatem dei: amor dei: usque ad contemptum sui: ciuitatem diaboli: amor sui usque ad contemptum dei. Sicut autem ex amore dei omnes virtutes alie et affectus laudabiles generantur putat ait gregorius. Et ei multi arboris rami ex una radice procedunt: sic multe virtutes ex una caritate generantur. ita omnia recta et omnia deo ordinate affectus ex amore sui pro pro vel pro uato radicaliter oriuntur. Et hoc bene insinuat apostolus: quod postquam dixerat. Erunt homines seipsos amantes amore. scilicet inordinato amore proprio vel pro uato. subiungit. Cupidi. elati. superbi. blasphemii. pernitentes. non obediens. iniusti. scelerati. sine affectu. sine pace. uicinatores. incontinentes. imitator sine benignitate. perditores. perui. tumidi. voluptatium amatorum. magis quam dei. habentes quodam spiritus pietatis. virtutes autem eius abnegantes. et quod cum talibus habitare periculosum est. Ad subdit. et hoc de uita. Sed difficile. immo impossibile est istos penitus curare. quin cum eis interdu opreat conuersari. immo summo pe cauendum est hominem ne seducat a talibus: aut corrumet eis in moribus. vel ne saltem ab eis mediocriter infamet. Preuidere debemus nouissimum finem. exemplum accipiamus in singulis artibus: quod ante quam opus sue artis incipiant persequuntur sibi finem. et secundum exigentiam finis persequuntur opus donec ad finem intentum perueniant. Sed ab illa ordinatione operum nostrorum in finem ultimum abducunt aliqui vehementi passione. seu delectatione illecti. sicut innuit sapientia. puer. xv. Ne interdum fallade mulieris. fauus enim distillans labia meretricis et nitidius oleo guttur eius. Mulier illa est carnalis concupiscentia que emolliendo mentem efficit muliebrem. dicitur autem meretrix: quia animam perstruit. Sequitur. nouissima autem illius amara quasi absinthium. Preuidetur. puer. xxi. Ne intuentis uinum quando flauescit cum splenderit in primo color eius. ingreditur blande: sed in nouissimo mordebit.

ut coluber. et sicut regulus venena diffundet. p. vñū intellige
delectationē carnalē. q̄ mentē inebriat et a se quodāmodo alienat
vt nō videat ne cōsideret quis sit finis huius delectationis. **A**
lii a cōsideratione finis abducuntur. ignorātia seducti sicut innu
it **Sap. Prouer. xiiii.** Est via q̄ videt homini recta: nouissi
ma autem eius deducit ad mortē. Alii p. maliciā obstinati sūt
sicut balaam ex sola maliciā pseuerabat in malio. et tñ dicebat
Moriar anima mea morte iustorū. et fiant nouissima mea ho
rum similia. mortē optabat simile iustis. et tamen habebat vi
tā dissimile. Similiter multi vitā eius pessimā imitantes: deum
orant qd det eis mortē. puidā. et vitā eternā: qd tñ nūq̄ vel val
de raro cōtingit. vt qui sanus et sanis sensibus sibi nō puidet
in mortis angustia ligatio iam sensib⁹ et defidentibus sibi sa
lubriter puidere nō possit. **Cū** dicat ps. Nō est in morte q̄ me
mor sit tui. **Et bñs Aug⁹** ait Percutit hac aīa dūerfione pec
cator: vt moriens obliuiscat sui. qui dū viueret oblitus est dei.
nec vitā eternā meretur miser hō peccando vel in peccato ma
nendo: sed mortē eternā. sicut ait apłus **Ro. vi.** Gripēdia pec
cati mors. Magna igit est fatuitas. p̄mmo dementia detestan
da: post malā vitā sperare bonā mortē. Ideo prudenter et or
dine debito monet **Sapi. Prou. xix.** Audi consiliū et suscipe
disciplinā. et esto sapiens in nouissimis tuis. Attende q̄ breui
ter et ordinate pcedit. Prius est enim vt cōsiliū sanū requiras.
et audias reuerēter. scōm vt illud adimpleas diligenter. i. vt vi
tam ordinatā habeas et vñdīq̄ regulatā. Et tñ sequitur ordi
nate terciū vt. i. sis sapiens in nouissimis tuis. in hoc quippe
confistit sapientie cōplementū. Non enim qui sapienter incipit
opus grande: sed qui sapienter cōsummat: laudāndus est. sicut
ait **Ambro.** Lauda nauigatio salutē sed cū puerit ad portā
lauda dūdis virtutē. sed cū pñctus est ad triumphū. Quid ei
pdest bene et diu nauigasse: et in portā p̄ire. Et quid valer cū

hostibus fortiter dimicasse et in ipsa hora victoriae defecisse. **N**o
pigeat hic exemplū sub breuitate tūgere de .xl. martiribus quorū
vnu post multa supplicia recurrens ad balneū. pusillanīm?
effectus: desidens emisit spiritū et coronā pōdidit iam paratam
Quid ergo pōest in temporalium rerū dispositione sapientē esse
et circa finē desipere cū finis cōsideratio debeat esse principalis in
intentione cuiuslibet opantis. et ex bonitate finis: dependeat
bonitas opis. Ideo dñs insipientiā nostrā rebarguens. et ad
veram sapientiā nos exhortās. ait **Deut. xxxii.** Sēns absq;
cōsilio et sine prudentia vrinā saperent et intelligerent. ac nonis
fina pviderent. **N**otate verba. Alii cōsilio nō egentes p p̄ia
prudentia dirigūtur alii prudentiā nō habentes cōsilio sapiē
tiorē regūtur. et vtriq; sua sapiētia. vel aliena saluātur. Qui ve
ro nec prudentiā habent. nec consiliū querūt. vel negligunt cū
nō saluabūtur: multo minus pfecto patere p̄t v̄ia salutis illis
hōibus qui prudentiā habent. nec eam ad opus applicant: s;
cōtraria potius opantur. Et rursus hñtes consiliū nullatenus
acquiēscunt: vrinā inquit saperent. i. soporarent celestia et intel
ligerent. i. intus legerent interna cōscientie secreta. merita vide
licet et demerita. cogitationes. affectiones. et intentiones. ac eti
am puitates. **S**eguitur ac nouissima pviderent. Sane in pui
one nouissimorū precipue cōsistit. et totius vite p̄terite errato
rum correctio. et periculorū futurorū euasio: ac pcuratio suffi
ciens necessariorū. seu expedientiū ad salutē. **Q**ue autē sunt ista
nouissima quorū puidētia est nobis tam necessaria et ad quā
saluator noster tam attente q̄ efficaciter inuitat patebit.

Para. iiii. **N**ouissima quorū puiōne seu puidā medi
tationē dñs tam viscerose q̄ misericorditer nobis optat dicēdo
vrinā nouissima pviderent. Et sapiens ad eorū iugē memoriā
nos inuitat: dicēs. In omnib; operibus. memorare nouissima
sunt quorū vīz penale mortis diuortii. finale dei iudiciū. dam

natio reproborū. remuneratio bonorum. Mortē vocavi diuor-
dū. quia vim imminēte mortis articulo. cōsistentibus elemen-
tis harmonia dissipat et illud corporis et aīe sepat. matrimo-
niū qđ tāto fuerat nexu cōcordie federatū. anqđ illud diuorciū
celebret debemus nos sollicitē ppare p timorē dñi. quo cūcta
noria dedinem⁹. et p sapiām qua opamur. salubria et celestia
degustemus. **Be pmo dicit sap. puer. xliii.** Nō emulet cor tuū
peccatores sed in timore dñi esto tota die. quia habebis in no-
uissimo spem et p̄tolaratio tua nō auferet. de scōo dī idē. xliiii.
Tomebe fili mi mel: quia bonū est. et fauū dulcissimū gutturi
tuo. **Sic est doctrina sapientie tue anime:** quā cū inueneris ha-
bebis in nouissimo spem: et spes tua nō peribit. **Et de muliere**
sancta dicit puer. xxi. Videbit in die nouissimo.

De distinctione mortis

In scriptura sacra quadruplicē mortē inuenim⁹. **Est aī mors**
nature ad quā nos ppare debemus qz periculosa. de qđ dī ps.
Quis est hō qui uiuet et nō videbit mortē. eruet aīam suā de
manu inferi. p̄mū est impossibile. secundū valde difficile. **Antē**
de: multū est transitus periculosus ubi nō posset homo euade-
re. quin aliquid membrū amitteret q̄tūcūqz sibi sollicitē p̄ca-
ueret. **Si vero negligenter ageret:** vitā pderet corpale. sic est de
transitu mortis quē impossibile est hōiēm euadere. quātaūqz
diligētia ip̄am effugere vel differre conet. **Si vero prudenter fi-**
bi p̄uiderit aīam suā de penis inferni liberabit: sed si male sibi
p̄uiderit: corpis simul et aīe vitā p̄dit. **Scda mors est culpe:**
quā dedinare debemus quia damnosa. de qđ dī eze. xliii. **Ani-**
ma q̄ peccauerit ip̄a moriet. **Tercia mors est grē** quā debem⁹
optare. quia fructuosa. de qđ ap̄ls **Ro. vi.** **Existimate vos q̄**
dem multos esse peccō uiuentes autē deo. **Quarta mors est ge-**
hanne quā debemus formidare: quia dolorosa. de qđ dī baruc.
iii. **Mortui sunt in doloribus pessimis.**

De morte nature Sermo primus de mortis sententia continens paragraphos. iiii.

Quia mortē nature cōsiderare debemus moriendi sententiā: morientis angustia: mortis pñtia et mortuus / rū dñm Moriendi sñma a summo legissatore pferat. **Be. ii.** vbi dñs ad abā dñt: de ligno sciētie boni et mali ne comedas: in quocunq; em die cōmederis ex eo: morte morieris. **Signāter** at dñt morte morieris: viz qz mortuus in aia: mortis etiā corpālis sñme subiacet. **D** sñma generalis: rōnalis: medicīnalis: irrevocabilis. **Mere** generalis ē mortis sñma a q nullus excipit vt nullus supbiat. **Unde. ii.** **Re. xiii.** dñt illa sap. mulier thecuitas. **D**ēs morimur. **Et eec. ix. dñt.** Cōsionē mortis scito. **Et infra. xlii.** hoc iudiciū a dño omni carni: scz iudiciū mortis. **Bernard⁹** **Moro** nullius inopie miseret: nec diuitias reueret: nec generi cuiuslibet: aut moribz: nō ipi deniq; parāt etati. **Ex** his patet qz moro est inēuitabilis: ppter qd ait augustin⁹. **Nō** importune nec incōgrue arbitroz accidisse: et si nō humana industria diuino fortasse iudicio vt hoc verbū qd est mori in latina lingua: nec grāmatici dedinare poterūt: ea regula q cetera dedinātur. **Ab** eo nāq; qd ē oritur sit verbū pteriti tēporis. qd ē ortus ē. z hñq sūt filia. q p pteriti tēpis ptiā dedināt. **Ab** eo at qd ē mori. si qram⁹ pteriti tēpis verbū. **Rñdēri** solet mortu⁹ ē. v. lra grāta. sic em mortu⁹ quō fatuus ardu⁹ cardu⁹ cōspici⁹. z hñq sūt filia. q nō sūt pte. tēpis. sed qm nōia sunt. sine tpe dedinātur. illud at. q. vt dedinet qd dedinari nō pōt. p ptiā pteriti tēpis ponitur. **Nomē** itaq; cōueniēter factū est: vt quē ad modū illud qd significat agendo nō potest. **Ira** verbū nō posset loauēdo dedinari. **Hec Aug.** **Hec** aut inēuitabilis moriendi necessitas est homini rō humiliandi. **Un ber.** ad eugenium ait. **Cōsiderāti** hec duo. rōnale: mortale. is tibi exinde occurrat fructus: vt mortale qd est in te: rōnale hūiliet: et rursum rōna-

le mortale cōfort: et quorū neutrum neglectū est hominī cūm /
 specto. **N**ā et si sup̄biret ex rationali. qđ ei cōmune est cū ange /
 lis. ex mortali sit humilis. quo p̄cipat cū iumentis. qm̄ homo /
 cum in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumentis inf /
 p̄nibus. et similis factus est illis. **¶ Para. ii. ¶** Item /
 mortis sententia est rōnabilis. **N**am sicut p̄ vnū hominē pec /
 catū in mundū intrauit. et p̄ p̄cātū mors: ita mors in oēs hoīes /
 p̄transiuit. in quo oēs peccauerunt. ait ap̄lus. **Ro. v.** Natura /
 enim humana q̄ in primis parentibz tota fuit: ip̄orū inobediē /
 tia creatori suo cōtumeliā fecit. q̄ toti humano generi debuit /
 iuste imputari. **C**ū enī in semine sit virtualiter tota arbor. viciū /
 seminis viciū dicitur et arboris. **S**icut aut̄ fluius viciat in fon /
 te: fructus in semine: sic tota posteritas viciat in origine. **N**onne /
 p̄ quibuscūq̄ criminibus: vt pote homicidio. sacrilegio. et h̄m̄ oī /
 q̄ cōmittūtur a patribus: tota p̄genies mortis supplicio con /
 dēnat. vel in exiliū deportat. **P**osteritatē suā pater occidit dū /
 cōmittendo flagitiū morte dignū filiis nō p̄cauit. **S**ic in aoe /
 p̄ccō intelligēdū est: qđ p̄sona corripit naturā. et natura corrup /
 ta: corripit p̄sonā. **U**nde cū tota natura humana fuit in adā /
 quando peccauit: totā naturā corripit. q̄ tota corrupta nō po /
 test nisi corruptos filios generare. et quia peccando originale /
 iusticiā et immortalitatē p̄didit nō nisi iniustos et mortales fi /
 lios generauit. **¶ Para. iii. ¶** Item mortis sententia me /
 dicinalis est. **M**ors quidem xp̄i est medicinalis. deletina culpe /
 causaliter. **M**ors autē nostra nobis est medicinalis occasiona /
 liter. **N**am p̄ mortē xp̄i deletur originale peccatū in p̄uulis: qđ /
 suo pondere ip̄os trahēbat ad tartarū: vt qui p̄ alterius volū /
 tatem et factum. i. ade amisit originale iusticiā. et reus erat /
 obligatus ad penā damni. i. carentiā diuine visionis p̄ alteri /
 voluntatē et remediū rediret ad innocentiam et reduceret ad eter /
 nam gloriā. vt sicut primo vnius delicto negauit mors p̄c

vnū. sicut dicit apłus Roma. v. multo magis vita rediret per vnū ihesum xpm qui mortuus est et resurrexit. immo qui et interpellat p nobis. Nec delet solum originale peccatū in paruulis: verū etiam actuale diluit in adultis: coopante fide et libera voluntate. In deletione enim actualis peccati requiritur motus liberi arbitrii. sicut ipm actuale peccatū cōmittit p consensum propriū ipsius peccantis. Unde ait apłus Roma. v. Si vnus delicto multi mortui sunt: multo magis gracia dei et donum in gratia vni hominis ihesu xpi in plures habundauit. Si enim in vnus delicto mors regnauit p vnū: multo magis habundantiā grace et donationis et iusticie accipientes in vltima regnabūt p vnū ihesum xpm qui in quae manus expandit: membra distendit: dilatat viscera. pectus porrigit. latus apert: et sanguine suo viuificat sobolē vt recurat nō tam filius paruulus ad vbera pie matris q̄z adultus. vltut filius p̄dignus ad viscera pii patris: vt lucide videamus et viuaciter sentiamus: qd dñs eius qui mortem nostrā moriendo destruxit non tam illius cōfixerunt membra q̄z nostra viscera transfixerūt. nec tā illi infixere dolorē q̄z in nobis cōfixerūt amorē. Extensio figu- dem corporis in argumentū fuit et iudiciū dilatationis amoris. Rursus mors nostra occasionaliter nobis est medicinalis iustis quidē medicinalis est. quia placens deo factus dilectus et viuens inter peccatores translatus est. Sicut dicit sap. iiii. Et quare rapuit est: ne malicia immutaret intellectū eius. aut ne fictio deciperet aīam illius quia enim placita erat deo anima illi? propter hoc properauit illum educere de medio iniquitatum. Iustus autem si morte preoccupatus fuerit: in refrigerio crit. vnde ait quidā. Iusti mors subita quā precessit bona vita nō aufert merita si moriatur ita. Iniustus autem medicinalis est mors. nam mors est eis finis peccati. restus diminutio. Nam et si esset vita plixior esset forsitan et culpa numerosior. expedit

Secunda pars

igitur simpli mori magis q̃ p̃uere: nē si diutius p̃uere p̃cra-
ret amplius: et acerbius puniretur. Item mortis sententiā ē ir-
reuocabilis. **Am** sap. ii. dr. Nō est agnitus qui sit reuersus ab
inferis. Et iob. xlii. lignū h̃z spem si p̃cāsum fuerit: rursū p̃-
rescit. et rami ei⁹ pullulāt. si senuerit in terra radix eius. et in pul-
uere mortuus fuerit: truncus illius ad odorē aque genninabit
et hō vero cū mortuus fuerit nudatus atq; consumptus: ubi
q̃so est. Quō si recedant aque de mari. et fluius vacue factus
arescat: sic hō cū dormierit nō resurget. **Jo** dr. ii. **Re** xlii. Dēs
morimur et quasi aq̃ dilabimur in terrā q̃ nō reuertent. S; cū
resurrectionē oīm generalē credam⁹. et dicat ap̃lus. i. corin. xv.
Dēs qdē resurgem⁹. quō verū est q̃ hic dr. hō cū dormierit n̄
resurget. **Rñ** hō. quia qdā heretici posuerūt q̃ hō plures mo-
reretur. et plures resurgeret ad vitā corruptibilē. et mortalem:
q̃lem nūc vtiq; habemus. Alii vero posuerūt q̃ hō semel mor-
tuus nūq; resurgeret in eternū. **Jo** cōtra p̃mos dr. **Job** Nō cū
dormierit nō resurget. **Cōtra** scōs vero dicit ap̃ls. Dēs qdē
resurgemus. et hoc pbat multipliciter sicut patet ibidē.

Sermo. ii. de mortis angustia cōtinet para. iii.

Post mortis s̃m̃az: videam⁹ mortis angustia. **Mors**
quippe a mortu vel ab amaritudine nomē h̃z q̃a p̃-
mus hō p̃ inobedientiā lignū vitē tēgit. et p̃ mor-
sum mortē amarā incurrit. **Mortis** at angustia oñdunt: amor
vniōis. dolor passionis. terror dānationis. **Para. i.**

Amor vniōis oñdit mortis āgustia qm̃ amor vite p̃ntis ac-
tos deuincit: q̃ oñis hō destitutionē sui corp̃is plangit. et vni-
tam p̃portione mirabili corp̃is et anime harmoniā dissolui in
gemiscit p̃ mortē at dissoluitur matrimoniū quōd tanto fuerat
nexu concordie copulatū. **Sic** cūne sepat amara mors. i. **Re** xv.
Quāntumq; autē quis desideret voluntate p̃ grām ordinata
ad eternā vite gloriā puenire. tamen appetitū naturali refugit.

et horret separationē anime a corpe. Unde idē apłs qui dī phī.
p. Cupio dissolui. et esse cū xpō. dicit. ii. corin. v. Nos qui su-
mus in tabernaculo isto. ingemiscimus grauati. eo qđ nolum⁹
expoliari. sed sup vestiri vt absorbeat⁹ quod mortale est a vi-
ta. Petro quoq; dixit dñs Jo. xxi. Cū esses iunior dīgebas
te. et ambulabas quo volebas. cū autē senueris alius te cin-
get et ducet quo tu nō vis. Ecce petrus etiā senex nō prius ab-
lecerat hunc affectū quin mortē horreret. ducend⁹ videlicet quo
nō vellet. Sic est affectus quē ostendit christus. primus pas-
sioni. dicens Tristis est anima mea vsq; ad mortē. **Mat. xxvi**
Et iterū. Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. verū-
tamen nō sicut ego volo sed sicut tu vis. Cū igitur hic affectus
tam inseparabiliter nobis inhercat. manifestū est qđ non sine an-
gustia possunt corpus et anima tanto federe copulata se iūgi.
Parag. ii. ¶ Item dolor passionis ostendit mortis angu-
stiam. qm̄ in morte solent cōcurrere varia morborū genera. et
membra sic occupare singula vt plures qñq; sint morbi q̄z mē-
bra. dolores etiā irruūt tam vehementer intensi vt vires cor-
poris eneuent. somnū auferant. quietem impediant. animum
inquietent. sensus omnes pturbent. appetitum destituant. ob-
tundant memoriā. obnubilent intellectū. ac si totam animam
occupent et distrahant vt nichil aliud ei cogitare liceat q̄z do-
lores. Unde mirū esse non debet si sit mortis presentia doloro-
sa. cum sola eius recogitatio sit amara. sicut dicitur **Ecli. xv.**
O mors q̄z amara est memoria tua homini iniusto. Cū au-
tem mors corporis ad penam purgatoriā pertinere credatur.
Nam p dolores huiusmodi nōnūq; in toto purgantur anī-
me vel saltem in parte. Ideo plerūq; electi durius moriuntur.
quonīā in eorū morte intendūtur quādoq; dolores per quos
penitalia refecantur. Sic purgatus est in vīa lazarus. plerū-
bus plenus vt mortuus ab angelis in sinum abrahe cum

subilo portaretur. et diues moriens apud inferos sic sepultus.
Lu. xvi. **B**iues variis crapulatus ferculis. auribus obturatus.
 precordiis obduratus: damorem pauperis contempsit. Sed ecce
 post modicum vitur: ardet et estuat in inferno qui medicanti mi
 sericordiam denegauit. **A**bi sunt diues cellaria tua vinorum: tam
 curiositate. quam varietate repleta. vbi sunt horrea tantis grano
 rum copiis cumulata. Non te purpura defendit a frigore. non
 bisus tibi subuenit ab ardore. **N**amque quod pateris incurrisse si de
 tantis horreis mica. si de tantis cellariis guttam pauperi mise
 ricorditer impendisses. **S**ic ergo patet quod lazarus pauperem vitam
 ducendo. et mortem duram et miserabilem sustinendo: purgatus est.
Similiter virum dei missum ad ieroboam in bethel propter culpam
 inobedientie purgandum occidit quem purgatum in morte ultra tam
 gere non presumpsit: quin potius tam ipsius mortui quam eius aza
 ni custos fuit. **N**on igitur mirari debemus si iustos dure mori et
 impios transire leuius audiamus. quam iusto dei iudicio iusti quam
 quod dure moriendo purgantur in hoc mundo: ne puniantur acius
 in futuro. **I**mpii vero si quid boni fecerunt: quasi pro remunera
 tione leuiter moriuntur. pro malis autem quod fecerunt puniendi
 perpetuo reservantur. **N**ota in vitis patrum de viro iusto pio et sim
 plici. qui duram mortem sustinuit. et propter pluuias. tempesta
 tes et grandines vix potuit corpus eius ad locum sepulture de
 ferri. pro vero eius mulier impudica cum serenitate aeris et
 populi multa frequentia fuit ad ecclesiam honorifice deposta.
Paragra. iii. **I**tem terror desperationis mortis
 ostendit angustiam. **I**mmimente nempe mortis articulo vident
 demones quia modicum tempus habent: et si hominem illa ho
 ra potuerint non enim ultra recuperare valebunt: experiantur
 plus solito vires suas: tentantes acius: et peruius infestan
 tes: miserum hominem in desperationis foveam precipitare conantes
 ut cum ad penalia loca pertrahant. et illi sint tortores in pe

Secūda pars

nis cuius fuerūt suatores in viciis. ppter qđ bene dicit eccl. viii.
Nō est in hōis ditione phibere spiritū. s. exire a co. pe. **N**ō
enim pōt hō mortē suā impedire vel differre. **S**ed tūc. q. reus
de carcere rapit ad tribunal iudicis ppra corporis recepturus
scđ illud. ii. corin. v. **D**ēs nos manifestari oportet ante tribu
nal iudicis: vt recipiat vnusquisq. ppra corporis: pur. gessit.
siue bonū siue malū **S**equit. nec habet prātē sui. scđ vel dispo
nendi sua in die mortis. anxietate morbi et debilitate corporis
impeditus: nec finit quiescere ingruente bello. s. incurso demo
niū **A**it enim brūs ber. **H**ostiū nrī maligni spūs obfidēt
et aduentū nrī ille horrende effigies pstolant **I**ob **Q**uō nō
mors peccatorū pessima: vbi nō subuenit vīta formido exire et
in ipso cōtemisco portus ingressu. dum nō cōfido ppe assiste/
re qui excipiat exeuntē **Q**uid enim secure nō exeo. si nō dñs ip
se custodit exitum meū. heu ero ludibrio demonū interceptiū
me. nō assistente qui redimat. neq. qui saluū faciat **D**e mortis
angustia tam ex dolore passionis q. ex terrore damnationis.
psal. pulchre loquit. ita dicens **C**ircūdederūt me dolores mor
tis. et torrentes iniquitatis cōturbauerunt me. dolores infemi
circūdederunt me. pccupauerunt me laquei mortis **D**iligē
ter attende quor. q. mortis tpe infelicē aīam coangustiant **P**ri
mū est multiplex corporalis infirmitas. q. notatur cū dicit. cir
cūdederūt me dolores mortis **E**cce quor irunt infirmitates.
parie vndiq. circūdantes: vt qñq. plura sint dolorū genera q.
membra **I**tē cum hoc q. multe sunt: etiā graues sunt: doloro
se et grauitē affligentes. et adeo sunt dolores vehementes et
intensi q. armoniā corpis dñino destruunt et aīam a corpore
separi cōpellunt **S**ecundū est multiplex occurrens iniquitas. q.
notatur cū dicit torrentes iniquitatis cōturbauerunt me. id est
iniquitates o. s. quas feci rapide et fortiter inuenies **I**usto ei
dei iudicio sit vt qui in rīa penitēre noluit nec de suis cogitare

peccatis: de omnibus tunc simul inuentibus desperabiliter con-
 turbetur. **E**ni dñs p psal. ait misero peccatori Arguā te et sta-
 tuam contra faciem tuā. Tercium est consideratio suppliciū infer-
 nalis: quod notatur cum dicit dolores inferni drax: dederunt
 me: et hoc recte sequitur ad precedentiā. Ex quo nāq; considerat
 omnia peccata sua de quibus nō egit penitentiā: nec deinceps
 se sperat agere posse: non restat aliud q̄ q̄ p omnibus eterna-
 liter crucietur. Pluraliter autē dicit dolores: quia non solum
 scdm mensuram culpe erit mensura pene: verum etiam singu-
 lis peccatis pene singule repondebunt: vt alie p aliis diuersis
 p diuersis et grauioribus pro grauioribus infligantur. Quar-
 tum est aspectus demonū nimis terribilis: quod notatur cum
 dicit preoccupauerūt me laquei mortis: demones nominantur
 laquei mortis: quia infelicem animam illaqueant ne penitere
 possit et veniam postulare: vt sic illaqueatā ad mortem pertra-
 hant infernalem: quā enim illaqueauerunt demones p consen-
 sum ppriū et consuetudinē in peccatis: tunc fortissime deinceps
 alligatam vt ad penitentiā se mouere nō possit. Dicit autē pre-
 occupauerunt: videlicet ante plationē damnationis a iudice
 ante separationē anime a corpore. Demones nepe tate sunt pre-
 sumptionis et pteritū vt nō expectent miserū peccatorem sibi
 tradi a iudice p sententiā diffinitiuā: sed in eo dominiū et potes-
 tatem quasi de iure acquisitā vsurpant. **E**nde saluator loqns
 iherusalem in psona peccatorū. **A**utē. ii. ait Venient dies in te
 et circūdabunt te inimici tui vallo. Inimici tui sunt maligni spi-
 ritus qui animā a corpore exeuntē obstant: quam vallo circū-
 dant: quia ante mēris eius oculos reductis iniquitatibus quas
 perpetravit: hanc ad societate sue damnationis trahentes coar-
 tant vt in ipsa extremitate vite posita et a quibus hostibus cir-
 cūdusa sit videat: et tamen euadendi adiūm inuenire nō possit
 quia operari iam bona non licet q̄ cum liquit agere cōtempnit.

de quibus apte sequitur **E**t circūdabunt te et coangustabunt te undiq; qm̄ ei non solū operis: verum etiam locutionis. atq; insup cogitationis iniquitates replicant et q̄ prius se dilatauit in scelere: ad extremū de omnibus coangustetur in retributio / ne **S**cđendum est q̄ sicut docet **G**regori⁹. iiii. li. dyalo. huius / modi terribiles visiones quādoq; ad vtilitatē et correctionem sp̄soriū videntū: quādoq; vero ad vtilitatem audientū ostē buntur. sicut dedarat beat⁹ **G**regorius p exempla. ait em̄ **I**n quietis valde. theodorius nomine. puer fuit. qui in meū mo / nastēriū fratrem suum necessitate magis q̄ voluntate secutus est. **C**ui graue erat si quis ei de salute sua aliquid loqueretur. bona autem non solum facere: sed etiam audire non poterat: nunq; se ad sancte cōuersationis habitū venire iurando. itas / cendo. deridendo testabatur. **C**um autem perductus ad mor tem extremū sp̄ritū ageret conuenerunt fratres vt eius exitum orando. p̄gerent **I**am corpus eius ab extrema fuerat parte p̄mō: nū in solo tantūmodo pectore vitalis ablu: caloz albe labat. fratres autē tante cepit enixius orare: quanto eum vi debant sub celeritate discedere. tam repente cepit clamare mag / nisq; vocibus orōnes eorū interrūpere: dicens **R**ecedite recedi te. **E**cce draconī ad deuorandū datus sum: qui p̄pter vestrā p̄ritiam me deuorare nō potest. iam in ore suo caput meū ab / sorbuit. date locum vt non amplius me cruciet: sed faciat quod facturus est. dicentibus autem ei fratribus: frater quid loq̄ris. signū tibi sancte crucis imprime. ille cum clamoribus magnis respondebat **S**ignare me volo sed nō possum: quia squamis huius draconis premor **T**unc fratres in terram p̄strati cepe / runt pro'reptione illius vehementer orare. et ecce subito cepit eger magnis vocibus clamare dicens **G**racias ago deo meo quia draco qui me ad deuorandum acceperat: orationibus vestris expulsus stare non potuit. **N**odo pro peccatis

meis intercedite quia patus sum cōverti et funditus habitum
relinquere secularē. **P**ostq̃ vero toto ad deū corde cōuersus ē
diuq̃ flagellis attritus. tunc eius anima carne soluta est. **C**on
stat. pauldubio: q̃ isti p̃ utilitate sua hec visio a pio dño mise
ricordit̃: et est ostensa. **I**tem cōsantius noiē nū plenus viciis:
quantū rebus supbia tumidus: carnis voluptatibus subdit̃:
in acquirendis rebus auaricie factus accensus cū dñs tot vi
cis finē imponere decreuisset: corporali molestia passus est. q̃
ad extremū veniens. eadē hora q̃ iam de coipe erat exiturus
ap̃tis oculis vidit nigerrimos spūs coram se assistere. et vt eū
ad inferni claustra pducerent: vehementer vrgere. **C**epit ille tre
mere. pallescere. sudare. magnisq̃ vocibus indutias petere. si
liūq̃ suū nomine maximū. quem ip̃e iam fecerat monachum:
turbatis damoribus vocare: dicens **M**axime. cur: nunq̃ u
bi aliquid male feci: in fide tua melius cepi. **T**urbatus mor mor
imus: affuit lugens et p̃strepens: familia cōuenit. ip̃i autē ma
lignos spūs quos ille grauiter insistens tolerabat: videre non
poterant sed eorū p̃ntiam in cōfusione. pallore ac tremore illi
qui traheretur videbant. pauore autē terrarū eorū p̃maginū:
huc illucq̃ vertebatur in lectulo. iacebat in sinistro latere. aspe
ctum eorū sere non poterat. vertebatur ad parietē ibi aderant
Cunq̃ constrictus nimis: relaxari se ita posse desperaret. cepit
magnis vocibus adclamare indutias vsq̃ mane. **S**ed cū hec
damaret: in ip̃is vocibus de habitaculo sue carnis euulsus est
de quo non mirū constat. quia ista p̃ nobis. nō p̃ se videat:
vt eius visio nobis p̃fidat. quos adhuc diuina patientia lon
ganimit̃ expectat. **I**tem monachus quidā magne estimatio
nis. bonis moribz videbatur. et in ōni actione cōpositus. **S**
sicut ex fine patet: longe aliter q̃ apparebat. fuit. **N**ā cum se ie
iunare cū fratribus demonstraret: occulte manducare consue
uerat. qd̃ eius viciū fratres omnino nesciebant: sed corporis

superveniente molestia ad extremū: fratres oēs qui in monaste-
rio erāt: ad se congregari fecit. at illi a tali: vt putabant viro cō-
uocati: magnū quid ac delectabile crediderūt audire. quibz ipse
afflictus ac tremens cōpulsus est dicere. cū hosti traditus mun-
dū cogebat exire. qñ: me vobiscū ieiunare credebatis occulte
comedibā. **E**t nūc ecce ad deuorandū draconi traditus sum. q
cauda sua pedes meos et genua colligauit. caput vero suum
intra meū os mittens. spiritū meū ebibens abstrahit. quibz dīc-
tio statim defunctus est. et vt penitendo liberari posset a draco-
ne quē viderat: expectatus non est. cōstat q ad solam vtilitatē
audientū. non suā: hoc viderat: qui hostē cui traditus fuerat.
ei innotuit. et non euasit. **I**tem narrat beda de gestis angelo-
rum: q rex euredus quendā iuuenē grauiter egrotantē vt cōfi-
teret amonuit. **Q**ui rēdit q hoc in infirmitate nō faceret. quia
sociates insultarent ei q hoc nō ex deuotione. sed timore mor-
tis. et defectu cordis egisset. sed postq cōualuisset libenter hoc
faceret. cū autē infirmitate āplius aggravatus rex cū iterū visi-
tasset: dixit ille. q tūc nec deinceps esset aliqua vilitationis eius
vtilitas: eo q duo iuuenes pulchri et albi ad eū intrauerant.
quorū vnus portabat librū pulchrū puulū. in quo scripta erāt
bona que fecerat: sed p pauca. postea vero innumerabilis exer-
ditus malignorū spiritū. quorū maior ptulit librū enormis
magnitudinis. ponderis importabilis. et deformitatis horren-
de. in quo scripta erant terribilissimis literis. ōnia scelera quecūq se-
cerat et cogitauerat eger ille. **D**ixerūt autē maligni spūs illis al-
bis. quid statis hic. **R**ecedite. q noster est iste. quibus illi dixe-
runt. verū est: ducite eū in damnationis abyssum. **Q**uoq ma-
lignorū spiritū pesserunt me. ait infirmus. vnus in caput. a-
lius in pedes. alius in manus. cū āt ad cor puenerint: moriari:
et portatus a demonibz: ptahat ad infernū. qd et factum est.
Non p se vidit ista que sibi nō psuerit: sed p aliis ne similis

penitere differant: ait beda. **I**bide etiā narrat de quodā fabro
qui ppter necessitatē operū in quodā monasterio sustentatus
a fratribz: ineligiōse vivebat ebrietati ac aliis viciis seruiebat:
magisqz nocte in officina sua cōsueuerat reficere: qz ad orandū
ire. **Q**ui infirmatus et ad extrema pductus: vocatis ad se fratri-
bus: narrauit se videre inferos aptos. et sathanā dimersum in
pfundū et caphā cū ceteris qui xpm dñm occiderūt: sibiqz lo-
cum pparatū cū eis. **C**ūqz frēs hortarent eū ad penitentiā: des-
perans rōdit: qz iam nō erat ei tempus mutādi vitā: ex quo in
viciū sibi viderat iā completū. qui sine viatico obiēs. extra mo-
nasteriū est pietus. **H**ec vidit vt desperata salute miserabili?
periret. sicut bñs stephanus vidit celos aptos vt sustineret cō-
stantius. et illuc letius pueniret.

Sermo tercius de mortis pñtia cōtinens pag. liii.

Dest mortis sententiā. et mortis angustia. videamus
mortis pñtiam que bene notat. ii. Reg. xlii. **O**mne
morimur. **E**x virtute enim verbi pñtis tēporis: mor-
tis pñtia designat. **E**t apłus dicit. i. ad Corin. xv. **Q**uotidie
morior: nā media vita in morte sumus. **M**ors enī quotidie tol-
lit pōtionē aliquotā vite nostre. nā si crescimus: vita decrescit.
quia scdm Aug. **Q**uicquid viuūt: de spacio viuendi demitur
et quotidie fit minus: minusqz qd restat vt dñno aliud nichil
sit tempus vite huius: qz cursus ad mortē. **C**ōsideremus igit
mortis pñtiam: horis omnibz meditandā: locis omnibz expect-
tandā: cunctis mentibus metuendā: modis omnibz toleran-
dam. **P**arağ. i. **Q**uoniam enim horis omnibus a mor-
te capimur: ideo mortē horis omnibus meditemur. **B**ebeñ? au-
tem attendere qz meditatio mortis a peccato retrahit. **A**nde in
vitis patrū dicitur: qz quidam sanctus abbas dicebat. memor
esto semp exitus tui. et ne obliuiscaris eterni iudicii. et non erit
delectatio in anima tua. **E**t bñs gregorius ait. **C**um culpa

animū tentat: necesse est vt breuitatē sue delectationis aspiciat
ne ad viuacem mortē iniquitas rapiat. **E**xemplū de quodam
diuine peccatore qui cū diu male vixisset et semel ad confessionē
veniens nullā a confessore penitentiā recipere vellent: dicens qd
penitentiā agere nec cōsueuerat nec valeret. tandē confessor vix
ab eo potuit extorquere: qd qualibet die faceret sibi dici quādo
surgeret. et similiter quādo lectū intraret. dñe vos moriemini.
vel aliquid equipollens. Quod cū multis diebus ei dictū fu
isset. nec nomē mortis auditū eius animū penetraret: tandē di
uino nutu cōpunctus expauit: aduertens qd indubitanter dece
deret: sed ignorabat. quādo vel quō ex hac vita migraret: hoc
aut cōstabat ei qd nisi vitā suam corrigeret: sine fine periret. Cō
fessim igit cōfessus dñino se mandatis cōfessoris exposuit. vi
tāq; suā in melius emendauit. **I**tem meditatio mortis negli
gentiā et torpore excludit. et ad viriliter operandū inducit. secu
dum illud **E**cclēsiastes. ix. Quodcūq; potest manus tua in
stanter operare. quia nec opus. nec ratio. nec sapientiā. nec scie
tia erunt apud inferos quo tu pperas. **I**te ab amore terreno
rū cor abstrahit. sicut ait iheronim⁹. Facile cōtemnit omnia. q
se semp cogitat moriturū. **I**tem ad humilitatē inducit: cogitās
enim de morte: videt fragilitatem suam: sciens se cito in pulue
rem redigendum omni enim gloriā mundiali: opulentia tem
porali: pulchritudine et roboze corporali: post modicum spo
liandū: ac si intumescit p superbiam: sed potius per veram hu
militatē comprimitur in seipsum. **Q**uis enim tam superbus
presumptuosus. elatus. si profunde cogitet. qd quādo anima
separatur a corpore. corpus marcescit. et corrumpitur: firq; ca
bauer quo nichil vilius. nichil fetidius. nichilq; horribilius in
uenitur. **Q**uid enim. verbi gratia. sic aerem inficit. tā graues
exalationes emittit. olfactum hominis sic contristat: aspec
tūq; molestat. vel eius complexionem tam vehemen

ti alteratione corrumpit Nullis vnq̃ ita carus hominī dū viue
 bat cuius aspectū. consortiūq̃ cadaueris mortui: nō horrebat
 Hoc autē non p̃termittendū censeo: q̃p tanto viliora fetidioraq̃
 sunt cadauera: quāto delicatius in crapulis et luxuriis fuerint
 enutrita. **H**ā caro que nūc delicatis cibis alitur: paulo post sca
 turire vermibus agnosceſ: vt in sepulchro sit eſca vermiū. que
 nunc delectabiliter ſaginat habūdantia ſeculorū. Et quāto ſi
 bi nunc p̃curat ſuauiorē ciborū mollitiem: tanto graniorē exa
 labit putrefacta fetorem. **S**icut euidenter oñdit ſecundi **M**a
 chabeo. ix. vbi de ſup̃biſſimo et impiſſimo **A**nthiodo d̃r: q̃p
 de corpore impiī vermes ſcaturiebāt. et viuentes in dolore car
 nes eſſuebant: ita vt odore eius. et fetore: totus eius exercitus
 grauaret. Et qui paulo ante ſidera celi cōtingere ſe arbitra
 tur eū nemo poterat p̃pter intolerantiā fetoris portare nec ip̃e
 etiam fetorem ſuū ferre poſſet. **C**uiusdā dūcis venetiā
 rum p̃por: delicata nimis: cōmunibz aquis ſeſe dedignabatur
 ablucere: ſed p̃curabat ſibi fieri balneū de collecto laborioſius
 celi rore. abſos cōciſos minucius a ſamulis manibz p̃p̃is nō
 tāgebat: ſed ori ſuo fuſcinulis aureis adhibebat. redoſebat vel
 ſetebat potius corpus eius. et cubiculū multitudine vaporis
 aromatū diuerſorū: ſed vibrato ſup̃ eam mucrone viuini iudi
 cii: corpus eius oē cōputruit. nec fetorē eius quiſq̃ ferre poſuit
 niſi q̃ ex acillis vna non ſine multarū ſpecierū auxilio: raptim
 dñe miniſtrabat. et p̃tinus fugiens abſcedebat. et ſic miserabi
 liter cruciata: diem clauſit extremū: cunctis letantibz: relinqueſ
 poſteris meditationis exemplū: vt carnis delicias abhorētes
 iugiter habeamus añ cordis oculos finem noſtrū. **Q**ue cū eſt
 ratio q̃p hoīes in vita ſup̃biunt: honores et excellentias cona
 piſcant oñat appetunt. ſubictos opprimūt. alios p̃ arrogan
 tiam vilipendūt. ſeip̃os vltra modū extollunt. terrena diligunt
 opes cōgregare nō deſiunt. cōgregata reconducūt. elemoſinas

nō tribuunt. nec amicos sibi de māmōna iniquitatis effidunt:
sed auaricie facibz accensi: ea in cellariis et pmpuualis conge/
runt. ac in thesauris abscondūt. voluptatibus carnis intendūt
ocium et somnū et quietem diligunt. laborū et quicquid est mo/
lestū vel penale carni refugiant nisi quia de morte cogitare neg/
ligunt. et futura pericula non attendunt. **H**oc optime p exem/
plū docet balaam. de homine qui fugiens unicornē: incidit in
baratrū in quo arbusculā apprehendens: vidit in eius radice
duos mures. vnū albū. aliū nigrū: radicem arboris cōtinue
corrodentes. **I**n fundo vidit draconē horribilē apto ore ipm
deuorare volentē. **E**levatis autē oculis vidit ille modicū mel/
lis in arboris summitate. qui omniū predictorū oblitus: totū
se contulit ad mellis dulcedinem: sed dum non aduertit: arbore
corrota a muribus in pfundū subito corruente. draco ipm con/
tinuo deuorauit. **A**nicornis est mors baratrū mundus. arbus/
cula vite pſentia miseria. q̄ albo et nigro mure. i. die ac nocte cō/
sumitur incessanter. draco expectans est dyabolus inſidiatus. z
exitum nostrū desiderans ad p̄dendū. **S**ic ergo patet quanta
bona pueniant ex meditatione mortis. et ecōtrario quāta ma/
la ex obliuione vel negligentia memorandi. **A**nde in vitispa/
trū dicitur: q̄ theophilus episcopus moriens dixit **B**eatus es
abba arseni: quia semp hāc horam ante oculos habuisti. **A**n
in vita beati iohānis elemofinarii dicit: q̄ cōsuetudo fuit anti/
quitas: q̄ cum imperator coronatus erat: astantibus exerciti/
bus suis: veniebant monumentorū artifices. cū diuersorū mar/
morū coloribus: inquirentes ab eo de quali metallo iuberet suū
fieri monumentū. p hoc insinuantes q̄ tanq̄ mortalīs homio
cogitaret de morte. curam anime sue ageret: pie regnum suū
regeret: subditos non contemneret: nec se sup alios arroganter
efficeret. **S**icut ait seneca **Q**uid diem tuo irascaris: sustine pati/
lulū: venit mors q̄ nos parēs efficiet. **M**ors enim oēs equat. z

om̃s pares morimur. excepto q̃ qui maiores fuerūt in vita: et
plura bona tēporalia receperūt de pluribus habent post mor-
tem reddere rationē **S**emp̃ igit̃ homo habeat memoriā mor-
tis ante oculos cordis sui. sicut speculū in quo se cōsideret ⁊ cog-
noscat **S**ed multi sunt. sicut vir cōsiderans vultū suū in specu-
lo qui statim cū post huiusmodi cōsiderationē abierit: oblitus
est qualis fuerit **S**icut dicit̃ **Ja. i.** **D**e lince dicunt p̃bi: q̃ licet
maximo visus acumine prepollere noscat: ita vt etiā parietes
lapideos visu penetrare dicat. tantū tamē defectū memorię pa-
titur q̃ cū a re visa oculos auerterit: illam ad memoriā nō reou-
dit: sed q̃d̃to cessat oculus intueri statim cessat memoria reco-
dari: sic nos dū mortē nostrā et nouissima meditamur: intima
nostra limpidius intuemur: sed cū mentē ab hac meditatione
auertimus: vix hui⁹ meditationis exile vestigiū in animo reti-
nemus. **¶** **Parag. ii.** **C**ōsideremus etiā mortis p̃ntiaz
locis omnibus expectandā quia aduentus eius incertus est et
inopinabilis **N**ichil enim morte certius. nichil incertius hora
mortis. nichil velocius. nichil inuadit acius. neq̃ crudelius.
Illa nos locis omnibz expectat et nos si sapientes fuerimus:
et vbiq̃ expectare debemus **S**eneca **M**ors senibus est in sa-
nuis. iuuenibz in infidiis. vnde **Ecl. viii.** **N**emēro qm̃ mors
nō tardabit **E**t dñs dicit̃ **Apocal. iii.** **S**i nō vigilaueris: veni-
am ad te tanq̃ fur. et nescies qua hora veniā ad te **E**t **Matth.**
xxiii. **S**i sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret vti-
q̃. et nō fuiret p̃fodi domū suā **I**deo et vos estote parati. q̃
qua hora nō putatis: filius hominis veniet **D**ebet ergo quili-
bet esse paratus omni hora. quasi nūc esset absq̃ dubio mori-
turus. p̃pterea nempe voluit deus nos latere finem nostrū vt
dum incerti sumus quādo moriamur. semp̃ ad mortem parati
inueniri studeamus **N**obilis cuiusdā vnigenitus. religionē in
geroieno: patri de eius ingressu dolenti: et vt eū inde violenter

extraheret. **V**isitanti dixit: quod si unam consuetudinem de terra sua amoveret: rediret ad seculum. **I**nquirenti patri: que esset illa consuetudo. **R**espondit: in terra vestra moriuntur iuvenes: sicut senes: si hanc amoveritis egrediar non aliter. **Q**uia morte licet esse iuvenis: metuebat. **Q**uo audito: pater intrauit ordinem: et deo cum filio suo deuote seruiuit. **D**ebent igitur peccatores sine dilatione converti: et a peccato celeriter recedere: secundum consilium sapientis. **ecclesiasticus. v.** **N**e tardes converti ad dominum: et ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius: et in tempore vindicte disperdet te. **I**usti autem debent esse solliciti de meritis adquirendis: sicut homines in messe mane surgunt: instanter colligunt: nec ante noctem dimittunt: sic debet quisque fidelis congregare manipulos meritorum: sicut ait sapiens. **puer. r.** **Q**ui congregat in messe: filius sapiens est: qui autem stertit in estate: filius confusionis. **I**tem. **puer. vi.** **N**ade ad formicam o piger: et considera vias eius: et discite sapientiam: que cum non habeat ducem nec preceptorem: nec principem: preparat in estate cibum sibi: et congregat in messe quod comedat. **V**ideamus quod homines sapientes prouident sibi necessaria per annum: eo tempore quo possunt sibi convenientius et utilius prouidere: aliquando per unum solo mense. **P**auperes vero qui non possunt ad longum tempus sibi prouidere: saltem per septimanam prouident sibi. **D**iuites etiam quando volunt facere magnum festum: per multos dies ante prouident que sunt necessaria ad festum. **Q**uanto magis ergo deberent sibi merita congregare: non pro die: mense vel anno: sed pro vita eterna. **E**t si mundani solliciti sunt de thesauris pecunie sibi congregandis: quanto magis quisque fidelis deberet esse sollicitus de thesauris spiritualibus acquirendis. **S**icut docet saluator mathei sexto. **N**olite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi nec erugo nec cinis demolitur: et ubi fures non effodiunt: nec etiam furantur. **A**d hoc exhortans balaam tale ponit exemplum:.

In ciuitate quadā mos fuit quolibet anno unū sibi principem constituere. quem in fine anni nudare et in exilium mittere consuevit. Sapiens autē quidā. et puidus electus in principem. et legē audiens: bona sua transmisit ad exiliū. ad quod veniens finito tempore principatus: inuenit sufficientiā sibi: ita quod bonis omnibz habundauit. Item debemus parati esse ad mortem. sicut serui reddituri dño suo rationem de receptis pecuniis. et alijs bonis domini sui. de seruitiis omissis. et de transgressionibz commissis. et de temporis aliarūqz rerū abusu. et de lucris temporalibz augmentandis. Taleo pre sollicitudine recogitant: vigilant: scribunt singula de quibus redduri sunt rationem ne nō deficiant minus fideles reputentur. confusionem habeant. ac etiam puniantur. **¶** An saluator **Matth. xxv. 140.** mo quidā peregre proficiscens. vocauit seruos suos. et tradidit illis bona sua zc. Post multū vero tēporis venit dominus seruatorū illorū et posuit rationem cum eis. **¶** Ibi notat quomō boni remunerati sunt. seruus vero malus et piger reprobatus. **¶** Et **Luc. xxi.** Paterfamilias vocauit villicū dicens ei. Redde rationem villicationis tue. **¶** Ibi nota quomō prouidit sibi et laudauit dominus villicū iniquitatis. quia prudenter fecisset. nō quia iniquitate approbet dominus. sed illius prouidentia. quā p se habuerat comendauit. **¶** Unde subdit. Et ego vobis dico. facite vobis amicos de māmōna iniquitatis. Item debemus omnes esse parati sicut boni et strenui bellatores. qui in lugi pugna sumus cum multis hostibus fortibus et malignis. **¶** Aduer te quō obsessi in castro abstinēt. vigilant circūspicientes. cauēt pericula. castrū dirigiūt. ruinas refarciūt. infirmiora defendunt et semp timentes semp solliciti vix audent comedere vix dormire. **¶** Et sic semp habemus pugnare cū multis. sicut dicit apostolus **Eph. vi.** Non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinē. sed aduersus principes et potestates zc. Imminet

Secūda para

te tamē morte. lōge grauior et periculofior instat pugna. **Lūc**
nanq; hostes maligni totas exercent vires suas q̄m p̄mittit
a deo scientes quia modicū tempus habent. et si illa hora p̄oi
derint hominē alias recuperare non poterūt. **S**i vero lucrati fu
erint in p̄petuū non amittent. **I**tem debemus esse parati sicut
ministri suū dñm expectantes. sicut ait domin⁹ **Luce. xii.** **S**int
lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris.
et vos similes hominibz expectātes dñm suum quādo reuer/
tatur a nuptiis. **I**n renibus accinctis. castitas. in lucernis ar/
dentibus. ardor caritatis et splendor bonorū operū designat.
In expectatione dñi venientis a nuptiis. intelligitur expecta/
tio mortis. in qua dñs de celo quasi de palatio festiuali. et tha/
lamo nuptiali veniens visitat amicos suos in morte. **C**ui curi
aliter venienti et p̄ egritudineo pulsanti ad ostiū nostrū. mortē
q̄ iam p̄imā nūciant. debemus esse parati p̄ cōsensum corō
ostium aperire. vt de carcere. scz corporis vel mortis hui⁹. nos
educens et cum gaudio nos deducens ad gaudia sempiterna
pducat. **I**tem debemus esse parati ad mortē sicut sponse ad
nuptias p̄fecture q̄ se parant vt placeant sponso. **U**n apocal
xix. dicit. **V**enerūt nuptie agni et vxor ei⁹ p̄pauit se. **E**t math.
xx. **V**enit sp̄sus et que pate erāt intrauerūt cū eo ad nuptias
et clausa est ianua fatuis. scz nouissime venientibz et congruo
et mortis tēpore nō paratis. **I**deo ait dñs **Luce. xii.** **E**t vos
estote parati. quia qua hora nō putatis filius hominis veniet
Para. iii. **C**ōsideremus etiā mortis p̄ntiam cunctis men/
tibus formidandā. tam bonis q̄ malis. **Q**uō em̄ malis timen/
da sit mors. docet p̄s. **M**ors peccatorū pessima. vere mala qz
in morte eis ōnia delectabilia auferūt. peior quia ōnia trista/
bilia infliguntur. pessima. quia nulla remedia vel solacia conce/
dunt. **S**icut patet de diuine epulone. **Luce. xvi.** **A**d maiore
desolationē aliquorū morientū impiorū. ostendit eis deus pe

nas infernales ante exitū ex hac vita. sicut patet p exempla ali
qua supra scripta. **Cū** autē quadruplex sit mors. scōm **Augus**
tinū. videlicet mors corporis que est separatio anime a corpore.
et mors anime. separatio scilicet dei ab anima per peccatum. et
mors anime post hanc vitā scilicet pena ipsius solius ante iudi
ciū. qualis fuit pena diuinis epulonīs. et mors quarta que est
pena corporis et anime simul in inferno post iudiciū. **S**i mors
corporis est adeo metuenda. vt dictū est. que tamē non est nisi
vmbra mortis. sicut dicit grego. sup illo verbo iob. xiii. **P**ro
ducit in lucē vmbra mortis. **V**idit etiam somnus sicut dicit gre
go. sup illo verbo iob. xiiii. **N**ec cōsurgēt de somno suo. q̄to
magis alie mortes timende sunt. in qbus ōnibus deus ab ani
ma sepat. **Q**uanto melior ergo deus est anima: tanto deterior
est separatio anime a deo q̄ a corpe. **P**reterea mors anime soli
in inferno ante iudiciū. vel anime cū corpe post iudiciū. quartū
vtraq̄ dicitur mors secunda: sunt incōpabiliter plus timende.
sicut docet augustin⁹ sic dicens. **P**rima mors. s. corporis. aiāz
nolentē pellit a corpe. **S**cōda mors animā nolentē tenet in cor
pore. 7 ideo sempiterna mors qñ nec anima viuere poterit deū
non habēdo. nec doloribz carere corpis moriendo. nec anima
sibi viuere dicēda est. que a vita dei alienata erit. nec corpus qđ
eternis doloribz subiacebit. acp hoc durior. quia finiri morte n̄
poterit. ob hoc autē præcipue p̄ma mors est timenda. quia ex
ea fit transitus ad scōam. nō solum autē malis et impiis est ti
menda. sed etiā iustis. sicut ōndit grego. in morali. sup illo ver
bo. **xxxiii.** **N**ec opatur tribus viciis. **A**bi loquens de
timore rectorū ait. **Cū** de ōnibus semp diuina iudicia p̄timeſ
cant: tūc tñ vehementer metuūt: cū ad soluendū humane cōdi
tionis debitū veniente districto iudicio. p̄pinq̄are se cernūt. et
sit tanto timor actor: q̄to retributio eterna vicinior. **C**ōsiderā
dam enim. quia nec hoc quidē sine aliquo creatū est. qđ lauda

Secunda pars

biliter gessimus si remota pietate iudicemur. Ideo dauid dicit
Nō intres in iudiciū cū seruo tuo dñe. Et iaco. 3. In multis
offendimus om̃s zc. Et i. **I**o. i. Si dixerimus quia peccatū
nō habemus: nc sīpos seducimus. et merito debet quisqz time
re. tum ppter defectū et peccōrum multitudinē. tum quia mul
ta latere possunt in cōscientia quorū noticiā vel memoriā non
habemus. **A**n paulus. i. ad corin. iiii. **N**ichil michi cōsciū sū
sed non in hoc iustificatus sum. nū quia quedā forte grauiora
sunt q̃z putemus. tum quia eorū remissionē p grāz ignoram⁹.
tum ppter bonorū nostrorū impuritātē. Nam sicut br. **U**lape
lxiii. Quasi pannus mēstruate oēs iusticie nostre. Et iob. ix.
Silottus fuero cū aquis niuis et fulserint velut mūdissime ma
nus mee et tamen sordibus intinges me. mala em̃ nostra. pu
ra sunt mala. sed bona nostra nō sunt pura bona. sed multis
impuritatibus sunt admixta quemadmodū em̃ res mūda faci
le maculatur ita bona nostra facillime inquinātur et labem cō
trahunt. Propter quod ait gregorius. **N**e laudabili vite ho
minū. si remota pietate iudicetur. quia vnde ante oculos iudi
cis se placere suspicatur obruitur. Preterea timere debet homo
ppter inflexibilem eterni iudicis equitatem. quia nescit homo
q̃z districte iudicat. et q̃z seuerē punit. **P**rouerbiorum sexto.
Zelus et furor viri non parcat in die vindicte. nec acquiescet cū
iulqz precibus. nec accipiet pro redemptione dona plurima.
Tum etiā propter hostium malignorum tunc insidiantū.
fraudulentā et infestationem pteruā. **A**n etiā dicit beatus
bernardus. **H**ostium nostrum maligni spiritus obsident.
et aduentum nostrum ille horrende effigies prestolatur. Ideo
formido exire. et in ip̃o contremisco portus ingressu. non con
sido prope assistere qui excipiat exeuntem. secure non exeo
si non dominus ip̃e custodiat exitum meum. heu ero ludib
rio demonum intercipientū me. non assistente qui redimat

neq; qui saluū faciat. **I**n vita eiusdē dicitur qd cū infirmaret ⁊
 extremū trahere spiritū videret: sathan assistit et improbis ac/
 culationibus eū insultans sed vir dei imperturbatus respondit: sa/
 teor nō sum dignus. nec possum regnū celozū ppriis meritis
 obtinere: sed tamen duplici iure illud obtinens dñs meus ihūs
 xpūs. scz hereditario iure patris. et merito passionis: alterū ho/
 rū michi donabit: ex cuius dono illud iure michi pēdicans nō
 confundor: hoc dicto malignus hostis abscessit. **I**tem beato
 martino legitur astutisse: vt eum in extremis positū temptaret.
 cui vir dei dixisse refertur. **Q**uid hic astas auenta bestia: nichil
 in me funeste reperies. **D**e beato quoq; hylarione legimus qd
 moriens et anime sue loquens dicebat: anima xpīana quid du/
 bitas. lxx. annis seruisti xpō et mori times. **I**n vita patrū etiā
 inuenim⁹ sanctos patres hora mortis multū timuisse. **N**ā dī
 cebat abbas helyas tres res timeo. vna ē quādo anima egres/
 sura est a corpore. alia est quādo sū occursum deo. tertia quā/
 do aduersum me erit sententia pferenda. **E**t de abbate agatho
 ne dicitur qd cum moriturus esset: p tres dies māsit immobilis.
 apertos tenens oculos. **A**d quē fratres. **A**bbas vbi es: qd res/
 pondit. **I**n conspectu diuini iudicii assisto. et illi. **E**t tu timeo.
Et ille. laboraui virtute qua potui in custodiendis mandatis
 dei: sed et homo sum: nescio si plauerint opera mea corā deo:
 quia aliter sunt iudicia hominū. aliter dei. nec presumo nisi ve/
 nero ante deū. **D**e beato etiā augustino legimus qd ante pxi/
 mū diem obitus sui. libros a se dictatos et editos recensuit. et
 quicquid in eis minus benedictū inuenit. correxit. **I**ussit autē
 psalmos penitenciales affigi in pariete. quos attente respiciēs
 et legens. vbertim flebat et ingit. **E**t ne eius intentio impe/
 diretur ab aliquo: ante decem dies ferme q̄ extret de corpore
 postulauit ne quis ingrederetur ad eum: nisi tantum hostes
 quibus intrabant medici. vel cum ei refectio inferretur.:

Si ergo mortis tpe timuerūt sancti. sicut ostensum est. quō er-
go nos miseri peccōres nō multo plus timere debemus. Vnde
bñ ait grego. in moral. sup illo verbo **Job. xvi.** Colūne celi
cōtremiscūt ad nutū eius. quid facient tabule si tremūt colūne.
aut quō arbuta immobilia stabūt. si huius pauoris turbine
celi etiā quatiant. **Venitq; sup illud thobie. vi.** Exiit ad deuo-
randū eū. dicit glosa. dñō in cruce passo dyabolus quo morien-
te aduenit. qrens si quid peccati in eo forsitan inueniret. Quis
ergo tunc poterit aut debbit esse securus. si ad mortē eius qui
essentialiter bonus est. et sua morte bñdicta mortē nostrā des-
truxit aduenire psumpserit. **Predictis rōnibus adde q; mors est**
ōnibus metuenda. q; post mortē nō est facultas meritū adq;
rendi. sicut dicit Ecl. ix. Aiuētes sciunt esse morituros corpa-
liter sc; et etiā eternaliter nisi sibi caueant et abstineant a peccā-
to. Mortui autē nichil noscūt aplius. sc; psciūt ad salutē nec hñt
plura mercedē quā sc; possint post mortē adgrere. q; tūc nichil
possunt meritoriū opari. **Itē post mortē non est potestas ad**
corpus vel sēlm reuertendi. Vicit enī Sap. ii. Nō est agnitio
qui sit reuersus ab inferis. Et iob. xiiii. lignū habet spem si pre-
cisum fuerit rursus virescit et ramī eius pullulant. hō vere cum
mortuus fuerit et nudatus atq; cōsumptus. vbi quēso est. quo
modo si recedāt aque de mari et fluius vacue factus ardeat.
sic hō cū dormierit nō resurget supple ad vram istā mortalez.
q; scio q; resurget in nouissimo die. **Nō resurget etiā quantū ē**
de lege cōmuni. hoc dico q; multos scimus miraculose corpo-
raliter suscitatos. Item post mortē non est potestas de rebus
suis aliter disponendi. Et ideo si testamentū suū homo nō cō-
didit. si debita non reddidit. si fore facta nō emendauit. si male
acquisita nō restituit. nec de māmōna iniquitatis amicos sibi
fecit. nec bona sua pauperibz erogauit. nō reuertit amplius ad
pōicta faciendū. Ideo dictū est ezechie. dispone domū tuā q;

morientis tñ et nō viues **Mathe. xxviii.** et **Ecclesiastic. xi.** Est q
locupletat parce agendo. et hec pars mercedis eius in eo qd
dñr. iuueni requiē michi. et nunc māducabo de bonis meis so/
lus. et nescit qd tēpus p̄treat. et mors appropinquet. et relin/
quat ōnia aliis et moriat. Ideo benedicit **Prover. xi.** Mori/
tuo homine impio. nulla erit vltra spes. scz penitendi. peniten/
tiā agendi. merendi. reuertendi. vel de rebus suis aliter dispoñe/
di **Bedarati** est igit qd mors est cunctis hominibz metuenda
Nā circa hoc autē aduertendū est. qd sicut dicit bñs gregorius
quarto dyalogorū. Plerūqz de culpis minimis ipse solus pa/
uor. egredientes animas iustorū purgat. Sicut et ipse narrat
ibi de quodā viro sancto qui veniens ad mortē rehemēter ex/
pauit. sed post mortē eius. discipulis suis in candida stola ap/
paruit. et qz predare a summo patre susceptus fuerit indicauit.
Nō unqz vero omnipotens deus trepidantiū mētes quibus/
dam prius reuelationibz roborat. vt ī mortis articulo minime
p̄tmescant. sicut ibidē declarat gregorius p exempla.
Parag. iiii. **C**ōsideremus deniqz mortis pñtiam modis
ōnibz tolleranda. **Cū** enī nobis insit necessitas moriendi. sādā/
mus de necessitate virtutē. et dū nature tributū p̄soluimus. a/
pud deū meritū acquiram⁹. **N**elīs nolis necessario morieris.
sed si voluntatē tuam diuine conformare volueris. et penales
angustias leuius sustinebis. et pacē cōscientiē obtinens. pur/
gatorū tuū facies hic in mūdo. soluendo videlicet penas de/
bitas p peccatis. ac insup eterne vite brauiū psequeris. **Nō**ne
latro pendens iuxta dñm. filius mortis erat. et penas iuste pro/
scelerib⁹ suis luebat. et tñ quia volūtariē sustinens. penas infl/
ctas peccatis suis imposuit. non tantū veniā impetrauit. sed et
triūphalem gloriā martiriū importauit. **I**p̄m enī martirem esse
asserit doctor egregius aug⁹. **C**ertū est qd moriemur. cur ergo
murmuram⁹. prius eadem michi videt stulticia. scilicet dolo.

re. quia nō vixeris anteq̃ ip̃e vixisti. et quia nō viues postq̃
vixisse desieris. paria sunt hec. nec in tua posita potestate To
lerat christus mortē. tolerant martires ex q̃bus vnus qui xpm
nō audierat incarnatū. Ait. ii. machabe. vi. Tu dñe qui sanc
tam habes scientiā. manifeste tu scis. quia cū a morte possem
liberari. duos corpis sustineo dolores. scōm animā vero pp
ter timorē tuū libenter hoc patior. Christū et martires reuol
uas animo quicq̃ in carne toleras. leuius esse credas eorum
tormēto. Quid si moriaris in terra ppria. vel etiā aliena. cū
omne solū forti sit patria nisi q̃ in patria morieris plus cōsola
tionis habeas tēporalis. sed in aliena ceteris paribus āplius
spūalis. Quid siue iuuenis siue senex. cū numerus annorum
nec miserū faciat nec beatū. Nonne mors est humani generis
termin⁹. nō scopulinus quē impingas sed portus quē libenter
attingas. ad quē si quis infra p̃mos ānos applicuerit. nō q̃ri
monia agat q̃si minus vixerit. s̃z gaudeat q̃a citius nauigauit

Sermo. iiii. de morientiu differētia cōtinens parāg. iiii.

Quia superius dictū est mortē omnibz esse timendā.
cuius cōtrariū verū esse videt cū aliqui mortē legant
et inueniant optasse Sciendū est q̃ impij cū angus
tia. iusti cū spei fidutiā. p̃fecti vero cū leticia moriūtur Ideo p̃
imī mortē vehemēter mortē abhorrent. secūdi patienter tolerāt
terciū feruenter desiderāt. Parāg. i. Impij debēt mor
tē nō solū mettere sed horrere. sicut ptz ex dictis supra de mor
tis angustia. pp̃ter terrorē dānationis Et merito debēt hor
rere cū eis dicat sap. eccl. xli. Ne vobis viri impij qui dereliqui
ris legē altissimi. quia si nati fueritis. in maledictione nascemī
ni. et si mortui fueritis in maledictione erit pars vestra. Male
dicti ergo sunt in vita pariter et in morte. sed longe peius est in
morte q̃ in vita. quia sicut dicitur Ecclesiastici. x. Cum morie
tur homo. hereditabit serpentes. bestias. et vermes.

Serpentes sunt filii et nepotes imitatores scelerum patrum suorum. quod
 de venenatis parentibus venenati filii generantur. **An** bñs **Jo**
 hānes baptista ait **Luce. iiii.** Benimina viperarum quis doce-
 bit vos fugere a ventura ira. **Et** ps. ait de impiis. Introibunt
 in inferiora terre. i. ad infernum. partes vulpiū erunt. i. tempora-
 lia bona cedent in partes vulpiū. i. hereticū maliciosorum et fero-
 cium. **Et** aduerte qd vulpeculē cū parentes pōam eis attulerant.
 pugnant adinuicē. dentibus et unguibz mordent et lacerant se
 mutuo. quē prius añqz pōam haberent diuidere colludebāt
 et stabant in pace. **Per** bestias intellige demones quē aiām ra-
 piunt. vermes ad litterā cadauer deuorant et corrodunt. **Et** sic
 bona impiorū in tres ptes diuiduntur. in morte anima demoni-
 bus. cadauer vermibus. et tpalia bona hereticibus assignantur.
Non est ergo mirū si cū angustia moriuntur qui de tēporali ad
 ppetuū p̄trahunt. **¶ Para. ii.** **¶** Moriuntur iusti cū sion-
 cia. quā et si morientes cōsiderāt multitudinē peccatorū et pau-
 citatē meritorū. onino tñ expedit qd illa hora sumant fiduciam
 qua malign⁹ hostis ad desperationis abyssum nō conat eos
 p̄trahere. considerando suffragia sanctorū p̄ eis intercedentiū.
 p̄fidiū angelorū morituris assistentiū. thesaurū xpī p suis tē-
 pore necessitatis expōitū. et immensam diuine pietatis abyssū.
Exemplo beati bern. q in extremis agens dyabolo assistenti et
 improbe exultanti respōdisse fertur. **Gateor** non sum dignus.
 nec possū regnū celorū p̄priis meritis obtinere. verū dñs me⁹
 illud duplici iure possidens. videlicet hereditario iure patris et
 merito sue passionis alterū bonū michi tribuet. ex cuius dono
 illud michi vendicans nō confundor. **An** dicit **Sap. Provi.**
xiiii. Sperat iustus in morte sua. licet enim fidelis quilibet añ
 mortē plus debeat timere qz cōfidere. et in ipsa mortis hora p̄-
 cipue formidare ppter rationes superius assignatas. et sic inter
 spem ambulet et timorē. necesse tñ est vt illa hora vltima spūs

Secunda pars

assumpta fiducia ne deficiat: roborat. Multa enim sunt que tunc
ad interitum et desperationis baratrum pertrahunt desolatum. Ideo ta-
lem sic depressum mestitia: per spei consolationem subleuare conat
sapiens ecel. xli. **N**oli metueri iudicium mortis. Quis enim fidu-
cia spei non assumat. si deuota mente recogitet: quod immensa dei
pietas petrum post trinom negationem pastorem ecclesie et vicarium christi
fecit. paulum persecutorem misericordiam consecutum: doctorem gentium et lu-
men orbis efficit. mattheum ibelonearium apostolum et euangelistam
constituit. publicanum orantem iustificauit. zachariam hospitem christi sa-
cere non contempsit. euangelicam peccatricem specialissimam christo reddi-
dit. filium prodigum consumpta substantia. et libidine consummata re-
uertentem recepit. dauid post adulterium et homicidium eximium per
phetarum constituit. Manassem post tam cruenta flagitia reduxit
in regnum suum. et ninium diuitum a subuersione liberauit. Ipse enim
qui diues est in misericordia. cuius misericordie non est numerus neque fi-
nis. cui proprium est misereri semper et parcere: nulli unquam suam miseri-
cordiam denegat: fidei mente petenti. Sicut ipse per prophetam suam
proclamat. Quacumque hora ingemuerit peccator: omnium iniquitatum
eius non recordabor. hoc exemplum clarissimum luculenter apparet
in latrone. cui constitenti christum ipsa hora promisit: et contulit paradi-
sum. **¶** Parag. iii. **M**oriuntur perfecti cum leticia. At enim
aplophi. i. **N**ichil viuere christo est et mori lucrui. Sane perfecti
est mori lucrui. quod de labore transeunt ad quietem. de vilitate ad glo-
riam. de paupertate ad regnum. de timore ad securitatem. de dolore ad
gaudium. de morte ad vitam. Ideo bene dicit ecel. xli. **O** moro bo-
num est iudicium tuum homini indigenti. **¶** De muliere sancta dicitur
prover. xxi. **R**idebit in die nouissimo. **¶** Beus. in totius conso-
lationis sanctis suis agonizantibus multas consolationes immi-
tit. et salutis sue reuelationes ostendit. aliis iustis assistentibus.
et plerumque etiam in remotis agentibus glorificationis eorum signa
demonstrat: sicut beatus gregorius ostendit per multa exempla quod dicitur

Sermo quintus quorū mors desideranda cōtinet para-
graphos. iiii.

Considerandū est qd et si mors iustis formidanda sit
multiplicā rōne. sicut est supius declaratū. tñ timorem
istū vincunt et pene euacuāt qtuor. ppter que mors
eis reddit magis desiderabilis qz timēda. videlicet timor: trās-
gressionis. dolor afflictionis. seruos emulationis. dulcor pgu-
lationis. **¶** **Parag. i.** **¶** Prīmū ergo ppter qd mors de-
siderat a iustis est timor transgressionis. qui timor cōtinue sol-
licitat aīam viri iusti Sicut pulchre docet apostol⁹ roma. vii.
Scio qd nō habitat in me. hoc est in carne mea bonū. Nā vel
le adiacet michi. p̄ficere autē nō inuenim⁹. Nō em̄ quod volo
bonū: hoc facio. sed qd nolo malū hoc ago Inuenio em̄ aliā
legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee et captiuatē
me in lege peccati ⁊ mortis: vt nō quecūqz vultis illa faciatis
Et ideo exdamat idē apl⁹ psonā cuiuslibet nostrū in se exp-
mena cū dicit. infelix ego homo quis me liberabit de corpore
mortis hui⁹ **Et sapiens eccl. vii.** Melior est inquit dies mor-
tis die natiuitatis. melior id est certior ait iheronī. qz in morte
patet qualis fuit qui moritur: sed in natiuitate nescitur q̄lis erit
qui nascitur. bonus scz vel malus damnādo finaliter vel sal-
uādo Infinita sunt p̄cula in que iugiter ābulamus Quid
nos inter demonū laq̄os hominū gladios carnis motus illici-
tos: remanere delectat. **¶** **¶** Abi quotidie mūdus labitur. virtus
minuitur. reatus augetur. corpus multis penis et doloribus
laboribusqz subiugatur **¶** Si ruinosum est domiciliū corp⁹ in
quo viuim⁹ p̄celosum est mūdi pelagus inter qd currim⁹.
periculosum ē quicqz terrenū diligim⁹: que ōnia nobis suadēt
vt de tot p̄culis nō inuiti: sed alacres exeamus. qz semp in pe-
riculis victitamus. et semp est status noster dubius et incert⁹.
¶ **¶** Ideo dicit **Eccl. xi.** Ante mortē ne laudes homīem queqz gloriā

Secunda pars

Nullū est laudare pugnante cū iam victorē. **Et bñs Ambro.**
Illo potissimū tpe merita sanctitatis extollat qñ nec laudanti
adulatio nocet. nec laudatū tentat elatio. lauda ergo post peti-
culū. fōica securū. lauda nauigantis felicitatē. s; cū puenerit ad
portū. lauda ducis salutē sed cū pductus ē ad triūphū. Quid
enī viuēs. tute possit et sine trepidatione laudari. q et de pteri-
to meminit se hōrē qd doleat. et de futuro vīd; sibi supesse qd ti-
meat. Quis etiā i hoc corpūsculo positus. debeat sibi quicq;
pēdicare de meritis. quorū iter vite coculta demonū infestatio
velut latronū obfudet multitudo. quib; p oēs vias supplāta.
rores inuisi aiārū laq̃os tendūt. innumerabiliū mortib; expa-
uescendos. Nauigantib; enī nobis p hoc mare magnū et spa-
ciosum. in quo reptilia quorū nō est numerus. aiālia pusillaz
magna. id est diuersa inimicorū genera nobis valde p̃mescē-
dum ē. ne nauē nostrā aut pcella tēpestatis attrīpiat. aut flux-
tus absorbeat. aut in eternā predā pyrata crudelis abducat.

Parag. ii. **S**cōm ppter qd mors desiderat a iustis ē do-
lor afflictionis. Innumeris enī modis eueniūt infirmitates. sol-
licitudines. anxietates. psecutiones. tedia et hmoi. que adeo
crudāt et molestant. et viri iusti animū inquietant vt magis de-
siderent mori q̃ viuere. Sicut pz in bñ Job qui postq̃ facul-
tates. liberos et corpis sanitatem amiserat. ab vxore et amicis
multipliciter molestatus. obiurgatus. et linguarū gladiis trās-
fossus. mētaliter plus vellet mori q̃ viuere. Similiter Iobias
qui a dño ceditate p̃cussus. et postmodū vxoris obiurgationi-
bus molestatus dixit. **Et nūc dñe scōm voluntatē tuā fac me.**
cum misericordiā. et p̃cipe i pace recipi sp̃itū meū. Exprobat enī
michi magis mori q̃ viuere. **Et p̃fectissimus virorū ap̃lo dixit.**
it. ii. ad Corin. Supra modū grauati sumus sup virtutē. ita
vt tēdet nos etiā viuere. s; et ipi in nobis tr̃sum mortis habui-
mus vt nō sim⁹ fideles in nobis. s; in deo q suscitāt mortuos.

Segunda para

Sigificat viri perfecti pre terribilibus et grauaminibus mortem desiderant et vitam odium temporalē quid facient viri peccatores muliebres: reprobos debiles et imperfecti: qui a peccatoribus huius mundi molestantur. opprimuntur. spoliantur bonis suis. grauantur angariis. et iniustis calūniis infestantur. ex alia parte dāna rerū inferunt latrones. insecta erugines. et vermes. nives glacies. et mudationes aquarū ardores solis. fulgura tempestates. Ex alia parte languores. infirmitates innumere: corpus propriū affligentes: mortes etiā liberorum. parentū aliorūque carorum animos eorum transuberant. et pene tā hec quā omnia supradicta: in foueam desperationis inducunt. Propter quod dicit sap. eccl. Melior est mors quā vita amara. nō autē deus omnipotēs sine causa prātem vitam tantis malis impleuit: sed scōm altitudinē sapiētie sue misericorditer ordinauit: ut per temporalia quā patimur et purgemur a peccatis prāteritis: et cauemus diligētius a futuris. retundat nrā supbia: et negligentia siue recordia appellat. humiliēt corda. et augeāt merita. pmo cōpellātur mundū cōtēnere vitam caducā non diligere. dīcamus ad deū alas. mentes et desideria subleuare. vitam gloriosam totis p̄cordiis p̄cupare. ¶ **Parag. iiii.** ¶ **Tercū** propter quod iusti mortem desiderant: est feruor emulationis: cōsiderantes nāque viri iusti omnia mala quā sub sole geruntur quod videlicet multiplicānt. regnat iniusticia. veritas cōculcat. dehonorat deus anime dānantur. paupes opprimuntur. iusti despiciuntur. impij dñant. dolent gemūt: et dolore tabescūt: mori quā viuere p̄p̄rantes. ¶ **En** vnus eorū mathathias. i. ¶ **Macha. ii. dixit.** ¶ **Ne michi** ut quid natus sum videre cōtritiōē ciuitatis scē. et sedere illic cū datur in manū inimicorū ¶ **Et** libere. xx. ¶ **Maledicta** dies in qua natus sum etc. ¶ **Et** ps. zelus domus tue comedit me: et opprobria exprobrantiū tibi ceciderunt sup me ¶ **Joē** Defectio tenuit me pro peccatoribus dereliquentibus legē tuā ¶ **Joan** Tabescere me fecit zelus meus quod obliti sunt verba tua inimici mei ¶ **Ierem**

Secūda pars

iii. Reg. xix. helias petiuit anime sue vt moreretur. et ait. sufficiat michi dñe: tolle animā meā. **Sequit.** zelo zelatus sum p dño deo exercitū zc. **Veni**qz sap. ait ecclesiastes. iiii. **Al**oi calumnia et falsas accusationes. et iniquas ligationes que sub sole geruntur. et lacrimas innocentū p calūniis et oppressionibz iniquorū. et neminē consolatorē oppressorū: nec posse resistere tūctorū auxilio destitutos. **Sequit.** **E**t laudauī magis mortuō qz viuente. **¶ Para. iiii.** **¶ Quartū** ppter quod iusti morē desiderant: est dulcor p̄gustationis. **S**ancti nāqz qui illius celestis glorie. vel dulcedinis modicū gustauerūt. omnia terrena fastidiunt. mundi deiciās abhorrent: etiā ipsam vitam despiciunt ac ad abyssum dulcedinis totis precordiis aspirant. **S**icut vnus iporū de seipso testat̄ dicens: quē ad modū desiderat ceruus ad fontes aquarū: ita desiderat anima mea ad te deus. **S**ituit anima mea ad deū fontē viuū: qñ veniā et apparebo ante faciē dei. **Joē.** **H**eu michi quia incolatus meus prolongatus est. **Joē.** qz dilecta tabernacula tua dñe virtutū conuulsit et desit anima mea in atria dñi zc. **E**t ap̄lus philippus se pmo. **M**ichi viuere xp̄o est: z mori lucū. **Sequit.** desiderū habens dissolui et esse cū xp̄o. **E**t sapiens ait eccl. xli. **M**ors bonū est iudiciū tuū. **S**anctis pfecto bonū est iudiciū mortis quia mors nō est aliud qz exitus de carcere. finis exilii. laboris cōsummatio. ad portū applicatio. p̄grinationis termin⁹. grauissimi oneris. id est corp̄is depositio. de domo ruīnosa liberatio. omnū periculorū euasio. omnū malorū consumptio. debiti nature solutio. reditus ad patriam. ingressus ad gloriā: ad quā nos pouat ihesus christus. **Amen.**

¶ Sermo sextus de morte subita cōtinens parag. xii.

Quoniam mors subita periculosa nimis est et horribilior. cōstat illud p̄cū esse grauissimū z summope decessitū: ppter qd de hominū morē subitā legit inflixisse.

Para. i. ¶ Inuenimus at hanc inflicta esse ppter peccm inobe-
dientie. sicut exēplū hēmus Leuitici. x. Arreptis nadab et abin-
thurbulio posuerūt ignē et incēsum desup offerētes corā dño
ignē alienū qđ eis pceptū nō fuerat. pmo phibitū egressusqz
ignis a dño deuorauit eos et mortui sūt corā dño Iheronim⁹.
Ignē alienū accēdit: q tpalis cupiditatio vel corporee volup-
tatio ignē in sacratio cordis nutiēs audet altariqz dñi appo-
pinqre qđ nō recipiūt accensionē nisi illius ignis quē dñs venit
mittere in terrā. et voluit vehemēter accendi. Luce. xii.

Para. ii. ¶ Scōo ppter peccm murmuris et impa-
dientie. sicut scriptū est numeri. xi. Ortū est murmur ppli cōtra dñm qđ do-
lentū p labore Segur. accensus in eos ignis dñi deuorauit
extremā castrorū ptē Ite nume. xvi. Murmurauit vniūsa mlt-
titudo filiorū isrl cōtra moysen et aaron. d. vos interfecistis po-
pulū dñi Segr. stās aaron inter mortuos et viuētes quos. i.
vastabat incendio: p pplo depectus est fuerūt at q paulli sunt
xiiii. milia hōim et septingenti. **Para. iii.** ¶ **Tercio** ppter
peccm irreuerētie circa diuina. Puniebat em dñs illos tali mor-
te q vasa sanctuarii cōrectabāt indigne. vel etiā qđ maius ē q
ex curiositate spectabāt. **De indigno cōtractu hēm⁹ in phibitio-**
nē exp̄ssam Nume. iiii. vbi ait dñs. Nō tangāt vasa sanctuarii
ne moriāt sz filii math. vii. qz oza esset sacerdos temere i plau-
strū tetigit in q erat archa dñi: paussit eū deus. ii. Re. vii. Exē-
dīt oza manū ad archā dñi et tenuit eā qm calcitrabant boues
z dedinauerāt eā Gratusqz dñs cōtra oza paussit eū temeritate
q mortuus ē ibi. grego. Sacerdos q temere archā tetigit reatū
sui ausus immatura morte purgat. Abi intueōū est qm delin-
quat q ad corpus dñi reus accēdit. si ille morte mulctat qui ar-
chā dñi corpis figurā: minor qz debuit veneratione corripuit
De curioso aspectu dedit dñs. phibitionē exp̄ssam Nume. iiii.
d. Aaron et filii eius intrabāt sanctuariū: ip̄qz disponēt oza

Secunda pars

singulorū. Alii nulla curiositate videant q̄ sunt in sanctuario:
alioquin morient. Propter qd̄ percussit dñs bethzamis: sicut
dr̄. ii. **Re. vi.** Percussit dñs de viris bethzamis: eo q̄ vidisset
archā dñi. et percussit de pplo. lxx. viros. et. l. milia plebis. Si igit̄
tantā reuerentiā regrebat dñs in ministris veteris testamēti. et
tā seuerē puniebat indignos: ppter illa que nō erāt nisi ymbra
et figura sacrosancti corp̄is dñi nostri ih̄u xp̄i: quantā mūdiciā
nūc regit in ministris noue legis: q̄ ip̄m sanctū scōrū vrbis cō
secrāt manibusq; p̄cedāt. Quāta etiā pena digni sunt q̄ indig
ne et irreuerēter accedūt. Tales enī similes sunt iude pessimo p
ditōri q̄ exterius ostendunt figura dilectionis et pacis: interius at
sunt pleni dolo et fallacia. cōtumeliā faciunt creatori. **Ant̄ scrip**
tū est ad Heb. x. Viri quis faciens legē moysi sine ulla mi
seratione duob; vel tribus testib; moritur. Quāto magis pu
tatis deteriora mereri supplicia q̄ filiū dei conculcauerit: et san
guinē testamēti pollutū dixerit in quo sanctificatus est. et sp̄i
ritū gr̄e cōtumeliā fecerit. **Ber.** In multis multipliciter regnat
luxuria: q̄ puritatis auctori impuro corde et corpore ministrā
tes non verentur stare ante angelū dñi qui fecit eos medios et
dispositos: sed ōnino audēt agnī immaculati sacras cōtingere car
nes et intingere in sanguine saluatoris man; nepharias: qui
bus paulo ante carnes p̄doloꝝ meretricias attraxerunt. sic
altaria circūire sic frequētare psalmos cū huius laus sit execra
bilis et oratio in peccatū. **¶ Para. iiii.** **¶ Quarto** ppter
pccatū seditionis. exemplū manifestissimū habemus nume. xpi
de chore. dathā et abiron et cōplidib; eorū quorū aliquos ter
ra deglutauit: alios incendiū deuorauit. Videtur enī ibi. **Ece** ac
chore dathā et abiron surrexerūt cōtra moysen: aliq; filiorum
isrl̄. cc. l. viri p̄ccato synagoge qui tpe cōcili; p̄ nōia vocabant̄.
Sequitur. si cōsueti hominū morte interierūt non me misit to
minuo. **Confestim** ergo vt cessauit loqui disrupta est terra sub

Segunda para

proph⁹ eorū et apiens os suū denotauit eos **Segtur** sed et ig
nis egressus a dño interfecit. et viros qui offerebāt incensum
Para. v. **Quinto** ppter peccatū impie oppressionis **Exem**
plū de egiptiis quorū p̄mogenita vna nocte et vna hora pari
ter sunt occisa. sicut dicit exo. xii. percussit deus dñe primogenitū in
terra egipti. a p̄mogenito pharaonis vsq; ad p̄mogenitū cap
tine zc. **Segtur** Ortus est amor magnus in egipto: neq; enī
erat domus in qua nō faceret mortuus. postea patres mortui
sunt in mari rubro **Exo. xiiii.** **A**iderūt filii israel egiptios mor
tuos sup lītus maris. **Para. vi.** **Sexto** ppter peccatū
effrenate luxurie. **exēplū** de holofane **Judith. xiiii. et xv.** quē
iudith dormiētē occidit **Ite** **exēplū** de effrenata luxuria **Iho.**
iii. sara tradita fuerat septē viris: et demonū nomine basimor⁹
occiderat illos **I**deo timebat thobias iunior illā ducere in vx
orem: sicut dicit thobie. vi. **Añ** dixit angelo raphaēli. audiui qd
tradita est septē viris et mortui sunt: sed et hoc audiui qd demo
niū occiderat illos. **Exemplū** etiā de duobus filiis iude her et
onā quos percussit dñs et occidit **Gen. xxxviii.** **Para. vii.**
Septimo ppter voti transgressionē **Exemplū** **Actu. v.** de ana
nia et saphira qui partē de precio agri sui venditi retinentes qd
tamē deo deuouerāt: subito mortui sunt. **Biāt** enim ibi Au
diens hec verba petri ananias: cecidit et expirauit. **In**stantes
autē iuuenes qui veniebāt de sepeliendo virū eius: inuenerūt
illā mortuā. **Para. viii.** **Octauo** ppter peccatum
blasphemie **Exēplū. iiii.** **Re. xix.** de exercitu senacherib cui in
quit dñs reprobasti et blasphemasti: et cōtra a quē leuasti ma
nū tuā: et eleuasti oculos tuos cōtra semē isrl p manū seruoꝝ
tuorū. reprobasti dño **Sequit** in illa nocte venit āgelus dñi
et percussit in castris assirioꝝ. c. octoginta. v. milia **Añq;** diluca
lo surrexisset vidit om̄ia cadauera mortuorū. **De** illa blasphe
mia hēt plenus. ii. palip. xxii. **Para. ix.** **Nono** ppter

Secunda pars

ter desperationē **Exemplū eze. xi.** **Dū** pphetarē ait ezechiel pha /
thias fili⁹ bananie mortuus ē **Thero.** Sūt multi q pccōrū cō /
scietia salutē despant et dicūt **Liuitas** hec in q versamur leues
est. nos at carnes et babilonia. cōsumemur ardore eius cuius
facula ignita sunt nolētes agere pñiaz et desperātes salutē. de
talibus erat iste pathias. pmo pnceps eorū ficut dicit ibidē.

Para. x. **¶** **Decimo** ppter pccm pusillanimitatis et somno
lentie **Exemplū Iud. iiii.** de syfara q hostes fugiēs in tāto pe /
riculo obdormiuit soporimortē socias expirauit **Exemplū de**
hys hostib. de q dicit. ii. Re. iiii. Dormiebat sup stratū suū meri
die. et ostiaria domus obdormiuit zc. **Sequitur.** Et patientes
eū baana et rechab. interfecerūt eū. **¶ Para. xi.** **¶** **Sciendū**
est q ppter aliqua alia pccā deus qñq subita mortē aliquibz
et frequēter infligit. necnō etiā iustis hōibz. licet semp iusto iu /
dicio. sed nō semp cognito ignorata videlicet rōe. hoc at indu
bitatē tenendū est q si iustus morte subita rapiat. talis mor
tis ei nō obest. verū etiā nōnunq. pdest. ficut scriptū ē **Sap.**
iiii. Iustus si morte pccupatus fuerit. in refrigerio erit **Et se /**
quit. rap⁹ ē ne malicia immutaret intellectū eius. aut malicia
deciperet aīam ipsius **Alia rō est.** qā si qd in eo purgandū est tali
morte purgat. ficut ptz de viro dei q missus fuit ad ieroboā re
gē. **iii. Re. xii.** **Et cōtra** inhibitionē diuinā comedit ibi falsi p
phete mēdatio circūuentus. cui⁹ inobedientiā purgasse creden
dus est deus. cū iussu diuino occidit eū leo. ipm enim viuū ab
inobediētie reatu purgandū occidere potuit. quē mortuū z mor
te purgatū tangere nō psumpsit. **Et de oza ait grego.** Sacer
dos q archā dñi temere tetigit. reatū sui ausus immatura mor
te purgauit. predictū est supra **Aliaqz rō est** vt oēs hōiēs im
puii tuncat inueniri. sciētes etiā iustos a morte sic subito pue
niri. **¶ Para. xii.** **¶** **Si** at pccōrib⁹ more subita infligat. nō
est de eorū salute penit⁹ despe. andū. nec de ipōnī dānatione te

Secunda pars

more iudicandū: cū in ipsa mortis hora possit hō q̄si in instāti. i. tpe impceptibili penitere. de⁹ at̄ semp est patius grām suā infūdere penitēti. hoc tñ rarissimū est et valde difficile q̄ pccōr nullā hōis dispositionē pambulā: p̄mmo nō solū dispositionē sed et habitū cōtrariū et cōsuetudinē repugnantē et demerita impedientia subito se disponat: ideo talis mors pccō. ibz est horēda. **I**mpios at̄ quos nō penituros p̄uidet deus: mortē istā inflirgit. vel qz tot et tāta sūt eorū flagicia q̄ nō merētur bre nec tpe nec grām penitēdi. vel qz p̄uidet eos si diutius viuerēt semp deteriora facturos et fidoānationis sue cumulū iugiter adaucturos. vel qz cōpatit̄ deus paupibus et miserabilibz p̄sonis q̄s opprimūt: et si viuerēt opprimere nō cessarēt. **N**ec quēq̄ p̄mo ueat q̄ in exēplis suprapositis aliq nō subito et in instāti mortui sunt: sed aliq̄ mora licet breuis t̄pis interuenit. quia sicut ait grego. sup illud **Job. xxxiii.** Subito moriūtur q̄p̄ulūcunqz sero de hac vita tollātur. **I**niqui subito et repēte tollūtur. qz si nē suū cogitādo p̄uidere nesciunt. **S**ubitū est at̄ hominī qd̄ an cogitare nō potuit. **S**ubito diues sublatu est q̄ horrea q̄ p̄p̄a uerat deseruit. et infēni locū quē nō p̄uidebat inuenit.

Sermo de morte gratie cōtinens parāg. ix.

Quāq̄ dicta sunt aliq̄ de morte nature ad quā dēm⁹ nos prepare qz periculosa: dicendū est de morte grē quā dēm⁹ optare qz fructuosa. de q̄ bern. ait **Bona** mors quē vitā nō aufert sed mutat in melius. p̄ quā corpus n̄ cadit sed aīa subleuat̄. necesse est enī vt in vita moriatur viciis vt melior sit dies mortis die natiuitatis. **M**oriamur ḡ interim pccō si viuerē desideramus in x̄o. **Q**uasi moriētes. ait aplūs. i. corin. vi. et ecce viuim⁹. **A**d similitudinē at̄ morientū morte naturali cōsiderem⁹ in morte spūali p̄gressam. **M**oriturus igit̄ in p̄ncipio infirmatur et dolet dolor augmētatur et lāguet: languor vigorat̄ et pallet. **L**ū at̄ āplius inualescit infirmitas: mo

tus destruit. sensus obtunditur. In morte vero nexis dissoluit
 spūs egredit. corp⁹ mortuū sepelir. sepulchū resoluitur. His no
 uē gradib⁹ spūaliter intellectis peccō morimur. Quorū tres pmi
 ad virtutis ingressū: duo mediū ad pgressū. Aliū vero vltimū ad
 statū aīe pson referūtur. **¶ Para. i.** **¶** Moriturus g spūali/
 ter infirmat⁹ p attritionē: et dolet p cōtritionē. Attritionē intelli
 go qñ aīa p grāz grātis datā infirmatur. i. ab illicitis refrenat⁹.
 Cōtritionē qñ p grām grātū facientē dolet de peccatis ⁊ corde
 pfecto cōpūgit⁹ et penitet: q cōtritio similitudinē mortis tenet.
 penitē em qd peccanti dulce fuerat ad momentū: amarū postea
 penitēti cōuertitur in lamētū. Et dū eū feror culpe sollicitat. dū
 cōsuetudine dolor istigat. dū pudor offense diuine cor puenat. hor
 ror extremi iudicii ingetat. suspirat et gemit. in iudicio vehemē
 ti damās et dicēs. tristis est aīa mea vsqz ad mortē. **Mat. xxvi**
¶ Et illud ps. **¶** Circūdederūt me dolores mortis et picula inferni
 inuenerūt me. **¶** Vel illud. **¶** Circūdederūt me dolores mortis et
 torētes iniquitatis cōturbauerūt me. **¶ Para. ii.** **¶** In scōo
 gradu dolor corp⁹ p singula membra diffusus egrū in lectū
 deiicit: et lāguorē inducit. Sic cōtritionis dolor in desiderū sur
 git et in dilectionē ignescit. Et sicut lāguor inducit⁹ ex dolore:
 sic amor gignitur ex cōtritione. vñ. **¶ Cāti. iiii.** **¶** Si inueneritis di
 lectū meū annūciate ei quia amore langueo. **¶** Videas languē
 dū nūc in lecto iacentē. nūc aliquantulū ad surgendū p viribz
 intentē. **¶** Nōne sic se hz cōuersio penitentis: dū in eo vices alter
 nat affectio doloris ⁊ amoris. Dolor em deorsum depmit: quē
 erigere nititur. amor sursum. **¶** Nā quanto p amoris impetū col
 lectis viribz conatur erigi: tāto repssus meōria peccōrū cogitur
 redinari. s3 bñ cū eo agit⁹ si nec penit⁹ pstratus nec erect⁹ in lec
 to se deat: ⁊ cū lacrimis gemitibz et suspiriis grāz vilitatē expectz
 Meo ei ex gūi infirmitate resurgēs subito i vigorē pristinū cōua
 lescit. **¶ Para. iiii.** **¶** In tertiō gōu pallor nascit⁹ ex doloē: sic ma

Secunda para

ceratio carnis ex inualefcēte dilectione **P**alleat omnis amano
color hic est aptus amāti **A**n sponsa decoloratā se damat ex
amore dilecti **Canti. i.** **N**olite me cōsiderare q̄ fusca sum: q̄ de
colorauit me sol. hoc pallore in ianuis mortis afficimur: dū ex
amore xpi caro nrā iugiter macerat **A**n psal. **P**ropter te mor
tificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. vt nos
ip̄os dño in sacrificiū offerentes **S**icut in holocausto arietū: et
sicut in milibz agnorū pinguū: sic fiat sacrificiū nostrū vt pla
ceat ante deū **A**n damat aplūs. colo. iiii. **M**ortificate membra
vestra q̄ sunt sup terrā. **Nā scām eundē Roma. viii.** **S**i scām
carnē vixeritis moriemini. si aut spū scā carnis mortificaueritis
viuetis **M**ortificet igit caro vt spūs viuat **Q**uia sicut ait pe
trus aplūs. i. petri. iiii. **C**hristus semel p peccatis nostris mor
tuus est vt nos offerret deo: mortificatos quidē carne: viuifica
tos autē spū. **S**emel mori dño satis fuit: qui peccatū nō fecit:
qui vna oblatione sua sufficientissima et habūdāssima p om
nibus satisfecit **N**os autē peccātes quotidie: peccō mori quoti
die debemus **E**t quia sones vel libido carnis radicaliter semp
manet: nec semel ita mortificari potest: vt semel totaliter destru
atur. ideo carnē non semel: sed quotidie mortificare debemus.
Para. iiii. **I**n q̄to gradu mortui destruūt. mori in q̄z: itā
exterioris opationis q̄ interioris affectionis **A**deo nā q̄ sit hō
immobilis ad peccātū: vt nec ip̄m opet. nec eius imaginatione vel
medīa delectet. vel illius recipiat etiā primū motū **Nā** quēto
modū statuti est hōibz semel mori **Heb. xi.** **S**ic nos dēm⁹ eē
sel⁹ mortui peccō: vt vltra nō reuiuiscam⁹ in eo: scīētes q̄ xpo sel⁹
resurgens ex mortuis iā nō morit⁹ et mors illi vltra nō dñabit⁹
Sequit⁹ **I**ta et vōs existimate vōs quidē mortuos peccō: vi
uentes autē deo **Glosa.** **S**icut xpo mortuus est semel: ita pec
catū in nobis moriatur semel: vt non oporteat iterari. **E**t sicut
Christus semper viuūt: ita et nos semper viuamus virtutibus.

Secunda pars

Si enim mortui sumus peccō. scz p grām dēi. quō idēst q̄ rōne
adhuc post tantū beneficiū viuemus in illo. z vires reddemus
hosti. **Lū** enī hoc p̄stitit grāia vt moreremur peccō: quid aliud
facimus si viuimus in eo: nisi vt grāie simus ingrati. **Nis** vi
dere spīritū innouatū et hominē in virū alterū immutatū hīc ē
qui non suā: sed dñi querit facere voluntatē. carnis mundiciā
cordis amplectit puritatē. seruat silentiū nisi verbū pferat or
dinatū. nichil torū videbis in oculis. nichil inordinatū in ges
su. nichil offēsiuū in gestu. nichil lasciuū in risu. nichil in au
ribus qđ ad puriginē p̄tineat leuitatis. nichil in toto corpore qđ
p̄tendat motū aliquē vanitatis. **¶ Parag. v. ¶ In quin**
to gradu sensus obtūdit: et p patientiā velut insensibilis repu
tatur. **¶ An** in filio sanamitis q mortuus iacebat in lectulo nō
erat vox neqz sensus. **¶ iiii. Re. iiii.** Sic martires velut insensibi
les effecti ōnia genera tormentorū contēnebant quasi penitus
nō sentirent. qz in xpm mentaliter exercebāt. Sic ap̄lo clamat
cōfiguratū mortī xpi si quo mō p̄ingat ad resurrectionē que ē
ex mortuis. **¶ Qm** partes debent cōgruere suo toti: et mēbra suo
capiti cōformari. **¶ Necesse** est formā patientie ad nos a xpo car
pire disciuari. **¶ Vide** xpm in patibulo moriētē. dorsum suū salsū
verberibz. pellicatas genas. faciē speciosā p̄re filiis hominum
sputis linitā hominū immundozū. caput corona spinea saucia
tū. latus sanguine rubricatū. manus et pedes davis cōfossos:
et tanqz agnus mansuetissimus iugulatori suo nō respondēs.
in crucis cathedra patientiā efficaciter docet verbo pariter et exē
plo. pater inquit dimitte illis qz nesciūt quid faciunt. **¶ Nouū** do
cendi genus nouus magister assumpsit reos excusat. factū at
tenuat: et ad patientiā miro mō fideles suos informat. **¶ Nox**
les iniurias suas psequit et lege talionis placat: et absqz vlla
misericordia legis sue cōtemp̄tor occiditur. xpus autē gladiū in
vaginā reponi precipit: nec irati p̄mittit irasci. nec crassa nec fa

Secunda pars

tūe dīcī: in quibus tribus. i. a conuictū et cōtempnū penitus in
terdixit. **B**īdū est antiquis: oculū p. oculo: dentem p. dēte. In
deos vocat antiquos quos furor vīdīce sic freneticos fecerat:
sic reddiderat effrenatos: vt p. oculo caput: p. dēte vitā expe
terent. **A**n lex eos ad vīdīce vīdīssitudinē refrenabat: vt tan
tū exigerent vīdīonis q̄tū vīs furentis intulerat lēsonis. **E**go
autē dīco vobīs ait dñs. **M**athei. vi. **S**i quis te pāsserit
in dexterā maxillā p. bebe ei altā. **A**ult dñs nō vīdīs vīdā vīn
dicari: sed virtutibz superari: et ire scīnillā in ipso p. nīpīo: ne in
furois incendiū p. rīpere p. mittatur exīngui. **S**i ergo vīdā sū
petare volueris arma sume patientie. nō furoris. **N**ōne domi
nante cel. ra: febre acius estuāte plerūqz vīdemus freneticū
fieri egrotantē. frendet dentibz. p. cutit pugno. mor. sibus impe
tit obsequentes. sed medicus armatus patientia despīcit inīu
rias: mortē sustinet vt a pena liberet laborantē. **C**ū igitur infe
rentes nobīs inīurias: laborare frenesi cognoscamus: furen
tium morbos. et morsus virtute patientie superemus. et velut
insensibiles facti. quasi mortui taceamus. **E**xemplo dāuid q
sauli p. sequenti dicebat: quē p. sequeris rex israhel: quē p. sequer
ris: canē mortuū p. sequeris et culicem viuū. **A**tende qz signā
ter loquitur canis viuus latrat. damat et mordet si potest. sed
canis mortuus nīdīl horū facit. **A**ideas aliqua animalia pe
dibus. vnguibus. d. nībus. et cornibus sese defendere: sed ve
rus patiens est velut canis mortuus: aut culex viuus. **I**dem
quoqz dīcīt in psal. **P**ropter te mortificamur tota die: estima
ti sumus sicut oues occisionis. **P**arağ. vi. **I**n sexto
gradu corpīs et anime nerus dissoluitur. qz subtractis sensibz:
velut insensibilis mens effecta: nullis t. palū. reū nexibus nul
lius corruptibilis creature vīculis p. affectionē amoris illiciti
detinetur. **A**n canticozū. iiii. dīcītur. **F**ortis est vt mors dilec
tio. dura sicut infernus emulatio. lampades eius lampades igitur

nis atq; flāmarū. aque multe nō potuerūt extinguere caritatē.
Mors naturalis sepat animā a corpore: mors spūalis a rei cor-
 ruptibilis affectione. **I**n hoc gradu separatur anima ab omnib;
 quibus ante fuerat p affectionē vnita: vt soli sponso inhereat
 p amorē: ppter quod amor morti merito cōparatur: vt prius
 dura sicut infernus emulatio. **I**nfernus quos recipit nō dimittit
 Sicut ergo amor dicitur similis morti ppter pfectā separatio-
 nem: ita infernus ppter perpetuā cū christo vnionē. **L**ampa-
 des eius zc. **I**n lampade lux et ardor. **A**rdet enī mens interi⁹
 deuotione. lucet exteri⁹ corā hominib; opinione. sic ardet deo
 p desiderū. vt luceat foris hominib; ad virtutis exemplum.
Beatam separationē mortis pponit apłus in seipso dicens ad
 philippenses pmo **D**esiderū habens dissolui et esse cū xpo.
Parağ. vii. **I**n septimo gradu spūs liber egreditur: quia
 nullius rei create retiaculis impeditur. **I**n hoc gradu mens ad
 celestia meditanda libere subleuatur. facilliter enim per medita-
 tionē in deū erigitur. que temporalium affectione nō inuiscatur.
 nec sollicitudine distrahitur. nec pondere pregrauatur. auget
 suarū leuitate pennarū subleuantur in altū. aut ad cibū querē-
 dum. aut ad laqueos euadendū. aut ad delectabiliter spaciā-
 dū. **S**ic anima ad celestia sustollitur. qñq; p spūali refectione
 querenda. sicut hortatur apłus ad **Col. iii.** **Q**ue sursum sunt
 querite. que sursum sunt sapite. nō que super terrā. mortui cū
 estis. et vīta vstra abscondita est cū christo in deo. quando
 q; p delectatione gustanda. et qñq; p quietis tranquillitate in-
 uenienda. et pleniq; p tentatione fugienda. **E**t de vtroq; isto
 rum ait psalmista. **Q**uis dabit michi pēnas sicut colūbe. et vo-
 labo et requiescam. ecce elongaui fugiens zc. **S**olent terrena
 animalia quibusdam lufibus saltum dare et corpora sua qua-
 tulumcūq; in aere saliendo transcendere. **S**icet pisces super
 aquas saliant. et terminos sue habitationis excedunt.

Sic anima semetipſam debet excedere et p meditationē ad celeſtia ſe leuare vt mūdo mortua: uiuat deo. **A**n aaron mortuus iubet in montē aſcēdere: qz p meditationē debemus ad excella trāſire. paucorū eſt in hunc montē aſcendere. paucorū vero ſtare in vertice: ſed pauciſſimorū ibi mori et quieſcere. **P**ropter quod ait pſ. **Q**uis aſcendet in montē dñi: aut quis ſtabit in loco ſancto eius. **Q**uinymmo dñe quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requieſcet in monte ſcō tuo. **A**ſcenſus habet difficultatē. ſtatus ſublimitatē. requieſ voluptatē. **D**e diuiniſ ſiquidē meditari. mentibus ad talia incoſuetis. oculis caligantibz ad celi luminaria eleuari magne eſt difficultatis. exerce ri tamen in eis. et meditationibz ſacris ſcopare et purgare ſp̄m magne eſt dignitatis. quieſcere autē et nō reuocari ad inferius: magne eſt voluptatis. **N**otabile autē eſt qd dicit qz aaron. ſo eſt mōrtuus in ſupaliō mōrtis hor mortis. **H**or interpretatur lumen. qz in vertice mōrtis: luminis et viſionis. mūdo carni. et etiam ſibiſp̄i mortis vir contemplatiuus. **E**t aduerte verbū dñi: aaron inquit colligitur et morietur ibi. **M**ens enī que p vana deſideria ſpargitur que variis cogitationibz huc illucqz diſtrahitur que in ſe nō colligitur. in hoc montē nō moritur. **B**iſcat igitur mens humana prius ad ſeipſam intrare et in ſe coſiſtere. quatinus in hunc montē poſſit aſcēdere. **C**olligat anima fidelis cogitationes ſuas vt exurgāt in meditationē. meditatio pſiciat in contemplationē. cōtemplatio inducat exultationē. exultatio dilatetur in admirationē. admiratio tranſeat in alienationē. alienatio terminetur in mortē ſpūalem. **E**ſt autē diſſertia inter meditationē et cogitationē quia cogitatio eſt improuidus mētis intuitus. circa veritatis inſtigationē vehementius occupatus. **P**arağ. viii. **I**n octauo gradu mortuus ſepeditur. quia cū p meditationē mens ſuſum erigitur. pacis ſermitas obtinet vnaqueqz res nō quieſcit niſi cū ad locū ppriū

puenerit. q̄re cū locus sit de⁹ q̄p̄u amor noster ad diuina spar-
 git: vel ad ima deriuat: nūq̄ ad verā pacē reducitur. Ideo d̄t
 Aug⁹. Inquietū est cor nostrū dñe: donec regescat in te. Ibi
 ergo sit mens. et hic erit requies. ibi mortuus sepelit. hoc est se-
 pulchrū qd̄ ioseph dñō p̄parauit in quo xps mortuus requie-
 uit. Moriturus moyses montē ascendit: terrā p̄missionis aspe-
 xit: in vertice mōtis fashga moritur: sepelitur a dñō. cuius se-
 pulchrū omnib⁹ hominib⁹ est ignotū. Ascēdit in montē p̄ mē-
 tis eminentiā. cōtemplat. p̄missam in fidelib⁹ patriā. morit. cū
 efficitur quodāmodo deiformis p̄ grām. sepelitur a dñō p̄ infu-
 sā sibi leticiā. sed sepulchrū ip̄ius nullus agnoscat hominū: qm̄
 illa exapat oēm sensum. ¶ Para. ix. ¶ In nono gradu
 corpus sepultū resoluit. quia cū mens in diuino lumine semet
 ip̄am dārius intuetur: recognoscens se quantū ad animā crea-
 tam ex nichilo. et sic quantū est de se simpliciter nichil esse. quā-
 rum autem ad corpus se puluerē esse et cinerē. p̄mmo vilissimū
 sterquiliniū. sacus stercorū. et abū vermiū: necessario humilita-
 ti cōpellitur. Sicut p̄s Inflāmatū est cor meū ad dilectionē.
 et renes mei cōmutati sunt quantū ad delectationē. quia in re-
 nibus cōsistit delectatio. et ego ad nichilū redactus sum. scz in
 mei reputatione. i. verissima mei cognitione me nichil esse cog-
 noui. Attende qd̄ quāto quis plus p̄ficiat in dei cognitione: tan-
 to plus in diuino lumine cognoscit se verius: et rāto amplius
 se cōspicit nichil esse. ¶ In ap̄lus. i. ad cor. in. iiii. dicit. Puto qd̄
 deus nos nouissimos apostolus idest vilissimos: quasi de q̄-
 bus nō curet oñd̄r tanq̄ mortu destinatos: quasi ad nullā vti-
 litatē. sed morti reseruatos. Sequitur tanq̄ purgamenta hui⁹
 mūdi facti sumus omniū pip̄ima vsq̄ adhuc. et dauid ex hu-
 militate canit mortuo se cōpauit. Attende qd̄ sicut ignis in suo ci-
 nere qui est vltimus sue resolutionis terminus cōseruat. sic a-
 nima i humilitate q̄ resoluit vsq̄ ad minima. et vsq̄ ad vltimū

custodit Et sicut fenix congregatio aromatibus incendit ignem: quod cremata et in cinerem redacta renouatur: et per tale renouationem perpetuo conseruatur Sic anima caritatis igne succensa ac in humilitate cinere resoluta: conseruatur in gratia ac de die in diem per gratiam renouatur.

Incipit de morte culpe **Sermo primus de spiritualibus mortis progressibus: continens parag. iiii.**

Mortem nature et gratie videndum est de morte culpe. quam vitare debemus quia est detestabilis et danosa Cum enim omnis creatura dei bona sit: sicut dicitur ad thomam. iiii. deus in mortem non fecit Sap. i. nec obstat huic illud quod dicitur ecclesiastici. xi. bonum et malum: vita et mors a deo sunt. quia illud est intelligendum de corporali morte quam deus infligit homini propter peccatum. **Ad rom. v.** Per hominem peccatum intravit in mundum: et per peccatum mors Mors igitur corporalis. i. necessitas moriendi per tanto dicitur esse a deo. quia impedimento mortalitatis ablato: et homine relicto propriis naturalibus remansit fit homo de necessitate mortalitatis Mors nature. i. necessitas moriendi dicitur esse inevitabilis ut dictum est. sed mors culpe est evitabilis. et est in homine libertate. sicut dicitur ecclesiastici. xv. animam hominem vita et mors. vitam inquit gratie. et mors culpe: et propter hoc est culpabilis Si enim mutari non posset: culpabilis non esset. quia sicut ait augustinus. Nemo peccat in eo quod vitare non potest. **Para. i.** Sciendum autem quod hec mors quandoque consistit in corde nostri. scilicet in cogitatione. delectatione. vel consensu. **Ad in persona hominum ipiorum dicitur Isa. xxviii** perissimus sedus cum morte. hoc sedus committit in consensu. **Para. ii.** Quandoque consistit in ore: quandoque scilicet perit in deordinata locutione **Beatus enim puer. xlii.** Mors et vita in manibus lingue. sed quia lingua nostra in lubrico posita est et per illam frequenter labimur in peccatum Ideo dicitur isa. lvi. lingua nostra ignis est cuius sitas iniquitatis. lingua constituit in membris nostris quod maculat totum corpus et inflamat rotam natiuitatis nostre inflamata a gehenna.

Omnis enim natura bestiarum volucrium serpentium et ceterorum animalium domat: linguam autem nullus hominum domare potest. Est enim in guttu malum. plena veneno mortifero. et **Eccl. lxxiii.** Post multa mala que ex lingua venire testatur ait. mors illius mors nequissima et utilis inferus potius quam illa. Ideo salubriter exhortando dicit. aurum tuum et argentum tuum confusa et verbis tuis facito statera et frenos oris tuo rectos. Et attende ne forte labaris in lingua tua et cadas in conspectu inimicorum infidiantium tibi. et sit casus tuus insanabilis in morte. **Para. iii.** **Q**uoniam per gressum ad operationem sicut dicit **Sap. i.** In iusticia est mortis adquisitio. impium autem manibus et verbis accesserunt illa. Et ibidem ante. Nolite zelare mortem in errore vite vestre. neque ad gratiam perditionem in operibus manuum vestrarum. In signum huius triplicis mortis legitur Christus tres mortuos suscitasse: licet enim innumerabiles suscitasse credatur. De tribus tamen euangeliste faciunt mentionem. Puellam suscitavit in domo **Matth. ix.** ad designandum spiritumalem suscitationem quam facit quotidie a morte peccati existens interius in affectione. Juvenem suscitavit in porta **Luce. vii.** ad designandum suscitationem a morte peccati corruptentis in locutionem **Aazarum** suscitavit in sepulchro: ad figurandum suscitationem a morte peccati existens in operatione **Jo. xi.** Quo autem pergressus peccati serpit: et serpendo procedit: optime dedarat in primo peccato primorum parentum **Gen. iii.** Dixit serpens ad mulierem: neque quod morte moriemini scit enim deus quod quicumque die comederitis aperient oculi vestri: et eritis sicut dii scientes bonum et malum. Attende quod deus dixerat assertive et comminatorie: quocumque die comederitis etiam mulier addidit verbum hesitationis. scilicet. forte. serpens constanter negavit dicens. Nequaquam moriemini. Ecce dyabolus posuit in questione: mulier respondit cum hesitatione. et ex hoc oritur dyabolus via et audacia negandi quod deus dixerat cum assertionem. Nisi enim mulier hesitasset nequaquam dyabolus verbum domini negare presumpsisset.

Nā etia mulier diabolo plus q̄ deo credidisset: nūq̄ pomū
 vetitū retigisset. **S**eqtur. **A**uidit igitur mulier q̄ lignū esset bo/
 nū ad p̄sēdū: hoc cognouit ex odoratu. ⁊ pulchrū oculis et
 te aspectus. tulitq̄ de fructu ecce tactus. et comedit ecce gustus
 et sic cōpletū est in eia p̄cā inobediētie: ad q̄ tamen multe re
 ordinate circūstātie cōcurrūt. **P**ostmodū dedit mulier viro suo
 ecce iniqua suggestio. q̄ comedit ecce ade p̄uāricatio. et sic con/
 summanū est p̄cā in vtroq̄. **I**ste p̄cessus qui fuit in p̄cō p̄i
 morū parentū materialiter: solet eē in p̄cō vnius hominis spi
 ritualiter. **N**ā aspectus est in cogitatione. odoratus in delecta
 tione. tactus in cōsensu. gustus i p̄p̄tatione. **A**duerte q̄ p̄mor
 tiferus est iste fructus q̄ nō solū ex gustu infert mortē. sicut alia
 lia venenosa. verū etia ex visu. odoratu tactu. et gustu.

Sermo. ii. de moriēdi modō q̄ plurimis cōtinēo parāg. vii
Sicut ait sapiēs **Sap. ii.** Inuidia dyaboli: mors in
 trahit in orbē terrarū. ideo nāq̄ dyabolus inuidit ho
 mini q̄ scit eū illuc p̄ humilitatē posse ascendere. vñ
 p̄ supbiā se nouerat corruisse. **I**nuidens at̄ hominī: tentat. ten
 tando deuict. et deuictū subiecit. ac subiecto inique et tyrānice
 dñari p̄sumpsit. **S**icut at̄ tyrānus impiissimus: subiectos suos
 sine misericōdia affligit. opp̄mit. ac eis exq̄sita genera mortis infli
 git. sic dyabolus omni tyrāno crudelior: variis mortis generi
 bus miseros quos in seruitutē suā redigit: mori facit. **P**ara
 graphus p̄mus. **A**lios nāq̄ mori facit suspensio. sc̄z p̄ su
 perbiā. superbos enim suspēdit in altū vanitatio: vt postmodū
 p̄cipitet in pfundū miserie gehēnalis. sicut solent facere luctato
 res: quorū vnus aliū eleuat a terra: vt sub pedibz suis deiciat
 eleuatū. hūc modū precipitiū: prius exp̄tus fuerat in seip̄o. **N**ā
 cū ip̄e leuari veller p̄ supbiā: deus ip̄m p̄icāt in abissi. pfundū
 sicut d̄r. **Isa. xlii.** Dicebas in corde tuo: in celū conscendā sup
 astra celi exaltabo. **T**ollū meū. **A**scendā sup altitudinē nubiū: et

ero similis altissimo. **Verūta** me ad infernū detraheris: in p̄fū
dū lacī. et añ detracta est ad inferos supbia tua. **Et luce. x. dē** de
eodē. **Adēbā** sathanā sicut fulgur de celo cadentē. **Sicut** igit
dyabolū. qz se p supbiā offerre voluerat. deus precipitauerat in
infernū. sic ip̄e tractu cōsimili conat hoīes. p̄mo quidē in altū
extollere: vt postmodū p̄cipiter in p̄fundū. **Exemplū** de achī/
thophel: qui de sapientia sua p̄sumens: videns qz nō esset sanū
cōsiliū suū qd scz dederat cōtra dauid: suspēdio interiit. ii. **Re.**
gū. xvii. **Et** de absolon qui nimia ambitione dominādi succē
sus: p̄rēm suū dauid de regno suo fugauit. sicut dē. ii. **Re. xviii**
qz ip̄o suspēso inter celū et terrā mulus cui infederat p̄transiit.
De amā vero. **Hester. vii.** **De p̄cipitio** vero: dē. iiii. **Regū. ix.**
quō iezabel fuit p̄cipitata de fenestra paladii. **Et** de ochozia. iiii
Re. i. Cecidit ochozias p cācellos cenaculi. cui mādauit hely/
as. **De lectulo** sup quē ascendisti nō descendes: sed morte mo
rieris. **De anthiocho** etiā dē. ii. machab. ix. **Supbia** repletus
ignē spirās animo in iudeos: cōrigit illū impetu euntē de cur
ru cadere. et graui corpis collisione membra vexari. **Isqz** qui
sibi videbat etiā fluctibz maris impare: et montū altitudines
in statera appendere. nūc humiliatus in gestatorio portabat.
Mora sibi de vīlissima morte eius. **Ant** bñ de supbo dicit **Job**
xviii. **Deuoret** pulchritudinē cutis eius et cōsumat brachia il
lius p̄mogenita mors. **Pulchritudo** cutis est gloria spalis. p
brachia opa designant qz brachia nostra sunt instrumenta q
bus opamur. mors autē est peccatū qd animā occidit. **Primo**
genita ergo mors est supbia que est inīciū omnis peccati. **Pul**
chritudinē ergo cutis eius et brachia: p̄mogenita mors deuo
rat: quia inīquī gloriā et opationē supbia deuastat. **Potuit**
enī etiā in hac vita gloriosus existerē. si supbus nō fuisset. et
operibz poterat deo cōmendari. nisi elatio p̄cessisset. **Sequit.**
Quellatur de tabernaculo eius fiducia. **De tabernaculo** eius

Secunda para

fiouda auellitur qñ puerus quisq; multa in hac vita parauerat:repentina morte dissipat. Sequitur Et calcet sup eū quasi rex interitus. Quia vel hic viciis pñitur que ad interitū trahūt eum vel mortis tēpore potestati demoniace subiugatur. Huius mortis remediū est timor humilians: vel humilitas cū timēs sicut ait Sap. puerb. xiii. Timor dñi fons vite idest vite spī ritualis inidiū. vt dedinet. id dedinare faciat a ruina mortis.

Parağ. ii. **C** Alios pemit dyabolus veneno. scz p inuidiā. sicut scriptū est Sap. ii. Inuidia dyaboli mors intantur in orbem terrarū. imitātur illū qui sunt ex pte illius. quia videlicet sicut dyabolus virus inuidie sue diffundens in homine. in toto orbe terrarū vt non sit qui se abscondat a calore eius. sic impij intorcati p eū et eius imitatores effecti alios inficiūt inuidēdo.

Primo ergo moriuntur hac peste. sicut dicit Job. v. **Paruulū** occidit inuidia. **Glosa** Paruulus inuidia occidit: qz nisi inferior: esset. de bono alterius nō doleret. vel paruus est q; terrena diligit. magnus qui eterna. Paruus ergo inuidia occidit. qz nullus hac peste morit. nisi qui terrena appetit que rota non pueniūt pluribz. **En** si qua desideram⁹: illi inuidemus qui penitus ea accepit. vel partē habendo quantitātē nobis restrinigit. Isti autē sic infecti inuidia. et spūaliter infecti inficiūt alios: venenū inuidie diffundēdo. sicut detractores et verborum infamie relatores. **Cōtra** quos ait Sap. eccl. xix. Audisti verbum aduersus. primū tuū: cōmoriat in te fidens: qm non te dī nūpet. Et qz nō minus peccat auditor detractionis: qz ipse detractor. sicut ait Ber. Detrahente aut detrahente audire: quod istorū sit grauius nō facile dixerim. **Ideo** dicit R: ouer. xvi. Indignatio regio: nūcius mortis sunt detractores: qui semp mortem nuntiant primorū et mortē nūciando: etiā audientes occidunt. **Cōtra** istos nūcios mortis: debet rex et quilibet iust⁹ se et oēs sensus suos bene regens indignari. et eos cū indigna

tione expellere: vel indignationis et displicentis signa monstra-
 re. Sciendū autē qđ inuidus dolet de bono alterius: et gaudet
 de malo: sicut alibi declaratū est. Quantiū ad primū: spēm in-
 uidorū pretendit **Jonas**. qui de niniue ciuitatis conuersione to-
 lebat. De quo dicitur **Jone. iiii.** Petiuit ionas anime sue ut
 moreretur dicens: melius est michi mori qđ viuere. De secundo
 scriptū est **Pro. xxi.** Sicut noxiū est qui mittit lāceas et sa-
 gittas in mortē: ita vir qui fraudulēter nocet primo suo. Ille
 quia gaudet de malo alterius: ideo fraudulēter in malū alter-
 rius machinatur: et p̄ vias occultas nocere conatur. De mala
 morte talīū multa exempla legimus in scriptura. **Cayn** ex inui-
 dia perimens fratrē suū **abd.** occisus est a **lamech**. **Gene. iiii.**
Egipti dolentes quia **hebrei** in terra sua crescebāt et multipli-
 cabant nimis: timentes ne p̄cessu temporis ipsos opprimerēt:
 affixerunt eos multipliciter et sibi seruitute durissima subiece-
 runt: sed cum illos fugientes p̄sequerent. aque maris rubi o-
 peruerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis: ita qđ
 nec vnus quidem sup̄fuit ex eis. **Exo. xiiii.** **Abimelech** qui sep-
 tuaginta fratres suos occiderat: vna mulier cadens fragmen-
 to mole eius confregit cerebrū qui ab armigero suo fecit se interfi-
 ci. **Iud. ix.** **Saul** qui cum iniqua inuidia p̄secutus est **dauid**:
 tandem irruens super gladiū suū mortuus est. **i. Regū. xxi.**
Syba filius **bochri** cōcitauit populū contra **dauid** et fugiens
 in **abelam** ciuitatē vbi putabat se habere refugium: decapitatus
 fuit ibidem. **ii. Regū. xx.** Accusatores **danieles** iubente **dario**
 rege missi in lacum leonū: continuo sunt a leonibus deuorati.
Danielis. xi. et xiiii. ¶ **Paraphus** tertius. ¶ **Alios** oc-
 cidit **dyabolus** gladio. scz p̄ iracundiā. Unde dicitur **Exod.**
xx. Dixit inimicus p̄sequar et comprehendā: diuidam spolia
 et implebitur anima mea: euaginato gladio meo et inter-
 fidet eos manus mea. Et etiam in **Job** quinto dicitur:

Airū stultū interficit iracundia **G**losa Mansuetudo ymagi-
nem dei in nobis cōseruat: qui semp tranquillus est: sed ira dis-
sipat: que multis virtutib⁹ priuat et animi tranquillitatē pur-
bat rōne obscurata que dū quietē mētis tollit: spiritus sanctus
ibi nō quiescit **I**rati et impatiētis figurā tenet ionas cui irato-
pp̄ter heretā defecātā dixit dñs **P**utas ne bene irasceris tu su-
per heretā. **E**t dixit **B**ene irascor ego vsq; ad mortē **L**eterū
factū sampsonis seipm vt hostes interficientis et occidentis spe-
ciem iracūdi p̄tendit **B**e quo dicit iud. xvi. **M**oriat anima mea
cū philistinis vt plāscar me de hostibus meis: et p amissione
duorum luminū: vnā recipiā vltionē **I**ratus enī sibi nocere de-
siderat: vt vindicando se nocentib⁹ sibi possit inferre malus: vt
simile nocementū. **I**tē factū rashē: p̄tendit modū hominis
ex impatētia desperatū: de quo dicit .ii. machabeorū. xliii. q̄
nidhanor misit milites quingentos qui eū comprehenderent:
cū autem cōprehenderet: gladio se p̄cūit: eligens nobiliter mo-
ri: potius q̄ subditus fieri peccatoribus: et cōtra natales suos
indignis iniuriis agi: sed cū non certo ictu p̄pter festinationē
plagā dedisset: recurrens ad murū seipm p̄cipitauit in turbā: et
cadendo venit p mediā ceruicem: cuiusq; turbā p̄transiens: et
stans supra petrā p̄ruptā cōplexus intestina sua vtriusq; mani-
bus: p̄cūit sup turbas: et ita defunctus est **Q**uāuis autē scrip-
tura sacra. ionam. sampsonē. et raziam cōputet inter sanctos:
eorūq; facta predicta excusent a sanctis: quantū tamen ad ex-
teriorē apparentiā modū impatiētis ire p̄tendunt **S**ed qua-
liter impii in sanctos tyranni deo exercentes crudelitas sue pe-
nas modis variis exsoluerūt: in locis innumeris scriptura sa-
cra testatur **H**erbi grā de sifara dicitur iudicū quarto **F**ulit ia-
bel vxor abner q̄nei dauī tabernaculi: et defixit in cerebrū sifa-
re: qui soporem mortis sodans deficiat: et mortuus est. **B**e zebec
et salmadia dicitur iud. p̄mo. **C**omprehenderūt filii israhel

Secūda pars

azombezeth celsis summitatibus manuū eius ac pedū: sicut ipse fecerat septuaginta regibus adduxerūtq; eū in iherusalem: et ibi mortuus est. **De cayn** qui fratrem suū occidit: et a lamedo occisus est. **Ben. q̄rto. De pharaone. Exodi. xliii. De abimelech** qui septuaginta fratres suos occidit. **Judiciū nono. De ioab** qui licet strenuus miles fuerat. quia tamē duos viros poitiose peremit iussit dauid moriens occidi. **terciū Regū scōo. De zamri** qui contra regē israhel pessimū scilicet hela rebellāo occidit. dicitur terciū **Regū. xvi. q̄ post septem dies seipm cum domo regia succendit. De achab** pessimo dicitur quarto **Regū. xxi. q̄ vulneratus in bello mortuus est vespere. lixerūt canes sanguinē eius in eodem loco in quo lixerant sanguinē naboth: qui ipso achab dissimulante fuerat lapidatus. De benadab** rege syrie. qui multa mala filiis israhel intulerat: quomodo a seruo suo osael iugulatus fuit. dicitur quarto **Regū octauo. De ioab** rege iuda qui zachariam filiū ioiade sacerdotis lapidari fecit: dicitur quarto **Regū duodecimo. q̄ a seruis suis fuit interfectus. De anthiocho** qui multorū viscera toserat: quomodo durum dolorem viscerū passus. miserabili morte defunctus est. ii. **Nachab. ix. De herode** impiissimo quomodo passus ab angelo. cōsumptus a vermibus exspirauit. **Actu. xii. His** ōnibus exemplis ostendit quō impiū impiam vitā agentes dyabolo. pcurante et deo iuste pmittente. diuersa dīe mortis genera patiūtur. Huius mortis remediū est patientie leuitas. sicut ait **ps. Nō moriar sed viuā. castigano castigaui me dñs. et mortī nō tradidit me. ii. Nachab. vi. Cū a morte** possem liberari duos corpis sustineo dolores. ppter timorem aut tuū hec patior. **De patientia** require supra de morte grē quinto gradu. **Para. iiii. Alii** submergūtur p auariciam. tpalia nāq; fluunt et resurgunt sicut aque. **Uñ** sicut in flumine habet homo quādoq; aquam vsq; ad talū. quādoq;

vsq; ad genua. qñq; vsq; ad renes. qñq; vsq; ad collū. plerūq;
 totus immergit. sic aliquādo amor tpaliū non plus tangit
 hominē q̃ aqua tangens talum eius. **N**ā de re de qua nichil
 aut parū curat solet dici. hoc non tangit talū meū: qñ quis di
 ceret. parū afficiō: vel nō curo. Aliqñ amor tpaliū ptingit vsq;
 ad genua: quasi plus aliq̃tulū appropinquans ad cor ho
 minis: sed adeo longe distans quod nō est periculū submersi
 onis. vel deordinate affectionis. Aliqñ puenit vsq; ad renes.
 idest vsq; ad delectationē qñ in tpalibus affectio delectat: in
 cita deū. aliquādo puenit aqua vsq; ad guttur: et tūc est ho
 mo in magno periculo: qñ in temporalib; delectatur et nimis
 occupatur et inordinate afficit. **S**ed sicut natano euadere po
 tuit nec totaliter desperat: quousq; caput eius emergat. sic in
 pposito: qñ totus homo immergit in terrenis: iā non est spes
 euasionis. ppter qd psal. exdmat. **S**aluū me fac deus: qñ
 intrauerūt aque vsq; ad aiām meā. **I**nfirmus sum in limo p̃si
 di: et nō est substantia. **S**ic etiā beatus petrus cū adiutorio grē
 diuine ambulans sup aquas: videns ventū validū venientē
 timuit: et cum cepisset mergi damauit dicens. dñe saluū me fac.
Mat. 14. 30. **I**n hoc facto beatus petrus tenet figurā eorū qui
 diuine gratie manutenētia sicis pedibus ābulant sup aquas.
 idest intactis cordis affectionib; quasi pedibus nō tangentē
 p̃mo potius cōculcantes illesi p̃transierūt: q̃p̃diu non sibi sed
 deo gloriā tribuentes ad xp̃m venire cōtendūt. **S**ed videns pe
 trus ventū idest tentationis impulsū timuit. qz nō est de p̃
 p̃is viribus intra fluctus pelagi presumendū: sed diuinū aux
 iliū est obnixius implo: andū. **E**t cū cepisset mergi damauit. qz
 nō vltimū submersionis periculū expectandū est. sed i ip̃o p̃n
 apio q̃p̃ito aduertit homo periculū. diuinū p̃fidiū est petri
 di. aut em aplūs. i. ad **Thi. vi.** **Q**ui volunt diuites fieri. inci
 dunt in tentationē. et in laqueū dyaboli et in desideria multa.

Multa sunt inutilia et nocua que mergunt hominē in interitū
et poitionē In signū hui⁹ dicit **Exod. vii.** qm moyses ex pcep
to dñi percussit aquā fluminis. que versa ē in sanguinē. et pisces
qui erant in flumine mortui sunt p qd voluit dñs designari qd
aqua fluminis egipti. idest transitoria huius mudi. cōuertitur
in sanguinē. i. mortē eorū qui inordinate ea diligūt. et pisces q
in ea erāt mortui sunt. idest qui in eis cōversant et nutriūtur ex
eis Item aqua cōvertitur in sanguinē quādo cupiditas tem
poraliū cōvertitur in crudelitātē. quod sepissime cōtingit **Lu**
pidi nāq; sunt impii. immisericores fraudulentī calūniosi su
res raptōres crudeles. et pauperū oppressores **Electorū** et re
probōrū differentia quantū ad vsum temporaliū. mirabiliter
ostendit deus in diuisione maris rubri **Exod. xiiii.** vbi dicitur
qd aque operuerūt currus et equites cūcti exercitus pharaonis
nec vnus quidē supfuit ex eis. filii autē israel transierūt p me
diū sicci maris. et aque eis erāt p muro a dextris et a sinistris
et viderunt egiptios mortuos sup litus maris **Ece** aque sūt
electis p muro defensionis. que reprobis sunt causa poitionis
Quod autē sint electis p muro defensionis docet **tho. iiii. di**
cens **Quomodo** potueris ita esto misericors **Sequitur Ele**
mosina a peccato et a morte liberat. nec patietur animas ire in
tenebras. ecce murus a sinistris **Sequitur** **Fioucia** magna co
ram deo summo est elemosina **Et** parum ante dicitur **Premi**
um bonū thesaurisa tibi in die necessitatis **Ece** murus a dex
tris **Quod** vero reprobis sint causa perditionis. patet p mul
ta exempla. **Ador** qui tulit de anathemate thetico. lapida
uit eum omnis populus ⁊ omnia que eius grant igne cōsump
ta sunt. **Iosue. vii.** **Adolescens** qui putauit se dauid. pspere
nunciare. ac per hoc munera reportare dicendo se saul occidisse
subente dauid occisus est. **ii. Regum. pmo.** **Simile** accidit du
obus latronibus qui caput hyl hofeth filii saul quem occide

rant tulerūt ad dauid. ii. *Re. iiii.* Ananias et saphira vxor ei⁹
qꝛ de precio agri venditi fraudauerūt ad increpationē petri su-
bito mortui ceciderūt. *Actu. v.* **P**riues ille cuius agri fructus
pberes attulerunt: cū cogitaret destruere horrea sua et maiora
facere: rapus est citius qꝛ credebat: dicēte sibi d. io. *Stulte hac*
nocte repetūt demones aīam tuā a te: que aut̃ parasti cui⁹ erūt
Luce. xii. **P**ara. *p.* **A**lii cruci affigūtur p accidiam.
Est autē accidia tristitia quedā cor aggrauans ne aliquid age-
re libeat. *Ant.* reddīt hominis membra quasi stupida et para-
litica ad ōne opus bonū immobilia. sicut in homine cruci af-
fixo manus et pedes affixi sunt: et impossibiles ad motū opio
cuiuscunqꝫ. *Unde eccl. xix.* dicitur. multos occidit tristitia. *Et*
xxxviii. Tristitia festinat mors et coopit virtutē. **D**istingue
tñ de tristitia sicut distinguit aplūs. ii. ad cor. in. vii. **Q**ue scōm
deū est tristitia: penitentiā in salutē stabile operatur. seculi aut̃
tristitia mortē operatur. **A**ccidiosus ergo etiā si videat viuere:
tamen mortuus est. sicut dicitur *Apocal. iii.* **N**omē habes qꝛ
vivas et mortuus es. **I**deo sequitur **E**sto vigilās et cōfirma
cetera que moritura erāt. **N**ō enī inuenio opa tua plena coram
deo meo. **P**ara. vi. **A**lii viui sepeliūtur p ingluuiem.
Ant. ait iheronimus. **A**ile sepulchrū rōnis est ebrietas. *psal.*
Sepulchrū patens est guttur eorū. Ant. sepulchrū patens est
quo sumi et fetores exalant. sicut de cadaveribz mortuorū. nec
mirū. quia sicut ait apostolus pmo ad thymum quinto. **A**li-
qua que in deliciis est viuens: mortua est. *Et roma. viii.* **S**i se-
cundū carnem vixeritis moriemini. **M**ortem esse in talibus re-
re possumus exdamare cū filiis pphetarū. *iiii. Re. iiii.* **M**ors
in olla: vir dei mors in olla. **N**ā pocula delicata cōuertuntur in
abstinentiā: et cibaria in venenū. **M**irabile est qꝛ hō nullo modo
scienter gustaret aliquid vñ sciret se mortē incurrere corporālē.
vñ ita sollicitē sibi cauere homines ab hīs gustandis

Secunda pars

que mortē inferūt spūalem. vñ **Job. vi.** Nūquid gustare potest qđ gustatū affert mortē **Attende** qđ philisteos pariter epulantes sampson cōcussit: columnis domus oppressit: et mortui sunt vtriusq; sexus tria milia **Judi. xvi.** Filiis iob bibentibus vinū in domo fratris sui p̄mogeniti: ventus vehemens irruēs a regione deserti: cōcussit quatuor angulos domus et oppressit eos: et mortui sunt **Job. ii.** Balthazar in cōuiuio vidit digitos manus scribētis in pariete mane thetel phares et in ipsa nocte interfectus est et regnū eius translatū est ad iudeos et pr̄sas **Daniel. v.** Terribile exemplū est de diuine epulone q̄ induebatur purpura et bysso et epulabat̄ quotidie splendide: qui mortuus sepultus est in inferno **Luce. xvi.**

¶ Parag. vii. Alii incēdio cōburūtur. scz p̄ luxuriā. luxuria enī est ignis vsq; ad cōsumptionē deuorans. hoc igne luxuriosi cōburūtur. si cui patet **Gen. xix.** De hoc incēdio ait bñs **Jacobus.** Unusquisq; tentat a cōcupiscētia sua attractus et illectus. Cōcupiscētia vero cū conceperit parit peccatū. peccatū vero cū consummatū fuerit opere videlicet vel consensu: generat mortē. **Nota** de filio p̄digo qđ cōsumpsit omnia sua viuēdo luxuriose. de quo dix̄ erat pater qđ mortuus fuerat luxuria: sed reuixit p̄ penitentiam. De mala etiā muliere dicitur **Prover. v.** Indinata ē ad mortem domus eius et ad inferos gressus illius penetrāt. **Itē eccl. vii.** Inueni mulierē morte amariorē q̄ laqueus venatorū est. sagena cor eius. vincula sunt manus illius: qui placet deo effugiet illam. **Nā** syche filius emor qui dñā filiam iacob oppressit: interfectus est cū toto pp̄lo ciuitatis **Gen. xxxiii.** Almon qđ thamar sororē absolon oppressit: in cōuiuio occisus est. **ii. Reg. xiii.** Quia pp̄lo isrl̄ fornicatus ē cū madianitis: p̄cepit oēs p̄ncipes suspendi in patibulis. et **Nume. xxx.** sineo hebreū qđ ad foratū intrauerat occidit simul cū illa muliere.

¶ Sermo tertius de signis mortē mōstrantibus: continet

para gra. xii.

Postquam distingimus diuersos modos moriendi spūa-
liter videnda sunt signa quedā pronostica morituri. so-
lent medici in acutis egritudinibz pri signis pronosticis:
q̄ scōm pporariis documēta vite nostre sunt indicatiua vel
mortis. A corporalibus igit ad spūalia trāseuntes: modis simi-
libus iudicemus in hōie mortē culpe. **Parag. i.** **Q**uā-
mū signū mortis pronosticū est gustus deordinatio quādo scz
eger appetit que nocent. et reicit que suauarent. Infirmi filii isrl
sp̄tera diēta quā celestia medicus eis indixerat: petūt carnes fē-
do corā moyse dicētes. **Nume. xi.** Quis dabit nobis ad vāscen-
dū carnes: recordamur pisciū zē. In mentē nobis veniūt cucu-
meres et pepones. porri. cepe. et allia. anima nrā arida est: nic-
hil aliud respiciūt oculi nostri nisi māna. Impleuit autē dñs
petitionē eorū mittens eis cornuices in multitudine copiosa:
sed in malū t̄porū. **Nā sequit̄.** adhuc erant carnes in dentibus
eorū: nec defecerat h̄mōi abus: et ecce furor dñi cōditans in po-
pulū percussit eū plaga magna nimis. mortui sunt ergo in sepul-
chris cōcupiscētie. Est igitur mortis signū abiecta sobrietate ⁊
ieiunio: carnalibz vacare deliciis. **En̄ iob. vi. d̄.** **Nūquid po-**
test comedi insullum qđ non est sale cōditū. aut gustare potest
quis qđ gustatū affert mortem. Quotiens enī ciborū cruditas
vitalia delicit. infirmat stomachū. corrūpit sanguinē. videt hu-
morē. accēdit colerā. febzis inducit incendiū. totiens eger poit
animū. illicitis fertur desiderijs. salutaria respuit. appetit cōtra-
ria. et noxia sibi querit. **A**uertendū est autē quāta sit fatuitas
p̄mmo insanāia taliū et quāta deordinatio appetitus qui viliſſi-
mos d̄bos appetūt cucumeres. s. et pepones porros cepe ⁊ al-
lia. abū autē celestē fastidiūt: habentē in se ōne delectamentū
et oēm suauitatē. **Nū** bñ verificat in eis illud psal. **Oēm escā**
abominata ē aīa eorū: ⁊ appropinquērūt vsqz ad portas mor-

tis: tales fastidio moriuntur. ¶ **Para. li.** ¶ **Secūdu signū**
 mortis est digestiue defectio. qñ lē ipse eger nō potest cibū su/
 mere vel sumptū retinere. vel retentiū digerere: hoc autē puenit
 ex defectu caloris naturalis et humidi radicalis. ¶ **Hā cōserua-**
 tio vite cōsistit in calido et humido. ¶ **Et** quanto calor magis
 minuit. et humor deficcatur: tanto diutius necesse est vitā deficere
 patientis. ¶ **Et** sicut pma digestio fit in stomacho: secūda in epa-
 te. tercia in singulis mēbris. digestiua tñ virtute p calidū et hu-
 midū operāte. ¶ **Sic** qñ in mente fuerit calidū dilectionis et hu-
 midū deuotionis: sufficienter celebrat digestio p quā vita ani-
 me cōseruat. ¶ **Hā** ad ea que dei sunt apponit memoria recorda-
 tionē: ecce digestio pma in stomacho: memorie volūtas appo-
 nit affectionē: ecce digestio in epate. mēbra vero singula put-
 eis cōgruit actionē: ecce digestio in mēbris. et sic p calidū dilec-
 tionis et humidū deuotionis triplicis digestionis bonitas de-
 darat. ¶ **Cū** autē diminuitur calor dilectionis vel deficit: signū est
 mortis spūalis. ¶ **Quia** sicut corpus sine aiā mortuū est: sic aiā
 sine caritate mortua reputat. ¶ **Iero. i. Job. iii.** dicitur Qui nō
 diligit manet in morte. ¶ **Similiter** deficiente humore dilectionis
 deficcatur hō et necesse est eū languere dū viuit et deficcari iugi-
 ter et mori. ¶ **Omne** enī opus censet vt mortuū: si spū deuotior-
 nis nō fuerit aiātū. bonū enī opus ex visibili cōstat actione et
 inuisibili deuotione: sed inuisibilis deuotio est sicut spūs. visi-
 bilis autē actio sicut corpus. ¶ **Sicut** ergo corpus viuit p animā
 viuificantē: sic et opus p deuotionē interiūs operantē. ¶ **Recedē**
 te siquidem anima. corpus expirat: moritur et marcescit. et cel-
 sante deuotione opus moritur et arescit. et miser homo velut
 humore deficiente tabescit. ¶ **Et** bene in persona talium lamen-
 tabiliter conquerendo loquitur beatus bernardus sic dicens.
 Quomodo exaruit cor meū. coagulātū est sicut lac. factum est
 sicut terra sine aqua. nec compungi ad lacrimas queo.

Tanta est duricia cordis mei: nō legere libet. nō orare delectat
 meditationes solitas nō inuenio. vbi inebriatio spūs. vbi mē
 tis serenitas et pax et gaudiū in spūs sancto Ideo ad opus ma
 nuū piger. ad vigiliās somnolentus: ad irā preceps. ad odiū
 p̄tinax. lingue et gule indolgentior. Deu oēs montes in circui
 tu meo visitat dñs: ad me autem nō appropinquat Quid me
 aliud putem q̄ vnū ex mōtibz gelboe maledictis: quē preterit
 in ira et in indignatione sua ille ceterorū omniū benignissimus
 visitator. ¶ Parag. iiii. ¶ Tercū signū mortis est vultus
 immutatio. vultū habet sibi simīlē q̄ custodit p̄istinā honesta
 tatē. et vultus immutatio est honestatis defectio. Nā eo q̄ de
 uotio interior nō habet: statim exterior honestatis conuersa
 tio nō seruat. Attende q̄ ex decore cōscientie emanat decor cō
 uersationis honeste. Sicut docet bern. qui ait. Cū decoris da
 ritas intima cordis repleuerit: p̄deat foris necesse est quasi lu
 cerna latens sub modio. p̄mmo lux in tenebris lucens latere nesciat
 semineo: porro effulgentē et veluti quibuscūq̄ radiis erūpentem
 mentis simulacrorū corpis excipit et diffundet p̄ membra et sen
 sus: quatinus inde om̄is reluceat actio. sermo. aspectus. itē ius
 et risus: sit tamē risus mixtus grauitate et plenus honestate.
 Sic ecōtrario de interiore deordinatione cōscientie inordinatio
 exterioris cōuersationis erūpit. An de talibz potest intelligi il
 lud Iher. ix. Descendit mors p̄ fenestras nostras. In muta
 tione faciei p̄pendit signū mortis: si habrat eger nates acu
 tas. oculos cōcauos ⁊ obscuratos: aures cōtractas et frigidas.
 Nates habemus acutas cū relictis his que circa nos sunt: ali
 orū vias. facta. dictaqz p̄quirim⁹ p̄ subtiles et curiosas nō m̄
 necessarias nec multū pbabiles cōiecturas. Nā qui cōscientie
 sue negligēs est p̄scutator aliene solet esse curiosus explorator.
 Oculos habemus cōcauos cū ea q̄ dissimulare videmus p̄fū
 dius intuemur. Hi sunt oculi qui vident q̄si nō videant et dissimulant

¶ Parağ.iii.

Quare

tum signū mortis ē inégalitéas pulsus. pulsus est inēqlis aut
 pulsio variat: siue in q̄ritate q̄n scz mō paruus mō magnus
 siue in motu mō velox mō tardus mō spissus mō rarus: p̄ aut
 inēqlitates p̄dictas mortis iudiciū deditat. **P**ulsus diffiniūt
 medicis: motū esse cordis in arteriis resultantē que a corde ināpi
 unt aerē cōtinentes: spm̄q; vitalē. p̄pter hoc indicat dispositi
 onē cordis. sicut et speculū mentis refulget in verbis. et corporis
 motus exteriores. vox quēdā esse dinoscit hōis nostri interio
 ris p̄ signa q̄dā exterius apparētia. **M**otus cordis debet esse re
 gulariter vniformis. **I**nequalitas vero pulsus: in motu cordis
 inēqualitatē demonstrat. inēqualitas ista pulsus incōstantiam
 significat pectoris. inēquiditē carnalis desiderii et humani af
 fectus. hec est mulier vaga quietis impatiens sed vbiq; inhiol
 ans apprehensum iuuenē ducit in mortē. **P**rouer. vii. **E**rgo
 scōm cōsiliū. sapiētie. puerb. v. **N**e intēderis fallacie mulieris
 pedes eius descendūt in mortē. vagi sunt gressus eius. q̄ sicut
 corpus pedibus circūfert: sic animus a carnali desiderio circū
 ducit. **S**icut dicit aug⁹. **N**ō mouet aīa pedibus sed affectibus
An humanus animus sequens appetitū: quietus esse nō fini
 tur sed de vno in aliud semp tendit: z vnū post aliud successiue
 fastidiens auaritate maiori ad illud qd̄ prius fastidiērat redit.
 propter hoc em̄ cordis affectus de vno ad aliud euagat. q̄ in
 nulla re creata sufficiens delectatio inuenit. **D**icit̄ etiā gressus
 ei⁹ inuestigabiles. quia nullus explicare posset q̄z varie q̄z mu
 tabiles q̄z multiplices sint humanorū affectuū passionēs. **A**ssi
 milat̄ em̄ affectus pulsui qui mō magnus mō paruus mō ve
 lox mō tardus. **N**ā partim ex ppria vanitate. ptim ex ppria
 iniquitate. mō diligit. mō odit. nunc intendit. nunc remittit. et
 nūc celeriter diligēdo qd̄ malū est puenit iudiciū cōitio. nūc tar
 dus ad diligendū qd̄ bonū est nō potest trahi tribulationibz
 aut exēplis p̄ceptis cōsiliis cōminationibz aut pmissis.

Secunda pars

Para. v. Quintū signū est inquietus somnus et nō congruo tpe sumptus. **V**idit enī somnus eē laudabilis qñ nec noctē effugit. nec diē impedit. im pbat āt cōtrario mō sumptus. Dormit g nō congruo tpe q dormit de diē vigilatq; de nocte. Tū g p diē pspitatis: p somnū negligētia designat. **M**orti viduus est q tpe salutis sue cōgruo negligit semetipm. **I**deo dicit ps. Illumina oculos meos ne vnq; obdormiā in morte neqñ dicat inimicus meus pualui aduersus eū. fac ergo scōm cōsiliū. **Ephē. v.** Surge q dormis et exurge a mortuis et illumina te xps. **Para. vi.** Sextū signū mortis est sudor inordinatus si fuerit nō diē cretico et particularis nō ex toto corpore sed ex aliquo nri membro. si fuerit frigidus. si nō ex eo fortior effectus sit. aut liberatus egrotus. Sudoris purgatio peccōrū cōfessio: crisis iudiciū sacerdotis. **S**ubicit ille mori qui nō vult aut dissimulat ppa peccā cōfiteri. **Nā** teste sapiēte. **Ecl. xvii.** A mortuo quasi nō sit perit cōfessio: aperiant ergo pori. pfluat sudor ex membris singulis. idest fiat cōfessio generalis tā de peccatis generalib; q; de circūstanciis aggravantib; Tūc autē est sudor laudabilis qñ post confessionē criminis sequit bonē opationis effectus alioquin qui baptizatus a mortuo iterū tangit mortuū quid pdest lavatio eius. **Ecl. xxxiii.** Sit autē sudoris euacuatio sed nō laudabilis et quasi nō in diē cretico cū peccatū tuū iactas vel accusas corā fortis qd cōfiteri nō vis vel nō audes in facie sacerdotis. **I**actantiā dixerim cū nō solū de bono si quod fecisti te iactare psumis: sed quod longe deterius est cū te minoris pudet esse decoris quo maiora cogit noscās vel audis flagicia sociorū. et ne tua te reddat innocentia viliozem quod nō fecisti fecisse tu fingis. vel ecōtra vt humilis appareas supbissime et immanissime cōfiteris. confessione tanto periculosius noxia quanto subtilius vana: cū non queas humilis esse in conspectu dei: sed corā hominib; reputari.

Secunda pars

Sudor etiā frigidus pmo quasi gelidus est mortalis aī nō
ex amore sed timore seruii potius cōfiteris. vel sudor gelidus ē
cōfessio sine cōtritione. **Cū** enī detestaris pctā et te peccasse do
les sed nō sufficienter doles de p̄terito nec caues de futuro: talia
sudor est frigidus nec pctā dolet: sed ex p̄sumptione diuine mi
sericordie et venie cōsequende: miser remanet in pccō. sicut ex su
dore frigidus creature se credens assumit cōfidentia euadendi s̄
est pctā p̄sumptionis. cuius exemplū habemus **Ihere. xxi.**
de fallit sacerdote q p̄p̄lo p̄mittebat securitatē **Cui** ih̄ere. ait.
In babilonē venies et ibi morieris. **¶ Para. vii.** **¶ Sep**
timū signū mortis est fetoris exalatio: qñ enī fetet egrotus sig
nū est q corpus iam resoluit: et aīa iam nō potest retinere nec
regere corpus suū. sic diffusio infamie et impudētia delinquēdi
signū est mortis. **¶ An** de talibz d̄r **Ihere. vi.** **¶ Cōfusi** sunt qui
abominationē fecerūt quinimo cōfusione non sunt cōfusi et
erubere nesciūt. vulgo dicūt q qñ vir honestus ⁊ verecūdius
tēpore sanitatis nō curat vel nō verecūdatur corā hominibus
denudari: signū est mortis. **Sic** quando negligit homo famā
suā et nō curat. vel dissimilat suam infamiā publicari signū est
pessimū. **¶ De** talibz ait **Cap. Prover. ii.** **¶ Qui** letant aī malese
cerint: et exultāt in rebus pessimis: quorū vie puerse ⁊ infame
grēius eorū. **¶ De** hoc intelligi potest illud **Iob. xi.** **¶ Dixit** mar
tha soror eius q mortuus fuerat **Bñe** iā feret. **¶ Para. viii.**
¶ Octauū signū est loquēde amissio: qñ scz homo p̄dit rebus
cōfessionis et diuine laudis. **¶ De** p̄mo d̄r **Ecc̄. xvii.** **¶ A** morituo
scz in peccatis: quasi nichil perit cōfessio. **¶ Item** psal. **¶ Nō** est in
morte peccati. scz qui memor sit tui. in inferno autē. id est in p̄
fundo viduorū quis cōfitebit tibi quasi diceret nullus. **¶ Iocosa**
piens dat sanū et salubre consiliū **Ecc̄. xvii.** ante mortē cōfitei
Sanus et viuus cōfiteberis. **¶ Multi** nāq sicut pluribus exem
plis et pluries est cōpertū. qz in sanitate sua: oportunitate loz

Secūda para

bita cōfiteri cōtempserūt. hora mortis aut nō voluerūt aut nō
potuerūt cōfiteri: iusto iudice deo nō eis cōcedente grām aut sa-
cultatem cōfiteri. **De secūdo.** idest de verbo diuine laudis ait
ps. **Nō mortui.** s. in peccatis laudabūt te dñe. et si laudauerint
deus nō nō approbat. **Quia** sicut dicit eccl. xv. **Nō est speciosa**
laus in ore peccōis. **Sequit.** neq; oēs qui descendūt in infernū
idest in pfundū viciōrū. qz impius cū in pfundū venerit pec-
catorū: contēnit. **Proverbi. xviii.** Sed et oīa datat ps. **Nō**
moriar sed viuā et narrabo opa dñi. **¶ Para. ix.** **¶ Ro-**
nū signū mortis est memorie obliuio: qñ lēz hmo p̄sus amī
sit memoriā signū est euidentissimū mortis eius. Sic qñ miser
oblitus est diuina beneficia. **Sicut** ait ps. **Nō est in morte qui**
memor sit tui. Ecce quō mors peccati aufert memoriā. **De hoc**
etiā ps. in p̄sona dñi de peccōrū misera obliuione cōquerentis
ait. **Obluioni** datus sum tanq; mortuus a corde. **Attende** di-
ligenter miser hominū: qz nō solū mortuus es peccō: sed et xps
mortuus est in corde tuo. qz nō nūc temetipm interimis quādo
xpm qz nūc est de tua pueria volūtate deuotio auasigis. **Signan-**
ter autē loquit ppheta. d. mortuus a corde: nō in corde. **Iusti**
nāq; iugē dñce passionis memoriā retinentes: xpm passum et
mortuū in cordibus suis hnt. **Impii** vero xpi memoriā nō ha-
bentes: ipm a suis cordibus expulerūt. **Et nō** xps mortuus est a
corde taliū: quasi p̄sus expulsus. **Sed** ps ad diuinorū bñfi-
ciōrū memoriā semetipm excitans ait. **Surge** anima mea in te
quie tua. qz dñs bñfecit tibi. qz rēpuit aiām meā de morte. **Hec**
solū pōit hō memoriā dei et omniū aliorū extra se: reuētiā sui
ip̄ius. **Sicut** pater de filio. pōigo qui in regionē longinquā p-
hibetur abisse qz paul a semetipso dinoluit recessisse: qui etiā p
tempore quo memoriā sui pōiderat mortuus affirmat: sed re-
cuperata miserie sue memoriā viuere nūcupat: mortuus inq̄
fuerat et reuixit. **Luce. xv.** **¶ Para. x.** **¶ De dñi signū ē**

Becunda pars

quādo cessat motus. qñ scz homo nō potest mouere manū pedem vel aliud membrū corpis signū est mortis. Sic anima qñ nō mouet seip̄am nec corpis sui membra mortua est. qz d. fecit in ea motus bone opationis. Cū em̄ fides sit vita anime sicut dicitur abacuc. i. Iustus ex fide uiuit. Fides autē si nō habeat opa mortua est in semetip̄a. Iaco. ii. Sic et anima q se non mouet ad opa mortua ē. **P**ara. xi. **A**ndecimū signū est qñ deficit alitus. **A**n̄ volentes scire de aliquo vtrū sit mortuus ponūt plumā ante os eius et nares vt videant si pluma moueat qz si nō mouet certū est ipm̄ esse mortuū qz nō inspirat aerē nec expirat. Ita spūaliter mortuus est q nō inspirat spiritū p desiderii attrahendo. nec expirat petendo in orōne. qrendo in meditatione siue cōfessione. pullando in opatione. **A**n̄ ps. Os meū apui et attraxi spiritū. Mortuus ē ergo q interdū os non aperit ad spiritū attrahendū. **A**n̄ de filio mulieris matrifamilias q belia in hospicio suo recepat. dicitur. iii. Re. xviii. Erat languor fortissimus ita vt nō remaneret in eo alitus. hoc est pctm̄ desperationis. **D**e quo puer. xi. Mortuo homine impio nulla erit vltra spes de eo. **E**xemplū de iuda q desperans laqueo se suspēdit. **M**atth. xxvii. **E**xemplū etiā de saul q desperans semetip̄m occidit. i. pali. x. Mortuus est saul ppter iniquitates suas. **S**ignāter autē dicitur ppter iniquitates suas. qz ex peccatis precedentibus orit̄ desperationis flagitiū. Istud pctm̄ est grauissimū. qz directe cōtrariū est pietati diuine. **A**n̄ plus peccauit iudas desperando qz xp̄m tradendo. quia xp̄i traditio nō fuisset irremissibilis nisi desperatio subsequita fuisset. **P**ara. xii. **E**ii. signū mortis est qñ deficit tactus. Tactus em̄ inter oēs sensus primus est via generationis et vltimus via resolutionis. **A**n̄ tactus potest esse sine alio. sed nō e contra. Quādo igitur homo perit p̄sensum tactus certū est illū esse mortuū. **S**pirituali ter autē loquēdo tactū amisit homo p pctm̄ obdurationis qñ

Secunda pars

videlicet nō sentit nec dulcedinem diuine cōsolationis q̄ntū ad gustū nec verbū exhortationis seu correctionis quantū ad auditū. nec cōsiderat vel recogitat diuine remunerationis bñficia quantū ad visum nec exēpla sancte cōuersationis xp̄i et sancto r̄i quantū ad odoratū nec flagella diuine correctionis quantū tactū. **¶** In scriptū est. i. ad **Co. in. xxy.** Indicaui abrgailnar bal ōnia verba que audierat a dauid et mortuū est cor eius in trineis et factū est q̄si lapis. **¶** Est enī videre quosdā hoīes ob duratos qui nec verbis nec verberibz corrigūt. sed potius obdurantur. Tales sunt similes pharaoni quē dñs peccatis suis exigētibz obdurauit et ideo misericōiam nō inuenit. sed ip̄e cum exercitu suo male perit in pfundo. **¶** In bern. ad eugeniu. Nemo duri cordis salutē vnq̄ acceptus est. nisi forte miscrans de⁹ abstulerit ab eo cor lapideū et dederit ei cor carneū. **¶** Quid ergo cor durum. ip̄m est quod nec cōpunctione sc̄nditur nec pietate molitur. nec mouetur precibus. minis nō cedit. flagellis duratur. ingrātū est ad beneficia ad consiliū infidū. ad iudicia temerariū. inuerecundū ad turpia. impauidū ad pericula. inhumana ad humana preteritorū obliuiscēs. presentū negligens. futura non p̄uidens. ip̄m est qui preteritorū preter solas iniurias nichil ōnino preterit. presentū nichil nō perit. futurozū nō nūlla nisi forte ad placendū p̄spectio siue preparatio est. **¶** Et ut in breui cūda horribilis mali mala cōplectar. ip̄m est qd nec deū timet nec hominē reueret.

¶ Inap̄t de mortuis i purgatorio et in sunt sermones tres. **¶** Sermo p̄m⁹ de purgatorio q̄ntū ad sui existētiā p̄tines pag. iii

Post q̄ dīctū est de morte triplici nature scz gr̄e et culpe et de mortuis tam corporaliter q̄ sp̄ualiter in hoc mūdo. dīcēdū est de mortuis i purgatorio. **¶** Para. i. **¶** Credendū est enī purgatoriū esse in quo p̄ peccatis venialibus puniūt anime. vel p̄ mortalibz de q̄bus penitentū qdē

sed satisfactionē cōdignā minime cōpleuerūt. Sunt autē multe
 rōnes q̄ credendū est purgatoriuū esse. **P**rima q̄ scōm augusti
 nū. tria sunt gen. ra hominū. quidā valde mali quibus celi fie
 suffragia p̄esse nō p̄t. Quidā valde boni quibus nō sunt ne
 cessaria. Quidā nec valde mali nec valde boni qui hōtcs veni
 alia: indigent purgari. **S**cōda est: q̄ sicut summa bonitas non
 patitur q̄ bonū remaneat iremuneratū: ita summa iusticia nō
 patit̄ q̄ malū remaneat impunitū. **T**ercia est: q̄ tāta est digni
 tas summe iudis q̄ eā soli mūdi corde videre possunt. vñ neces
 se est vt anima ad baptisimalē grām pueniat anq̄ diuino con
 spectui p̄senter. **Q**uarta est: q̄ culpa offendit maiestātē diuinā
 dānificat ecclēsiā. et maculat siue disformat in anima diuinam
 p̄maginē. **O**ffensa autē requirit punitionē. damnū satisfationē
 disformatio purgationē. **I**deo necesse est q̄ pena punitiua: sa
 tisfactoria et purgatoria respōdeat culpe hic vel alibi. **E**t ideo
 qui hic ad plenū purgati nō fuerūt necesse est q̄ alibi puniant̄
 satisfaciunt et purgētur. **Q**uinta est: q̄ cōtraria cōtrariis curāt̄
 ideo peccatū q̄ cū delectatione cōmittitur: oportet p̄ penā der
 leri. **S**exta est: q̄ nulli debet negligentia suffragari. sed si quis
 neglexerit facere penitentia: videretur de negligentia cōmodum
 repozare: nisi eā in futura pāgeret: quod esset incōueniens.
Parag. ii. **P**ostq̄ autē sufficienter in igne sunt purgati:
 statim sine recordatione euolāt ad gloriā: sicut patet multipli
 ci rōne. **P**rimo quia post purgationē p̄fectā nulla remanet in
 anima disformitas. dissimilitudo vel impuritas: p̄pter quā de
 beata gloria retardari. **S**ecūdo quia ianua celi semp est ap̄ta
 illis qui obstaculū nullū habēt: anima autē non habet obsta
 culū postq̄ nulli subiacer culpe nec debitor ē pene. **T**ercio q̄
 necesse est animā in qua est caritas eleuā. ⁊ nichil est retardā
 ad gloriā eleuari. **Q**uarto quia cū deus p̄ior sit ad misican
 dum q̄ ad puniendū: merito debet animā iam purgatā cōiū

Secūda pars

gar glo: se quā purgandā subiecit pene. Quinto quia nō pu-
nit deus bis in idē. unde cū anima sufficienter satisfecerit in
penis: ideo nō debet āplius puniri in relatione pēnitōrū. Sex-
to quia post purgationē non debet anima esse in purgatorio:
postq̄ nichil habet cremabile vel purgandū. nec in limbo: q̄
non est de numero puerorū nec in inferno: quia nō habet mor-
tale. ergo debet esse in celo. quia post mortē non sunt alia recep-
tacula animarū. Septimo quia efficacior est caritas q̄ iniqui-
tas: sed iniquitas in ho: a separationis anime a corpore statim
ducit eam ad supplicū. Unde de impiis dicitur **Job. xxi.** In-
puncto ad inferna descendunt. ergo caritas statim ducit ad pre-
miū. Unde sicut graua corpora omni impedimento cessan-
te statim mouentur deorsum. et leuia sursum: sic spiritus impio-
rum remoto carnis onere in ipso momento separationis feruntur
ad locū suppliciorū: ppter peccati nimis grauitatem. spūs ve-
ro bonorū si non assit impedimentū culpe aggrauantis vel pe-
ne retardantis: statim feruntur ad locū p̄miorū. ¶ **Parag. iii.**
¶ De loco autem purgatorii sciendū est q̄ dupliciter assigna-
tur. aut scdm legem cōmunē. et sic est in vno loco. scilicet in par-
te inferni. scilicet circa limbū patrū. aut scdm dispensationē spe-
cialem. et sic anime purgātur in diuersis locis in quibus scilicet
peccauerūt. vel alibi sicut diuine sapientie ex causa rationabili:
licet nobis ignota placuerit ordinare. Nec autē concedit mise-
ricors deus ppter iparum animarū reuelationē p suffragia p-
curandā. vel ppter aliquā edificationē viuorū quibus videlicet
p̄mittunt aliquo modo apparere.:

Sermo scdus de penie purgatorii: cōtinens parag. v.

Nam nunc ad interiora purgatorii penetrāto: cūsq̄
secretiora pia studiōsitate scrutantes cōsideremus sta-
tū et ordinem animarū in purgatorio existentium:
qualitatē. quantitātēq̄ pēnarū ac modū purgationis earum:

ut ex hac consideratione severitate diuine iusticie in puniendo
peccata clarius agnoscentes: deū timeamus offendere: et ne in
penas huiusmodi incidamus: peccata vitare ac salutare peni-
tentiā agere studeamus: animabus quoq; in purgatorio au-
diatis viscerosa cōpati caritate: neciō et opōsa succurrere pietate
curemus. **A**tendendū est autē: q; in purgatorio duplex est
pena. vna damni q; est ex carentiā diuine visionis **A**lia sensus
q; est ex afflictione ignis: vtraq; autē est grauis valde. **¶** **P**ara-
ragphus p̄mus. **¶** **B**icū em̄ aliqui q; minima penarū pur-
gatoriū grauior est q; grauiissima pena mūdi. hoc autē appa-
ret de pena dāni **A**ffect⁹ em̄ quo anima separata et a pōdere cor-
poris absoluta desiderat summū bonū: maior est et intensior
q; affectus cuiuscūq; rei tēporalis in hac vita: maxime cū iam
tempus habendi aduenerit a quo se videt anima p suā negligē-
tiam retardari quā retardationē pmississet existens in corpore p
modicā penitentiā amouisse **S**i em̄ spes q; differtur affligit ani-
mā. sicut dicit **Prou. xiii.** q;to maius est bonū separatum et ma-
gis cognitū: tanto in expectando maior est afflictio. et quāto
p̄lixior est dilatio: tanto maior noscitur esse dolor: eiusq; caren-
tia molestius tolerat⁹. **¶** **P**arag. ii. **¶** **E**tud etiā de pena
sensus apparet triplici rōne. primo quidē dederat⁹ ex pte ignis
affligentiū **D**e igne em̄ purgatoriū loquens bñs augusti. ait
Hic ignis et si eternus nō sit miro tñ modo grauis est. excroscit
em̄ oēm penā quā aliquis passus est in hac vita. nūq; in carne
tanta est pena inuenta. licet mirabilia passi sint martires tomē-
ta **I**dem. dicit aliquis: ad me nō p̄tinet quādiu moras habēā
in purgatorio: tantū vt ad vitam eternā p̄gam **N**emo em̄ di-
cat fratreo karissimi. quia ille purgatorius ignis durior erit q;
quicūq; penarū in seculo: aut videri poterit aut sentiri. **E**t cū de
bie iudiciū scriptū sit q; erit dies vnus tanq; mille anni: et mille
āni tanq; vnus dies **N**ā sūt vnusquisq; vnū dīctus aut mē

Secunda pars

fibris aut forte etiā annis p illū ignem trāsiurus. Et qui digi-
tum suū nō timet in ignē mittere: quare nō timeat nō paruo tē-
pore in anima simul et corpore cruciari. Et ideo totis viribus
vniūquisq; laboret vt et crimina capitalia possit enadere: et mi-
nima peccata ita bonis opibus redimere: vt aut parum ex ipso
aut nichil iueniat remanere qđ ignis ille possit absumere. Quā-
uis autē alia forsitan elemēta vel elemētata corpa ad cruciatū
animarū cōcurrant: tñ ignis q inter ōnia elemēta minus habz
de materia: subtilior et purior est: magis actiuus et penetrati-
uus: et magis afflictiuus: ideo magis dicūtur igne q; alio ma-
teriali corpe cruciari. Itē q; pena purgatorii sit grauior q; aliq;
pena huius mūdi: est ratio ex pte anime patientis: qā cū dolor
essentialiter loqndo nō sit lesio sed lesionis sensus: anima vero
sepata viuacius sentit lesiū q; cōiuncta: ideo vehemētiōr est
dolor anime sepate q; cōiuncte. ¶ Para. iii. ¶ Ad idē su-
mi ratio ex pte iudicis penas infligētis qā plus qrit de pēnē/
dam q; penā. Nō em̄ delectat in penis nostris inq̄tū sunt af-
flictive vel lesiue in natura: sed inq̄tū sunt satisfactorie p offen-
sa. Ideo plus ponderat in pena virtutē bone volūtatis et de-
votē assumētis ex mera libertate: q; grauitatē doloris affligē-
tis: et tolerantia volūtatis nō recusantis ex necessitate. Unde et
actiones nostre et passionēs quāto plus habent de volūtario:
tanto ceteris paribus plus habent de merito: et sunt amplius
grate deo. Quāobrem multo plus acceptat et approbat mo-
dicā penitentiā voluntariā in pñti: q; penā longe grauiorē mi-
nus voluntariā in futuro. Quā ppter exigit equitas diuine ius-
titię vt quod deest ibi de volūtario suppleatur acerbius in tor-
mento. ¶ Para. iiii. ¶ Hoc autē sciendū est q; sub eodē
nō omnes anime equaliter cruciātur: sed vnaqueq; plus puni-
tur et ardorem sentit secūdu q; plus de cremabili vel aliquod
magis cremabile secum tulit. Cum enim ignis ille agat in

animas vt instrumentū diuine iusticie: ideo scōm regulā equi-
tatis distinguūt gradus in penis sicut sūt gradus in culpis.
Et scōm quantitatē criminū insigūtur cruciamenta pena. vni
Hec autē diuersitas nō puenit ex diuersitate ignis vrentis: sed
ex parte spiritus patientis. Sicut enim in domo patris eterni
mansiones multe sunt: sicut scriptū est. **Iobānis. xlii. et ineq-**
litate gradū facit differentia meritorū: sic in purgatorio di-
finitatem penarū facit differentia peccorū. **Ant. gregorius** ait sic
Sibenna quāuis cunctis vna sit: non tamen cunctos vna et
eadē qualitate succendit. **Nā** sicut sub eodē sole oēs tangimur
non tñ sub eodem vno ordine estuamus. quia iuxta qualitatē
corpis sentitur etiam pondus caloris. **Sic** dñatio vna est ge-
henia: et purgandia vnus est ignis qui afficit sed tamē nō om-
nes equaliter comburit. qz qđ hīc agit dispar validudo corpo-
rū hoc illic exhibet dispar causa meritorū. **Ex** dictis patet gra-
uissimas esse penas purgatorii: licz in eis magna sit disparitas
grauitatis. **¶ Para. v. ¶** Quis igitur tā insolens qui nō
conteret deū offendere. quis tam insanus qui non horreret
in penas illas incidere. quis tam pñr qui nō deberet peccata
fugere. quis tam durus et ferreus qui nō cōpateret tam vehē-
menter afflictis. quis deniqz tam impius et crudelis qui nō co-
naretur animas illas eripere de tormentis: si cogitaret. pñr
nō pñr de pñr. **Si** nāqz hoc homines diligenter ad-
uerterent ac in memorie secreto recōderent: neqđ et frequenter
meditando reuoluerent: ac reuoluendo sepius ruminarent pe-
nitere et pñam salutare vsqz in purgatoriū agere nō differrent.
In hac quippe vita tā p se qz p alios mō facilliter possent suā
parare salutē. mō possent amicos et inter flores acquirere
modo possent p se p breuem et leuissimā penitentia ab eterna
morte redimere. modo possent non tamū debitas pro peccatis
suis penas exsoluere: sed qđ lōge maius est merita cumulare.

Pena em̄ purgatoria satisfactoria est. p̄reatu: sed nō est meri-
toria. penitentiā vero p̄ntis vite non tñ est satisfactoria pene:
peruētiam meritoria felicitatis eterne. Rursus in purgatorio
multa puniūtur que nō reputant̄ esse peccata. vel que non ita
grauia iudicant̄. Magna itaq; fatuitas est hominis expectā-
tis vsq; tūc agere fructū penitentie salutaris.

Sermo tertius de p̄passione ad aīas in purgatorio existe-
tes habenda et adiutorio impendendo: cōtinens parāg. x.

Ad cōpatiendū autē viscerabiliter ex affectu: et lucan-
rendū efficaciter cū effectu aīas in purgatorio existe-
tibus tria specialiter nos mouere debent. Primū est
status eorū pia cōsideratio. Scōm est beneficiorū que ab eis
recepimus grata recognitio. Terciū est indigentie nostre futu-
re prudens premeditatio. Quantū ad primū debemus aduer-
tere q̄ earū miserabilis status miseratione dignus ē ad miserā-
dum motius demōstrat̄ ex quatuor: quorū primū p̄tinet ad
penā sensus: alia vero tria p̄tinent ad penā dāni. Istud primū
est dolor afflictionis. quia sicut dictū est durissime cruciat̄. Nō
est p̄rānus in mundo. nec alius quisq; corde tam seuerus qui
si corā oculis videret hominē q̄cūlibet ignotū vel etiā impiū
sic atrociter cruciari qui nō ad pietatē. cōpassionē. et misericōdiam
moueretur. Quā damnabiliter ergo durus: et detestabilis ob-
duratus. ac totius humanitatis est expers qui p̄rē et matrē.
filios et nepotes cōsanguineos et amicos. p̄babiliter credit. si
tñ cogitat in illius ardentissime fornacis incendio cruciari: illos
tamē nō solū liberare nō nitit̄: sed nec vlla pietatis cōpassione
mouetur. quodq; magis est nec faciem suam illic cōuertere: nec
oculis mentis inspicere meditādo dignat̄. Cōsiderare deberet
hō rōnalis existens: q̄ animalia bruta naturaliter sibi similia
diligūt ac mutuo sibi cōpatiūtur: seq; coadiuuant et defendūt.
In brutalis stoliditas et feralis crudelitas humanā cōdem /

nat diuicię naturalis pietatis oblitam. ¶ **Parağ. ii.** ¶ **S**e
ciōdo mouere nos debet ad cōpatiendū eis damnū detētionis
qua a dei visione diuissime retardant. ¶ **B**etinentur em̃ in carce/
re donec penis addicti et debitis obligati plene satisfecerint vsq̃
ad nouissimū quadrantē. ¶ **S**i autē piū est homines in carcere
materiali cetētos psonaliter vel realiter p̃ transmissum eis bene
ficiū visitare q̃to maioris est pietatis et meriti plenioris aīas
diuino carceri mādaparas nō solum mentaliter meditando: ve/
rūctiam realiter beneficiis adiuuādo visitare. ¶ **H**ec autē pena de
tentionis ppter retardationē a visione diuina lōge grauior est
omni pena sensibilis: et p̃ter hoc q̃ est qualibet pena p̃nti gra/
uior: est etiam p̃lixior q̃z cōmuniter credāt hoīes. ¶ **C**ui⁹ diutur
ne detentionis aut prolixę retardationis vna rō est: quia nescit
homo pondus diuine iusticie iudicantis. id est q̃z districte iudi
cat et q̃z seuerē punit. ¶ **A**lia rō est claritas diuine sapientie cōta
speculatio. videt em̃ multa que nō videmus in nobis. et mul
ta inuenit puniēda que nos latent velut negligētia vel obli
uione deleta. ¶ **I**n auro qđ videt⁹ esse purissimū: inuenit ad hoc
ignis aliquis expurgandū. ¶ **A**lia rō est qz tarde et male soluit⁹
defunctorū debita vel legata raro paucē vel nulle sūt p̃ eis ele
moīne: nec p̃ eis orōes vel alia suffragia pcurantur. et qđ pe
ius est eorū bona diripiūtur: et anime negligūtur et obliuioni
traduntur. ¶ **N**ā quilibet eorū potest dicere illud p̃sal. **O**bluioni
datus sum tanq̃z mortuus a corde. ¶ **H**ic notari potest exemplū
quorū in gestis karoli scriptū est. ¶ **M**iles quidā in exercitu karoli
moriens: de paucis rebus quas habuit testamentū quale po
tuit ordinauit: equū videlicet et arma sua cōmittens cuiōdā quē
sibi credebat esse fidele: vt illo sublato de medio illa sine dilatio
ne venderet: eorūq̃z preciū pauperibz erogaret. quo mortuo il
le cupiditate cecatus res defuncti sibi retinuit: et de testamento
prefato nichil soluit. ¶ **P**ost dies p̃ter triginta mortuus appa

reno dormienti p somnū: illūq; de infidelitate corripiens dixit
ei: q; q; triginta diebus eū in purgatorio torqueri pmiserat nec
erogaret pauperib; fidei sue cōmissa et que pmiserat erogāda
ideo iusto dei iudicio traderetur demonib;: nō triginta diebus
in purgatorio: sed in inferno ppetuo cruciandus. **F**uigilans
autē ille stupefactus et territus: sed postmodū que viderat et au
dierat paruipēdens: dū in crastino somniū suū quasi cū risu so
ciis suis recitaret auditus est subito fragor: strepitus et tumul
tus horribilis velut tempestatis in turbine venientis. **T**urba
tis ōnibus et exterritis: ethiopes quidā tetrī et horridi illū repē
te de medio rapuerūt: secūq; corpus suū et aiām deuexerūt. **C**u
ius corpus p prupta rupiū p defossa terrarū: p cōcava valliū
requisitū: post triduū inuentū est tetrū nimis et feridū: ac mem
bris ōnibus cōquassatū. **P**rudenter ergo huius mūdi sapien
tes agerent si dū viuunt et sani sunt sibi salubriter prouiderent:
nec fidei cuiusq; sua seq; cōmitterēt: sed ipimet potius elemosi
nas suas darēt: debita soluerent: ac amicos sibi prouide para
rent q migrātib; ex hoc exilio eterna tabernacula pararent
Si enī hec facerent hoīes certā viām eligerent: et nō se cōmittē
rent in incertū. **I**tē maius sibi meritū adquerent p se q; p alios
faciendo: qā ex maiori deuotione fieri viderent. **N**ā brā lucia
dixisse refertur matri sue: nō satis deo carus est qui illi dat de s
quo ipse pstrui nō potest: sed si tibi vis gratū esse deū hoc illi da
quo poteris uti. **N**ā quod das moriens ideo das quia tecum
ferre nō preualet: viuens ergo et salutē tui corpis obtinens da
xpo qd possides. **V**icebat quidā deuotus homo quod das vi
uus et sanus aurū est: qd das moriens argentum est: qd vero
das erogandū post mortē plumbū est. **I**tē qto testamenta p
solui diutius differūt: tanto tardius papiūtur ab eis suffra
gia: et tenent diutius in tormentis. **S**i at viuens et sanus hec
homo faceret: in celū sua premitteret: mansionēq; sibi in celestī

palacio ppararet. ac pcaueret sibi vt onino purgatoriū nō in-
traret. vel saltē ibi longe breuiori tēpore remaneret. Religiosus
quidā litteratus et prudens salubriter sibi puidere cupiens aū
mortē quatinus securius et cum maiori spe salutis ex hac vita
migraret. ac de penis purgatorii celerius expediri valeret. cōuo-
catis fratribus de cōuentu humiliter eis dixit **C**arissimi fratres.
ego sperans me ex hac vita infra tēpus modicū exiturū. tota
mentis affectione et feruenti deuotione deponco vt missas. ora-
tiones. aliaq; suffragia que tenemini soluere corā deo tā ex cō-
muni caritate q̄ tenemini onibus xpianis generaliter. q̄ ex p-
fessionis vnitate. q̄ etiam ex statutis capituli generalis michi
dum adhuc viuo impēdere vestra piissima caritate et carissima
pietate velitis nūc ante mortē meā exsoluere. **S**i enī vsq; post
mortē distuleritis. necesse habeo penas purgatorii sustinere q̄
usq; p orōnes vestras fuero liberatus. et sic forsitan p vnū an-
num duos vel amplius cruciabor et a visione diuina et fruitio-
ne glorie recordabor. **S**i vero me viuēte missas vestras et orō-
nes exsolueritis. forsitan onino ab ingressu purgatorii pserua-
bor. vel saltē celerius si purgatorio igni tradendus sum ad au-
ciandū liberabor. citiusq; ingressus in gloriā vices vestre cari-
tati rependens. p vobis dñm deprecabor. nisi visione diuine sa-
ciei detentus in penis defraudet. **Q** q̄ inestimabile damnum est
a dei visione vel modicū retardari sicut colligere possum⁹ ex per
bis augustini in libro de libero arbitrio sic dicentis. **T**anta est
pulchritudo iusticie. tanta iocūditas lucis eterne. hec est incō-
mutabilis veritatis atq; sapientie vt si nō liceret amplius in ea
manere q̄ vnus diei mora. ppter hoc solū innumerabiles an-
ni hui⁹ vite plenī deliciis et circūfluentia tēporaliū bonorū rec-
te meritoq; cōtemnerent. **N**ā non sine causa nec sine deuotio-
ne dictū est. Melior est dies vna in antiis tuis sup milia. **Q**uā-
tū est bonū eius beata pfrui visione. m̄ est damnum in eius ca-

rentia et retardatione. **A**tinā diligenter attenderet hoīes ac p
fundius cogitarent q̄ inestimabile sit hoc damnu: pfecto nō
sic facilliter ad pctā current nec peccatū quodcūq; leue vel mo
dicū reputarent: quinimo q̄libet veniale rehemētius abhor
rerent q̄ nūc mortalia pctā formident. **Q**uis em̄ non totis vi
rib⁹ euitaret q̄cūq; pc. m̄ si firmiter teneret se ppter illud vni⁹
diei mora vel amplius gloriosa dei visione priuandū. q̄m er
go dolendū esset et amarissimē plorandū q̄ oēs hoīes sic passim
quasi timore dei postposito eiusq; iudicio sic cōtempto currūt:
et p̄cipitater corruūt. nō tantū in venialia sed etiā in mortalia.
nec est qui cōsideret quāta dāna incurrere non verent: et ad q̄
horrenda supplicia dilabūtur. **I**oco dī. **E**ccl. xxii. **S**up mortu
tū plora: defecit em̄ lux ei⁹. **S**up mortuū in q̄ in purgatorio
plora q̄ defecit lux beatificans. vel sup mortuū in mortali pec
cato. q̄ defecit lux cognitionis eius. excecavit em̄ eū malicia ei⁹.

Parağ. iiii. **T**ercio cōpatiendū est eis q̄ quasi mentibus
iretū nō possunt opari meritoria. **I**am em̄ extiaūt statu merē
di et tēpus est scōm merita recipiendi. **A**nde scriptū est eccl. ix.
Mortui nō habent vltra mercedē. i. facultatē pmerendi merce
dem. **P**arağ. iiii. **Q**uarto q̄ quasi pedibus vincula
ti nō possunt ad viuos venire ad petendū suffragia: q̄d intelli
gendū est quantū est de lege cōmuni. **S**icut dicit sapientie. ii.
Non est agnitus q̄ sit reuersus ab inferis. **E**t iob xliii. **H**omo
cū mortuus fuerit vbi quiescit. quomodo si recedant aque de
mari. et fluuius vacuatus areseat: sic homo cū dormierit nō
resurget. **E**t. ii. **R**egū. xliii. **O**ēs morimur et quasi aque dilabi
mur in terrā que nō reuertitur. que ōnia sunt intelligēda de le
ge cōmuni. **N**on q̄ tamē mortui caris suis viuētib⁹ appa
ruisse legūtur. aut de grā speciali facta sibi ad postulanda suf
fragia. aut ad instructionē. correptionē. siue cōsolationē viu
rū quibus videlicet apparebāt que ōnia pbari possunt euiden

tissime p exempla Sic igitur declaratū est primo ppositū vice
 licet q ad miserandū mortuū in purgatorio. mouere nos de-
 bet eorū penalis miseria. **¶ Para. v.** **¶** Secūdu principa-
 le fuit q ad eis miserandū mouere nos debent de pterito suscep-
 ta bñficia Ad hoc autē nos inuitat dauid rex piissimus et p/
 pheta. ii. **Re. i.** **¶** Cōsidera israel p his qui mortui sunt saul scz
 et ionatha qui regebant eos ac p eorū defensione cōtra aduer-
 sarios dimicabant Sequit. filie israel sup saul flete qui veste-
 bat coccino in delictis. qui pbebat ornamenta aurea cultui vō
 quō cederūt fortes in prelio zc. q sequūtur **¶** Sz pddolor oēs
 pene hoīes tā seculares qz etiā regulares sup receptis bñficiis
 mortuorū ingrati: cor et oculū hnt ad reliqua q supsunt. pmp-
 tiores ad mortuorū spolia rapiendū qz ad ipos mortuos ad-
 iuuandū Unde scriptū est. ii. **¶ Para. xx.** **¶** Venit iosaphat et o-
 nis populus cū eo detrahentes spolia mortuorū. **¶ Para.**
¶ gphus. vi. **¶** Tercio ad cōpatiendū mortuū mouere nos
 debet de futuro nostra indigentia. Quādo enī liberati fuerint
 z in cōspectu dei gloriā assecuti ipi nos iuuare poterūt suis ora-
 tionibz: et nos indigebimus adiuuari Illos autē pecipue cre-
 dendū sunt ppenitus recōmendatos habere qui eos cū essent
 in locis penalibz adiuuerūt. Et illi maxime merētur post mor-
 tem adiuuari suffragiis qui dū viuerent fuerūt solliciti p mor-
 tuū adiuuandū **¶** An rursū pmo **¶** Faciat vobiscū deus miseri-
 cordiā sicut fecistis cū mortuis Et scōo capitulo **¶** Bñdictus sit
 a dño booz: qm eandem grām quam fecerat viuis: seruauit et
 mortuis. **¶** Nota quādo aliquis generosus vel valens homo
 tenetur in carcere de cuius liberatione speratur: et q futurus sit
 magnus et valde potens magnifice retribuere illis qui in sua
 necessitate compassi fuerint: et beneficiis suis adiuuerint. et ad
 eius liberationē operā dederint efficacē: tali libenter seruatur in
 carcere: et ad eius liberationē et solatiū cura diligētia adhibet.

Secunda pars

tur. Quanto magis ergo iuuandi sunt mortui in purgatorio quos constat amicos esse magni principis qui de beneficio eis impenso letatur. ipsi autem ingrati esse non poterunt: sed beneficiis suis retribuere ex summa caritate valent: et ex summa potestate valebunt. Religiosus quidam orationes et missas quas scilicet religionis sue statutum soluere tenebatur negligenter agebat. Qui mortuus dure est de negligentia reprehensus: et insuper sic punitus: quod suffragia que pro ipso fiebant iustus iudex distribuebat aliis: ut in quo peccauerat puniretur. ut sicut ipse mortuos fraudauerat sic mortuus fraudaret. nec ipse mortuus iuuaret a viuis qui viuis neglexerat que debebat soluere pro defunctis.

Parag. vii. Possunt autem iuari anime defunctorum quatuor modis. sicut docet beatus augustinus. Primo per orationum suffragia. sicut dicit. ii. machabeorum. xii. Nisi eos qui ceciderant resurrecturos speraret superfluum videretur et vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat quod hi qui cum pietate dormitionem acceperant: optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare: ut a peccatis solvantur.

Parag. viii. Secundo iuari possunt per oblationem sacrificia. sicut scriptum est. ii. machab. xii. Judas collatione facta duodecim milia dragmas argenti misit iherosolimam offerri ea ibi pro peccatis mortuorum. Sacrificium autem placens deo et summe efficacie tam pro mortuis quam pro viuis est eucharistie sacramentum in quo ihesus christus veraciter continetur: ac deo patri pro nobis in odorem suauitatis offertur. Cuiusdam viro religiosi oranti apparuit mater eius post mortem quasi super thronum ferream extensa prunarum ardentium ex supposita congerie copiosa. Cui proinde quidam admiranti et inquirenti quenam esset. Respondit quod mater sua esset que tali incendio durissime torquebatur: sibi quoque concessum erat a deo de gratia speciali quod ad filium suum posset accedere suffragia petere /

ra: adiecitq; qd si triginta missas p ipsa deuote diceret: p'sens pur
gata rursus appareret ei. **Completio** igitur triginta diebus et
missio ab illo deuotissime celebratis: mater onino purgata deo
summo gratias agens: apparuit oranti filio facie iocunda: et im
menso lumine radiosa: seq; eius orationib; liberata asseruit: ei
q; cum gaudio vale dixit. **¶ Paraq. ix.** **¶ Tercio** iuari
possunt p afflictiva ieiunia. **Exemplū** secūdo. **Regū** tercio de
abner mortuo. de quo dicit qd percussit eū ioab i inguine et mor
uus est. **Quo** audito dauid dixit ad ioab et ad omne populū
qui erat cū eo. **Scindite** vestimenta vestra et accingimini sacco
et plangite: et que sequuntur. **Sequitur** Iurauit dauid dicens.
Hec sciat michi deus et hec addat si ante solis occasum gusta
uero panem vel aliud quicq;. **¶ Paraq. x.** **¶ Quarto** iu
uari possunt p elemosinarū suffragia. **Unde** dicit eccl. vii. **Pau**
peri porrige manū tuam ut perficiat p'piciatio et benedictio tua
et mortuo nō phibeas gratiā. **Minus** dicit et plus signat. qd
mortuo nō solum nō est gratia phibenda sed etiā conferenda.
Multi sunt autē qui nō exhibent sed magis phibent. **Idco** sig
nanter dicit dñs. nō phibeas: ut si non velis gratiā exhibere.
saltem nō presumas aliis phibere.

¶ Incipit tercia para huius operis. **Sermo** primus de tri
bulatione que p antichristū excitabit: cōtinēo paraqpho. **In**
primo cōtinuant dicta dicēdis. **¶ Paraqphus** primus
Quest cōsiderationē prehabita de morte triplici videli
cet nature. gratie. et culpe. et de mortuis tam spūaliter
q; corporaliter in h mūdo. nemo ē et de mortuis in pur
gatorio: nūc ordine cōsequēti. p'cēte. cōcomitante.
ac etiā dirigente grā ihesu xpī cōuertamus oculos ad cōsōe
rationē finalis et extremi iudicii: hoc ē finale iudicium erunt duo
precedentia. duo cōcomitantia. et duo subsequētia. **¶ Preceden**

Tercia pars

ta iudiciū erunt antixpi psecutio. et mudi cōsummatiō. **L**oco
mitantia erūt mudi cōflagratio. et omniū mortuorū resurrectio
Sequentia iudiciū erunt supplicia re pborū. et gloria btorū
de his ōnibus est p ordine subsequendū. **P**araq. ii. de or
tu antichristi. **L**egit autem antixps in babilonia de tribu
Dan nasciturus. sicut sanctus patriarcha iacob nō orādo sed
ppheta pcedit. **B**en. l. fiat dan coluber in via: cerastes in se
mira **S**up quō beatus grego. xxi. li. moralium ait. **L**eata grē
te cornua dicuntur. **C**erastes qui hic cornutus esse dicit: digne
antixps asserit. quia cōtra fidelium vitam cū morsu pestifere poi
cationis armabit etiam cornibus potestatis. **B**eate autē videt
in babilone. idest confusione nasciturus: vt ex loco natiuitatis
insinuet qualis postmodū sit futurus. **S**icut em̄ xps in naza
reth. i. in flore cōcipit: in beth leem q̄ domus panis dicit tēpo
raliter de virgine nascitur ad insinuandū q̄ in flore. i. in purita
te virginittatis matris spūssandi virtute cōceptus: postmodū
nascendo panis vite nobis est factus. **S**ic antixps homo pec
cati: filius pditionis. sicut actor cōfusionis ordinē vite totiusq;
iusticie cōfundēs. sectatores suos ad cōfusionē p̄trahens. meri
to in babilone videt nasciturus. **I**n apocal. vii. ubi ex aliis tri
bus filiorū israh. l. signati numerātur: sola tribus dan subti
cet. **Q**uinto aduentus sicut ait aplo. ii. ad thessa. ii. erit scōm opa
tione sathane. quia ōnia faciet dyabolo qui eū possidebit insti
gante et cooperante. **N**ō tamē ita possidebit eū vt vniet ei. sicut
in xpo humanitati diuinitas est vnita. nec ita vexabit eū vt ca
reat iudicio rōis. alioquin nō imputaret ei quicq; ageret sicut
nec homini furioso. **Q**uidā autem dicūt q̄ a cōceptionis prin
cipio dyabolus in vterū matris eius descendit cuius virtute de
inceps aletur. puer nascet et adolescet. **A**lii dicūt et sorte verius
q̄ a principio cōceptionis sue habebit agēdū sui auctodē: sicut
habent singuli ceterorū hominū p̄q; ad ānos discretionis: sed

Tercia pars

tunc cum extolli ceperit sup omne quod dicit deus: ab angelo
sancto derelictus: prius a dyabolo possidebitur: ad libitū vo/
luntans eius in omnibz et p omnia deducendus: sicut possessor
ad libitū suū prabit: inducitq iumentū. **¶** Unde ait gregorius
Illum potū hominē quasi vas ppriū dyabolus ingreditur
qui spūaliter antichristus nūcupatur. **¶** **Paraphrasis. iii. de**
vita antipipi. **¶** Veniens autē iherusalem circūdet se vt ex
hoc adquirat grām iudeorū: et dicet se esse messiam pmissum
in lege: et faciet sabbatū custodiri ppter iudeos: diem vero do/
minicā ppter christianos: vtriqz se cōformare volens vt p̄tōs
qz decipiat. Tunc iudei credentes ipm esse messiam quem multo
tēporibus expectauerunt cōuertent ad eū ac ei vnanimiter ad/
herēbūt. Erit autē in cōcupiscentiis seminarū: sicut dicitur **Da**
niel. xi. In apto tamē castitatē et sanctitatē omnimodā simu/
labit: vt omnes ad se alliciat et ostentatione seducat. **¶** Cor eius
in tantā efferetur superbiā: vt legē et ceremonias et etiam cur/
sum temporū se mutare putet: sicut dicitur **daniel. vii.** Et in de/
um pferet blasphemias: dicens se deum esse. xpm autem dicit
fuisse seductōrē. **¶** Unde sicut ait apostolus. ii. ad thessa. ii. Tūc
reuelabitur homo peccati: filius p̄ditionis: caput scilicet omniū
iniquorū qui aduersatur et extollit supra omne quod dicit de/
us aut quod colitur: ita vt in templo quod reedificabūt iudei ad/
herentes ei: sedebit adorari faciens se sicut deū. **¶** Veniet autem
sicut ait apostolus: in omni virtute potestatis humane et opu/
leniē temporalis. **¶** Creditur enī qz reuelāte magistro suo et pos/
sessore dyabolo: inueniet thesauros occultos quibus erat ad/
vanitatem et gloriā mundialem: et ad multorū p̄nitiem: quos
videlicet excecabit magnifica largitione bonorū. **¶** Veniet nichil/
ominus scdm operationē sathane in omnibus signis et poi/
giis mendaciis: et in omni seductione iniquitatis. **¶** Sicut apo/
cal. primo: faciet signa et p̄digia que homines videntes in ad/

mirationem inducent et seductionē. **V**idētur autē signa mendacia: vel quia non erunt vera sed fantastica. quia dyabolus cuius virtute operabitur prestigiabit oculos videntium vt videatur esse. et sic oculi videntium illudentur. **E**t vidētur mendacia quia ad confirmandū mendacia et seducendū animas ostenduntur. **E**t reuera huiusmodi signa non debent dici miracula: sed mirabilia dici possunt. **M**irabile enim est facere preter solitum cursum nature. **D**yabolus autē subtilem habens intelligentiā et longam experiētiā quod natura facere successiue: ipse scit quasi in instanti idest subito et inceptibiliter operari. **S**icut magi pharaonis virgā in serpentes subito cōuertisse leguntur. **M**iraculum autē facere solius est diuine potestatis. quia sicut solus ipse est actor nature: sic ipse solus potest naturam transmutare. **D**e antichristo dicitur **A**pocal. xiii. **E**t vidi de mari bestiam ascēditē habentem capita septem. et cornua decem. et super capita eius nomina blasphemie. **E**t bestia quam vidi similia erat pardus. ppter varietatem duplicatum in cōuersatione. **E**t pedes eius sicut pedes vrsi: propter ardorem libidinis. **E**t os eius sicut os leonum: ppter immensitatem crudelitatis et dedit illi draco idest dyabolus virtutem suam et potestatem magnā. **N**am sicut ait gregori⁹. xxxii. li. moral. **I**n omni fastu fallacie et virtutis robore et culminis elatione prosperabitur antichristus. quia tota virtus dyaboli in illo damnato homine cōgesta densabitur. **S**equitur in apocal. **E**t vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem: et plaga mortis eius curata est. **N**am sicut xpus pmissus mortuus est et resurrexit: sic antichristus vt appareat christus in lege promissus simulabit se mortuū: et post arte magica et operatione demonū se mirabiliter suscitatum. **E**t admirata est vniuersa terra post bestiam. id est bestiam sequentes et ei damnabiliter adherentes. et adorauerunt draconem. id est dyabolum. qui dedit

potestate bestie. et adorauerunt bestias dicentes. Quis similis
bestie. scz in miraculis faciendis: et quis poterit pugnare cu illa
Et datu est et eos loquens magna. scz se magnificando et per
blasphemia se xpm esse mendaciter asserendo. **Be ipso quoqz di**
citur Daniel. p. **F**aciet iuxta voluntatem suam et eleuabitur et
magnificabitur aduersus oem deu et aduersus deu deoru loq
tur magnifica **E**t. viii. eiusdem. **Cu** creuerint iniquitates con
surget rex impudens facie: et intelligens ppositiones: et robo
rabitur fortitudo eius: sed no in viribus suis: et supra qua cre
di potest vniuersa vastabit et psperebit et faciet. **¶ Para**
phus qrtus. de psecutione antixpi. **¶ E**st aut aduertendu
q antichristus vteretur quadruplici mo ad homines subuerten
du. videlicet callida psuasione. donoru largitione. miraculoru
operatione. et tormentoru afflictione. **P**rimus ergo modus
homines subuertendi erit callida poicatio vel psuasio. **P**roci
cabit em legem noua praua esse. destruet pposse cultum dei. ti
tum ecclesie. et iuge sacrificiu. vt dictu est **Daniel. viii. vsqz ad**
principem fortitudinis magnificabit. et ab eo tulit iuge sacrificiu
et deiciet locu sanctificationis eius. robur quoqz datum est ei
contra iuge sacrificiu. et psternetur veritas in terra: et psperebit
et faciet **V**ere psternetur veritas: quonia falsitas publice poi
cabitur nec veritas pmittetur poicari. nec a fidelibus etia audi
pnt se exponitur scriptura sacra: nec veraciter exponi a catho
licis pmittetur. **¶ Para. p.** **¶ S**ecundus modus subuer
tendi erit p donoru amplissima largitione. **I**nueniet em the
sauros occultos vt dictu est: p quos ad se sequendu et sibi ad
herendu plurimos instigabit **Cu** enim in multis regnet aphi
ditas. facili ter ad eu inclinabuntur cupidi: videntes q sequaces
suos ditabit falsamqz felicitate eoru ad decipiendu alios osten
tabit. **¶ Para. vi.** **¶ T**ercius modus subuertendi erit p
tormentoru afflictione. **N**am sicut ait dñs **Matth. xxiii. Erit**

tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. Et hoc innuit **Apocal.** i. ubi dicitur **Pedus eius** similes auricalco sicut in camino ardenti. **Pedus** enim ultima christi membra per caminum ardentem tribulationis vehementia defigantur. Exhibebit enim antichristus torquendo fideles omnia genera tormentorum que antiquitus in sanctis martiribus sunt impleta: et omnem ingenii sui subtilitatem acuet ut ferocitatem sui pectoris impleat: nouis et inauditis suppliciis affligendo. nec per presens simul tota crudelitatis eius immanitas exercetur: ne requiem aliquantulum aut interpollationem habentes vires resumerent quod minus in cunctis vincerent. Unde de antichristo dicitur **Ban.** viii. **Interficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam.** Quod exponens gregorius xxxii. moral. ait. **Tunc non solum in re proborum mentibus sed in electorum corporibus crudelitate inestimabili sine qualibet obiectione grassabitur.** Robustos ergo interficiet cum eos qui mente inuicti sunt corporaliter perimet. vel certe robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam interficiet: cum eos qui robusti ac sancti credebantur ad nutum sue voluntatis trahet. Durabit autem hec tribulationis immanitas tribus annis et dimidio tantum: ne si diutius duraret patientia sanctorum periret. Sicut enim ait saluator. nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiati sunt dies illi. Ecce pius dominus sicut tribulationem venturam prenuntiavit: sic et eius abbreviationem predixit. ut ad ipsam sustinendum per prouidentiam muniremur. Quia sicut ait gregorius dominus ac redemptor noster per tunc mundi precurrentia mala denunciat ut eo minus perturbent venientia quo fuerint prescita. Minus enim faciunt secula que prescuntur et nos tolerabilius mundi mala suscipimus si contra hec per prouidentiam dispendii muniamur. Predixit etiam utrumque: ut et si ex prenuntiata tribulatione tam horribili terremur. audita tamen eius abbreviatione per patientiam sumptis viribus armemur.

Para. vii. **Q**uartus modus seducendi erit per miraculorum operationem. De antixpo enū loquitur aplos. ii. ad thessa. ii. sic ait. cuius aduentus est in omni virtute et signis et prodigiis mēdaciis ut dictū est: et multa mirabilia facturū ē. per artē magicā scōz operationē sathane. q̄ in omnibus eius opibus erit actor et rector.

Para. viii. de pseudo apostolis antixpi. **N**ec cōtēnus erit antixpo q̄ ipse solus predicet et seducet hoīes: sed etiā discipulos cōgregabit. quos et aplos nominabit: qui cū ubiqz predicent. sicut xps discipulos ad predicandū euangeliū destinavit. Isti sūt satellites antixpi. seu pseudo apli predicabūt ubiqz: et mirabilia q̄m miracula faciēt. q̄bus innum. erabiles de omni natione seducēt. Sicut enī xps aplos suos misit ad predicandū. et ad miracula faciendū: sic antixpus pseudo aplos per totum orbē mittet ad oēs nationes ad q̄s psonaliter accedere nō valebit. Si diuitatē sanctā iherl'm calcabūt mensibus. xlii. sicut dicit apocal. xiii. et ecclesiā psequētur ānis tribus et dimidio quibz antixpi. Regnabit. Si pessimi erūt in vita. in sanctitatē per hy pocrisin simulabūt. Regent enī suam maliciā ficta sanctitate. Nā pene oēs decipient. partim apparētia sanctitatis. partim violētia potestatis. partim miraculis reputatis. Hos describō apostolus iohānes apocal. xiii. ait. Et vidi aliā bestiā ascendēte de terra. Post primā bestiam quā viderat ascendēte de mari. per quā significat antixpus et sui principes. Alia bestia est ipse idem et pseudo apostoli famā eius ubiqz diuulgātes. qui iure dicūtur bestia. q̄ in bestia est seu audelitas violentia rapacitas. et insatiabilis edacitas. Omnia hec erūt in antixpi. sto et suis. Dicūtur etiā bestia in singulari. ppter vnanimen cōsensum et concordia ad nocendū. Dicit ergo bñs iohānes. Et vidi aliā bestiā ascendēte de terra. et habebat cornua duo sicut milia agni que sunt simulatio vite et puerisio doctrine. vel vita mala et miracula ostensa. Et loq̄bat sicut draco. i. sicut dyabo

Tercia para

luis. quia sicut spūsanct⁹ loq̄bat in aplis cristi. sicut et elc dñs
Matth. x. **N**ō vos esis q loq̄mini: sed spūs patri⁹ vestri qui
loquit in vobis. ita malignus spūs in aplis antichristi. **E**t p̄tātē
prioris bestie oēm faciebat in cōspectu eius. i. oēs modos deci
piendi q̄bus decipiet antichristus: facient in cōsp̄u dyaboli et
antichristi. **S**icut enī apli faciebāt ōnia vt placeret xp̄o: sic isti vt
placeāt antichristo a quo sperabūt se honores et diuitias accep
turos. **V**idit enī daniel. xi. multiplicabit glām et dabit eis ho
nore. **S**equit et fecit. i. facient terrā. i. habitātes in ea adorare
bestiā primā. i. antichristū. et fecit. i. faciet signa magna. i. ad ho
mines seducendū vt etiā ignē faceret de celo descendere in terrā
in cōsp̄u hominū. hoc ad litterā facient virtute demonū. sicut
fecisse legūtur **Job. i.** **E**t sicut aplis cristi datus fuit spūsanct⁹
in specie ignis. **A**ctū. ii. sic illi dabūt spm̄ malignū in specie
ignis. **E**t q̄ hec signa nō sient in occulto sed in publico in cō
spectu hominū: ideo q̄ plurimi decipient. **A**n d̄ ibidē **E**t se
duxit. i. seducet habitātes in terra p̄ signa q̄ data sunt illi facere
p̄missione diuina. **A**n dñs **Matth. xxiii.** **p**redicit **S**urgēt pseu
do cristi et pseudo p̄phete et seducēt multos et dabunt signa
magna et poigia vt in errore mittant si fieri potest. etiā electi.
p̄pter qd̄ sicut ait grego. xxxii. li. moral. pensamus que erit hu
mane mētis illa tētatio qñ et p̄mo martir corp⁹ tormētis subit
cit: et tñ añ eius oculos tortor miracula facit. **C**ui⁹ tunc virtus
nō ab ipso cogitationū fūdo quariat: qñ is qui flagris cruciat
miraculis choruscet. **E**x vehemētia tentationis hui⁹ etiam sa
pientissimi seducunt. sicut bene designat **A**pocal. xii. **L**auda
draconis trahēbat secū terdā partē stellarū. **E**t de antichristo
d̄ **Daniel. viii.** **D**ecidit de fortitudine et de stellis et cōculcauit
eos. **Q** d̄ exponens grego. xxxi. li. moral. ait **D**e fortitudine et
de stellis decit: quia nōnullos et luce iusticie resplendentes et
sapientie claritate fulgentes et virtute op̄is robustos frangit.

Ceterū pseudo apostoli p̄cipient et cū ingenti potestate cōpel-
lent habitantes in terra vt faciant ymaginē bestie. i. antixpi vt
eā faciant adorari si ut fecit nabudodonosor. **Daniel. iii.** Et
dabitur illis a dyabolo: deo scz p̄mittente vt debent sp̄itū ma-
lignū ymagini bestie. et facient eam loqui et moueri ad maio-
rem hominū subuersionē: et loquetur ymago bestie p̄ malig-
nū sp̄itū: sicut olim in ydolis dabant demones responsa. Et
facient om̄ia diuites et paupes. pusillos et magnos. liberos et
senes habere caracterē. i. aliquod signū antixpi representati-
uū. vel ad litterā inscriptionē sui nominis in dextera manu aut in
frōtibulo suo euidenter et materialiter: sicut hodie portant in dei
signa designaria ip̄os esse iudeos. **A**d huc isti maiora facient p̄
principes qui eis acquiescūt in omnibz q̄ quicūqz nō adoraue-
rit ymaginē bestie occidat. et ne quis possit emere aut vendere
nisi habeat caracterē bestie. i. signū p̄ quod dinoscatur p̄tinere
ad antichristū. aut nomen vt sancti a xpo dicuntur xp̄iani: sic illi
ab antixpo antichristiani vocentur. **H**ec autē facient vt homi-
nes extrema necessitate cogantur antixpo et suis dānabiliter ad-
herere. **¶ Parag. ix. de enoch et helia.** **I**n hac tāta ne-
cessitate nō om̄ino deferret dñs sanctos suos: sed ad eorū conso-
lationē mitteret enoch et heliam. sicut dicitur apocal. xi. **A**d hoc
enim in paradiso terrestri viuētes: diu reseruati sunt: vt illo tem-
pore viuētes antichristū rearguant: veritatē defendant: se-
ductos reuocent. ac vacillantes in fide cōfirmant. p̄phetabunt
autē diebus mille ducentis. lx. amicti sacco. i. tribus annis et di-
midio p̄dicabūt penitentia verbo pariter et exēplo. sicut et an-
tixpo tanto tempore p̄dicabit: ip̄m autē antixp̄m corā om̄i po-
pulo arguet ac mendacē et fallacē ostendet. **T**unc bestia faciet
aduersus eos bellū. scz disputando. blandiendo. p̄mittendo.
cōminando. corporaliter affligendo. et vincet eos corporaliter occiden-
do. **E**t iacebūt corpa eorū insepulta in platea iherlm: et nō finen-

Tercia paro

tur ponit in monumētis. ut scz homines videntes nō audeant
eis cōfirmari et magis timeant antixp̄m. **T**unc erit tanta tribu-
latio qualis nō fuit antea nec post erit. **A**ntixp̄o em̄ et sui gau-
debūt. et iocūdabunt et epulabūtur: et munera mittent sibi mu-
tuo p̄ morte scz istorū qui eis resistebāt: et cōtrarij erāt tā opibz
q̄ verbis et pōicationibz eorū. **E**t sicut isti mali gaudebūt: sic
iusti et fideles lugebūt: terebūtur et ab impijs cōfundent. sed
faciet deus cū tentatione puentū: nā post tres dies et dimidiū
diuina virtute resurgent iam nō vltius morituri. **E**rit autē eo-
rū resurrectio manifesta ac clara: ut sicut impii prius gaudebāt
boni vero lugebant: sic viceversa oēs mali stupeant terreat et
in seip̄s cōfundant. boni vero gaudeant viretqz resumant. ac
in fide cōfirmant et deo grās agant. **A**udiet etiam vox mag-
na de celo vocantis eos in gloriā: et cūctis vidētibz ascendet
in celū gloriōsi videlicet et fulgentes. **T**ūc aliqui mouebuntur
ad penitentiā. alij vero ad duriciā. tunc iudei videntes se decep-
tos fuisse cōuertent ad xp̄m. **P**araq̄. x. de interitū antixp̄i
Antichristus autē venies in iherusalē in montē oliueti vñ
dñs ihesus ascendit ad patē: simulabit se velle ascendere in ce-
lū: sed sicut dī dāñ. xi. **I**n paucis diebus conteret. quia scōm
grego. xxii. morat. nō angelorū bello. nō sanctorū certamine:
sed sp̄s aduentu iudicis solo oris sui spū eterna morte feriet.
Et hoc est qd̄ dicit apls. ii. thessa. ii. **Q**uē dñs ihūs interficiet
spū oris sui. ibiqz seductor ill: peribit vñ saluator ad celos ascē-
dit. **P**ost eius interitū nō statim veniet dñs ad iudiciū: sed elec-
tis qui in antixp̄i psecutione timbauerūt. xlv. dies ad peniten-
tiam cōcedent. **Q**uāto vero post tēpore venurus sit dñs pe-
nitens ignorat. **I**n diebus illis fiet quasi silentiū in celo. i. pax
in ecclesia tribulatione cessante. **T**ūc ministri antixp̄i gaudebūt
nuptias et cōiuiua celebrātes ac ludos diuersi generis exten-
tes atqz dicētes: licet p̄ceptor noster mortuus sit mō tñ habem⁹

pacē et securitatē Sed sicut ait apłus. i. ad thī. v. **L**ū dixerint
 par et securitas: repētīnus illis supueniet interitus Et sicut ait
 saluator. matth. xxlii. Sicut fuit i diebz noe ita erit aduētus fi-
 lli hōis Sicut enī in diebz erāt añ diluuiū comedētes. et bibe-
 tes. nubentes. et nuptui tradētes vsqz ad eundē diē in quo in-
 troiuit in archā noe z nō cognouerūt donec venit diluuiū z tu-
 lit oēs: ita erit aduētus filii hominis.:

Sermo. li. de cōsummatione mūdi: cōtinens parağ. xi
Consummationē seculi multa signa pcedunt: vt vidē-
 tes hōiēs timeāt ac ad pñas excitent: p. pñquū esse
 iudiciū pñoscētes Hmōi at signa sunt sathane solu-
 tio. caritatis infrigidatio. inigtatis mūdatio. ōnibus mūdi pñi-
 bus facta cōmorio. **Para. i.** **P**ñnū g signū erit sara-
 ne solutio. i. pñtis eius laxatio: z iā virtute passionis dñice di-
 minuta et ligata fuit pñs qua pñs in hōiēs ptebat: vt nō mī-
 posset nocere hōibus qñū vellet nec qñū añ solebat: ligat⁹ at
 detentus est vsqz ad tps statutū quo soluēdus est vt lōge plus
 solito seuiat tentādo psequēdo: et multipliciter infestādo ad ma-
 iorē subuersionē et dānationē hōim impiorū: ad maiorē vero
 pbatōnē et purgationē pfectissimā electorū Nam in fine mū-
 di boni erūt optimi: et mali erūt pessimi. vt sicut dī apo. vltimo
Qui sanctus ē sanctificet adhuc. et iustus iustificet adhuc. et
 q in sordibz est sordescat adhuc Solus at dyabolus vt dñi
 est multis et miris modis totā rabiem suā. crudelitātē. inigtatē
 ac astuciā exercebit: sciens q modicū tps habet. sicut dī Apo-
 rii. **A**n ad vigilantia et cautela nos admonet bñs petrus. d.
Antisarius vester dyabolus tanqz leo rugiēs circuit qrens quē
 deuoret Et pñ. **I**nfidiat in abscondito qñ leo in spelūca sua
Nō expñēs grego. xxrii. moraliū ait. ad aptā potentia suffe-
 cisset vt leo esset: etiā si infidiās nō fuisset. **R**ursumqz ad versu-
 tias occultas suffecisset vt infidiās surripet et si leo nō esset **E**z

q̄ hic antiquus hostis i cūctis suis viribz effrenat̄ seruire p̄ vtrū
 q̄ p̄mittit: vt cōtra electos i certamine et fraude z virtute laxet
 virtute p̄ potentiā. fraude p̄ signa. Recte ḡ in iudiano p̄ miracu
 lorū spēm. leo p̄ fortitudinē secularē. vt enī eos qui apte iniqui
 sunt p̄trahat. secularē potentiā ostētat: vt viros etiā iustos fal
 lat: signa sanctitatis simulat. Idem etiā grego. exponēs illud
Psalm. viii. Dirigit dolus in manu eius. ait in manu e⁹ dolus
 dirigit. q̄z fraus p̄ opus adiunat. qd̄ enī fallendo d̄t hoc mira
 faciēdo asserit. Itā quicq̄ lingua mēdax simulat: hoc q̄si verū
 esse munus op̄is ostētat. **¶ Para. ii.** **¶** Cōm signū erit
 caritatis infrigidatio sicut p̄dixit dñs. math. xliii. Refrigescet
 caritas multorū. Sicut enī senescit microcosmo. i. hōie qui a
 p̄his dicit̄ minor mūdus solet calor naturalis diminui: et ap
 p̄pinq̄ate morte magis ac magis minuit̄ donec in morte p̄
 lus deficiat. sic in maiori mūdo senescit et ad sui terminū ap
 p̄pinq̄ate caritas q̄ est calor. vite spūalis refrigescet et penit⁹ de
 ficiet. Ait enī aristot. q̄ senū ē frigidū. siccū. z morbidū. Sic mū
 dus mortū. i. extremo iā p̄pinq̄us frigid⁹ ē p̄ defectū caritatis.
 et siccus p̄ defectū deuotionis. In his enī duobz cōseruatio vi
 te spūalis existit. Tū igit̄ iā caritatis videam⁹ feruorē pene pe
 nitus extingui ac deuotionis humidū exsiccari. qd̄ aliud cogi
 tare dēmus nisi q̄ p̄pe ē interitus hui⁹ mūdi. Qd̄ enī antiq̄r
 et senescit. p̄pe interitū est. Heb. xi. Si q̄o attente consideret in
 quolibet statu tā regulariū q̄ seculariū. tam clericorū q̄ layco
 rum. tā subditorū q̄ p̄latorū q̄ in deuote deo seruit̄: q̄z tep̄i
 de adorant. q̄z irreuerēter orantur. q̄z arido corde laudant. p̄mmo
 poti⁹ p̄tēnitur deb̄oratur turpiter ac detestabili blasphematur
 manifeste videbit caritatē ad deū nō solū frigesce seo iā ita nota
 biliter friguisse: vt pene videat̄ extincta. **¶** Be caritate ad p̄mū
 quō iā plene defecerit clamāt nudi. clamāt famelici. clamāt in e
 dia moriētes. **¶** Relegata est miscōia a filiis hominū. clausa ē iā

nua pietatis cōtracta est largitas nisi q̄ vanitati aut cupiditati
 deseruit: aruit sono cōpassionis et viscera sua clausi: et sic nō re
 stat aliud nisi q̄ cito fiat iudiciū sine misericōia illis q̄ ob caritatis
 defectū misericōiam nō fecerūt. **P**ara. iii. **T**ercū signū
 erit iniquitatis mūdatio. nā timore dei postposito et amore re
 lecto et hōre cōtempso qd̄ restat nisi malorū mūdatio. iniqui
 tatū multiplicatio. innumerabiliū iudicabiliūq̄ sup̄ habūdanti
 a peccorū. **I**deo videm⁹ impletū illud osee. iiii. Nō est misericōia
 nō est veritas. nō est sciētia dei in terra. maledictū et mendaciū
 inuolauerūt: et sanguis sanguinē tetigit. **E**t clare videm⁹ imple
 tū qd̄ p̄dicit aplūs. ii. ad thi. iiii. **I**n nouissimis diebz̄ instabūt
 tpa p̄iculosa et erūt hoīes seipos amātes: amore. s. puato. de q̄
 d̄t aug⁹. **C**iuilitatē dyaboli fecit amor sui vsq̄ ad cōtemptū dei
Ex isto enī amore ōnia mala pueniūt. sicut ex caritate constat
 pullulare virtutes. **E**nī post illud erūt hoīes seipos amātes. se
 quit̄. cupidi. elati. supbi. blasphemī. parentibz̄ nō obediētes.
 ingrati. scelesti. sine affectione. sine pace. criminatores. incōinē
 tes. inimītes. sine benignitate. p̄ditores. p̄terui. tumidi. volup
 tatū amatores magis q̄ dei. **T**ales etiā describit apls ro. i. di
 ceno eos esse repletos ōni iniquitate. malicia. fornicatione. auari
 tia. negcia. plenos inuidia. homicidiis. cōtentione. odio. ma
 lignitate. susurrones. detractores. deo odibiles. cōtumeliosos.
 supbos. elatos. et inuētores malorū. insipientes. incōpositos.
 sine affectione. sine federe. absq̄ misericōia. **S**i qd̄ lynceis oculis
 cōscientiarū pietes penetrare et cordiū occulta lumen ter posset
 inspicere: occurrerēt crimina q̄to secretiora: tāto forsitan graui
 ra. **S**ed ne publicemus occulta dedecoris aut parietē fodiā⁹
 vt appareat p̄solū abominationis: qz nec testes sum⁹ nec iu
 dices occultorū: sed aliū habebūt iudicē. nō regē vel principē:
 sed cōscientiarū secretissimū inspectore. qz ōnia nuda sunt ocul
 is eius q̄ sicut nichil deseret inscutatū: ita nichil p̄teriet impunitū

Videam⁹ q̄ palā corā sole gerunt q̄ nec ignorari p̄nt: nec aliq̄
 tergiversatione celari: nec exultationis pallio opiri: q̄ tā impu-
 denter agūt hodie peccōres vt frontē meretricis excedere videāt
De q̄bus dān est psa. iiii. p̄cni suū q̄si de sodoma p̄dicauerūt
 p̄mmo et laudat p̄cōr in desiderio aīe sue: et iniquus b̄ndict
 et publicia pestiferis adinūctionibz vidorū q̄ est in eis astu-
 tior et effrenatior: ille p̄bior. sapientior. et valētor iudicat. **A**e
 recidit q̄z ip̄orabil⁹ innocentē vcl minus impiū eē inter hoīes
 sceleratos. simplice inter vulpes. colūbā inter vultures. agnū
 inter lupos. **I**n hōrat deus iniquis ep̄ibus et linguis. non
 solū p̄cōr antiū: sed blasphemantiū nomē eius sceleratissime la-
 cerat: eius m̄data p̄remnūt. p̄missiones vilipendūt. cōmina-
 tiones nō timent. supplicia nō horrent. leges abolētur. et p̄li-
 bito volūtatis neq̄ter exponūt. **E**t sicut ait d̄panus: cōsensere
 iura peccatis: et cepit licitū esse qd publicū est: iura iniuriis mis-
 tāt: et iniurie p̄ iuribz inducūt. abusive cōsuetudines sanciūtur
 legē hōtes sine lege viuūt: et legib⁹ abutiuntur. **D**ives paup̄em
 suppeditat. et potens opprimit impotentē. vulpes cuniculū. lu-
 pus agnū. vultur colūbā. accipiter alaundā deuorat. impius iu-
 stū. et simplice persipellis. facti sunt hoīes sicut pisces maris et
 sicut reptilia nō hōtia p̄ptorē. in mari p̄rate p̄dant. in vlla
 insidiānt. p̄dones. latrones in nemorib⁹. fures in domibus: in
 vrbib⁹ habūdāt sediciofi. in curiis p̄ditores. seuit inuicē discor-
 dantiū malicia. litigiis replent. om̄ia. veritas odio hēt at etiā
 p̄cul abūdit iusticia. seuit rapacitas. cupiditas dñat. **Q**uid plu-
 ra. q̄ lingua p̄t exp̄mere: aut q̄ intellectus cogitare sufficeret. q̄
 quot. q̄lia. q̄taq̄ flagicia cōmittūt. **Q**uia em̄ nō p̄fert cito cō-
 tra malos s̄nia. filiū hominū absq̄ vllō timore p̄perant mala.
Et igit⁹ multitudo fit in scelere: nec sperari posset correctio q̄
 potius quotidie crescit malicia. ifolescit temeritas. sperat impu-
 nitas. et immensū iniquitas cumulat. qd restat nisi dolor et ge-

Tercia pars

mitus. **N**ō enī senio crimina moriūt. nec vetustate tpm obru-
unt. quāno velut p̄ora vno capite resecato alia validius et mi-
merosius pullulāna renascūt. **S**ic addūt p̄cā peccatis. adin-
ueniūt p̄cā. multiplicātur absq; numero. et peccādi libidino-
sa rabies ardētius inflāmat. **Q**uid igit̄ āplius expectare debe-
mus: nisi q̄ in breui sit finis a iusto iudice tot et tātis flagitio-
sā horrēdis abhominatiōibz imponēdus. **B**ebemus enī di-
ligēter aduētere et memoriter retinere qd̄ **G**enesis. vi. legimus.
Aliōdē deus q̄ multa malicia hōim esset in terra: et cūcta cogi-
tatio cordis hūani intenta esset ad malū. ōni tpe penituit cū q̄
hōim fecisset in terra. **E**t infra. **F**inis vniuersę carnis venit co-
ram me: repleta ē terra iniquitate a facie eorū: et ego dispōā eos
cū terra. **E**cce qd̄ ppter multiplicatiōē et redundantiā p̄cōrū
ad purgatiōē mūdi et exterminatiōē hominū impiorū im-
misit deus cathadislīmū aquarū. **I**tē **Gen. xviii.** dixit dñs ad
abrahā. **C**lamor sodomorū et gomorreorū multiplicatus est
et p̄cām eorū aggravatū est nimis. **E**t sequit̄: q̄ pluit dñs ignē
et sulphur de celo: quinq; ciuitates ōnino subuertens cū ōnibz
hominibz: necnō et infantibz et iumentis. **I**tē qñ multiplicata
sunt p̄cā populi canaan: et p̄cedit dñs filiis isrl̄. vt in ingressu
suo in terrā p̄missionis p̄sūs exterminarent eos: nec quēq;
vivere pmitterēt. **A**n q; aliquis peccerūt: increpari a dño me-
ruerūt: sicut d̄. **I**osue. ii. **I**tē diu sustinuit dñs p̄cā filiorū isrl̄
bel: sed postq̄ cōplete sunt iniquitates eorū eiecit eos a facie sua
de terra sua: trāsferens eos in exteras nationes. p̄mo decem mi-
bus sicut habemus. **iii. Re. xvii.** postea duas tribus. **iiii. Re.**
gū vltimo. sed illa abiectio seu trāsactio fuit tp̄alis. **A**n post ā-
nos. lxx. redierūt: sed postmodū q̄ xpm dñm crucifigēdo im-
manissime peccauerūt terrā suā vsq; ad anti xp̄i tps irrecupabi-
liter amiserūt. **S**ic etiā exterminata sunt regna caldeorū meo-
nā et persarū: necnō et grecorū que suis tp̄ibus potētissima fūe

runt et maxima in ppter iniquitates eorum ad nichilum sunt redac-
ta. Denique nup diebus istis etiam christiani nostri ppter peccata nepha-
ria que magis facienda celsi quam pcedenda iusto dei iudicio per ma-
nus infidelium cruciari. captiuari vel in fugam conuersi. de terra
sanctae promissionis quam dominus ihesus sua benedicta natiuitate conuersati
one. et morte sacratissima consecrauit. turpissime sunt eieci. quia fla-
giciosam eorum vitam non potuit amplius sustinere. **Hec** omnia super dicta
quae sunt quodam praesentia dei iudicia: sunt etiam futurorum signa pro-
phetica. et futuri iudicii generalis exempla. quoniam sicut deus illorum in-
grates perque ad praesentem tempus per patientiam expectauit. et postmo-
dum iudicium suum exercens inflexibiliter ire suae furorem super eos effu-
dit. Sic de generali iudicio firmiter est tenendum: quod quia sit praesense
futurum: omni uiuenti sit incertum. nisi cui fuerit a domino reuelatum.

Para. iiii. **Q**uartum signum futuri iudicii erit in diuersis mun-
di partibus facta commotio. Ante consummationem enim mundi ne-
cesse est magnas et mirabiles commotiones fieri in omnibus crea-
turis. Sicut namque deus per medium suum aduentum in mundum qui de-
bebat esse graciosus et amabilis per suos prophetas prenunciari
voluit: multisque figuris et enigmatibus praesignari: ne si subito
veniret homines non agnosceret: quin potius ut ipsum agnos-
centes cum omni deuotione susceperet. ac antequam veniret ad eius
susceptionem deuota cum omni se diligentia prepararet. Sic com-
eius aduentum terribile et horredum per omnes prophetas suos voluit
predicari: multisque signis praecedentibus propinquum esse iudicium fa-
ceret demonstrari: ut saluandi qui boni sunt ad meliora et amplio-
ra prouocentur: et qui in peccatis sunt citius ad penam conuertantur.
Reprobi vero inexcusabiles merito iudicentur. **Ant** batus grego-
rius ait. Saluator noster nos patos inuenire desiderans se-
nescens mundum qui mala sequatur denunciat: ut nos ab eius amo-
re conpescat: appropinquante eius termino quante persecutiones fue-
riunt innotescat: ut si deum in tranquillitate meminerit nolu-

Tercia para

mus: vicinū eius iudiū vel psecutionibz attriti timeam⁹ **Ite**
qñ paterfamilias contra aliquē ppter iniurias vel cōtumelias
sibi factas vehemēter ē iratus: oēs e⁹ domestici et amici ad dñi
sui vindicādas iniurias pñanimit̃ animantur **Sic** ōnis creatu
ra factori suo deseruiēs excōdesat in tormētis cōtra impios: ad
vindicanđū iniurias creatoris **Ite** cū exigēte iusticia in quibz
qo peccat p hec et torq̃t **Nos** at cūctis creaturis abutentes de
lingm⁹: iustū est vt in cūctis et a cūctis a iusto iudice torq̃amur
vt impleat^r qđ dī: sap. v. **Pugnabit** p eo orbis terrarū contra
insensatos: sicut ait grego. **Omnia** q ad vsum vite accipimus
ad vsum cōuertimus culpe: sed ōnia q ad vsum nrē prauitatis
cōuertimus: ad vsum nobis vident^r vltionis **Trāquillitatem**
paciō hūane cōuertimus in vanā securitatē: et ideo iuste sicut
ait saluator **Matth. xliiii.** surget gens cōtra gentē: et regnū ad
uersus regnū. **Peregrinationē** vie p habitationē dileximus
patrie: ideo erūt terremotus **Salutē** corporū in vsum redigim⁹
viciozū: ideo erūt pestilētie. vbertatis habundantiā nō ad ne
cessitatē carnis assumpimus sed ad pueritatē intorsemus vo
luptatis: ideo erit fames. serenitatē aeris cōuertimus ad vsum
terrene delectationis: ideo erūt fulgura. tēpestates et tonitrua.
Iure igitur restat vt simul ōnia nos feriāt que simul ōnia vi
dio nostris male subiecta seruiebant. vt quot in mūdo incolu
mes habuimus gaudia: tot de ipso postmodū cogamur senti
re tormēta. **¶ Para. v. ¶** Attendendū est at q in ōnibus
creaturis: et in singulis mūdi pibus erūt cōmōtiones mirabi
les. ad cogitandū: terribiles ad videndū: sed pene intolerabiles
ad sustinendū **Erūt** etiā hmōi cōmōtiones in demonibz homi
nibus. in elemētis ōnibz in corpibus celestibus. necnō in bea
tis spiritibus **Primo** quidē in demonibz. qz sicut dictū est sol
uetur satanas. i. ptās eius relaxabitur **Permittētur** etiā demo
nes fortius solito tētare hōiēs. vehemētius impugnare. actius

psequi: et ex tota sua malicia amplius in eos deseruire. **¶** An ipi
crudelitate comoti: multas horribiles comotiones in hoies ex
citabunt: ac totum mundum contra eos mirabiliter commouebunt.

¶ Pars. vi. **¶** Ute erit comotio in hominibus. **¶** Na sicut posuit
dñs. **¶** Et tunc prelia et seditiones: prelia ad hostes pertinent. seditio
nes ad ciues: ut ergo nos indicet interius et exterius turbari aliis
nos faciet ab hostibus: aliud a fratribus peti. **¶** Burget cum genero
contra gentem. et regnum aduersus regnum. **¶** Colleget ubique pars de ter
ra: ubique prelia mouebuntur. insurgent maiores contra seniores et
contra minores alios: minores similiter in maiores ac etiam in se
ipsos. regnum contra regnum diuidet et in seipso diuisionem scismatis
bus discindet. **¶** Ciuitas ciuitate impugnabit. castrum unum in ali
ud insurget. domus contra domum. familia contra familiam. persona
contra personam amabit. **¶** Tumultuabit puer contra senem. et igno
bilis contra nobilem. princeps contra subditos. et e converso laici con
tra clericos. et e converso religiosi contra seculares. et e converso re
ligiosi contra alios religiosos ac ipsi diuidet multiformiter inter
se ipsos. deridet contra platos. et e converso consurgent: non erit collegium
nec monasterium ubi non tumultuosa comotio et sediciosa turba
tio cõdret. **¶** Tunc implebit illud **¶** Thre. ix. **¶** Nusquisque a pro
prio suo se custodiat: et in omni fratre suo non habeat fiduciam. quia
omnis frater supplantans supplantabit: et omnis amicus fraudu
lenter incedet. et vir fratrem deridebit: et veritatem non loquitur. **¶** Beg
nunt. sagitta vulnerans lingua eorum dolo locuta est. **¶** In ore pa
cem cum amico suo loquitur. et occulte ponit ei insidias. **¶** Et mi
chae. vii. **¶** Nolite credere amico. et nolite confidere in duce. ab ea
quod dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui quod filius costume
liam facit panti: et filia consurget aduersus matrem suam. nurus
contra sortem suam. et inimici hominis domesticus eius. **¶** Et quod
longe grauius est tradet frater fratrem in mortem. et pater filium. et
insurgens filius in parentes: et morte afficiet eos: ait saluator. **¶** Na

Isa. xlii. Sicut autem in corpore naturali cum membra singula
dissoluantur: et cathena aurea. i. armonia totius corporis quod videtur
licet elementa inter se et anima simul cum corpore tenebantur: mira-
bili nexu concordie federata dissidentibus elementis in corpore quasi
quodam intrinseca pueri uno eorum predominante super alia dissipatur:
necesse est hominem cito mori. Sic in corpore vniuersae reipublice cer-
tissimum signum destructionis eius finalis est tam horrenda diuisio
qualis superius est descripta. **Dicit enim sic saluator. Mat. xxi.**
Omne regnum contra se diuisum desolabitur. et omnis ciuitas et do-
mus contra se diuisa non stabit. Item sicut in edificio materiali quoniam
parietes ab invicem separantur: ac singuli quoque parietes interrup-
ti fissuras multas habentes intrinsecus et extrinsecus dissoluantur:
extremum illius edificii sine spe reparationis indicant et minantur.
Sic in proposito intelligendum est quod tanta commotio in corpore rei
publice finalis eius extremum est euidentissimum argumentum.
Parag. xxi. **Item** erunt commotiones in elementis omnibus.
Nam in terra erit fames valida. non in una regione tantum vel prin-
cipalia: sed ubique terrarum sterilitas et defectus necessarium ad victum.
In visceribus quoque terre tanta fiet commotio: quod erunt terre mo-
tus terribiles: crebriores et incompatibiliter vehementiores soli-
to. i. crebrius et in pluribus mundi partibus accedentes: tam violenti
vel fortes ut ciuitates turre et castra destruantur: ac montes a fun-
damentis penitus euertantur. Tunc implebit illud **Isa. xlii.** **Con-**
fractio constringet terram. contritione conteretur terra. commotione
commouebit terra. agitatione agitabit terra. Et quod dominus ipse pre-
dixit. Erunt fames et erunt terremotus magni per loca. In aquis si-
militer in mari et fluminibus erunt commotiones. videlicet motus
rationes insolite. sonitus inauditi. percellere fluctuum commotiones
elevationes. ac depressiones vndarum: ac tempestates tam au-
ditu terribiles quam aspectu. In aere quoque multe commotiones
et multiplices erunt. videlicet epidemie et infectiones maxime ex

Tercia pars

quibus oriētur pestilentie. idest corruptiones. morbos et mor-
tes innumerabiles: tam in hominibz q̄ in iumentis et bestiis
generātes. Erunt etiā tonitrua. choruscationes. fulgura tēpel-
tates. grādines. estus intolerabiles. ventorū cōkursus. et turbi-
nes. **H**ec autē omnia tanta et tā crebra erūt qualia ante nūq̄ fuerūt
ita vt homines sup terrā arelscāt: et velut amentes pre timore et
cōfusione fiant. **A**n sapiētie. p. 62. **I**bunt directe immissiones
fulgurū et tanq̄ habene curuato arca nubīū exterminabūtur
et ad certū etiā locū p̄siliēt. et a petrosa ira plene om̄ino mittē-
tur grādines: et excādescent in illos aqua maris: necnō et flumi-
na cōcurrent duriter et. **I**n igne vero erūt cōmotiōnes ex con-
flagratione ignīū mundanorū. de qua dicit infra. ideo supse-
reamus ad p̄s. **P**araq̄. viii. **I**n corpibus quoq̄
celestibus erūt cōmotiōnes. sicut ait saluator. **L**uce. xxi. Erunt
signa in sole luna et stellis. **E**t expressus. **M**atth. xxiii. Sol ob-
scurabit et luna nō dabit lumē suū. et stelle cadent de celo. **S**e-
cundū ambro. Sol et luna ad tempus p̄nt intelligi priuari lu-
mine suo et pacto die iudicii maius lumē recipiēt. **E**t crisosto-
ait. patrefamilias moriente domus tota turbat. familia plan-
git et nigra vestimētis se induūt. sic humano genere p̄pter qd
facta sunt om̄ia circa finē cōstitutor celi misteria lugere dicūtur:
et cōdore deposito tenebris induūtur. **A**n actu. ii. Sol cōuer-
tet in tenebras et luna i sanguinē anteq̄ veniat dies dñi mag-
nus et manifestus. et sumptū est de iobele. q̄si a facie dñi cōtre-
mut terra: moti sunt celi. sol et luna obtenebrati sunt. et stelle
traxerunt splendorē suū. **P**ro tanto de stellis. dicit dñs. **S**telles
cadēt de celo. qz videlicet nō lucebūt nec videbūt ac si cecidissent
de celo. **A**litter hec verba p̄nt intelligi sc̄m ambro. Ibero. et bebdā
Sol et luna obscurati dicūtur. nō diminutione sui luminis: sed
supueniente claritate maxima veri solis: obscurari et nullus eē
luminis videbūt. **I**sa. xxiii. Erubescet luna et cōfundet sol cū

regnauerit dñs: exercitū: et stelle cadent de celo. nō quia stelle que sunt lumina quedā celi credenda sint cadere vel corrumpi: sed in superiori parte aeris sicut inflammationes vehementes et multe que sic discurrent p̄ aerem: vt quasi stelle de celo cadere videantur. **¶** Et scdm̄ ambrosiū. Stelle cadent. id est qui fulgere videbantur in ecclesia et esse firmissimi: turbabūtur a sanctitate vite: et veritate fidei p̄ turbatione cadentes. **¶** Paraq̄. ix.

¶ Tandem etiā erunt p̄motiones in beatis spiritibus: sicut ait dñs. virtutes celi mouebūtur. id est angeli. et dicūtur virtutes celozū: quia in celis est eozū habitatio. Aut scdm̄ philosophos: quia sunt motores orbū celestīū. Moneri autē dicūtur motu reuerentie. **¶** Ex cōsideratione em̄ maiestatis iudicis veniē: resiliē in p̄p̄iā paruitatē: et videntes eū iratū contra impios quasi tremere videbūtur. Sicut p̄trefamilias vehementer irato: omnes eius amici motū quendā et signa cuiusdā conformationis ostendūt. Aut dicūtur moueri ad litterā. quia explebunt mysteriū cōsummationis mūdi et resurrectionis generalis. Sicut dicit mat̄. xiii. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno omnia scandala. Et infra. Exhibēt angeli et separabūt malos de medio iustozū. Et rursus. xiiii. mittet angelos suos cū tuba et voce magna et cōgregabūt electos eius. **¶** An̄ crisostomus. Exurgēte rege celesti iudicare viuos et mortuos: virtutes āgelice mouebūtur: terribiles ministri terribilem dñm p̄cedentes. **¶** Paraq̄. x. **¶** Hieronimus autē dicit se inuenisse scripta in annalibus iudeozū. xv. signa iudiciū p̄cessura. Prima die eriget se mare sup̄ altitudines montū. et cubitis. stans in loco suo quasi murus. Secūdo m̄ descendet q̄ vix videri possit. Tercio marine bellue apparētes sup̄ mare dabūt rugitus vsq̄ ad celum. Quarto ardebit mare et omnes aque. Quinto herbe et arbores dabūt rorem sanguineū. Sexto ruent edificia. Septimo petre adinuicem collident. Octauo

fiet generalis tremor? **N**ono equabitur terra. **S**edmo eribunt homines de cavernis et ibunt velut amentes nec possunt mutuo sibi loqui. **A**ndecimo surgent ossa mortuorum et stabunt super sepulchra sua. **D**uodecimo cadent stelle. **T**erodecimo moriantur viuentes et cum mortuis resurgent. **Q**uartodecimo ardebit celum et terra. **Q**uintodecimo fiet celum novum et terra nova et resurgent omnes. **A**trum autem continue aut interpolate futura sint ista **H**eronymus non expressit. **H**ec dicta de duobus antecedentibus iudiciis. videlicet de antixpi persecutione et de mundi consummatione sufficient. **P**arag. xi. **C**onsequenter dicendum est de duobus concomitantibus aduentum iudicis. et primo de mundi purgatione. secundo de generali corporum resurrectione. **Q**uanti ad primum sciendum est quod venturum iudicem preceat ignis: qui faciem huius mundi comburet: peribuntque celum et terra. sicut ait dominus **M**athei. xlii. **C**elum et terra transibunt non secundum substantiam: sed secundum spiritum qui mutabitur in meliorem. **C**elum dico. aerem non ethereum. **T**antum autem ascendet ignis preambulis iudicii: quantum ascenderunt aque diluvii. scilicet. xxx. cubitis super cacumina montium ut hanc mundi partem purget a sordibus peccatorum. **N**am homines peccatores non solum suis scelibus maculantur: pervertentiam suam habitationem inquinant omnesque creaturas quantum obsequiis abutuntur inficiunt et pervertunt. **I**deo tantum ascendere credendus est ignis mundi purgationis: quantum ascendere potuerunt fumi ydolatrie: aut fetoris criminum aliorum. **T**erram igitur mare et omnes aquas ac aeris crassitudine purgabit. electos etiam secundum apostolum emundabit: reprobos vero torquebit. ut enim ait augustinus. hoc erit incendium sanctis quod fuit tribus pueris caminus babilonis. **R**e reprobis vero dicitur in psalmita. **I**gnis ante eum precedet et inflama bit inimicos eius.

Sermo tertius de generali corporum resurrectione. continens paragra. os quinque.

Dico de mundi purgatione: dicendum est breuiter de ge-
 nuali corporu resurrectione. **¶** **Parağ. i.** **Cir-**
 ca qđ sciendū est qđ purgato mūdo et dño ad iudiciū
 veniente emitter' vox illa magna et manifesta qđ dicitur tuba.
Matth. xxiij. 7 p. Thessa. iiii. dñs in iussu et in voce archāgeli
 et in tuba dei descendet de celo: et mortui qđ in xpo sunt resurgēt
 pmi. **H**ec vox erit aliqđ predarū et euidentis signū qđ dabit ad
 mortuos suscitandū: vt oēs resurgant et cōueniant ad iudiciū.
Hec vox dicit' iussus dei. qz eius virtute suscitabuntur mortui
 quasi iussu diuino. ps. Vox om̃i in virtute. **D**icit' etiā vox ar-
 chāgeli. qz annuēte dei filio p archāgeli ministeriū hoc nō du-
 bitatur implendū Sic em̃ dicit' matth. xxiij. **M**ittet āgelos suos
 cū tuba et voce magna et congregabit electos a quatuor plagis
 terre **T**uba vero dicit'. qz tanqđ signū triūphi victores ad pre-
 miū et ad cōiuuiū epularū inuitabit: victos autē exterrendo tur-
 babit. **H**ec at vox ab omnibz tam electis qđ reprobis audietur
 et ad cōspectū iudiciū cuius vox erit ab omnibus occurret'. **E**st
 autē cōsiderandū qđ resurrectio erit omniū generaliter: sicut ait
 apłus. i. ad corin. xv. **D**ēs quidē resurgemus et fiet in instanti
 nō successiue. sicut ait idē apłus. **I**n momento in ictu oculi in
 nouissima tuba. **¶** **Parağ. ii.** **R**esurget etiā vnusquisqđ
 idē numero qđ fuit prius. sicut ait iob. xix. **I**n nouissimo die de
 terra surrecturus sum: et rursus circūdabor pelle mea: et in car-
 ne mea videbo deū quē vīsurus sum ego ipse: et oculi mei cōspe-
 cturi sunt et nō aliū. **C**ū em̃ ad hoc fieret resurrectio mortuorū:
 vt vnusquisqđ scōm opa sua recīpiat penā vel premiū: oportet
 qđ ipse idē qui demeruit puniat': et qui bene egit pmiū cōsequa-
 tur. **P**ropter qđ ait saluator. Job. vi. **V**enit hora in qua oēs
 qui in monumētis sunt audient vocē filii dei: et pcedēt qđ bona
 fecerūt in resurrectionē vite: qui vero mala egerūt in resurrectio-
 nem iudiciū. **E**x hoc etiā sequit' qđ resurgentiū corpora erunt

Tercia pars

eiusdem nature. alioquin nō essent eadē numero q̄ fuerunt pri
us. **U**nde dñs ait **Luce. xliiii.** **V**idete manus meas et pedes
meos qz ego ipse suz. **E**t postea palpare et videte: qz spūs carnē
et ossa nō habet sicut me videtis habere. **T**ercia materico. si
cut ait augustin⁹. in quēcunqz puluerē cineremqz resoluat: in
quosqz alitus aurasqz diffugiat: in quāqz corporū substantiā
vel in ipā elementa vertat⁹ in quorūqz animalīū vel etiā hōim
abū carnēqz mutet⁹. illi anime in puncto ipio illā reobet q̄ illā
primis ut hō viueret aiāuit. **R**esurget autē non fantastice: s;
vere. quicqz est de veritate nature hūane et i vno resurget vnū
quodqz in quod habet optimū sui esse. **N**ā costa ade detracta
de q̄ mulier formata fuit nō in adā resurget: sed i eua. qz forma
ta muliere pfectio: fuit hō q̄rū ad cōseruationē speciei q̄ ante
Eadē rōe manus hōis comesta ab alio hōie resurget in pmo
qz vero corpus humanū pfectissimū est omnīū corpū infatio
rū. **I**deo caro bouis vel alterius aiālis comesta ab hōie et in
carnē eius cōuersa: resurget i comedēte. nō in sua spē quā prius
habuerat: sed in spē carnis hūane. **P**ara. iiii. **T**ūc scōm
aplū oēs electi de vniuersis orbis pñbz occurrent xpo: in virū pfe
ctū. i. in virū pfectionē: q̄ si scz in statu triginta annorū vel cōd
ter. q̄ si in etate xpi. i. q̄ scz xps habuit plenitudinē corpis sensus
et roboris. resurget etiā vnusquisqz in mensura etatis plenitū
dinis xpi. qz vnusquisqz sui corpis mēsurā recipiet quā in etate
p̄r. annorū habuit: etiā si senex obiit. vel quā in illa etate ha
biturus esset si vsqz ad eā puenisset. **S**ic sūt modificabit illa na
tura corpis vt nichil ex ea pereat: nichilqz supfluat: sed si quid
alicui defuit deus ipse supplebit vt oēs resurgant in integritate
membrozū et si qd enormiter habūdauit in aliq̄ sui pte diuide
tur p totū corpus vt nichil indecens sit in eis. **D**anatorū autē
corpora r̄pabunt integra absqz omni diminutione membro
rum: et absqz defectu et corruptione quā error nature vel infir

na nō obstat

Tercia pars

mitas introduxit. Unde ait ap[osto]lus. i. ad corinth[os]. xv. Mortui
resurgent incorrupti. Quid quidē tam de malis debet intelligi q[uam]
de bonis. An q[uod] ad integritatē nature non erit differentia in
corporib[us] bonorū vel malorū. licet in aliis bene sit magna dif-
ferentia. sicut iā ostendemus. ¶ **Parag[ra]ph[us]. iiii.** ¶ Hoc etiam
sciendū q[uod] oēs resurgent immortales. xps enī mortē nostrā sua
morte destruxit: et oēs defectus qui in naturā humanā ex pec-
cato pueniērāt. Necessitas autē moriendi est defectus in nobis
pueniens ex peccato. An sic oēs a morte resurgent vt nō plu-
rius moriant[ur]. Sicut ergo xps resurgens ex mortuis iam non
moritur. Ro. vi. sic resurgent oēs nō iterū morituri. vñ Apo-
c. x. mora ultra nō erit. et Isa. xlv. Precipitabit dñs mortem
in sempiternū. Ex p[re]missis patet q[uod] post resurrectionē nō erit
usus ciborū nec venerorū. quia usus ciborū corruptibili vite
deseruit. Cibus enī assumimus vel ppter nutrimentū vt vite-
mus corruptionē que posset accide[re] ex consumptione humidi
naturalis vel ppter augmentū. Omnes autē in debita q[ui]ta-
te resurgent. Item nec usus venerorū. quia cōmixtio maris et
femine ordinatur ad generationē p[er] quam species hominis cō-
seruetur et ppetuet in esse q[uod] in diluuiō cōseruari nō potest. Re-
surgentū autem vita im[mortalis] erit vt dictū est ita q[uod] in quo-
libet indiuisib[ili] cōseruabit[ur] in eternū. Ideo dicit dñs. Mathei.
xxii. In resurrectione neq[ue] nubent neq[ue] nubent[ur]. sed sunt sicut
angeli dei. In corporibus tamē resurgentū erunt membra sin-
gula q[ue] nunc in statu vite corruptibilis nutritiue vel generatiue
virtutis deseruiūt. nō ppter actū nutriendi vel generandi: sed ad
pfectionē et decorē nature. Sicut distinctio sexū erit ibi nō ad
mixtionē. sed ad ostendendū pfectionem et integritatē nature.
vt etq[ue] autem sexus ad integritatē nature nō dicitur p[er]tinere.
¶ **Parag[ra]ph[us]. v.** ¶ Quāuis autē omnis defectus in resurrectio-
ne ab omnibus cōmuniter tam bonis q[uam] malis auferatur. rema-

Tercia para

nebit in dñā inter bonos et malos qñtū ad ea que psonaliter cō
ueniūt utriq; **E**st at de rōne hūane nature q anima sit forma
corpis ipm viuificāo inesse cōseruans. sed ex psonalibus actibz
meretur anima vel ad diuine visionis glām eleuari: vel ab ea
p culpā excludi. **D**isponētur igit omniū corpa scōz cōdecetūā
anime ut scz ipa incorruptibilis exis corpi suo tribuat eē incor
ruptibile: cōpositione eius ex cōtrariis nō obstāte: eo q mate
ria corpi hūani qñtū ad hoc dñino subiect anime: diuina vir
tute hoc faciente ut cū corpe suo eternā glām vel penā: sicut me
ruit sortiat. **S**z ex actibus suis psonalibz meretur vnusquisq;
ut corpus suū pporcionetur anime in cōditionibz glie vel mi
serie. **A**n corpa brōū erunt dura. agilia. impassibilia. et subti
lia. **C**orpa reproborū erūt tenebrosa. pōderosa. passibilia
turpissima. et fetida. sed de his infra dicemus.

Incipit de iudicio et de hoc sunt sermones. v. p̄mus de g
bulis i circūstanciis ipsius iudicii. cōtinens paraq̄phos. v.

Dico de p̄cedētibz iudiciū. videlicet de tribu'tione.
q̄rit tpe anticipi: et de cōsummatione mūdi: et de bu
obus cōcomitātibz iudiciū: videlicet de igniū cōsta
gratione. et generali resurrectione. nūc dicendū est de finali iu
dicio et meritorū retributione. **P**araq̄. i. **C**ū em in vi
ta p̄iti nō fiat singulis retributio cōdigna scōm merita sua vel
demerita. qm̄ mali multa faciūt de quibus minime vel nō con
digne puniūtur. boni similiter multa bona de quibus nō remu
nerātur: rōnabile est credi q in fine mundi fiat iudiciū generale
in quo et iustis fiat cōdigna retributio p merita: et impiis dig
na punitio p peccatis. licet autē vnusquisq; iudiciū suū p̄tici
lare vel psonale recipiat in morte quātū ad animā: penā scz vel
gloriā: tamen nec anime reproborū totam penā sibi debita red
piunt: nec electi totā suam. i. p̄fectā gloriā sortiuntur. **Q**uia an
me separat: nō habent p̄fectū nature sue modū. scōm augustinū

propter inclinationem naturalem quam habent ad corpora sua. Nam et corpora naturaliter inclinationem habent ad animas et eis appetunt reueniri. et anime appetitu naturaliter inclinatur ad corpora sua in quantum quod sicut ait augustinus anime beatorum aliquo modo retardantur ne ex toto se rant in contemplationem diuine maiestatis: ideo tam bonorum quam malorum anime sua corpora resumunt: ut dictum est: ut cum corporibus suis quibus meruerunt vel demeruerunt condignam penam vel premium sociant. **H**ec autem condigna retributio fiet in extremo iudicio. **D**eo dicitur **Job. xix.** Scitote esse iudicium: licet sint tota trinitas iudices: quod indiuisa sunt opera trinitatis: tamen pater omne iudicium deo filio sicut dicitur **Jo. v.** Ipse enim constitutus est a deo iudex uiuorum et mortuorum **Act. iiii.** **P**ara. ii. **V**eniens autem ad iudicium apparet omnibus tam bonis quam malis. **I**n apocalypsa. i. videbit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt. Sed formam diuinitatis soli boni videbunt et videre poterunt: mali vero non poterunt nec digni erunt. **I**n psalmo. **xxvi.** Collet impius ne videat gloriam domini. Formam vero humanitatis gloriose omnes videbunt: boni ad gloriam et gaudium: mali vero ad supplicium et dolorem. **N**am blaudus. locutus. et delectabilis iustis durus. seuerus. et terribilis reprobis apparebit. singulis. scilicet secundum exigentiam meritorum. **I**n ipsa igitur forma qua iniuste iudicatus est: iuste iudicabit. secundum illud **Job. xxxvi.** Causa tua quasi impii iudicata est: iudicium causamque recipies: sed iudicatus es in humilitate et in infirmitate: iudicabit autem in potestate magna et maiestate. sicut dicitur **Lu. xxi.** et **Matth. xxii.** **P**ara. iii. **A**ntecedendum est autem quod in ipsa hora descensus christi ad iudicium fiet illa vox archangel. i. principis angelorum scilicet ipse christus: et illa tuba terribilis resonabit cuius virtute fiet resurrectio mortuorum: et cuius fragore omnes ad iudicium vocabuntur. **T**unc igitur electis occurrentibus iudicium in aere subleuatis omni gaudio ineffabili: et reprobis in terra remanentibus. in valle iosaphat secebit christus in aere nube sibi ministrum exhibente: sicut in eius ascensione legimus esse factum **Act. i.** sic

veniet quēadmodū vidistis cū euntē in celū. Descendens autē
adducet secū celestis regnī collegiū: stipatus agminibus bñō: ū
tā scōrū q̄ etia angelorū. **An iude. ii.** Ecce veniet dñs i sanctis
milibz suis facere iudiciū cōtra oēs impios. **¶ Parag. iiii.**
Hoc etiā sciendū q̄ vbi xp̄s iudicatus est. passus et mortuus.
resurrexit et ad celos ascēdit: ibi iudiciū suū exercebit. **V**idit autē
se iudicaturū in valle iosaphat: nō q̄ p̄se ibi iudicet: cū vallio
illa modica sit: nec possit tā innumerabilē cōtinere multitudinē
sed q̄ iosaphat interpretat iudiciū. et iudicandi q̄ in infimis vix
erūt: in infimis remanebūt. **I**deo totus ille locus in quo fiet cō
gregatio: vallis iosaphat dīr magis q̄ iherl̄m vbi iudicatus ē:
vel mons caluarie: vel vbi crucifixus est mortuus et sepultus.
vel mons oliueti vñ legitur ascēdisse. **¶ Parag. v.** **B**ñē
dum quoq̄ q̄ nō solus xp̄s iudicabit: sed etiā oēs p̄fecti apo
stoli. scilicet et apostolici viri. sicut ip̄e p̄misit. **M**athei. xix. **I**n
regeneratione cū sederit filius hominis in sede maiestatis sue:
sedebitis et vos sup sedes. xii. iudicantes duodecim tribus isra
hel. **E**t licet istud solis apostolis videat esse p̄missum. n̄ int̄l
ligendū est de omnibz p̄fectis. alioquin paulus ibi nō sederet.
Vidit autē ip̄e prima ad corinth. vi. **N**escitis quia sancti de hoc
mundo iudicabunt. **E**t sapientie quinto. **I**udicabunt sancti
nationes. **A**nde quia duodecimarius est numerus habūdano
intelligitur p̄ duodecim sedes p̄fectio tribunalis id est vniuer/
sitas p̄fectorū iudicantiū. p̄ duodecim tribus vniuersitas iudi
candorū. **L**eterū scōm gregoriū quatuor erunt ordines in iudi
cio. duo scz electorū. et duo reproborū. **E**lectorū nanq̄ quidā
iudicabunt et regnabunt. nō autē iudicabunt. vt p̄fecti. **Q**ui/
dam iudicabūtur et regnabunt vt mediocriter boni. **R**eprobo
rū autem quidā iudicabūtur et peribunt vt mali catholici. **Q**ui
dam non iudicabūtur et peribunt vt in creduli quorū dñatio
adeo nota erit q̄ non fiet discussio siue discrepatio de pec /

Tercia pars

catis eorū. **E**rit autē ibi iudiciū quadruplex. videlicet p̄me au-
toritatis. et hoc erit totius trinitatis. Principalis ministeriū qđ
erit xp̄i solius. Assessoris qđ erit p̄fectorū. Et cōparationis qđ
erit minus malorū. quo videlicet minus mali cōparatione sui se
leratiores indicabūt. i. iudicandos ostendent. scđm illud **Mat.**
·xi·. **N**isi iniuile surgent in iudicio cōtra generationē istā et
cōdemnabunt eam.:

Sermo secūdus de iudicandorū pemptoria dīratione. cō-
tinens paragraphos quinq̄.

His qđ quibuscūq̄ accidentalibus ip̄ius iudiciū preliba-
tis. nūc. iā ad ip̄ius formā p̄cellum et ordinē mentis
oculos cōuertamus. et qđ t. emendū et horribū sit sub
tiliter intueū et cogitāti. p̄fundius videam⁹. **C**ōsiderāda enim
sunt quatuor que ip̄m terribile nimis efficiūt. quorū etiā singu-
la rōnem terroris inducūt. **P**rimū est pemptoria dīratio. scđm
est cause discussio. terciū est sentētie p̄latio. quartū est p̄late ex-
ecutio. **P**ara. i. **P**rimū est igitur pemptoria dīratio.
qua videlicet in illa voce terrificā et tuba mirabili p̄strepen-
te celū et terra cōmouebūtur. et ōnis creatura cōcurietur. ōes ho-
mines ad iudiciū vocabūtur. et ad tribunal eterni iudiciū dīra-
būtur. **A**it enī ap̄lo. i. ad **Corin.** v. **D**ēs generaliter sine excep-
tione. nos p̄sonaliter sine excusatione. **O**portet sine cuius ratione
manifestare sine absconsione p̄l tergiversatione. an tribunal xp̄i
sine retardatione. vt recipiamus vnusquisq̄ p̄p̄ia corp̄is put-
gessit sine p̄sone dīlatione. siue bonū siue malū p̄ iusta retribu-
tione. **O**portet igitur vt accedat p̄sonaliter. nō poteris p̄ te p̄-
curatorē mittere. nemo p̄ te poterit mōdere. nulli licebit tibi cōsu-
lere. nullus p̄ te audebit intercedere. nec aliquis poterit te inua-
re. **A**n dīr **sopho.** i. **A**lor dēi dñi amara. tribulabit⁹ ibi fortis.
dies illa. dies ire. dies tribulationis et angustie. dies calamita-
tis et miserie. dies tenebrarū et caliginis. dies tūbe et dāgonis.

Tercia pars

De hac citatione dicit amos. vii. **V**ocauit dñs iudiciū ad ig-
nem. **E**t sopho. iii. **J**udiciū meū vt cōgregē regna et effundā
sup eos indignationē meā oēm irā furoris mei. **A**dmissio iob
q̄ deus hoīem creaturā se3 tam fragilē et instabilē vocet ad iu-
diciū. dicit iob. xiii. **H**omo natus de muliere breui viuens tem-
porē multis repletur miseriis qui quasi flos egrediens cōterit̃
et fugit velut umbra et nunq̄ in eodē statu pmanet. **E**t dignū
duas sup huiusmodi aperire oculos et adducere cū teā in iu-
diciū. **H**anc autē citationē longō tpe ante pmulgauit deus: vt
nullus sit excusatus qui tūc nō fuerit pparatus. **A**n̄ dī. **A**du-
xvii. **D**eus annūciat hoīb' vt oēs vbiq̄ pñaz agant: eo q̄
statuit diem in qua iudicaturus est orbem. **E**t autē nō negli-
gant nec differant hoīes ad illud iudiciū se ppare: sed omni ho-
ra sibi pvideant: voluit illā diem ⁊ horā omni creature esse in-
certā. **A**it enī matth. xxi. **D**e die autē illa ⁊ hora nemo scit: ne-
q̄ angeli celoz: sed solus pater. **S**icut autē fuit in diebus noe
ante diluuiū erant hoīes comedentes et bibentes nubentes et
nuptui tradētes vsq̄ ad eū diē in quo venit diluuiū. et nō cog-
nouerūt hoīes et tulit oēs: ita erit aduētus filii hoīs. **I**deo p̄-
monens ait. **V**igilate iatq̄ q̄ nescitis diem neq̄ horā. **M**at-
xxv. **E**t rursus. **L**uce. xxi. **A**tendite ne grauent̃ corda vstra
crapula et ebrietate et curis huius vite: et supueniat in vos di-
es illa: tanq̄ laqueus enī supueniet in omīs. **V**igilate itaq̄ omī
tpe orātes vt digni habeamini fugere omīa ista q̄ futura sunt:
et stare ante filiū hoīs. **P**arağ. ii. **A**duertendū est q̄
illa dies amara ē et terribilis ppter subitā vocationē: amarior
ppter pctōrū omniū subitā recordationē: amarissima ppter ne-
cessitatē cōparēdi corā iudice ad extremā suā cōfusione. **V**oca-
tio siquidē citationis pemptoria ineffabiliter erit terribilis: qñ mi-
seri audient se cū tanta auctoritate citari. oēs generaliter tā bo-
nos q̄ malos ad citationē hmōi vocari p causa tam ardua ⁊

corā tanto iudice cōgregari: totū mundū cōmoueri: et cōtra se
oēs creaturas armari. **B**utū iberoni. hui⁹ citationis nō imme-
mor dicebat. **S**ive comedo siue bibo siue aliud quid facio: sem-
per videt michi vox illa sonare in auribus meis. **S**urgite mor-
tui venite ad iudiciū singuli scōm merita recepturi. **S**i quis de
hac ineuitabili citatione frequēter et p̄funde et nō p̄fundoze
cogitaret: vana mūdī et oēs carnis illecebras vilipendendo cō-
tinneret: cūcta q̄ salutē sue cōtraria cū summa v̄gilantia p̄caue-
ret. **E**xemplū de quodā rege q̄ p̄ eo q̄ semp meditatiozus erat
et maturus: nunq̄ inepta leticia dissolutus: nūq̄ ad mūdī de-
lectationes effusus: iudicabit a suis melācolicus: fatuus et in-
humanus. **C**ūq̄ cām tante tristide frater suus germanus ad
suggestionē milinū et baronū cū timore quodā et reuerentia re-
quisisset: dixit rex q̄ ad eius interrogationē in crastino respon-
deret. **H**anc autem consuetudinē rex habebat q̄ si qñ quenq̄
ad mortis suppliciū iudicare volebat: vespere precedenti nun-
tios p̄mittebat qui ante domū eius tuba terribili ad hoc spedi-
aliter instituta dangerent: et sic ei mortis imminere iudiciū p̄e-
signarent. **C**ū igit̄ precones h̄mōi dangētes aū ianuā domus
sue frater regio audisset: tremefact⁹ expauit anxie secū cogitā-
et admirans q̄ de causa rex mortis in eū p̄ferre sententiā de-
nisset. **T**otā aut noctē in pauore et eiulatu transigens: cū tota
familia filiis ⁊ vxore mane facto ante palaciū fores scissis vesti-
bus: laceratis crinibz: lacrimisq̄ p̄fusus clamans ⁊ eiulans do-
lore cordis in signis ei⁹ tribus indicabat: curuatis in terrā ge-
nibus ac cōplossis manibus quāta poterat hūilitate tam corā
q̄ corporis misericōiam postulabat. p̄cunctanti regi quā ob cau-
sam hoc fecerat. **R**espondit dñe mī rex quia terribilem tubā au-
diens ideoq̄ mortis iudiciū imminere michi metuens p̄eni-
mis timore desido atq̄ maiestatis tue conspectū sustinere nō
valeo. **C**ui rex dementer ait: carissime frater si tu nullius offen-

se in me cōsciū: audita tamen tuba cōcrepante terribiliter expa-
 uisti et a facie germani fratris tui hominis mortalis horruisti
 quomō non magis timeā multorū scelerū teste cōscientia mea
 reus et aliquorū fortassis quorū non sum cōsciū: ante tribu-
 nal eterni iudicis de necessitate venturus et ab eo cuius sapien-
 tia indeceperibilis: cuius summa iusticia inflexibilis: cuius po-
 tentia insuperabilis: cui⁹ deniqz sententia irrevocabilis: p om-
 ni errato rationē strictissime redditurus. **H**is auditis oēs de-
 cūtan teos se cōfusoos esse viderūt regisqz sapientiā admirātes fi-
 bi satisfactū esse rōnabiliter cognouerūt. **Q**z tremenda erit di-
 es illa qñ nec penitētie tempus erit. nec defensionis locus. nec
 resistētie virtus. nec fugiendi facultas. nec latendi possibilitas.
 nec securitas cōparendi. vbiqz fragor vbiqz clamor. vbiqz ter-
 ror et horror. vbiqz timor ⁊ tremor. **¶ Para. iiii. ¶ Ama-**
 rior nichilominus erit dies illa ppter recordationē pccōrū oīm
 nam subito suscitatis et ad iudiciū sic citatis: occurret repente ⁊
 ante mentis oculos reuoluet omniū suorū cōgries pccōrū o-
 ni tormento amarior: indeqz remorsus cōscientie omni serpen-
 te mordacior. inde gehenne timor incōsolabilis. inde dolor irre-
 mediabilis. inde desperationis horror inestimabilis. inde cōsu-
 sionis pudor intolerabilis. **T**ūc enī virtute diuina fiet vt vnū
 cuiqz omnia opa sua mala vel bona ad memoriā reuocentur.
 ac mētis intuitu mira claritate cernant: vt hoīem vel accuset cō-
 sciētia vel exauget. eaqz teste. vel dānet eternaliter: vel saluet.
¶ Para. iiii. ¶ Amarissima at erit dies illa ppter necessitatem
 cōparendi corā tāto iudice: qñ sicut ait crisost. **S**atius est mille
 fulmina sustinere qz vultū ei⁹ māsuetudinis plenū nos in adu-
 santē videre: illiusqz totius trāquillitatis oculos neqzqz sustinē-
 tes nos aspicere. **V**icit etiā ihero. qd sol et luna lumen suū rena-
 bent: qz seueritatē iudicis aspicere nō valebūt. nō qd demētiōra
 sint dei iudicio: s; qd omnis creatura in tormētis aliorū de suo su-

Tercia pars

dicō p̄tmescat. virtutes quorū celozū idest angelī tunc mouerī dicūtur. nō quidē mori dānationis vel aliqua p̄turbatione pauoris: sed admirationis ex his q̄ viderint et reuerētē iudicio quē iratū aspiciēt. **A**t autē ait beda. Quid faciet virgula de/secti vbi cōduciet cedrus paradisi. Tūc desiderabūt impīi mōtib; obui et a facie iudicis operiri. **S**icut dicit **A**pocal. vi. Erit certe illa hora iudiciū in inferno recondi. **S**icut dicit iob in p̄sona ei iussit impīi. Quis michi hoc tribuat vt in inferno p̄tegās me et abscondas me donec transeat furor tuus. **P̄**ara. p. **Q**uia vero furore dixit in deo de quo scriptū est Sap. xi. **T**u autē dñe cū tranquillitate iudicas. Sciendū est scōm gre/goriū. q̄p̄ districtū iudiciū incōcussus erit: qui semp̄ māsuetus existens et semp̄ incōmutabilis p̄manens: malos punit. **A**n̄ in extremo iudicio in semetip̄o incōmutabilis manēs: nulla vī cōsuetudine aut mutabilitate variātur. sed tamē electis aut re/p̄bis nō sub eadē incōmutabilitatis specie demōstrat. quia et t̄a quillus iustus et iratus apparebit iniustus. **T**estē em̄ cōscientiā intra semetip̄os deferūt. **A**n̄ et eozū mētes eque vnū respiciūt: sed nō equaliter modificant. quia istis eū benignū oñdit iusti cia. et illis terribilē culpa sua. quozū pauore quis explicet cum contingit miseri et intra se culpā cernere. et ante se iustū iudicē videre. **H**oc nimīū quotidie in vsu vite presentis agit: vt de q̄ litate venturū iudiciū corda mortaliū doceant. **N**am cū duo ad iudiciū p̄gunt: aliū innocētie sibi cōsciū: aliū culpe sue ante platam sententiā adhuc tacentē iudicē cōspiciunt. et tamē culpe debitor grauē contra se irā hoc ip̄m iudicis silentiū suspiciat quā iram sibi nō denūciat p̄turbatio iudicis: s; recordatio p̄auitatis. quia et si adhuc eum reū esse sententiā nō foris clamāt intus tamē cōscientia grauiter accusat. **A**t cōtra iusticie amīcio decerneretis vultū cōspicit: sed intus de testimonio recordatio/ nis hilarescit. et quia qd̄ metuat nō habet: ideo oñe quod circa

ipm est blandū videt.

Sermo. iiii. de discussione meritorū: cōtinens parāg. viii.

Post citationē pemptoriā erit in iudicio meritorū discus-
 sio: sicut describere dignatus est ipse iudex **Matthē**
xix. vbi quatuor p ordine describuntur. videlicet iudicia
 venientis dñatio potestatiua **C**itatorū cōparentiū cōgregatio
 collectiua **C**ōgregatorū sepatio distinctiua **M**eritorū discer-
 ratio discussiua. **¶ Para. i.** **V**idit enim ibi. cū venerit fi-
 lius hōis in maiestate sua. i. in diuinitate cuius virtute tanq̃
 ex summa auctoritate reprobos iudicabit: in ea tamen forma
 qua iudicatus fuit. i. humanitatis: apparebit omibz tā bonis
 q̃ malis: et in ea iudiciū exercebit vt dictū est. et oēs angeli ei⁹
 cū eo. nec solū angeli. sed etiam oēs sancti. sicut dicit **Isa. iiii.** **B**e-
 nus ad iudiciū veniet cū senioribz populi et p̃ncipibz. p̃ senten-
 tias intelligens et designās patriarchas et p̃phetas et ap̃los q̃
 maiores et excellentiores sunt in populo. p̃ p̃ncipes significās
 angelos **T**ūc sedebit in sede maiestatis sue **I**n sede notat ex-
 cellentiā iudicarie p̃tatis quā tunc manifestū erit eū habere su-
 per ecclesiā. p̃s. **D**eus sedet sup sedē scām suā **E**t **psa. vi.** **A**li-
 di dñm sedentē sup solū excelsū et eluatū et plena erat om̃is
 terra maiestate eius. **¶ Para. ii.** **E**t cōgregabuntur tāq̃
 citati et obediētes citationi añ eum tanq̃ iudicē suū. p̃ meritis
 recepturi: oēs gentes scz cuiuslibet etatis. status. cōditionis. sex-
 us hōis. **¶ Para. iii.** **E**t sepabit eos ab inuicē scz bo-
 nos a malis. bonis stātibz cū ip̃o sursum in aere **I**mpii ve-
 ro manentibus in terra deorsum: sicut pastor separat oues ab
 edis. p̃ oues significant electi tanq̃ mūdī. fructuosi. simplices
 innocētes. humiles patientes. p̃ eos reprobi designantur tāq̃
 infecūdi et fetidi. **¶ Para. iiii.** **P**ost hec fiet discceptatio
 meritorū in qua cōsideranda sunt quatuor horribiliter formi-
 danda: videlicet occultorū p̃scrutatio: p̃scutatorū publicatio:

publicatorū attestatio. attestatorū obiurgatio. primū igit̃ erit
ocultorū omniū p̃scutatio. **D**eus enī q̃ est inspector intus oc-
cultorū. sciet videlicet et agnoscet om̃ia secreta cordiū et nichil cū
latebit. et om̃ia que latuerūt in cordibus singulorū ante ip̃orū
oculos reuocabit. vt et ip̃e iudex ṽsbeat et qui fecit. **A**nde p̃sal-
ait. **A**rguam te et statuā contra faciem tuā. de hoc dictū est ca-
pitulo precedenti. ¶ **P**arag. p. ¶ **S**ecūdo fiet ibi occulto-
rum publicatio. quia iudex nō solū vniciq̃ secreta sua facino-
ra reuelabit. sed om̃ibus aliis angelis bonis et malis. **S**icut ait
dñs p̃ p̃phetā osee. vi. **I**udicia mea quasi lux egeroient. **E**t
sopho. iii. **M**ane iudiciū suū dabit in luce et nō abscondetur.
Item reuelabo pudenda tua corā facie tua ⁊ ostendā gentibz
nuditatē tuam. et regnis ignominia tuam. **S**ingula verba vi-
ligenter attende et discretionis libra pondera quid importent.
honestus homo erubescit etiā sua videre p̃ndēda. magis au-
tem verecūdatur videre aliena. sed inēparabiliter plus horre-
ret ab aliis videri sua. **Q**uantū ad primū dicit. reuelabo p̃n-
denda coram facie tua. vt in teip̃o primū erubescas. postea
subdit et ostendā gentibus nuditatē tuam. **A**tende quanta
verecūdia suffunderet honesta mulier et pudica si coram ho-
minibus totius regni in suam ignominiam nudaret. **V**erēta
p̃e nimia cōfusione deficeret. etiam si multa speciositate niteret
magis autem si disformis esset et horrida et p̃pter hoc in ludī-
brū haberet. **A**dhuc autem longe magis horreret si multa fe-
da et enormia in secreto cordis eius latentia coram omnibus
vulgarent. **Q**uanto igitur incompatibilis q̃libet anima cōfusa
bitur quādo corpus eius omni disformitate turpius. et omni
fetore fetentius omnibz ostendat. **A**dhuc longe vehemētius.
quia ñcta eius horrenda flagida omnibz reprobis hominibz
et demonibus nudabūtur. **A**dhuc etiam horribilior. q̃
ab omnibz bonis hominibz et angelis viderbūtur. **S**ed inest

mabiliter intolerabilius se videri ab ipso summo iudice psonde
tur **L**ogitet vnusquisqz si potest quanta tunc erit cofusio in cor
dibus impioru et qz inexcogitabile ex hac extrema confusione
tormentu. **P**araq. vi. **T**ercio adhuc ad augmentu
miserie reproboru fiet ibi pmulgatoru prestatio **D**es quippe
creature sensibiles quaru vsu vel obsequio abusi sunt impii in
testimoniu contra ipos adducunt. sicut dz. iiii. **I**Re. i. **I**gnis in
conspectu eius exardescet et in circuitu eius tempestas valida:
aduocauit celum delusum et terram discerneret populu suum.
Item **D**eutro. xxi. **I**nuocabo contra vos celum et terram.
is est omnes creaturas q sunt in celo et in terra **I**tem cōtra ip
sos testificabūtur homines quos oppresserūt temporaliter. cor
poraliter vel spiritualiter leserūt: ad peccatu attraxerunt. impe
dierunt a bono. verbis. moribus. et exemplis. occasione ius
ne vel scandali prebuerunt. pacem eoru et cordis sabbatu tur
bauerūt. deniqz creatorem eoru et dominu offenderunt. **I**tem
testificabūtur contra ipos specialiter omnes sancti quoru pius
rauerunt nomina. fregerūt vora. violauerūt festa. pphanauer
unt imple. loca sancta blasphemis et nephādis operibus im
pugnauerūt **I**tem contra ipos testificabūtur etiam demones
qui eoru scelera viderunt quoru persuasionibus acquiescerūt:
et consiliis adheferunt. **I**tem testificabūtur cōtra ipos angeli
sancti quoru custodia precauerunt quoru doctrinam. monitio
nes. et consilia. negion et intercessionis. auxilia et reprehensio
nes et omne caritatiuū ministeriū contempserunt. **E**nde ait
origenes. **N**usquisqz angeloru in extremo iudicio aderit p
ducens illos quibus presuit. quos adiunxit. quos instruxit. p
quibus semper faciem patris vidit. **E**nde tot testibus et tan
tis multiplicatis contra miseros omni fide dignissimis et om
ni exceptione maioribus non habebit eoru aliquis quod va
leat respondere. sed dicere potest illud **J**ob. decimo.

Tercia pars

Instauras testes tuos contra me **S**ed qđ erit maius et graui⁹
vniuscuiusq; cōscientia testificabit: et damabit cōtra ipm. sicut
ait apłs **Ro. ii.** Testimoniū illis phibente cōscientia iporū co
gitationū aut etiā defendentiū in die cū iudicabit dñs occulta
hōim. **N**usquisq; em libz cōdānationis sue portabit: et ap
tū corā omnibz demōstrabit qđ omnibus aliis euidentior et irre
fragabilior testis erit cunctisq; et ipō iudice tacētibz. i. si tace
rent quinimo si p ipō testimoniū phibere possent et vellent ip
sum impiū nichilominus cōdemnabit. **De libris hmoi dñi Ba
niel. vii.** Iudicium cedit et libri apti sunt. **Et apocal. xi.** **A**lii
mortuos magnos et pusillos stantes an thronū et libri apti
sunt: et alius liber aptus qui est liber vite et iudicati sunt mor
tui ex his qđ scripta sunt in libris scōz opa iporū. **P**ostremū ad
cūmulū dānationis iporū: cōtra eos testificabit ex habūdanti
etiā ipse iudex sicut ipse dñs p pphetā **Isaie. xlii.** Ego sum iudex
et testis dicit dñs. **A**n etiā egregie ait p pper libro de vita contē
platiua. **C**ū ad illud vltimū iudiciū venerimus: ab eo iudice
iudicandi qđ nec occultatione criminū falli pōt: nec ad impunita
tem puidēdā muneris alicuius oblatione corūpi. cū repetint
omniū secreta reuelari: et nō solus actus vel verba sed etiā co
gitationes ostendi. **Q**uid faciemus sub tāi iudicis maiestate.
quid excusationis ostendere poterimus. qđ nos defensionis arte
purgabimus: qđ nobis subuētura penitētia. quā gestare carne
ptempnimus: que nos defensura sunt opa bona qđ in hac vita
nō fecimus: ad quos apostolos ibimus: ad quos alios scōs
cōfugimur sumus quorū exēpla simul et verba cōtempnimus.
An forte aliquos fragilitas corpis excusabit: sed excusationē
eorū redamabūt omnia exempla sanctorū qui fragilitatē car
nis vincentes. qđ fecerūt vtiq; posse fieri docuerūt. maxime qđ
nec ipsi pctō sua virtute: sed dei miserantis auxilio resisterūt. qđ
bus se nō querentibz vt qđat atq; in cū credat ostendit: et in se

credentes ne a pctō vincant: inuisita ptectionē defendit. Quis
 ergo responsuri sunt impij si eis dñs dicat: si potuistis cur non
 resististis desideris pctōrū. si nō potuistis quare meū contra
 pctā nō questistis exiliū. aut vulnerari qre nō adhibuistis vul/
 neri vestro remediū. **A**ungo ad hec obmutescētibz et quibz ex/
 culationis referāt nō habentibz. **D**icit ligate eos manibz et pe/
 dibus et mittite in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor
 dentū. **I**deo sicut ait grego. in moral. **I**usti hanc ignominia
 euadere cupientes. et examen istud districtissimū preuenire vo/
 lentes: iudiciū suū quotidie introsus agūt: quibz deo qd pri/
 mo debeāt solleter inspicūt atqz ad agenda bona se vehemē/
 ter accendūt: et de ppetratio malis districte redarguūt. **N**ā be/
 ne dicitur p̄uēbīōrū. xli. **C**ogitationes iustorum iudicia. vbi
 quippe debet vniuscuiusqz mens et causas suas apud dñm: et
 causas dñi contra se sollicita inquisitione discutere. debet caute
 pensare vel que bona a deo pcepit. vel que mala bonis illius
 puerse viuendo rependit. quod electi quotidie facere nō cessant
Accedunt enim ad secretariū iudicis intra sinū cordis. cōside/
 rant quā districte quādoqz feriat qui diu patiēter expectat. me/
 tuunt in his que se egisse meminerūt. et puniūt flendo qd se ma/
 la ppetrasse intelligūt. **T**iment dei subtilia iudicia: etiā de his
 que in semetipsis fortassis intelligere non possunt. vident tñ in
 dei diuinitate quod ipsi p humanitatē non vident. **C**ōsiderant
 districtum iudicem qui quo tardius venit eo seuerius percutit.
Sanctorū etenim patrū conuentū: cum eo pariter contemplā/
 tur. eorūqz vel exempla vel dicta se contempnissse reprehendūt.
Atqz in hoc secreto interioris iudicis ipsa mentis sue discussio/
 ne cōstricti penitendo faciunt quod supbia cōmiserūt. **I**bi nāqz
 aduersum se quicqz in se impugnat enumerant. **I**bi ante ocu/
 los suos omne quod defleant coacervāt. **I**bi quicqz p iram
 districti iudicis ferri vel infligi possit inueniunt. ibi tot patiuntur

Tercia pars

supplida quorū pati timeant. nec deest in hoc iudicio mente cō-
cepto omne mīsteriū qđ punire reos suos plenius debeat. Nā
cōscientia accusat. ratio iudicat. timor ligat. dolor cruciat. quod
iudiciū eo certius punit quā interius sentit. qđ videlicet ab exte-
rioribz non accepit. **N**usquisq; em̄ cū causam hui⁹ examinā
cōtra se aggredi cepit. ipse est actor qui exhibet. ipse reus qđ ex-
hibet. odit se qualem fuisse se meminit. et ipse est qui semetipm
insequit illū qui fuit. Quia ergo nūc in p̄tate est internū mēis
nostrē cōtra nos subire iudiciū recognoscendo accusamus nos-
metipos quales fuimus. torquendo puniamus. nō cessamus
dum licet iudicare qđ fecimus. qđ hūc dicit aplūs. i. ad 2. corin.
11. Si nosmetipos iudicaremus nō vtrq; iudicaremur. **R**espo-
bō nūc p̄p̄tū esse solet semp̄ p̄aue agere et nūq; que ege-
runt retrahere. omne em̄ quod faciunt. ceca mente p̄transcunt.
Itaq; suū nisi cū puniti fuerint nō cognoscunt. At cōtra. elec-
torū est actus suos ab ipso cogitationis fonte discutere. et oēm
quod turbidū p̄ferunt excitare. **H**ec ergo. **P**araq; vii.
Quarto erit ibi ab ipso iudice disceptatio. non solum enim
erit ibi oculorū p̄scutatio. p̄scutatorū publicatio. publica
torū attestatio. quorū primū erit graue. scdm̄ grauius. tertium
grauiissimū. quāto ad desolationis et miserie corū cumulū
fiet eis obiurgatio ab ore ipsius iudicis qđ erit ineffabiliter sup-
grauiissimū. **I**erlm̄. iii. **C**ōgregabo oēs gentes et ducam eas
in vallem iosaphat et disceptabo cū eis. **I**pse nāq; qđ tobemig-
nior fuit in p̄tā nostra dissimulando. longanimior ad p̄miam
expectando. p̄mptior ad indulgendū. p̄nior ad grām conse-
rendū. tanto tunc seuerior. erit ad increpandū. grauior ad audi-
endū. et implacabilior ad puniendū. **A**nde ait **P**sa. cxiij. **T**a-
cui semp̄ filii. patiens fui. quasi p̄uriens loquar. **Q**uis sar-
ciem eius poterit sustinere. quis increpationes audire. quis co-
nitū magnitudinis ei⁹ intuet. ait tob. **Q**uā amara. qđ hoc

Tercia pars

renda. q̄ medullarū cordis penetratiua erit vox illa. **N**it enim
ap̄lus hebreo. iiii. **M**iuus est sermo dei et efficax et penetrabi-
lior omni gladio accipiti: p̄tingēs vsq; ad diuisionē anime ac
spūs cōpagū quoq; ac medullarū et discretor cogitationū cor-
dis. **O**mnia enī nuda et apta sūt oculis dei sicut ip̄emet ait ma-
thei. xxv. **A**n̄te in̄cepciones reproborū premittet laudes et
preconia beatorū **T**unc dicet rex his qui a dextris eius erunt:
venite b̄ndicti patris mei possidete preparatū vobis regnū a cō-
stitutione mūdi. **E**surui enī et dedistis michi māducare: sitiui
et dedistis michi bibere zc. **P**ostmodū in̄cepciones p̄fert re-
proborū. d. **E**surui et nō dedistis michi māducare **H**ic autē
sciedū q̄ iudex in̄ p̄perabit eis. nō solum mala q̄ fecerint: locu-
ti fuerint aut etiā cogitauerint: venietiam et bona q̄ omiserunt
aut neglexerūt: sed et b̄nficiorū suorū omniū immensam multi-
tudinē q̄ ingrati susceperint q̄bus abusi fuerint q̄ neglexerint cō-
temperint aut abiecerint **C**astigationes medelas atq; innume-
ra remedia quibus curari debuerunt: et nō sunt curati **E**raui
vos inquit ad ymaginē et similitudinē meā et vos eā nequi-
ter p̄phanastis **A**ngeloz meoz custodiā dedi vobis z vos
eam cōtemnentes: monitis eoz cōtraria opari minime timuistis:
patriarchas p̄phetas z ap̄los misi vobis ad cōmonendū
vos quos audire rēnuistis **I**nsup cū in forma dei essem hanc
serui formā p̄pter vos in mundū veniēs accepi. in qua. xxxiii.
annis vobis seruens salutē vestrā curiose parare non rēnuis-
operando. discurrendo. p̄dicando. ieiunando. p̄ncipando. susti-
nēs in factis meis observatores in dictis cōtradictores et mur-
muratores **I**n hac quoq; forma p̄ vobis traditus sui. v̄dōi-
tus. ligatus. et cōspuitus. velatus. facie colaphis cesus. flagel-
latus. spinis coronat⁹. mēdacier accusatus. morte turpissima
cōdemnatus. derisus ab ōnibz. felle et aceto potatus. mortuus
laccatus. paradisum vobis aperui. grām meā obtuli. semp in

Tercia pars

nare vobis paratis sui. regni mei gloriam re promisi. non coegi vos
sed libera re spiritus vobis dedi: amore solummodo et voluntate bo-
na a vobis requisivi. **Quid** ultra debui vobis facere et non sed
Dicite michi patres passibiles et mortales: quod passi estis propter
me creatorem et salvatorem vestrum qui cum impassibilis et immor-
talis essem: passibilis et mortalis propter vos factus sum omnino
passione et morte sustinui. **Para. viii.** **Advertendum**
est in quod tam in commendatione bonorum quam oburgatione malorum
sola opera misericordie memorantur. non quod de solis illis iudicium teneat
sed ut se primum ad remunerandum ostendat: magis opera misericordie
quam iusticie vel alterius virtutis commemorat. **Si** enim opera tam faci-
lia et ad quam ratio naturalis inclinatur tanto premio remunerabitur: quam
tanto magis ea que sunt difficiliora. **Ita** ut ostendat quod quicumque salua-
bitur magis ex dei misericordia quam ex suis meritis saluabitur: et ei quod sola
misericordiam fecerit: misericordia concedetur. **In** reburgitione malorum si-
militer sola immisericores avaricia memoratur. primo ut ostendat quod
impii non sunt digni misericordia que misericordiam non fecerunt: quod sicut ait.
Ja. ii. Iudicium sine misericordia fiet illis qui non fecerunt misericordias. **Ita**
ut cum cumulum divine misericordie susceperint iuste de tanta ingrati-
tudine arguantur. que vel minima misericordie opera non fecerunt. **Item** opera
misericordie omnia aggravant rigorem iusticie. **Pensandum** est autem quod si
datur qui sua non dedit: quanto iustius que rapuit aliena. **Autem** autem
illa disceptatio sit vocalis vel tantum mentalis. **Respondent** aliqui
quod erit mentalis tantum: quod si singuli iudicarent vocaliter longissimum
tempus requireret. **Alii** dicunt quod illa erit et mentalis et vocalis.
quod christus iudicabit interiorius ut deus: ideo iudicium erit mentale. et ita
dicabit ut homo et in forma hominis: ideo erit vocale. quod tantum fiet motu
divino eo quod universi cuiusque conscientia accusabit se in particulari de
singulis. et fiet motu humano: quod omnes in generali iudicabunt ius-
ticio vocali: ideo non oportebit quod longo tempore premdat.

Sermo. liii. de sententie pronuntiatione: continens paragra. viii.

Dest citationē pemptoriā mortuorū. disceptationem
 discussoīā meritoīū: restat audire sententiā singulorū.
 Ad hec enī sunt citationes et meritoīū discussione
 in iudiciis vt a iudice sententiā pferat. et vnicuiq; scōm merita
 rependat. Alit enī sap. puer. xxvi. Iudiciū determinat causas
 nimirū iudicialis sententiā reformat pacē in lingiis. imponit fi
 nem in flagitiis. certitudinē prebet in dubiis. Audiat ergo sen
 tentiā summi et eterni iudicis cū reuerētia et tremore audiat^r cū
 diligētia et amore. **H**ic autē debemus aduertire qd extrema iu
 dicio nostri sententiā bipartita est: vt scōm differentiā meritoīū
 in iudicatio inuentā: fiat differens retributio premiorū vel infli
 ctio tormentorū. **P**rimo nāq; describitur sententiā delectabilis.
 desiderabilis. et amabilis in honorē et gloriā beatorū. cum dicit
Venite bñdicti zc. Math. xxy. **S**ecūdo pferitur sententiā ter
 ribilis. horribilis. ac intolerabilis in dolorē et exterminii repro
 borū. **E**t recte primo pferitur sententiā de glorificatione bono
 rū. nam summi iudicis bonitatē magnificā et largitatē munifi
 cam magis decet conferre stipendia qm inferre supplicia.
Para. i. **D**icit ergo venite bñdicti zc. et sunt hic quatuor at
 tendenda totis pcoriis et totis nifib; appetenda. videlicet elec
 torū cōmendatio gratiosa: cū dicit bñdicti patris mei. **S**ecūdo
 inuitatio amorosa: venite. **T**ercio inuestitio fructuosa: posside
 te. **Q**uarto possessio gloriosa: preparatū vobis regnū. **P**rimo
 siquidē electi ab ipso iudice cōmendatur: cū dicit bñdicti. **C**ō
 mēdatio gaudiosa et amabilis: dulcorosa et honorabilis a iu
 dice qui nō mentit: nō blanditur: nec fallit^r cōmendari. **N**ūq;
 cet illis illud psal. Bñdicti vos a dño q fecit celū et terrā.
Para. ii. **S**cōo cōmendati curialiter inuitant^r: cū dicit^r ve
 nite. **I**nuitatorū gratiosum. amabilem. et gaudiosum inui
 tatorū: nulla designatione spemendū: nulla pigritia negligē
 dū: nulla obliuione delendū: sed omni affectione appetendū et

tota intentione querendum. Nos inq[ue] qui fuistis huiles serui mei
michi huiliter obsequedo milites strenui p[er] me viciuiter sustine
do. fideles amici sinceriter diligedo. fr[atr]es karissimi michi coformiter
viuendo: venite inq[ue] vt reficiamini: vt honoremini: vt michi
viamini sicut membra capiti: sicut rami stipiti. sicut amici ami
co dilectissimo. sicut sponsa sponso dulcissimo. vñ **Matth. xxi.**
curialiter nos inuitat ad nuptias dicens **Omnia pacta sunt ve**
nite ad nuptias Et apocal. xlii. et sponsus sponsa dicit veni
et qui audit dicat veni. q. d. **Et xpo sponsus et tota celestis ci**
ria amicaliter inuitat ad nuptias cuilibet nostru dicens veni
Et qui ista inuitatione audit non debet esse contentus q[uod] solus
veniat: sed aliis dicat veni. ¶ **Pars. iii.** ¶ **Tercio inuitat**
actualiter inuestiat. cu d[icitur]: possidete. i. in hereditatis vestre vo
bis frequenter p[er]misse. diu plate. ardentem concupite. huiliter reg
ite possessione actuale: irate. ingredimini. et possidete ea. An
cuilibet amico suo dicit d[omi]n[u]s in morte illud Beutro. ii. Inape
possidere terra. ¶ **Pars. iiii.** ¶ **Quarto inuestit introduci**
tur cu d[icitur]: regnu q[uo]d vobis paratu est a constitutione mundi. Adic
est possessio gl[ori]osa: ideo conuenienter regni no[m]i[n]e designat Be q[uo]d
d[icitur] sap. iiii. Accipient regnu decoris et diadema speciei de manu
d[omi]ni. An in iudicio dicit eis vos estis qui p[er]mansistis mecu in te
rationibus meis. et dispono vobis sicut disposuit michi pater
meus regnu vt edatis et bibatis sup mensam meam in regno
meo. **Luce. xxi.** De huius regni acceptione recognitione faciut
o[mn]es sancti et gr[ati]as agut xpo dicentes illud **Apo. v.** Redemisti
nos d[omi]ne in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et pp[ro]p[ri]o et na
tione. et fecisti nos deo nostro regnu et sacerdotes: et regnabi
mus sup terra. ¶ **Q[uo]d q[uo]d gl[ori]osum est regnu in quo cu xpo regnant**
o[mn]es sancti. Sed hec in generali dicta sufficiat. q[uia] in sp[eci]ali plu
ra dicere p[ro]ponimus cu agemus de gl[ori]a b[ea]toru. ¶ **Pars. v.**
¶ **Sequitur sententia de cōdemnatione reproboru. cu dicitur**

maledicti in ignem eternū qui paratus est dyabolo et angelis
eius **I**bi primo describit impiorū exprobratio maledicti. secū
do iporū cōdemnatio. ite in ignem eternū zc. **P**rimo igit po/
nitur exprobratio ignominiosa **Q**uāti quippe honoris z pco
nii a summo iudice cōmendari: tante cōfusione est et oppro/
briū ab ipso exprobari **D**e hac maledictione dicit **Eccl. xi. Ne vo**
bis impiis qui dereliquistis legē altissimi. qm si nati fueritis: in
maledictione nascemini z mortui si fueritis in maledictione erit
pars vestra. Q q̄ inestimabilis et intolerabilis erit cōfusio in
cordibz summe supbis ab ore tān iudicis in cōspectu multitu/
dinis infinite maledictionis iacula sustinere. inflatus nepe spūs
hōis adhuc i carne viuētis plus eligeret et tolerabilius sustine
ret valde graui sensibili pena q̄ maledictōibz et op p̄briis ob/
iurgari. **¶ Para. vi. ¶** Post maledictionē p̄fct̄ condē/
natio ad penā sensus cū addit i ignē eternū. sepatio a dei z scō
rū cōsortio: et cruciatus eternus in inferno. **H**ec sunt securis et
ignis. de qbus dicit **Matth. vi. Omnis arbor q̄ nō facit fructū bo**
nū: excidet et in ignē mittet̄ **Q**uātū penarū pōrē asserit ibi ai
sol. esse tormētis omibz grauiorē **H**orrendū est inq̄ illud sup/
pliciū et res intolerabilis: m̄ si decē milia gehēnas ponat aliqua
nichil m̄ dicturus est q̄le ē ab illius gl̄e b̄rē p̄pelli hōrē et x̄po
erosum esse **H**is ergo q̄ regno celorū iudicabūt indigni. fiat
ōt gre. nazārenus. erit hec grauior omi pena q̄ p̄cipient a deo:
et pudor atz cōfusio cōsc̄ie tie eorū: cui⁹ finis vel remediū nūq̄
inueniē **I**te b̄tūs gre. in omelia de virginibz ait **Q** si sape pos
sit quis palato corz qd admirationis habeat: ecce sp̄sūs ve/
nit. qd dulcedinis et q̄ pate erāt intrauerūt cū eo ad nuptias. qd
amaritudinis: et clausa est ianua **I**anuā cū gl̄osi regni aditū
intell̄xit: q̄ post iudiciū nulli patebit **I**uncquidē apparebit
illius seueritas magna. cui⁹ nūc est misericōrdia **N**emo scit q̄ distric
te iudicat. et q̄ seuerē punit **I**llud iudiciū timēs psal. dicebat

Non intres in iudiciū cū seruo tuo dñe: quia nō iustificabit in
 p̄spectu tuo ōnis viuens. Multi nūc iusti credūtur et se bonos
 arbitrantur: qui tūc reprobi inuenient. Multa nūc bona et meri-
 toria reputātur: que tñ ad examen diuini iudicij deducta mani-
 feste patebūt esse pctā. Multa q̄ nūc leuia iudicant: q̄ appensa
 libra iusticie ip̄portabiliter grauiā videbūtur. **En. i. pe. iiii.** Si
 iustus p̄p̄ saluabitur: impius et pctōr vbi parebūt. **Para.**
vii. **Q**uod examen horrendū. o tremendū iudiciū. o sententiā
 diffinitiuā modis ōnibus metuēda. momentis ōnibus expectā-
 da. ac totis v̄sibus dedināda. Tunc enī quis eā audebit audi-
 re: quis eam poterit expectare. postremo quis eā poterit susti-
 nere. illa cū plata fuerit nulla potentia poterit infirmari. nulla
 sapientiā reuocari. nulla prece. nullo re precio poterit mitigari
 nec ab ea ad aliū iudicē poterit appellari. **Bernardus.** Veniet
 qui male iudicata reuocabit. male iurata confutabit qui faciet
 iudiciū iniuriā patientibz: et arguet in equitate p̄ mansuetos ter-
 re. veniet p̄ certo qui p̄ p̄phetā minatur: cū accepero t̄ps ego
 iusticias iudicabo. Quid faciet de iniustis iudiciis qui etiā ius-
 ticias iudicabit. Veniet in q̄z dies iudiciū vbi plus valebūt pu-
 ra corda q̄z acuta verba: et cōscientia bona q̄z mansupia plena:
 quādo quidē iudex ille nec fallitur verbis. nec flectitur donis.
 Hoc pensandū est q̄ iudex ille iustissimus nulli parceret. nulli ce-
 feret. nullūq̄ palpabit. non enim subtrahet p̄sonā cuiusq̄ qui
 est omniū dñator: nec plius verebitur magnitudinē. qm̄ pusil-
 lum et magnū ip̄e fecit. et equaliter cura est illi de ōnibus. Hoc
 tamen saluo q̄ exiguo cōcedetur miscōia. potentes aut̄ poten-
 ter tormenta patientur. fortioribz enī fortior instat cruciatio. ze-
 lus et furor v̄ri nō parceret in die vindicte. nec acquiescet cuiusq̄
 precibus. nec recipiet p̄ redemptione dona plurima. **Prover.**
vi. **Para. viii.** **E**rgo fratres carissimi timeam⁹ illam
 sententiā: caueamusq̄ totis n̄sibz ne incidamus in eā q̄a hor-

rendū est incidere in manus dei vinctio **Hebre. x.** **L**urramus
ad curā misericōdie cōdonantis aīq; cōueniamur ad curā iusticie
pūnentis: scōm cōsiliū aplī ad he. iiii. **A**ccamus cū fiducia ad
thronū grē: et misericōdiam cōsequimur et grām inueniam⁹ in auxi
lio oportuno. **N**ī brīs aug⁹ ait. misericōdie tēpus nūc est: iusticie
tēpus post erit. **N**ī tps misericōdie vocat mō autēdōs: donat pctā
cōuersis. patiens est sup pctōres donec cōuertantur: qñamq; cō
uertitur pērita obliuiscit. futura pmitit. hortat pigros. cōsō
latur afflictos. docet studiosos. adiuuat dimicātes. neminē de
serit laborantē et exdamantē ad se. donat vnde sibi sacrificetur
ipē tribuit vnde placet. **M**agnū misericōdie tēpus. nō vos trāseat
frēs. nō vos trāseat. futurū est iudiciū: erit tūc p̄ mīa sed infirmitas
tua. **Cap. v.** **D**icent impij intra se p̄miam agētes et p̄e agēti
tia spūs gemētis. **T**ūc iudex a seueritate sua flecti nō poterit.
nec eius sententiā immutari valebit. nūc autem. p̄nus ad mise
ricordiā. incōpabiliter plus desiderat grām suam dare q̄ nos
recipere. plus pctā nostra remittere q̄ nos dimittere. vel de illis
penitere velimus. **S**i autē aliqui iuste peccatis nostris irascitur.
et tanq̄ p̄ius pater filios de linquētes punire voluerit. nōd̄ iso
minus tñ multa facilitate placat. **R**egimus cū q̄ moyses deū
filios israel punire volentē detinuit. aaron iam penitentē cō
pescuit. dauid angeli patientē populū humilitate placauit.
Et edias sententiā de morte sua reuocari lacrimis impetrauit.
Minuitatū p̄mā sententiā de extirminio ciuitatis iā p̄mulga
tam reuocari p̄metuit. **Q**uid plura. ante tēpus desidet q̄ om
nia exempla hui⁹ enarrare possemus: quin quotidie infinitis
modis dei misericōdiam experimur. **N**ouit deus mutare sententiā
si tu noueris emēdare delictū. **A**it ambrosius. **L**auemus tñ
frēs carissimi ne diuina demētia abutētes et impunitatē nobis
fatua temeritate et p̄sumptuosa fiducia p̄mittentes: in pctōrū
sordibus maneamus. et dei misericōdiam in seueritatē iusticie cō/

statuamus Nam quāto misericōdia dei nobis est largius preparata.
tanto districtius et implacabilius seniet eius iusticia pueris no-
stris opibus et ingrati tudine puorata. sicut dicit apłus **Ro. ii.**
An diuicias bonitatis eius patientie et lōganimi tatis cōtem-
nia **An** ignoras qđ benignitas dei ad pñiam te adducit. scđm
autē duriciā tuā et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die
ire et reuelationis iusti iudicii dei.

Sermo. p. de sententia executione. cōtinens parāg. iii.

Post citationē auctorū: cōgregationē citatorū: post
disceptionē et discaussionē plenariā meritōrū: post p-
latam sententiā scđm exigentiā discussozū. iam nō re-
stat aliud nisi actualis executio iudicialis sententie vt recipiat
vnusquisq; penā vel premiū p suorū qualitate factorū.

Parāg. i. **N**on enī estimandū est qđ in illa curia summi
regio ita fiat sicut fit in aliquibz curiis principū mūdanozū: in
quibus aut veritas nō inquirit aut inquisita tacet et sub acer-
uo pecunie sepelitur. aut sententia non p̄fertur. aut salte in r̄pa
multa differtur **S**ed non sic impiū nō sic faciet iustus iudex. de
quo scriptū est **Isa. xxi.** **S**edebit iudicans et querens iudiciū
et velociter reddens qđ iustū est **E**nī velociter reddet vnusq; qđ
iustū est quia p̄fecto immediate post platā sententiā b̄os
cū iubilo deuocet in glāz: et reprobos a facie sua p̄ictos sunt
deuoluet et p̄cipitabit pariter in gehennā. sicut dicit **Matth. xxv.**
Sūt hī in suppliciu eternū. s. reprobi. iusti autē in vitā eternā

Parāg. ii. **I**n disceptione sit ordo cōtrarius. qz iudicia
summe boni p̄p̄riū est prius recordari bona facta bonozū qđ
malozū: postmodū vero in exitu vnusq; prius nōiat penam
malozū vt nos prius qđ timoris sunt mala deuicare discamus:
postmodū vero qđ sunt hōis bona appetere studeamus. vel
qz reprobi ex cōdignō cōdemnationis sue supplicia meruerūt.
electi vero glāz ex dei misericōdia ponas quā ex meritis obtinebūt

Item quia prius uolet purgare mundū reprobos expellendo
omnesq; mundi totius feces et sctiores ac clementiorū omniū purga
menta cū eis in baratrū deuoluēdo: ut illis cictus mūdus pul
cher et mūdus remaneat: ad cōsolationē electorū in nouā pul
chritudinē innouādo: sicut infra dedabit illis: sicut autē scdm
est qd ignis ille cōflagrationis quo mundi facies purgabit: ut
dictū est faciem iudicis ancedet: sicut ait psal. Ignis ante ipm
ancedet et cōcomitabit: sicut ait idem. Ignis in cōspectu eius
erardescet: et sequet: quia p lata sententia cōtra malos. **Ite** ma
ledicti in ignē eternū. Ille tēporalis ignis iussu iudicis qd fla
tu potenti repentino et rapido: simul inuoluens reprobos de
merget pariter in isernū. Quātus ludus omniū: quātus plu
latus et gemitus: qnta doloris acerbitas: quāta et qz ineffabi
lis calamitas reproborū: in actuali z eterna separatione a gloria
et glorioſo cōsortio brōrū: quā tunc quidā uidebūt ut sciant q
et quāta piderant: eā nūq; in ppetuū aspecturi: sed inestima
biliter plus dolebūt de tam uili ciectione z separatione ppetua a
cōsortio et aspectu diuino: tanq; uidelicet de irremediabili am
issione summi boni. ¶ **Parag. iii.** ¶ Et aduerte qd cū deus
magis sit intim⁹ anime qz ipamet sibi: ac totū bonū anime
magis sit ipse qz ipa sibi: dolorē incōpabiliter acriorē sentit aia
cuiuslibet in separatione sui a deo qz si ipa distanderet et a seipsa
uolenter si esset possibile searer ac plus uellet totū bonū suū
perdere qz bonū diuinū: hoc est plus appeteret nō esse simpliciter:
qz sic esse. Rursus cū de amissione alicuius boni tāto debe
at esse dolor qntū est de eius adreptione gaudiū. Profecto tam
ineffabilis et inestimabilis erit dolor in re p bis de eterna a deo
separatione: qntū ineffabile et inestimabile gaudiū erit in beatitudo
de eterna dei uisione. **Be** quo gaudio dicit apostolus. i. ad co
rin. iii. Que oculus nō uidit: nec auris audiuit: nec in cor ho
minis ascendit que preparauit deus his qui diligunt eum: .

Tercia pars

Benignus autem deus sit summum immensum et infinitum bonum: de eius
amissione debet esse summus dolor in reprobis: et esset immensus et
infinitus si aliquod infinitum posset esse in creatura. sed hoc esse non
potest: sed est in eis quantum potest earum capacitas continere. **D**yaabolus ergo
cum toto corpore suo. id est multitudine innumerabilium omnium reprobo-
rum subito demergetur et precipitabitur in infernum: sicut ait gregori-
us moralis exponens illud iob. **T**u cito visentibus precipitabitur. quia
etiam iudice tunc terribiliter apparente. astantibus legionibus ani-
gloriarum assistente cuncto ministerio celestium potestatum: atque de die
omnibus ad hoc spectaculum deductis: ista belua crudelis et for-
tis id est dyabolus in medium captiva deducetur et cum suo corpore. id
est reprobis omnibus: eternis gehene incendio mancipatur: cum dicit **I**re
maledicti in ignem eternum. **Q**uale spectaculum illud erit quando hec
immanissima bestia electorum oculis ostendet: quod hic tempore bel-
li nimis illos terere poterat si videretur. **S**ed occulto ac iusto dei
iudicio hoc agit: ut et nunc eius gratiam non visa vincat a pug-
nantibus: et tunc a letis victoribus iam captiva videatur. **T**unc autem
iusti divini adiutorio quantum debitores sunt plenius recognos-
cant: quando tam forte bestiam viderint quam tam infirmi vicerint: et in
hostis sui immanitate conspiciunt: quantum debent gratie defensori suo.
Redeunt enim de hoc periculo tunc milites nostri virtutum trophea
referentes et receptis corporibus cum iam in illo iudicio celestis regi-
ni introitus sortiuntur: prius immanissimas vires huius antiqui
serpentis aspiciunt: non vile estimant quod traserunt.

Sermo ix. de statu mundi post iudicium. continens pag. lxxxiii.
Detracto iudicio natura humana in suo termino con-
stituetur et ideo esse incorruptibile sortietur. **Q**uia vero
omnia corporalia quodammodo sunt propter hominem: conue-
niens erit restitutus omnium corporaliu immutetur: ut congruant
hominum statui qui tunc erunt. **P**araque primus: quod post iudicium
cessabunt generatio et corruptio. **Q**uia igitur multi

plicatio hominū est ppter cōplendū numerū electorū. qui pā
pue sunt de intentione diuina. nec ponūt in numerū in ordine
vniuersi. Ideo cōpleto numero electorū cessabit hominū mul
tiplicatio: et sic cessabit generatio et corruptio hōis. et p conse
quens cessabit in ōnibus creaturis. Et qz motus celi est causa
generationis et corruptionis in istis inferioribz. Ideo etiā mo
tus celi cessabit: quo cessante et generatione et corruptione cessā
te creature incorruptibiles et q aptitudinē habent ad ppetuita
tem post iudiciū remanebūt. ¶ **Parag. ii. que creature ma**
nebūt post iudiciū et que nō. ¶ **S**ciendū est autē q quedā
creature habent aptitudinē ad ppetuitatem scōm totū et scōm
partē. vt corpa celestia. Quedā scōm totū et nō scōm partē vt
elementa q sunt corruptibilia scōm partē. qz ppter cōtrarias q
liates est in eis mutua actio et passio: et p cōsequens genera
tio et corruptio in cōfiniis eorū: et ideo in cōfiniis suis corrup
tibilia sunt. Cessante autē motu celi nō erit in eis mutua actio
et passio. ideo nec corruptio. et ideo post iudiciū remanebunt.
quedā autē creature corruptibiles sunt scōm totū et non scōm
partē: vt homo. nā anima rōnalis est incorruptibilis ppositū
autem corruptibile. Deo igitur creature q quō habent aptitu
dinē ad ppetuitatē remanebūt in illo vltimo statu mūdi: deo
sua virtute supplente qd eis ex sua infirmitate deest. Bruta igi
tur animalia et plante et corpa mixta q scōm totū et scōm par
tem sunt corruptibilia: nullo modo in illo incorruptionis sta
tu remanere debent. Sicut intelligendū est verbū apli. p. ad Lo
rin. vii. Preterit figura hui⁹ mūdi. quia videlicet spes huius
mūdi q nunc est cessabit: sed substantia remanebit. Sic etiā intel
ligitur illud iob. xiiii. Homo cū dormierit nō resurget donec at
terat celū. i. donec ista dispositio celi cesset q cū mouet in alia
motū causat. ¶ **Parag. iii. de inuolutione mundi.** ¶ **S**i
cut ait augustin⁹. iudicatis his qui nō fuerint inuēti in libro vi

Tercia pars

re: et in eternū ignē missio. figura huius mūdi igniū mūdano
rū cōflagratione purgabit. sicut facto mūdanoū aquarū dilu
uio. Quasi quid cōflagratione corruptibiliū elementorū qua
litates ardendo penitus interibūt q̄ corpibus nostris corrupti
bilibus cōgruebant atq; ip̄a eorū substantia q̄litates illas ha
bebit q̄ corpibus immortalibz mirabili mutatione cōueniant:
vt viz mūdus in melius innouatus apte accomodet hōibus
etiā carne in melius innouatis. **¶** Nū vidit iohēs sedēre in thro
no a cuius cōspectu fugit celū et terra et mare iā non est. qz p̄
būt hec scōm exteriorē faciē. nō scōm substantiā. **¶** Nū iudiciū qdē
eorū fiet purgatio ab infectione et corruptione quā ex peccatis
hōim cōtraxerūt. **¶** Et qz ignis inter alia elemēta maxime ē acti
uus et corruptibiliū cōsumptiuus et sordiu purgatiuus. ideo
cōsumptio eorū q̄ est post iudiciū remanere nō deberet. et pur
gatio totius mūdi cōuenientissime fiet p̄ ignē. **¶** Ceterū qz gn^o
humanū nō solū a corruptione liberabit. sed in electis glōria
vestiet. creatura autē corpalis scōm cōgruentiā status finaliter
disponet. ideo q̄libet creatura corpalis non solū purgabit. vt
dictū est: verū etiā innouato hōie innouabit. et hōie glōifica
to etiā suo mō quandā claritatis glōriā cōsequet. **¶** Nū apo. xxi
vidi celū nouū et terram nouā. **¶** Et ysa. lxx. Ecce creo celos no
uos et terrā nouā. et nō erunt in memoria p̄ora et nō ascendet
sup cor. **¶** **¶** Para. iiii. in quo describit mūdi facies innouati.
¶ Cōsideremus si placet faciē et pulchritudinē hui⁹ mundi
in melius innouati. Et sciendū est qz terra nō erit gibbosa vel
mōnuosa: sed ad figurā sphericā reuocet. **¶** Et quia nō erit ampli⁹
hōim habitatio sup terrā: tota circūdabit aquis vt et elemē
tū aque formā sphericā habeat. sic et aer et ignis formā sphericā
habebūt et se mutuo cōinebūt. nec erūt in cōfusiō cōfusa vel
p̄mixta. qz cessabit actio et passio vt dictū est. **¶** Supposito igit⁹
qz in elementorū purgatione qzqz grossius p̄dotesius et am

Cercia pars

plius tenebrosus erat in terra descēderit infra in regiōē infer-
ni In aq̄ frigidū glaciāle et ōnis falsēdo et amaritudo et fluxi-
bilitas In aere grossities ōnis mobilitas et oēs peregrine im-
pressiones In igne vero ardor et siccitas fuerint sepata **T**erra
in superiori sui pte erit cristallus **A**que multo plus pspicue sub-
tiles et pure q̄z sint modo **E**t forte tūc erūt similes celo aqueo
Aer vero purior. clarior. rarior. **E**t ignis similiter In aere nō
sient impressiōes aliquę: vtpote. nubes venti. ros. et pruina. ni-
ues. et grādines. fulgura. et choniscatōes. tonitrua. et tēpesta-
tes. nec aliqua hūmōi. sed ppetua serenitas. claritas. et tēperies
sempiterna In igne vero qui nūc vsqz ad diēz. iudiciū calidus
est et lucidus post illā innouatiōē mūdi. vt ait basilius in ex-
ameron. lux sepabit a calore **A**it enim In retributionibz de-
lictorū ratio nos scētiōz docet pciendā esse ignis naturā cui⁹
lux ad illuminandū iustos deputabit. ardor autē proficiet ad
impios cōcremandos **A**n ait psal. **N**ox dñi intercedentis flā-
mam ignis **N**ec ergo creditur esse facies huius mūdi **C**orpo-
ra vero celestia mirabili claritate fulgebūt. porro iuxta verbū.
psa. xxx. **E**rit lux lune sicut lux solis. et lux solis septēpliciāter
sicut lux septē diēz. **T**otius autē firmamenti facies lumino-
sa creditur fore: sicut nūc sunt stelle. stellarū vero claritas in sep-
tuplum maior erit. **P**icit autem pfidorus. q̄ nec sol ne luna
postea ad occasum sunt ventura: sed in loco in quo creati sunt
sine fine manebunt. **A**nde etiā dicitur abacuch. **tercio.** **S**ol et
luna steterunt in habitaculo suo: sol in puncto orientis. et lu-
na in puncto occidentis. **A**nde dicit **psa. lx.** **N**ō occidit vltra
sol tuus. **N**on ergo erit amplius diēi noctisqz vicissitudo: sed
erit vna diēi non habens vespēram. continua semp dara que
nota est domino. **N**ec autem claritas et pulchritudo mirabi-
lis non erit ad necessitatem. quia etiam omnes sancti fulge-
bunt vt sol. vt ait dominus. **Mathei. decimotercio.** **F**ulge-

Quarta pars

bunt iusti sicut sol in regno patris eorum. propter quod dicit psalmus. lx.
Non erit tibi sol ad lucendum. sed ad necessitatem: erit tamen ad uni
uersi decorem consolationem et delectationem sanctorum: et creatoris
laudem gloriam et honorem. **A**n psalmus. lxxv. post illud. Ecce creabo ce
los novos et terram novam. Subdit. exultabitis et gaudebitis
usque in sempiternum in his que ego creabo. **H**ec de finali iudicio et sta
tu mundi post iudicium ad presens in generali et grosso rubricam modo
dicta sufficiant. **N**unc non restat nisi in speciali dicere de suppli
ciis reproborum et gloria beatorum. et prius dicemus fauente deo
de suppliciis reproborum.

Incipit quarta pars huius libri continens sermones. p. p
mus de diuersitate penarum infernalium continens paragra. xliii.

Minimis quatuor suprapositis eorumque duobus
exiliter ac breuiter terminatis: ordine consequenti sum
mo nos docente magistro consideremus supplicia dam
natorum. hoc enim fiat inter quatuor nouissima loco ter
cio memorandum. **P**arag. i. **S**ume namque est nobis
utile inferni considerare nouissima: iugiter ante mentis oculos
ponere. frequentem meditationem reuoluere. necnon et in memoria
peruaciter retinere miseria infernales. ut eas timere et timendo
vitare. discamus peccata cuncta cauere ne fiant. et iam facta dilue
re. ac penitentiam salutaris agere studemus. sicut docet ethorta
tur. psalmus in li. de vita contemplatiua dicens. Ad penam que peccato
debet: mens antequam peccet aspiciat. cruciatus ac dolores qui sequi
solent peccatore carnalibus incitibus opponat et nichil eam peccata
delectet: nec ad peccandum delectatio ulla carnalis inducat. **S**i
enim eo tempore quo quis peccare deliberat. attenta mente consideret
quod pena expectet in suis facinoribus deprehensos. quod supplicium
conscriptos excruciet. quis tremor membra quatiat. pallor ora pro
fundoat. quantum denique et execrabile omnibus reddat. etiam ipsum

forſide opinionis obprobriū. neſcio an poſſit quibuſlibet vi-
ciis accommodare conſenſum. ¶ **Dara. ii.** ¶ **C**onſideret igitur vnusquisq; p̄funde ac vigilāter attēdat: q̄ in inferno ē ſup-
pliciorū et miſeriarū diuerſitas innumerabilis. acerbitas intole-
rabilis. eternitas interminabilis. Primo quidē ibi eſt penarū
diuerſitas. ſicut ex plurib; ſcripture ſacre locis elicit: et a ſanctis
ſalubriter edocemur. Nā in inferno tanta eſt varietas dolorū
et miſeriarū diuerſitas: q̄ nec lingua poſſet exprimere: nec intel-
lectus cōprehendere: nec mentis hominis cogitare: ſicut etiā qui-
dam gentilis ait. Non michi ſi centū lingue ſint: oraq; centū.
¶ **S**erua vox oēs ſcleterū cōprehendere formas. Omnia penarū p-
currere nōia poſſem. Sicut enī oculus nō videt. nec auris au-
dit. nec in cor hōis aſcendit. que prepaui deus his qui diligūt
eum. Sic p̄fecto debemus agnoſcere q̄ humanus oculus nū-
q̄ vidit: nec auris audiuit. nec in cor hōis aſcēdit. q̄ta ſint ma-
la q̄ prepaui deus his qui offenderūt eū. licet autē innumera-
bilia ſint et ineffabilia: nō tamen ōnino tacere volumus. nec ſi-
lentio coopire debemus: ſed de innumerabilib; aliqua nume-
rare et de ineffabilib; pauca et breuiter eſſari ſtudebimus: vt et
nobis et aliis cogitandi materiā prebeamus. ¶ **Dara. iii.**
¶ **E**ſt igit ſciendū q̄ ibi erit pena duplex. videlicet pena dāni
et pena ſenſus. Pena dāni. nichil aliud eſt q̄ eterna carētia di-
uine viſionis. p̄pter demerita p̄pria. Eterna dico ad brām pe-
ne purgatoriū q̄ non eſt eterna. p̄pter demerita p̄pria ad diſſe-
rentiā pene puerorū. q̄ ſine purgatione ab originali pctō decel-
ſerūt: qui et ſi p̄petuo diuina careant viſione: nō tamen p̄pter
aliq̄ actuale vel p̄ſonale pctm. Pena ſenſus multiplex eſt. Nā
quedā p̄tinet ad ſenſum interiōrē. q̄dā ad exteriorē. i. quedā ad
corpus et quedā ad aīam: ſicut enumerādo patebit. Eſt enī in
inferno acerbitas ardoris. atrocitas algoris. fetoris immenſi-
tas. et ſumi obſcuritas. tenebra palpabilis. p̄cella terribilis. pe-

nuria famis. ariditas sitis. atritio verberū. cōstrictio cathena
rū. morsus serpentū. cōsortiū demonū. turpitudine horribilis. pō
derositas imbecillitas timor et horror. pudor et dolor. plula
tus et gemitus. fletus et stridor dentium. ire. discordie odiū inimi
cie blasphemie pūctiones et toriones amaritudines et terro
res opprobriū et cōfusio. seruitus et tristitia. desolatio et despe
ratio. Sed quā longū esset de singulis istorū figillatim psequē
do differere saltem breuiter ad declarationē istorū tam scriptu
re sacre sententias q̄z sanctorū testimonia pferamus. ¶ **Pa**
ragphus q̄rtus. ¶ **De acerbitate apozis dicit Job. xx. De**
uorabit eū. idest impiū ignis qui nō succendit. sup qd ait gre
gorius. **Behēne ignis cū sit corporeus et in se missos repro**
bos corporaliter exurat. nec humano studio succendit. nec lig
nis nutritur. sed semel creatus durat inextinguibilis. nec succēsi
one indiget. nec ardore caret. Sciendū v̄ro est q̄ reprobi quia
ex anima simul et carne peccauerūt. illic i carne pariter et anima
cruātur. **Ant̄ bñ p psal. dicit. Dones eos vt dibanū ignis i tpe**
vultus tui. dñs in ira sua cōturbabit eos. et deuorabit eos ig
nis. **Alibanus nāqz intrinsecus ardet. is v̄ro qui deuorat ab**
igne ab exteriori pte incipit cōcremari. vt ego sacra eloquia re
probos ardere interius et exterius demonstrarent. eos ab igne
deuorari et vt dibanū poni testat. vt et p igne deuorent in cor
pore. et p dolore ardeāt in mente. ¶ **P̄ara. v.** ¶ **De ardo**
re simul et frigore dicit Job. xxiiii. Ad calorem nimium transibunt ab
aquis nivium. Impii nāqz vt acius torq̄nt ad ardorem immen
sum de glaciali frigore subito egyptantur. **De fetore v̄ro dicit psal.**
xxiiii. De cadaveribz eorū ascendet fetor. Nullū enī sterquil
niū vilius. nullū cadaver fetidius corpibus impiorū. Cogita
ergo q̄ ineffabilis erit fetor innumerabili multitudine corporū
fetidorū. ¶ **P̄ara. vi.** ¶ **De igne simul et fetore dicit apo. xx**
Bestia et pseudo pphetemissi sunt in stagnū ignis et sulphu

Quarta pars

ris. **¶** In figurā hui⁹ cum dñs sobomam et gomorrā puni-
re decreuisset. puniuit eos igne et sulphure. Sic etiā peccōres q
et pueris desideris et fetore carnis arserūt: iuste in igne et sul-
phure penas luūt. In mentibz etiā nostris quotiā sēda car-
nis delectatio dñatur. sulphureo quodā fetore conspergitur. si-
cut scriptū est iob. xx. **¶** Aspergat⁹ in tabernaculo eius sulphur:
et ex carnis delectatione disponit⁹ anima vt igne sulphureo suc-
cendat⁹. **¶** Parağ. vii. **¶** De ardore fetore et fumo didic-
it apocal. ix. qd de puteo abyssi fumus exiuit: et quasi fumus for-
nacis magnę: et occisa est tertia pars hominū de igne fumo et
sulphure. Prima pars hominū cōprehendit beatos. secunda
vicios. tertia mortuos infernali incendio cruciandos. Item y-
sa. xxxiiii. **¶** Cōuertent⁹ torrētes eius in sulphur: et erit terra eius
in picem ardētem: et nō extinguet⁹ in sempiternū. et ascendet fu-
mus in generatione et generationē et desolabit in secula secu-
lorū. **¶** Parağ. viii. **¶** De igne sulphure et pcella tēpes-
tate iugiter irruēte: et cōstrictione cathenarū ardentū ppetuo
derinente ait ps. **¶** Pluet sup peccōres laqueos. ignis. sulphur ⁊
spūs pcellarū ps calido eorū. Sap. xxi. dicit qd vna cathena te-
nebrarū erant oēs colligati. Et iob. xxxvi. **¶** Si in cathenis fue-
rint et vinciat⁹ funibus paupertatis indicabit eis opa sua. qñ dī
ceret de peccōribz adhuc in mundo viuētibz si pseuerauerint
in peccatis donec ligati fuerint in cathenis infernalibz: vbi om-
nē egestatio inopiā sustinebunt. id pfecto indicabunt eis ma-
lignitatem cordium. iniquitatem operum. grauitatem quoqz
innumera peccatorū: et inexcogitata supplicia tormentorū. In-
dicabit inqz eis q prius prouidere neglexerūt. nec credere volue-
runt. **¶** De pcella didic⁹ specialiter quidam viro sancto fuisse diu-
nitus reuelatum: qd ex mobilitate et cursu aeris tanta erit ibi tē-
pestas et impetus q subito ⁊ quasi in ictu oculi reprobos qua-
si ab oriente in occidentem vehementer impellet et ex illo motu

Quarta pars

quidā terribilis sonus quasi tonitruū magnum erurget et hoc
eis ineffabilis pena fiet. **¶ Para. ix. ¶** De tenebris horē

dis dicit iob. x. dimitte me vt plangā paululū dolorē meū anteq̃
vadā et non reuertar ad terrā miserie et tenebrarū zc. **¶** Hec autē
toritas infra diffusius exponet. **¶** Ite quidā in exemplis omnium
impiorū dicit matth. xxi. **¶** Ligatis manibus eius et pedibus: pi
cite eum in tenebras exteriores. Quid est autē manibus et pe
dibus alligari nisi omni bona actione et euasione priuari. sicut
in tenebras exteriores mitti nichil aliud est q̃ a deo qui ē me
rū lumen expelli. Sciendū est autem q̃ sunt ibi tenebre multi
plices. sicut infra dedarabit. **¶ Para. x. ¶** De egestate fa

mis ait gregorius. exponens illud iob. vi. **¶** In vastitate et sa
me ritebis. Simul vastitas famesq̃ cruciat. quia nō solū foris
tormenta sentiūt: sed etiam intus inedia peste moriūtur. vastat
gebēna. quia cōcremat. fame interficit. q̃r famem suā illis redēp
to: abscondit. Sicut enī beati in regno celorū eternaliter et bea
te de pane vite satient. sicut scriptū est **¶ Luce. xxi. ¶** Beatus qui
manducabit panē in regno dei. sic merito famis inedia moriū
tur qui ppetuo pane vite priuant. **¶ Para. xi. ¶** De ari

ditate sitis habemus exemplū **¶ Luce. xvi. ¶** de diuite epulone qui
pre nimio sitis ardore deficiens: necessitate cōpulsus guttā aq̃
pediit ad refrigeriū lingue sue nec tamen potuit impetrare. Bi
cebat enī pater abrahā miserere mei et mitte lazariū vt intingat
extremū sui digiti in aquā vt refrigeret linguā meā. quia cruci
or in hac flamma. Cui respondit abrahā. **¶** Recordare fili quia
recepisti bona in vita tua. et lazarus similiter mala: nunc vero
hic cōsolatur. tu vero cruciaris. **¶** Iste p omnibz mūdi diuitiis
vnā guttā aque impetrare nō posset. **¶ Para. xii. ¶** De

gemitū. damoē. eiulatu. et fletu dicit luce. vi. **¶** Ne vobis diuitibz
qui habet hic cōsolationē vestrā. q̃r plorabitis et flebitis vos
¶ Item ysaie. xlv. ¶ Ecce serui mei comedent et vos esurietis.

Quarta pars

ecce serui mei bibent et vos sitietis. ecce serui mei letabuntur et
vos confundemini. ecce serui mei laudabunt pre exultatione cordis
et vos damabitis pre dolore cordis: et pre contumitione spiritus plu-
labitis. **¶ Para. xiii. ¶ De attritione verberum dicitur puer.**
xix. Parata sunt deorsum supplicia et malle patientes stul-
torum corporibus. ¶ Para. xiiii. ¶ De punctionibus et tortio-
nibus dicitur psalmus. xlii. tortiones et dolores tenebunt: quasi putriens
dolebunt. ¶ Para. xv. ¶ De amaritudine vero dicitur psalmus.
xxiii. Amara erit portio bibentibus illa. Et deuter. xxxii. Be vi-
nea sodomorum vinea eorum et de suburbanis gomorre. vna eo-
rum vna fellis et botrus amarissimus fel draconum vinum eorum. et
penerunt aspidum insanabile. Item iher. ix. Ecce ababo popu-
lum meum absinthio: et dabo ei bibere aquam fellis. De pluribus
istorum simul dicitur deuter. xxxii. Ignis successus est in furore meo
et ardebit usque ad inferni nouissima: deuorabitque terram cum ger-
mine suo et montium fundamenta comburet. congregabo super eos
mala et sagittas meas complebo in eis. consumentur fame et deuo-
rabunt eos aues morsu amarissimo. dentes bestiarum immittam
in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. ¶ Para.
xvi. ¶ De turpitudine et fetore corporum dannatorum ait ansel-
mus quilibet eorum erit sceno et omni cadauere fetidior: et omni sul-
gine turpior. Et sicut de sanctis canimus: sancti tui domine flore-
bant sicut lilium et sicut odor balsami erunt ante te. Et illud fulge-
bunt iusti sicut sol rectus. Sic de reprobis dicitur per quod ferebunt sicut ster-
quilinum et sicut cadaver putridum erunt. Reuera nullus fetor est
illorum fetori comparabilis: nulla turpitudine potest inueniri eorum turpi-
tudini similis in hoc mundo. De ponderositate vero dicitur ansel-
mus: quod implius in inferno tanto penarum premet pondere ut nec
prope vel manu. vel aliquid corporis possit mouere. Item corpus
eius proprium erit pondus et grauissimum et sarcina importabilis:
quam tamen deponere non licet. ¶ Para. xvii. ¶ De imbe-

Quarta pars

allitate similiter ait ansel. qd sic imbecillis erit quilibet reproborū vt nec verumē possit a suis oculis amouere. **¶ Para. xviii**

¶ De infirmitate vero dicit idē ansel. Tāta scias egritudine iniustū quēlibz infirmari vt ei nullo medicamine valeat subueniri Sicut at in beatis erit pfecta sanitas tā in singulis mēbris qz in toto corpe: sic in corporibz reproborū et in singulis eorū membris erit infirmitas incurabilis et dolor incorparabilis: sicut scriptū est de impio iob. xx. Omnis dolor struet in eū.

¶ Para. xix. **¶ De seruitute** vero scias qd seruitute grauissima et vilissima cōprimēt. et tanqz serui neqz seruiliter punient et in vilissimo carcere seruiliter tenebūtur ac in castrensis igneis at tabūtur Veni qz sicut ait anselmus. ad omnia que noluerit impius cogetur. et ab omnibus que voluerit phibetur: sicut nichilominus exhonorabit vt in vilissimū fetorē deiectus etiam vermiū dño subiciat. **¶ Para. xx.**

¶ De ira etiā dicitur qd impij erunt vtra omniū bestiarū insaniā iracundi et pre nimia impatiētia et furore cōtinue perturbati. sicut ait psalmista. Dñs in ira sua cōturbabit eos et deuorabit eos ignis. **¶ An** et ex im/mensa perturbatione prāpent in blasphemias creatoris. Sicut scriptū est apocal. xvi. Adoucauerūt linguas suas pre dolore omnia corporū suorū membra si possent pre furore nimis laccerarent. ecce furor impatiētie Et sequitur ibi Et blasphemia uerunt deū celi pre doloribz. et vulneribus suis. **¶ Para. xxi.**

¶ De odio quoqz scias qd inter impios summū est odiū. odiunt enī deū et iusticiā punientē nec eos de tantis cruciatibus liberantē. nec aliquāliter eorū dolores et supplicia vel modicam mitigantē. **¶ Odiunt** nichilominus oēs alios. odiūt etiā seipsos. **¶ An** ex odio et ex tedio vite sue mortē desiderant. sicut dicit apoc. ix. Querent homines mortē et nō inueniēt eam: et desiderabūt mori et fugiet mors ab eis. **¶ De odio** vero ad dñm dicit psalmista **¶ Supbia** eorū qui te oderunt ascendet semp. **¶ Erūt** etiā

in odiū dei et sanctorū omniū: sicut ait ansel. Malū quicūq; de
us: oēsq; sancti sic habebūt odio vt nec eū adiūuent in ope vl
cōpaciānt in corpore. **I**bi etiā nec amicus amico: nec pater fi-
lio: nec mater filie: nec filii parentibz cōpaciētur. **P**ara-
g. xxi. **D**e discordia vero scias q; in summa discordia semp
tū: sicut ait ansel. mali in discordia tanta p̄sistent: vt corū cor
pus et anima semp dissident. **N**ā et corpus animā odio ha-
bebit: eo q; vnq; male cogitauerit. **E**t anima corpus q; mala
cogitata opere cōpleuerit p quibus ōnibus torquet in penīs
Inter ip̄os similiter est semp iurgiū. **E**t sicut ait sapiens Eccl.
xli. **D**e patre impio conquerunt impii filii. quia videlicet nos
eos ad salutē necessaria docuerunt. nec eos delinquentes corri-
puerunt. nec cōpescuerūt a malis. nec eis vitia monuerūt. **P**a-
rentes vero de filiis quia ppter eos laborauerūt solliciti fuerūt
ac forsitan multa male adquisierūt. et male adquisita nō resti-
tuerūt. nec de iuste possessio elemosinas erogauerūt. **P**a-
ragraphus. xxiii. **D**e consolatione manifestū est quia nec
vnus eorū compatiet̄ alteri. nec vnus poterit alterū consolari:
nec beati cōpatiēti eorū miseriis. quinimo letabitur iustus cū
viderit vindictā. **E**t ibere. **Q**uis miserebitur tui. aut quis con-
tristabitur p te. aut quis ibit ad rogandū p pace tua. quasi di-
ceret nullus. **I**tem nulla p eis facta suffragia: elemosine erga
te misse celebrate. orationes queq; vel penitētie. si fierent pos-
sent eis pdesse. nec ip̄i p seip̄is exaudirentur in aliquo. **A**nde
diues ille epulo nec guttam aque pomit impetrare. **Luce. xxi.**
Sed quid est dñe deus nunc cum nobis preceptis p inimicis
nostris orare. **Mathei. v.** **O**rate p psequētibz et calūnian-
tibus vos: quomō non orabimus saltem p caris nostris dā-
natis. **A**mirū p inimicis orandum est eo tempore quo pos-
sunt ad fructuosam penitentiam peruenire. **D**amnati autem
cum non possunt ad opera misericordie reuocari: nichil eis per

orōnum suffragia poterit impetrari. Eadē enī causa est vt non
oret p dyabolo et āgelis eius eterno supplicio dānatis: q̄ nūq̄
etiā causa est vt nō orent sancti p infidelibz impiisqz dānatis.
Nā vbi nullū meritū cooperatū fuerit in hac vita: frustra requi-
runt suffragia post hanc vitā. De terroribus et horroribus.
tristitia. et desperatione iā satis cito dicemus. Ex p̄dictis patet
q̄ in infamo erit penarū diuersitas.

Sermo secundus de penarū infernaliū acerbitate: conti-
nens paragraphos quatuor. **Parag. i.**

Secundo erit ibi tormentorū acerbitas inexplicabilis.
Nā sicut docet ansel. et alii sancti doctores: omnia hu-
ius mūdi bona vel mala pmixta sunt cū suis cōtrari-
is. nechūt vltimātū gradū sue p̄fectionis. quin possint augeri
vel minui vel quin possint plus vel minus haberi. sicut in sin-
gulis virtutibus p̄z et viciis. singulisqz tā corpis qz aīe bonis
vel malis. Nec enī habet hic gaudiū sine tristitia vel timore.
nec dolor vel tristitia sine cōsolatione. vel p̄fecta sanitas sine e-
gritudine. vel fortitudo sine aliqua leſione nec omnia h̄mōi sine
cōtrariis hic habent. Nec hui⁹ mūdi bona sine labore acqui-
rūtur: sine sollicitudine possident. sine dolore p̄duntur. sine tristi-
tia relinquūtur. Nec mala similiter hui⁹ mūdi eueniūt sine pre-
sentia vel possibilitate cōtrariū. In celo aut sunt omnia bona sim-
pliciter impmixta et vltimata cōsummatione p̄fecta. In inferno
similiter mala sunt omnia q̄libet eorū impmixtū suo cōtrario et
in suo summo. **Verbi grā** Sūmus dolor. summus ardor. sū-
ma fragilitas. summa in cūctis malis acerbitas. summa turpi-
tudo. summa debilitas. summa desolatio. summa calamitas.
Nā reprobī tormentorū acerbitate immensa. p̄sus absorbiti
tantā in penis tolerabūt angustia: vt nichil cogitare valeant p̄-
ter penā. **S**z illuc totus feret impetus cogitationis vbi senser-
int vīm doloris. **Nā barudo. iiii. dr.** Profecta sunt ossa regū

in calore solis: et in gelu noctis mortui sunt in doloribus pessimis. Doloribus dicit pluraliter propter penarum diuersitatem. Pessimis propter acerbitatem. Exemplum sensibile quo facilius posset quod imaginari acerbitatem huius ponit ansel. de similitudine. ita dicens. Sit ante oculos cordis nostri positus homo exempli causa. qui tam in ipsis oculorum suorum pupillis quam et in singulis membris ferri ignitum et candens infixum habeat: ut nec medulle nec intestina nec quicquam omnino in toto ipso cruciatus immanitate careat: vel ea leuius quam in oculis aliquotinus sentiat. Quid dicam angustiatur. Quis hunc sane mentis extimet inter ista: si tanta acerbitas in vno solo tormento. Quid ergo in tanta diuersitate et pluralitate tormentorum que simul concurrent in vno damnato. ¶ Para. i. Ad augmentum acerbitatis nulla erit ibi interpolatio vel interruptio: sed continuitas in tormentis. Aliquantulum solacium est egrotis quando aliquam interpolationis requies est in morbo. Augmentum autem doloris est continuitas passionis. Iudicum autem. xx. scriptum est. non erat morientium requies. ¶ Para. iii. Quid autem dictum est omnia mala ibi esse suis contrariis impmixta: non intelligendum est quod ibi non sunt elementorum contrarie qualitates sed non habent ibi multas actiones. Cum enim qualitates elementales nunc inuicem se temperent: tunc in non se temperabunt in aliquo. Nam ardor ignis non mitigabit frigiditatem aque nec e converso nec humiditas aeris ignis vel terre minuet siccitatem. Similiter amaritudo aque non alterabit humiditatem aque vel aeris. nec humiditas predicta salsetudinem aque vel amaritudinem temperabit. nec leuitas aeris terre minuet gravitatem. Hec aliquo modo figurata sunt antiquitus in punitione seu flagellatione egypti: sicut dicit sapientie. xvi. In aqua que extinguit omnia plus ignis valebit. Et infra eodem capitulo. Nix et glacies sustinebant vim ignis: et non tabescebant. Hec autem patient impii a creaturis extra se. quia pugnabit orbis terrarum contra insensatos. et hoc per modos infir-

nitos. quia quacūq; re homo male viuitur extra dei: illius rei
esse quodā modo saluabit in aliquo elementorū predictorū. vt
p que peccat quis: p hec etiam puniat. sapientie. xi. ¶ Pa/
ragraphus. iiii. ¶ Preter hec etiā habebūt reprobi intra se
quasi aliū infernū ex cōtrarietate qualitātū predictorū: sicut di/
cunt aliqui. quia cū ipsorū corpa cōposita sint ex quatuor ele/
mentis ppetuo pugnabūt elemētares qualitates in ipso corpo
re sicut extra. ¶ Est autē hec pugna grauissima: et ineffabili mō
tanto atrocius q̄ dura ad cogitandū terribilis ad nunciandū:
sed grauissima ad sustinendū. reuera sup mortē omnia graua
io est plus q̄ mortē corpale legimus et credimus ōnia gehē
ne supplicia grauiora.

¶ Sermo tertius de penarū infernaliū eternitate: cōtinens
paragraphos. vi. ¶ Paragraphus primus.

¶ Tercio erit ibi in penis eternitas. nō em̄ erit dolor mo/
mentaneus: nō imaginarius nec trāsitorius: sed sen/
sibilis. solidus cōtinuus. sempiternus. qm̄ corpa dā/
natorū eternis ignibus ardebūt: et cōsumi ōnino non poterūt
sicut anima corpus viuificans dolorē tolerare potest et mori n̄
potest. Quod ergo nūc ppendimus in animabz hominū: hoc
tunc erit in corpibus dānatorū. vt eorū corpa sempiternis sup
plicio punienda et in igne animas nō amittant et sine interitu
ardeant. vt quorū vita fuit hic in culpa mortua: illic eorū mors
semp viuat in pena. ¶ Hanc mortē sempiternā aī mentis sue oculi
los attente posuerat q dicebat. Dimitte me dñe vt plangā pau
lulū dolorē meū anteq̄ vadā. nō reuertar ad terrā tenebrosam
et opa mortis caligine. vbi vmbra mortis et nullus ordo: sed
sempiternus horro: inhabitāo. Dimitte me inquit. sepe nanq;
peccator iniquitatis sue vinculis cōstringit: vt pondus pecca/
torū toleret et tamen qd tolerat ignorat. Sepe etiā cogitans qd
to reatu astringit: erūpere conat: vt hunc in se mente libera cō

uersione integra psequat et nō potest: flere ergo dolorē suum
nō valet qui et iniquitatis sue reatū considerat. et tamē pre ter
rene occupationis pondere hanc ei gemere nō vacat. **Flere do**
lorē suū non valet qui prauē quidē cōsuetudinē cōtrarie nitiūtur
sed tñ adhuc succedētibz carnis desideris p̄grauat. **Tunc** igit̃
ad veraciter plāgendū dolorē nostrū dñs nos dimittit cū 7 ma
la q̄ fecimus nobis demōstrat et adhuc eadē flenda q̄ cognoui
mus nos adiūuat. **Tūc** autē veraciter reatus nostri dolor plā
git: cū illa inferni retributio cū formidine p̄uideat. **Anteqz** va
dam et nō reuertar. **Caveat** diligēter et vigilāter p̄uideat vnus
quisqz dū viuit. quia quisquis illuc semel iuerit: p̄teritus nō re
dibit: quisquis intrauerit p̄petuo nō exibit. **Cap. ii.** Nō est ag
nitus qui sit reuersus ab inferis. **Et pla. xxxviii.** Dixi nō vide
bo dñm deū in terra viuentiū. non aspiciam hoiēm vltra 7 ha
bitatorē quietis. q. d. ille rex egregius ezechias. **Dñe** deus ge
mens doleo et dolorē meū amare plāgo anteqz in inferni dau
stra descendā. qm̄ si illuc semel exigētibz peccatis meis descen
dero. nec deū meū videbo in gloria: nec hoiēm in hac peregrī
natione terrena. nec quietem inueniā in eterne calamitatis erū
na quia nequaqz vltra misericordia parcētis liberat quos iusti
cia vindicātis damnat. **Dicit** autē anteqz vadam. nō quia qui
culpā deflet illuc iturus sit. sed quia p̄culdubio qui flere negli
git: illuc vadit. sicut debitori suo creditor dicit: solue debitū an
teqz cōstringaris. qui vero cōstringitur sic quoddābet soluere
nō moratur. **Ad** terrā tenebrosam recte inferni daustra tenebro
sa terra nominātur. quia quos puniendos accipiūt. non pena
transitoria vel fantastica imaginatione cruciāt: sed vltione soli
da p̄petue damnationis observant. sicut enim terra in eternum
stat immobiliter: ita quos infernus recipit ineuasibiliter reti
net nec dimittit. **Mora** q̄ terra est vilissimum et sex omnium
elementorum: sed infernus est vilissimus omnium locorum.

qz in eo cōgregabūtur oēs feces immūdiē et vilitates **I**ōo
de dānatis dicit eze. xxxi. Traditi sunt in mortē ad terrā vltimā
cū his qui dōdunt in lacū **I**nfernus etiā terra dicit qz susceptos
immobiliter retinet **E**t lacus dicit qz quos semel recepit semp flu
ctuātes et trepidos tormētis draūfluentibz absorbet. **P**a
rag. ii. **T**enebrosam inquit qz ibi erūt tenebre densissime
palpabiles et horrede **E**rūt em̄ ibi quadruplices tenebre. due
videlz corpales. et due spūales **P**rimo em̄ erūt ibi tenebre ex ip
sa obscuritate loci ppter densitatē aeris et carentiā luminis so
laris vel cuiuscūqz alterius luminaris **I**gnis etiā infernalis nō
prebet splendore: sed fumū fetidū et obscurū: licet em̄ ignis na
turaliter et ardore exhibeat et fulgore: ignis tñ infernalis cōre
mationē exhibet et lumen nō habet **Q**uāuis autē ad cōsola
tionē nō luceat: tñ q̄ntū ad aliqd lucet vt magis torqueat **N**ā
sequaces quosqz suos secū vifuri sunt reprobi. quorū amore ce
liquerunt vt iporū intuitus eos ad augmentū sue dānationis
affligat **I**gnis itaqz q in obscuritate cruciat: lumen ad tormen
tū seruat **S**ecūdo erūt ibi tenebre ex turpitudine et opacitate cor
porū dānatorū q̄ om̄i fuligine nigriora horrendas tenebras ex
se reddent **Q**uāte ergo erūt ibi tenebre ex tāta multitudine tur
pissimorū corporū resultātes **T**ercio erūt ibi tenebre interiores
qz reprobi interioris execati om̄i intellectus lumine priuabūtur et
om̄i cognitione carebunt nisi eorū dūtaxat q̄ desolationē eis et
supplicii ministrabūt **Q**uarto erūt ibi tenebre deteriores om̄i
bus antedictis. ab eterna sepatione. a cōtuitu summe et incom
p̄hensibilis claritatis **I**sta quatuor genera tenebrarū designā
tur hic: sicut patet subtilius intuenti **N**ā p̄ime describūt cū dicit
terram tenebrosam. secūdo cū subditur: opertā mortis caligine.
tercie cū addit: terrā miserie et tenebrarū. quarte vero cū subiū
gitur: vbi vmbra mortis **T**errā miserie et tenebrarū. **M**iseria
ptinet ad dolore. tenebre ad cecitatē **N**am dolor ibi cruciat q̄o

m 3

Quarta pars

sub vno solo oēs tangūtur. tamen nō vno ordine dñs estuar
mus. quia iuxta qualitātē corpis sentit et pondus caloris. sic
damnatis vna est gehenna q̄ afficit. tñ non equaliter cōburit.
quia quod hic agit dispar valitudo corporū. hoc illic exhibet
dispar causa meritorū. **I**dem etiā gregorius. exponens illud
iob. xx. **I**uxta multitudinē adinventionū suarū sic sustinebit.
ait **Q**ui multa inuenit ad culpā. nouis crudat inuentionibus
in pena. **N**am qđ hic suspicari nō potuit. illic vltioni traditus
sentit. amplioris retributionis tormento feriunt. quia et ipse ac
tiones ex quibus feriri debeant inuenerūt. **E**t quāuis omniū
damnatorū dolor sit infinitus. grauiora tamen tormenta redi
piunt. qui multa iniquitatibz suisqz desideris inuenerūt. **E**rit
ergo ibi ordo diuine iusticie vindicātis. sed nō erit ibi ordo pu
nientis. **S**imul em̄ affligūt supplicia etiam cōtraria nō successi
ue. **B**ū em̄ pena pene pariter coexistit. penarū confusio plus
affligit. **I**nde est qđ anima reprobi simul et semel intensissimū
frigus pariter et ardorem patit. qm̄ in eius culpa inuenta sunt
simul et carentia caritatis et ardens cōcupiscentia voluptatis.
Rursus nō est ibi ordo nature. **Q**uia scđm gregoriū. ix. mora
liū. quibzlibet rebus in penā surgētibz. ppria qualitas non
seruat. quia simul ibi est timor cū dolore. et dolor pariter cum
timore. **I**bi ignis ardet non lucet. nisi scz ad tormentū. natura
patitur non morit. nec aqua poterit ignē extinguere. nec ignis
aquā cōsumere. quinimo glacialis aque frigiditas in nullo ig
nis mitigabit ardorē. nec ardoris ignis immensitas in aliquo
glaciale m̄ teporabit algo. ē. **N**ā bñs gregorius ait. **I**bi mors
pimit et nō funditus extinguit dolor crudat. sed nullatenus pa
norē fugat. flāma cōburit. sed nullatenus tñbras exurit. **S**up
plicia ergo nō habent ordinē. quia nō suas qualitates p om
nia tenent. **I**bi sit miseris mors sine morte. finis sine fine defect
us sine defectu. quia mors semp viuūt. et finis semp incipit. et

defectus deficere nescit. **I**oh̄ dicit auḡ. **M**ors q̄ dūcis esse
 q̄bus tā amara fuisti. te solā desiderabūt qui te solā vehemēter
 oderunt. **P**arağ. iiii. **S**equit̄ q̄ sempiternus horroz
 inhabitans. diligēter attende q̄ erit ibi horroz de loci tenebroso
 tate. q̄ sicut dictū est ibi erūt tenebre densissime palpabiles et
 horrende et carentia om̄is luminis. **I**te erit ibi horroz ex cōso-
 cū vilitate demonū sc̄ et omniū dānatorū qui erunt turpissimī
 et inestimabiliter horridi. **A**n̄ iob. xx. **A**dent et venient sup
 eum horribiles. **I**te erit horroz aulibet de pprie turpitudinis
 et vilitatis cōsideratione adeonāq̄ semetip̄os horrebūt inspi-
 cere: cū sint supbissimi q̄ cū se nō poterūt videre: q̄ pre cōfusio-
 nis horrore vellent om̄ino deficere et si esset possibile nihil esse.
Ite de penarū imaginatione et sui ppetua detentione. **A**nde
 grego. **I**bi sempiternus horroz inhabitat. q̄ eius ignibz tra-
 diti et in suppliciis dolorē sentiūt: et in doloris āgustia pullan-
 te semp pauore feriūtur. **Q**uis nō horreat semp igne cremari:
 nec funditus mori: semp fumū teterrimū sustinere et nūq̄ lucē
 videre. semp impleri fetoribz. torq̄ri cū demonibz. nullū inue-
 nire solaciū. nullū cōsiliū. nullā hātere spem evasionis. vbi sem-
 per circūdant dolores mortis: ibi potius om̄imoda cōsolatio: et
 ex desolatione desperatio. et ex desperatione odiū dei. et blas-
 phemie nephādissime contra deū. **P**atet ergo q̄ vere dictū sit
 hebre. x. **H**orrendū est incidere in manus dei viuentis. **P**a-
 rağ. v. **D**e desolatione lamētabili et lamentatione incōso-
 labili reproborū dr. sap. v. **A**sq̄ ad supmū cōsolabūtur. **E**t de
 babilonica ciuitate idē reproborū omniū cōgregatione: dicit̄
 psa. xxiii. **C**onvertent torrentes eius in picē: et humus eius in
 sulphur. et erit terra eius in picem ardentē. et non extinguet in
 sempiternū et desolabit in secula seculorū. **R**eprobi nāq̄ se pec-
 casse dolebūt et nō peccasse nō poterunt. nec eorū peccata deleri
 vel purgari valebunt quibus semper manentibus et supplicia

pmanebunt. Tūc videbunt qd p vili et momentanea delecta
 tione peccati acerbissima sustinebunt supplicia. et p amore bo
 norū tēporaliū bona pōiderūt eterna. et insup in cruciabantur
 eternaliter gehenna. qui tamē p modicā breuēq; penitentiā. et
 ista merendo acquirere et illa euadere potuerūt. **Ad sapientie.**
v. dicit. Turbabūtur timore horribili et mirabūtur in subitari
 one insperate salutis dicētes intra se penitentiā agentes et pre
 angustia spiritus gemētes. **H**i sunt quos aliqui habuimus in
 derisum et in similitudinē improperii. nos insensati vīā illorū
 estimabamus insaniā et finem illorū sine honore. **E**cce quō cō
 putati sunt inter filios dei: et inter sanctos fors illorū est. **E**rgo
 errauimus a vīa veritatis et lumē iusticie nō luxit nobis: et sol
 intelligētie nō est ortus nobis. lassati sumus in vīa iniquitatis
 et pōitionis ābulauimus vīas difficiles. vīam autē discipline
 ignorauimus. quid nobis pfuit supbia: et diuiciarū iactantia
 quid cōtulit nobis: trāserūt omnia velut vmbra. **Et alia di**
ixerunt in inferno qui peccauerūt quorū cōtinuus gemitus. eiu
latus assiduus. cruciatus eternus dolor summus penalis sen
sus. torquent animas. nō extorquent. puniūt corpa damnata
nec finiunt. quos ideo sibi deputatos ignis inextinguibilis nō
extinguit: vt pmanente sentiendī vīa pena pmaneat et ad doi
lendu magis q̄ ad videndu eternis corporibus cōpeditos ha
beant: quos in flāmis viuacibus immortalitas secūde mortis
occidit. Proinde oēs qui dicūtur in gehenna occidi: non ideo
cū eis agitur vt maximis cōsumpti doloribz aliquādo desiciāt
sed vt in illis penaliter viuant. **Unde grego. exponēs illud iob**
xx. Quet que fecit ōnia nec tamen cōsumetur. aut p̄soluit in tor
mentis ea que hic illicita seruauit desideria. et flammis vlticibz
traditus semp moritur. quia semp in morte seruatur. **Non enī**
morte cōsumitur. qz si cōsumeret vīa morientis: cū vīa etiam
pena finiretur. sed vt sine fine cruciatur etiā sine fine viuere p̄pel

litur ut cuius vita hic mortua fuit in culpa illic eius mors semper uiuat in pena. **C**ruciatum ergo et non exstinguitur. moritur et uiuit. deficit et subsistit. finitur semper et sine fine est. **H**ec solo auditu valde terribilia sunt: quanto magis passione. **P**ara. vi. **H**ec et his similia libenter audire et legere. iugiter ante mentis oculos adducere. futura crecere sine ulla perturbatione metuere. cogitare quasi. malum sit ab illo gaudio diuine contemplationis excludi. beatissima sanctorum societate omnium priuari. fieri patrie celestis exortem. mori beate vite mortui uiuere semper inter. in ignem sempiternum cum dyabolo et angelis eius impelli. ubi sit mors secunda damnatio. exilium. uita. supplicium: non uidere in illo igne quod illuminet. sentire quod crudet. exundans incendio terribiles crepius pati baratri fumantis amara caligine oculos excari. in profundo gehenne fluctuantis immergi. edacissimis in eternum delantari uermibus nec finire. **H**ec et multa alia his similia cogitare nichil aliud est quam uicis omnibus libellum repudii dare. et omnia blandimenta carnalia refrenare.

Sermo quartus in quo inquitur tam de acerbitate quam de eternitate penarum infernalium: et continet para. viii. **P**ara. i.

Eo mirum valde uidetur aliquibus: et incredibile reputatur id quod dictum est de acerbitate penarum infernalium.

Cum deus enim sit summe misericors: semper quod circa condignum puniat peccatores sicut tota scriptura damat: et omnes sancti testantur. quod credendum est tam ineffabiliter acerbis penas infligere illis precipue quos nouit magis ex ignorantia uel infirmitate quam ex malicia deliquisse. **C**eterum si secundum rectitudinem equitatis quam et ipsemet in lege sua constituit iuxta mensuram delicti: debet esse et plagarum modus. **B**euto. xxy. et apo. xviij. **Q**uam glorificauit se et in deliciis fuit quis: tantum date illi tormentum et luctum. uidetur quod secundum quantitatem delectationis in ciuine mensurari debet quantitas acerbationis in punitione.

Quarta paro

Parag. ii. Ad ista breuiter est dicendū qd cum in quolibz peccato mortali sunt duo. videlicet auersio a summo bono incommutabili. et conuersio ad bonū commutabile. tam rōne conuersionis qz rōne auersionis. debet esse tanta acerbitas in supplicio reprobōrū: sicut superius est expressum. Rōne conuersionis dico scilicet amoris et adhesionis siue etiā delectationis in peccato mēsurari debet acerbitas in tormento: nō solum quā peccator habuit: sed potius quā habere voluit. quia deus nō tantū extrinsecas cōsiderat actiones: verū etiā intrinsecas volūtates. nec cōsiderat quantū: sed ex quanto in eius sacrificio quis impedit. vel in flagitio qd cōmittit. **C**ū igitur impius ex improba volūtate nō apponit modū in delectatione peccati: nec tantā delectationē vnqz inueniri potest. quin semp vellet si posset amplius delectari. Ideo deus qui corda pensat nō facta: penas infligit non scdm delectationē habitā: sed quesitā. Rōne auersionis illud apparet luce clarius. **T**anta namqz est offensa quantus ille qui offendit. **E**nde nō equalis est culpa: nec equalis est pena eius qui percussit rusticū et qui militem vel eius qui militem et qui regem. ppter quod cōstat qd omnis culpa mortalis p quā deus bonitātē et maiestātē infinitus ostendit: merito debet infinita iudicari: et infinita meretur pena puniri.

Parag. iii. **D**e immensitate autē pene reprobōrū partem deus remittit qd etiā in puniendo et iusticiā exercendo nō obliuiscit misereri: nec cōtinet in ira sua misericōdias suas: s; citra cōdignū penas infligit. **I**uste tamē in summe malū meret incidere: qui summe bonū nō veretur offendere. **E**t sicut q vitā deserit: mortem incurrit. sic qui sponte summū bonū deserit in supplicium summe malū incidit. **Parag. iiii.** **D**e eternitate penarū infernalium mouent aliqui questionē. **N**am sicut ait gregorius. xxxiii. moral. **S**ūt nōnulli qui scdco peccatis suis imponere finē negligūt. quia qnqz finem habere futura sup se iudicia suspiciant. sed si

Quarta pars

quicquid finienda sunt supplicia reprobatorum quandoque etiam finienda sunt gaudia beatorum. Per semetipsum namque veritas dicit. **I**bi in supplicium eternum. **I**usti autem in vitam eternam. **S**i autem hoc verum non est quod comminatus est: neque illud verum est quod promittit. **E**t inquit ideo eternam penam peccantibus minatus est: ut eos a peccatorum perpetratione compesceret. quia creature sue eterna supplicia minari debuit: non inferre. **Q**uibus citius respondemus: quod si falsa comminatus est ut ab iniusticia cohiberet: etiam falsa est pollicitus ut ad iusticiam provocaret. **E**t quis eorum velania toleret quod dum promissionibus suis reprobatorum supplicia finire asserunt: etiam assertionem suam electorum premia remunerationesque confundunt. **Q**uia velania toleret quod conantur assequi verum non esse: quod veritas de eterno igne comminata est. et dum satagunt deum prohibere misericordie non verentur predicare fallacem. **P**ara. v. **E**t inquit sine fine puniri non debet culpa cum sine iustus est deus et quod non eterno peccato commissum est: eterno non debet puniri tormento. **Q**uibus etiam respondemus quod recte dicerent si iustus iudex: districtusque veniens non hominum corda: sed facta pensaret. **I**niqui cum toto cum sine delinunt. quia cum sine vixerunt. voluissent quippe sine fine vivere: ut sine fine potuissent in iniquitatibus permanere. **E**t ideo hic semper vivere cupiunt ut nunquam definiant peccare dum vivunt. **A**d districti ergo iudicis iusticiam pertinet. ut nunquam careant supplicio quorum mens nunquam in hac vita voluit carere peccato: et nullus iniquo deservit terminus ultionis quia quod voluit habere vitam: noluit habere criminis carentiam. **P**ara. vi. **E**t inquit: nullus iustus crudelitate pascitur. et delinquentis servus a iusto domino idcirco cedi precipitur: ut a nequa corrigatur. **A**d aliud ergo conceditur cum dominus eius non eius cruciatibus delectatur. **I**niqui autem gehenne ignibus traditi quo sine semper ardebunt. **E**t quia certum est quod pater atque omnipotens deus non pascitur cruciatibus iniquorum. cur cruciantur miseri

si nō explant. Quibus citius respōdemus: qđ ōnipotens deus
quā pius est: miserorū cruciatu nō pascitur. qđ autē iustus est
ab iniquorū vltione in ppetuū non sedatur. sed iniqui oēs eter-
no supplicio. et quidē sua iniquitate puniūtur: et tamen ad ali-
quid cōcremātur vt iusti oēs in deo videant gaudia qđ papiūt:
et in istis respiciant supplicia qđ euaserūt. vt tanto in eternū diui-
ne gracie magis debitores se esse cognoscant: quāto in eternum
mala cōspiciunt puniri qđ eius adiutorio vitare potuerunt
Parağ. vii. **R**otandū igit qđ peccata qđ temporaliter hīc
grūtur: et illic eternaliter puniūtur multiplici rōne. Primo quī
dem qđ peccatū cōmittitur cōtra deū qui infinitus est: ideo pena
debet esse eterna: nō quidē acerbitate. qđ talis infinitas nō pos-
set esse in creatura. et quia deus citra cōdignū punit: sed est infi-
nita duratione. Secūdo quia homo peccauit in suo eterno vt
dictū est: voluntas nanqđ puerla peccandi ⁊ in peccato manē-
di quantū est se se eterna est. quia vellet in peccato si posset eter-
naliter delectari. ideo d-ber eternaliter puniri. Tercio quia ma-
teria ignis infernalis est eterna: et materia peccati est inexplabi-
lis seu indebilis et eterna. ideo et pena debet esse eterna. Nunqđ
enim debet esse dedecus culpe sine decore iusticie. Quarto quia
voluntas reproborū iam existentū in inferno incorrigibilis est
et in affectu malignitatis eterna. sicut scriptū est. Supbia eorū
qui te oderunt ascendit semp. voluntas ergo dānati licet amise-
rit potestatis effectū: semp tamen habebit malignitatis affectū
et ipa erit in inferno suppliciū que fuerat in mundo peccatum.
Impius ergo quia semp habebit reatum ex malicia: semp in
se sentiet cruciatum ex pena. Et quia de peccato ppetrato nun-
qđ habebit veram penitentia: ideo nunqđ reuocabit deus pu-
nitionis eius sententia. Quinto quia impius perimit in se bo-
num quos possit esse eternū id est gratia. **De qua dicit apłus:**
Roma. vi. gratia dei vita eterna. **Parağphus. viii.**

Quarta pars

Ad hoc idē inducūtur exempla: videmus tñ q̄ emptio tpalis
dat ius ppetuū possidendi. Itē verberatio tpalis et transitoria
infern morte q̄ est ppetua. Itē crimen lese maiestatis tpale: ser-
uitus vero ppetua. Itē casus in foueā temporalis: et detentio
ppetua. Nō ergo debet esse mirū si ppter pctā qđ in breui tpe
ppetrat impius eternaliter audiat. Qm̄ autē premissa non ad
sciendū tñ scripta sunt: sed potius ad vitandū. nō ppter specu-
lationē sed ppter p̄xim. i. opationē. nō ppter instruendū scē-
cialiter intellectū: sed magis ad mouendū affectū: vt viz exatēf
somnialetia. exatiat negligētia. terreat audacia. cōstringat du-
ricia. cōfundat impudentia pctōrū. vt scz qui boni sunt ad me-
liora efficacius excitent. q̄ vero mali sunt citius corrigātur. 7 q̄
obstinati sunt inexcusabiliter condēnent. plus autē mouet exē-
pla q̄ verba. iō subscribūt aliq̄ diuinitus reuelata: et ad nrām
eruditionē oñsa. qm̄ nō mō ppter eos q̄ ea videntur oñdit ea
deus: sed ppter nos et oēs generaliter qui ex auditio noluerūt
occasione sumere vitā in melius corrigendi.

**Sermo quintus qui est de reuelationibz: cōtinens pag-
tres. In primo ponit visio. Parag. i.**

In anglia vir quidā: viribus corpis valde potens.
post multa pctā cōpunctus: in cōsciētia pposuit ire
iberusale: ibiq̄ in dei seruitio expēdere residuū vite
sue Qui sup hoc voto siue pposito quendā abbatē cūstarcien-
ordinis cōsulentī psuasit dictus abbas vt crucē religionis assu-
meret ac ad celestē iberusale q̄rtotius pperaret. Ingressus autē
et feruenter incipiens: temptatus a sathana mutauit ppositū:
volens terrā sanctā sicut prius vouerat psonaliter visitare. Ea-
dem vero nocte demonē quendā sup vnam trabem dormito-
rii in specie simie vidit. Sed quia tales bestie nō nutriūtur in or-
dine: cogitauit q̄ non simia sed dyabolus esset: qui sentiens se
cognitū: subito descendit de trabe sup eū: verberauit eū tam for-

niter q̄ de naribz eius et ore sanguis vbertim exiuit. Quo da-
mante demon euauit: excitati fr̄es accurrūt: iacens aut̄ tribus
diebus velut examinis: aptis carnis oculis nichil vidit sed de⁹
ei multa p̄ angelū reuelauit. **I**nter cetera duxit eū angelus ad
terrā tenebrosam et horridā nimis: rigionē videlicet ymbre mor-
tis: videns ibi fr̄es quosdā horribiles: putabat q̄ ibi esset infer-
nus: sed angelus ei dixit q̄ nō hic: sed ille tures infernales ca-
mini sunt p̄ quos flāma et fumus infernales exeunt. **P**ost hec
vident hominē sup̄ equū ardentē: dippeū igneū gerentē: qui
supra collum equi caprā ferebat: et ad caudā equi sui habitum
monachi traherat. **H**ic inquit angelus paup̄ homo fuit semp̄
derapina vixit. **I**nter cetera rapuit caprā vnam a quadā pau-
pere muliere. **C**irca finē vite sue voluit fieri monachus: non ia-
men vere penitendo: sed vt ignominia suam parū pregeret. **C**o-
gitabat autē q̄ ad vitā priorē rediret si viueret: et ideo trahit re-
ligionis habitū sicut rem quā p̄uipendebat. **C**apra aut̄ et dip-
peus tormenta sunt sue dānationis. **P**ost hec vident hominē
in ardenti cathedra sedentē: ante quē quosdā pulchre mulieres
erant: quarū singule ardentes cereos ardentes in os eius et sa-
ciem impingebāt: et p̄ eius intranea ardentes similiter extrahē-
bant. **H**ic homo ait angelus fuit in seculo carnis amicus: et ini-
micus anime sue: luxuriosus videlicet et gulosus: cathedra nā
q̄ significat q̄ potens fuit in malicia amauit mulieres: et ideo
maligni spūs in tali specie torquent eū. **P**ost hec vident homi-
nem quē teterrimi spūs viuū excoxiabant: et fricabant cū sale et
sup̄ craticulā assabant. **H**ic inquit angelus potens fuit et aue-
lis in subditos. **P**ost hec vident diuersas p̄sonas religiosas:
monachorū: monialiu: episcoporū: sacerdotū: ac etiam derico-
rum: quorū quidā ridebant cachinnabant: alii cōficiabantur:
alii gule satiendo studebant: alii libidini sue complende vaca-
bant: non quia post mortem sunt ibi hmoi voluptates: sed ad

maiozem confusione suam et tormentū preteritorū suorū crimi-
nū similitudines repñtant: demonibz ad hoc eos cogentibus.
Qui etiam post modum percutiebant eos de fustibus sup capi-
ta sua vsqz ad excussione cerebrozū et electionē oculorū: et hoc
incessanter agebant. Adit etiam alia tormenta miro modo di-
uersimode disposita scōm diuersitatem variam peccatorū.

Parag. ii. **A**nno dñi. **M. c. xlix.** ostensa fuit hec visio q̄
sequitur. In ibernia fuit homo tūdalus nomine: nobilis gene-
re: crudelis in ope. forma corporis egregius. fortitudine robus-
tus. de salute anime sue nichil sollicitus. grauiter ferens si quis
eum de salute anime sue monebat. ecclesiā negligebat. paupes
xp̄i nec videre volebat. scurris et ioculatoribz quicqz habebat
p vana gloria tribuebat. Hic in domo cuiusdā sodalis sui vo-
lens cibum sumere: repente percussus est inuisibiliter manū quā
extenderat ad os suū non potuit replicare. damansqz terribili-
ter: se mori testatus ē. Statimqz corruit corpus eius velut mor-
tūū: omnīū membrorū officiis destitutū. assunt omnia signa
mortis. occurrit familia. tollitur cibus. exdamāt armigeri plo-
rat hospes. corpus ostendit. pullant signa. cōuenit deus. mi-
ratur populus. totaqz ciuitas subita boni militis morte turba-
tur ab hora decima in q̄rta feria vsqz ad eandē horā in sabba-
to sicut mortuus iacuit. quia tñ calor modicus in sinistra par-
te pectoris a diligēter palpātibz sentiebat: eū subterare no-
luerūt. Post hec resumpsit spiritū et debili flatu q̄si p vni⁹ ho-
re spaciū respirare cepit: et mirātibz cunctis debilitē circūspice-
re interrogatus est si cōmunicare vellet: petiit humiliter afferri
sibi corpus domini. Quo deuote sumpto cepit cum grārum
actione deū laudare et dicere. **D**eus eterne maior est misericor-
dia tua q̄z iniquitas mea: licet magna sit nimis. quātas ostendi
isti michi tribulationes multas et malas: et conuersus viuifi-
casti me: et de abissis terre iterum reduxisti me. Statimqz

omnia que habebat sub testamento distribuit et dedit paupibz. vitam pristina funditus se derelicturū deuouit. ac cuncta que p̄derat et passus fuerat ad dei laudem et audientiu utilitate reuoluit ita dicens **C**ū anima mea corpus exueret et illud mortuū iā crederet: reatus sui conscia formidare cepit et tremere: sed quid ageret nesciebat. timebat enim sed quid timeret ignorabat. uolens ad corpus redire intrare non poterat: foras exire nō audebat. quia ubiqz timebat. flens igitur et tremebūda et quid ageret nescia et in nullo confidens nisi in dei misericordia **T**andē uidit ad se tantā multitudinē demonū venientē: ut non solū totā domū et eius atriu sed etiam vicos et plateas ciuitatis implerent et miserā animā circūdantes dixerūt. **T**ātemus huic misere anime debitū mortis canticū. quia filia mortis est et abus ignis inextinguibilis inimica lucis et tenebrarū amica **E**t cōuersi ad eam stridebant dentibz in ipsam dicentes: ecce misera populus quem elegisti: cū quibus in eternū arsurā intrabis in infernum **M**atrix scandali. amatrix discordie. quā et nos amamus **Q**uare mō non supbis: quare nō adulteraris. ubi est vanitas. inep̄ta leticia. immoderatus risus. ubi est fortitudo tua qua plurius insultabas. quare modo nō annis oculis. teris pede. digito loqueris. prauo corde machinaris malū sicut ante solebas in vanitatibz et leuitatibz tuis. **C**ū hec et similia dicerent uidit a longe quasi stellā lucidissimā ad se venientē: in quam statim infatigabiles fixit intuitus sperans se p̄ eam aliquod solaciū p̄cepturā **E**rat autem angelus eius qui cū appropinquasset. salutauit eum nomine p̄prio dicens **A**ue tundaie. uidens ille iuuenem speciosum nimis et audiens se p̄prio nomine salutatum: pre timore simul et gaudio sic respondit. **I**esu dñe pater dolores inferni ardeuerūt me: p̄occupauerūt me laquei mortis. **C**ui angelus: modo me vocas dñm et patrem quē semp tecum habens nunq̄ alias dignū me tali nomine iudicasti.

Cui tibalus **D**ñe ubi nūq̃ te vidi aut dulcissimā vocem tuā
 audiui. **A**d quē angelus **E**go a natiuitate tua semp tecū erā:
 et quocūq̃ ibas sequebar te. et nūq̃ cōsiliis meis acquiescere
 voluisti. **E**t extendens manū in vnū immūdozū spīrituū qui
 ei verbis maledictio insultabant. **E**cce inquit ille cūius volūta
 ti et cōsilio obtempabās: sed adest tibi dei miscōia quā tamen
 nō meruisti. **E**sto igitur securā et leta: quia pauca de multis q̃
 merueras patieris. **S**eq̃re me et q̃ocūq̃ tibi monstrauero me
 moriter tene. q̃ ad corpus tuū iterū reuertaris. **T**unc illa rebe
 menter p̃terita p̃pius accessit ad angelū. demones hoc audie
 tes et mala q̃ minabatur ei infere nō posse videntes: blasphe
 mauērūt deū iniustū esse dicentes. q̃ nō fuit p̃miserat: vniū
 q̃ scōm op̃a sua redd̃bat. **P**ost in semetip̃os insurrexerunt et
 plagis multis se patientes: illo cū furore nimio et indignatio
 ne relicto cū misticia recesserūt. **A**ngelus autē dixit ad animam
 seq̃re me: et illa respondit heu dñe mi. **S**i tu p̃cesseris isti retro
 me rapiēt et eternis ignibz tradēt. **A**d quē angelus **N**e timeas
 quia plures nobiscū sunt q̃ cū illis. **S**i deus p̃ nobis quis cō
 tra nos. cadent a latere tuo mille ⁊ decē milia a dextis tuis: ad
 te autē non appropinquabit. **V**erū tamen oculis tuis cōsidera
 bis et retributionē pctōrū videbis. **D**e valle horribili. **S**i
 mul aūt p̃ gentes nullūq̃ lumen p̃teret ip̃ius angeli splendore
 habentes. venerūt ad vallem valde terribilē. tenebrosā. ⁊ op
 tam mortis caligine. **E**rat autē pfunda et carbonibz ardentibz
 plena sup̃ os angustū: operculū ferreum habens spissitudinis
 sex cubitorū. q̃ ardore nimio ip̃os carbonēs supabat ardētes
 cuius fetor oēs quas anima nūq̃ fuerat expta tribulationes
 supabat. sup̃ illam laminā descendebat magna multitudo infe
 licū animarū: et illic tremebant donec ad modū tremū in sarrā
 gine liquecerent. **E**t q̃ erat grauius p̃ illam laminā colabant
 ficut colabatur cera p̃ pannū. **E**t iterū in carbonibus ignis ar

dentibus laetabatur ad tormentum. Et post hec ait angelus: dū
centur ad maiores. Et hec erit pena patricidarū fratricidarū et
homicidarū. Tu autē licet homicida sis modo tamen istā nō
patieris. Post hec venit ad montē mirę magnitudinis: hor-
rozis magni et vaste solitudinis: qui transeuntibus angustum
valde prebebat iter. Ex vna pte mōtis huius erat ignis putri-
dus. sulphureus. et tenebrosus. Ex altera pte nix glacialis et
ventus horribilis. Erat mons ille tortoribz plenus qui furcas
ferreas ignitas habebant: et tridentes acutissimos quibus in-
gulabant animas trāsire nolentes: et trahabant ad penas et p
vices de niue et grādie mittebant in ignē et ecōuerso. Hec est
in q̄ angelus pena infidiatorū et pfidorū. Post hec anima cū
timore sequens angelū precurrentē venit ad vālem tenebrosam
et horridam: cuius pfunditatē ipsa videre nō poterat. sonitum
tamen sulphurei fluminis et rularū in eo patientiū audiebat.
fumus vero de sulphure et cadaveribz adeo feridus exalabat:
quī oēs penas quas ante viderat anima superabat. Angelus
autē consolans animā tremebundā ait: hec est pena supborū:
ab hac quidē liberaberis sed aliā patieris. ¶ De bestia mons
struosa et horribili precebeante angelo pfecti sunt p viam tene-
brosam tortuosam et difficilē nimis: et cū multū laboraret ani-
ma ambulando p tenebras: vidit bestiā incredibili magnitudi-
ne et horrore intolerabilē: q̄ maior erat omnibus mōtibus quos
ante viderat: oculi eius quasi colles igniti. os eius valte patris
et aptū. videbat posse simul cape. lx. milia hominū armatorū
flāma inextinguibilis ex ore eius ibat. et fetor incōparabilis et
plandus multitudinis eiulantis de ventre eius pioē os audie-
batur. Intus autē erant multa milia virorū ac mulierū dura
tormenta sustinentiū. Ante os eius immūdorū spiriū stabat
maxima multitudo: animas in os eius intrare cogentiū et eas
anteq̄ intrarent multis plagis et verberibz affligebant. Cum

Quarta paro

anima nūbali monstrū tam horribile cōspexisset: nimio p̄tentia
dixit ad angelū **D**ñe quare illuc appropinquas. dixit ei ange
lus: iter nostrū aliter explere nō possumus. hec bestia vocatur
achersona et deuorat oēs auaros. de hac scriptū est absorbebit
fluuiū et nō mirabit̄. et habet fiduciā q̄ influat iordanis in os
eius. **E**t cū hec dixisset angelus p̄cedens stetit ante bestiam
angelo disparente anima sola remansit: demones cōtinuo de
cūderunt eam sicut canes rabidi: et flagellatā traxerūt eam p̄
ventrē bestie: vbi multa passa est morsus et lacerationes canū
vrsorū. leonū. serpentū. et aliarū innumerabilū bestiarū: et igit̄
notorū monstrorū ferocitatē. et demonū icūs. ardorē ignis. fe
rorē sulphuris. caliginē oculorū. fluxum lacrimarū ardentium
stridorē dentium. copiam tribulationū. ibi se misera anima de
peccatis preteritis accusabat. et p̄t̄ n̄ illicia nimia et desperatio
ne genas pp̄rias lacerabat. **E**t cū putaret eternaliter se esse dā
nandā. nescia quo ordine subito extra bestiam esse sensit. et lon
gius a bestia iacens. deb̄ilis aperiens oculos p̄pe se vidit an
gelū lucis ductorē suū: gaudeo illa licet afflicta nimio cepit tū
de sua misericordia collaudare. quā angelus tangens tā cōfor
tauit. **D**e fumo ignito et flāminio **L**ūq; itent vlt̄ius p̄ lo
cū tenebrosā et horrida apparuit quedā dom⁹ maxima quasi
quidā mons arduus. rotūda quasi furnus inde flāma per mil
le passus exibat. que oēs animas quas inuenire poterat cōbu
rebat. quā videns anima dixit ad angelū **E**cce appropinqua
mus ad portas mortis. heu quis me miserā liberabit. **R**espo
dit angelus ab hac quidē exteriori flāma liberaberis: sed ipsam
domū de qua p̄cedit intrabis. **E**t cū propius accessissent vide
runt carnifices cū securibus. cultis. bisacuris. dolabris et tere
bris. falabus et forcipibus acutissimis. vangis. fossoribus et ali
is instrumentis quibus animā excoriarē. decollare. scindere vel
truncare poterūt. in medio flāmarū stantes et sub manibus ro

non multitudinē animarū hec ōnia sustinentiū. Quod vidēs
nūdalus dixit ad angelū. obsecro dñe ab hoc solo supplicio me
libera. et ceteris ōnibus que post hec occurrent me tradi cōceto.
Cui angelus hoc est maius supplicium quod hactenus videris:
s; adhuc videbis unū maius. intra istud supplicium q; taneō ra-
bidi te expectāt. **L**undalus autē tremens et angustia totius de-
sidens rogabat ne intraret sed nō p̄fecit. **D**emonēs autē vide-
tes cū sibi esse cōcessum: circūdeventum et multis cōsidiis ex-
p̄brates cū supradictis instrumentis cū in frustra discerpserunt.
In hac domo erat gemitus et tristitia. fletus et stridor dentium.
et lentus ignis extrinsecus: sed intrinsecus vastū incendiū. au-
ditas inexplēbilis ibi rarat nec poterat gule voracitas satiari.
verenda loca doloribus p̄maximis torq̄bant. pudēda ip̄a cor-
rupta putredine saturate vermibus videbāt. **I**n ip̄a quoq; ve-
renda vitorū ac mulierū nō solū seculariū: verūetia religiozorū
dixit quodā intrabāt bestie: ibiq; anima nūdali se iuste pati talia
satebat. **S**ed qñ deo placuit. neficia quo ordine se extra tormē-
ta esse cognouit. **S**edens autē in tenebris et umbra mortis pl-
dens angelū suū dixit heu dñe vbi est qđ audiui mus misericōdia
dñi plena est terra: rōdit angelus. **H**ec sentētia multos dedepit.
deus enī licet sit misericors: m̄ et iustus. multa iudicat. plura cō-
demnat. **T**u iuste passus es quecūq; sustinuisti. s; nūc gratias
ages deo qñ videbis quāta p̄ dei misericōdiam euasisti. **I**deo nū-
sisti qui penas nō patiūtur: post mortē ad vidēdū tantū flao-
diciant: vt visio tormentis a quibus p̄ dei misericōdiam liberant
magis marcescant in amorē dei et in laudē eius assurgant.
Be bestia alata et stagno cōgelato. **C**eterū vidit nūdalus be-
stia ceteris quas ant̄ viderat longē dissimilē: duos pedes et du-
as alas habentē: collū longissimū. rostrum ferreū. et vngulas
ferreas: de cuius ore flāma inextinguibilis eructuabat. **S**ede-
bat autē hec bestia sup̄ stagnū glaciē cōgelatū. ibiq; renoua-

banſ ſitū ad tormentū **I**mpregnabant autē oēs anime tam
 virozū q̄ mulierū que descendebant in stagnū: ibiq̄ grauide
 preſtolabātur a ple genita more viperino: ſicq̄ vegetabantur
 miſere in vnda frigida mortui maris glacie cōcreta. **T**ūq̄ tem
 pus eſſet vt parerent damanteo replebant inferos vlulatibus:
 et ſic ſerpentes pariebāt. nec ſolū ſemine: ſed et vii pariebant.
Et hoc nō p̄ membra ad hoc naturaliter inſtituta. p̄mo etiā
 p̄ brachia ſimul et pectora **E**xibantq̄ p̄ cuncta membra beſtie
 erūpentes: habentes capita ferrea et ardētia: et roſtra acutiſſi
 ma quibus ip̄a vñ exhibant corpa lacerabant. **I**n caudis autē
 ſuis habebāt multos aculeos qui quaſi hamī retro reſorti ip̄
 ſas a quibus exhibāt animas pūgebant. **N**llē nāq̄ beſtie volē
 tes exire cū caudas ſuas nō poſſent ſecū retrahere in ip̄a corpa
 vñ exhibant roſtra ſua ferrea et ardētia reſortire non ceſſabant
 donec ea vſq̄ ad neruos et oſſa arida cōſumerent. **E**t ſic ſil cō
 damanteo ſtridor glaciū mundantiū ⁊ vlulatus animarū ta
 lem penā ſuſtinentiū: et mugitus beſtiarū ab eis excurrentiū pue
 niebant ad celū. **E**rant etiā in ōnibus diuerſis membris et digi
 tis diuerſarū capita beſtiarū q̄ ip̄a membra mordebāt vſq̄ ad
 neruos et oſſa. **H**abebant autē linguas viuas in modū aſpidū
 q̄ tonū palatū et etiā arterias cōſumebant vſq̄ ad pulmones.
Aterea quoq̄ ip̄ozū virozū et mulierū erant in ſimilitudinē
 ſerpentiū q̄ inferiores p̄tos ventris lacerabant ⁊ ip̄a viſcera inde
 extrahere ſatagebāt. **T**ūc ait angelus. hec eſt pena monacho
 rū. ſanctimoniāliū. canonicorū. ac aliorū eccleſiaſticorū virozū
 qui mētiri deo p̄ tonſurā et habitū noſcuntur. qui linguas exa
 cierūt ſicut ſerpentes: et mēbra ſua nō cohibuerūt ab immū
 dis opibus hāc penā ſuſtinebūt q̄ immoderata luxuria ſe pol
 luunt: et ideo iſtā re ſuſtinere oportet. **H**is dictis demones eā
 cū impetu capuerūt et deuorandā beſtie tradiderūt. **C**ū autem
 poſt preſcripta tormenta eſſet in partu viperarū: aſſuit ei angelus

Quarta para

lucis et tangens eam sanauit et se sequi precepit. **D**e valle fabro-
rum. Preter splendorem autem angeli lumen non habentes pregebant
per loca terribilia et multo prioribus diriora. via valde combusta et
quasi de cacumine montis altissimi tendente in precipitium. Quanto
autem plus illa anima descende-
bat tanto minus ad vires reditu spera-
bat. Dixit autem anima ad angelum Domine quo minus. Respondit angelus
hec via ducit ad mortem. Et anima: quid est quod dictum est lata et
spaciosa est via quod ducit ad mortem: et multi sunt qui intrant per eam
cum hic propter nos neminem ire videamus. Respondit angelus: non
de ista dictum est sed de impudica et illicita seculari que ducit ad
istam. Sunt autem longius ultra modum laborantes venerunt in
vallem fabrorum ibique viderunt fabricas in quibus maximus au-
diebat luctus: tunc ait angelus. Tortor iste vocatur vulcanus
per cuius ingenium multi conuerunt et ab ipso cruciuntur. Ait autem
anima: Domine si debeo pati supplicia: debes iquit. Quo dicto plo-
rans sequebatur eum. Et ecce tortores cum ignitis forcipibus angelo
secundo nichil dicente ceperunt eam et piecerunt in caminum ignis ardenti-
tis: et sufflantes follibus: sicut solet ferrum in fornace: ita examina-
uerunt eam. Sic enim conflabant animas que pariebantur ibi: do-
nec ad nichilum redigerent. Cumque ita liquefierent et nichil nisi aquam
apparent in iugulabantur tridentibus ferreis et posite super inardem
percutiebantur malleis donec vitene vel vitene vel etiam centene re-
digerent in massam unam: sicut scriptum est proverbiorum. xix. Pa-
rata sunt deorsum supplicia et mallei percutientes stultorum cor-
poribus. Et tamen quod grauius est nec sic periret: fiderant enim mortem
inuenire non possunt: loquebantur autem tortores adinuicem dicen-
tes: nunquid sufficit. Et alii in alia fabrica respondebant: precare
nobis et videamus si sufficit. Et alii accipiebant eas cum forcipi-
bus ferreis antequam terram tangerent. Et sicut primi ita isti eas ig-
nibus trudebant. Et ita miserie predebant modo huius modo illius
et comburebant ubique donec simul pelles carnes et ossa et nervi

reduceret in favillā et flāmā ignis. **P**ost multas passiones affuit anime tūbali sic afflicte ductor suus et apprehēdo de medio faville dixit: quō valeo. nūq̃ tā dulcia fuerūt tibi carnis oblectamenta vt p̃ eis tot et tanta sustinere deberes. **I**lle penitus respondere nō poterat quia post tantū sup̃plidū vires ad loq̃ndū nō habebat. et tūc angelus ait ei cōfortare. quia dñs deducit ad inferos et reducit. **Q**uāuis cū magna sint que nunc vsq̃ passa es: maiora tamen sunt a quibz p̃ dñi misericōdiam liberabis. nondū enī venisti nec puenisti ad inferos et more solito tangens eam et cōfortans precessit. **D**e puteo inferi. **C**ūq̃ simul pgerent et incedentes sermōnarent ecce subitus horror et frigus intolerabile. et fetor et tenebre prioribz incōparabile tribulatio et angustia animā inuasērūt: ita vt omnia sūdamenta terre viderent sibi contremiscere: et angelo precedenti compulsa est dicere. **D**eu dñe mi quid est qđ morte solito stare nō possum: quo dicto pre nimia formidine nō potuit se mouere. **E**t ecce angelus cito disparuit et eū videre amplius non potuit: statimq̃ desperare cepit. **A**udiuit autē damore et ululatus innumere multitudinis et tonitruū tā horribilē vt nec prauitas nostra potuerit cape nec ei⁹ lingua narrare. **C**ircūspiciēs ergo si quo mō posset videre vnde venerat: vidit foueā quadratam vel quadrangula quasi q̃sternā qui puteus flāme et sumi putridā emittebat colūnā: que colūna extendebat vsq̃ ad celū et in t̃pā colūna erat multitudo animarū et demonū more fauillarū cum flāma ascendentū et ad nichilū redacte: cadebant iterum cū demonibz in fornacē vsq̃ in p̃sūdū. **Q**uo viso anima tūbali volebat se retro retrahere: sed pedes a terra nō poterat eleuare: et cū sepius temptasset et tamen nō posset: in semetipsa exarsit repleta genas proprio lacerabat damans et dicens: mihi quare non morior. **Q**ue me decepti dementia. **A**udientes enī hoc demones qui cū flamma ascendeabant:

cruciantes eā cum instrumentis quibus rapiēbāt animas ad tormenta: dixerunt. **O** misera anima penis et cruciatibz digna unde huc venisti. Nil adhuc expta es: adhuc videbis dignum opibus tuis tormentū de quo nec exire poteris nec perire: sed semp in cruciatu viuens ardebis: sine refrigerio. sine lumine. si ne cōsilio et auxilio. et sine omni cōsolatione. nullam deinceps misericordiā sperare poteris. appropinquāti enim vsqz ad portas mortis et inferis inferioribus sine mora pntaberis. qui te huc adduxit ipse te decepit. liberet te si potest de manibz nostris nō videbis eum aplius. **E**t dicebant adinuicē quid adhuc moramur trahamus eam ad luciferū deuorandā. et sic arma vibantes minabātur ei mortē eternam. ipsi autē demones erant nigri sicut carbones. oculi eorū vt lampades ignis ardētes. dentes eorū niue candidiores. caudas habebāt vt scorpiones. ungues ferreos acutissimos. alas vt vultureas. Interea affuit angelus ludis qui fugatis spiritibus tenebrarū consolatus est ream suā dicens: gaude et letare filia ludo quia misericordiā consequeris penas quidē magnas videbis: sed eas minime parieris.

De principibus tenebrarū et sodis eius in penis. **A**ppropinquans autē anima vidit principē tenebrarū in pfundo inferni. **Q**ue autē et quāta vidit ibi explicari nō possent. **I**bi vīsus est princeps dyabolus qui magnitudine sua omnes bestias quas mundulus ante viderat exercebat. cuius quantitati nichil eorum que viderat cōpare sciebat. **E**rat illa bestia nigerrima sicut coruus: formā habens hūani corporis a pedibus vsqz ad caput excepto qd plurimas habebat manus. nō minas scz qz millecentū artibus habens in altitudine. in grossitudine vero decē. vnaqueqz manus vicos digitos habebat. et digiti habebāt in longitudine centenas palmas. in grossitudine vero denas. habebat ungues ferreos tam in manibus qz in pedibus. lanceis militū grossiores et etiā longiores. **R**ostrū eius nimis lon-

Quarta pars

gum et grossum. cauda eius asperissima et longa ad nocendum animabus aculeis acutissimis prepa- **I**acet autē illud monstrū horribile sup craterē ferreā suppositis ardentibz prunis ab innumerabili multitudine demonū folibus suffantiū succensa. **C**ircūdat autē illum tanta multitudo animarū et demonū: qđ nulli esset credibile qđ mūdus tot animas a principio potuisset habere. **L**igatus autē est ille hostis antiquus p singulas membrorū iuncturas catenis ferreis et creis ignitis et valde grossis. **C**ūqz sic versatur in carbonibz et vndiqz coartat nimia ex ardeñs ita: vertit se de vno latere in aliud et oēs manus suas in illam multitudinē animarū extendit: easqz repletas cōstrin- / git animabz: sicut rusticus friena racemosa cōprimūt vt inde vī nū eliciat: intantū vt nulla sit ibi anima qđ non in illa cōstrictio- / ne priuetur capite vel pedibus vel manibus: et tunc suspirans sufflat et spargit animas in diuersas partes gehenne: et statim eructat puteus ille de quo prodiximus fetidā horribilē qđ flā- / mam. **E**t cū anhelinū suū retrahit ad se oēs animas quas ante dīca illa bestia dispererat et cū fumo et sulphure in os ei⁹ cadentes deuorat. **S**ed et quecunqz manus eius effugiunt ne stringant, parit illas cum cauda sua et sic misera bestia percu- / tiens semp percutitur et tormenta omnibus inferēs sup oēs in tor- / mentis omnibus cruciat. **T**ūc ait angelus a d animā. hic est lu- / cifer principū creaturarū deī: qui versabatur in deliciis paradisi: qui si solutus fuerit celū simul et terrā vsqz ad inferos perturba- / ret. **H**ii autē qui cū eo sunt pīm sunt filii tenebrarū. pīm filii ade: et iam iudicati a multis alios expectant: qui vel xpīn ne- / gauerūt: vel negantiū opa fecerūt. **H**ii sunt prelati et principes mali de quibus scriptū est. **P**otentes potenter penas et tormē- / ta patientur: qui scz nō bene vñ sunt potestate sibi a deo con- / cessa. hic autē princeps tenebrarū dicitur nō ppter potentiam quā habebat: sed ppter primatū quē tenet in tenebris. **D**eō at

alie pene quia sunt maxime respectu huius propter nichilum computant
No hec anima: verum est nam videre tantum locum istum magis me com-
turbat: et fetorem eius sustinere plus me grauat: quam pati omnia
que ante patiebar. **U**n rogo ut si potest fieri hinc me cito abstra-
has: et hic me audiri amplius non permittas. **H**ic enim video mul-
tos notos et sodales meos quos mecum in seculo gauderem ha-
bere socios: quorum hic consortium multum phorresco. **S**cio autem
pro certo quod nisi michi gratia diuina succurrat peccatis meis erigen-
tibus: non minus ista patiar. **N**o quem angelus: veni et felix ani-
ma conuertere in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. **N**on enim ista
patieris neque amplius hec videbis nisi istorum que vidisti obli-
tus: et iustitiam dei non veritus peccatis iterum impliceris.

Para. iii. visio karoli calui de tormentis inferni. **E**go ha-
roldus imperator dei dono rex germanorum patricius romano-
rum atque imperator francorum: sacra nocte diei dominice post ce-
lebratum nocturnum horarum diuinum officium: dum vellem somnum
accipere: venit ad me vox terribiliter dicens karole exiet a te mo-
do spiritus tuus in hora non modica. **S**tatimque fui raptus in spiritum:
et qui me sustulit erat candidissimus: tenens in manu sua glo-
merum lineum darissimum instar luminis emicantem sicut sol est come-
te: facere quod apparent. **I**ncipiensque illud dissoluere dixit ad me
Accipe filum glomeris emicantis: et liga et noda fortiter in pol-
lice dextere manus tue: quia per filum duceris in labarintus: eas in-
fernarum penas. **H**oc dicto precessit me velociter: dissolvens filum
lucis glomeris: duxitque me in profundissimas valles igneas
que erant plene puteis ardentibus: pice sulphure plumbum: et
adipe. **I**biique inueni pontifices patris mei et aunnalorum me-
orum: quos cum pauens interrogare cur tam grauis patiebar
supplicia: responderunt suimus episcopi patris tui et aunnalorum
eum tuorum: et dum deberemus illos et ipsorum populum de pace
et concordia amouere: seminauimus discordias et fuimus mo-

Quarta pars

nitores malorum. Ideo nunc incendimur in istis tartareis sup-
plicia et nos et alii homicidarum et rapinarum amatores. Huc
etiam et tui episcopi et satellites venient: qui similiter amant hæc
facere. Et dum hec tremebundus auscultare: ecce nigerimi de-
mones aduolantes cum undis igneis volebant filum glomeris
apprehendere quem in manu mea tenebam et ad se attrahere. Sed
reuerberantibus radiis illius non valebant illum attingere. De-
inde post tergum currentes voluerunt me in ipsos puteos sul-
phureos precipitare: sed ductor meus traxit me ad se fortiter et
sic ascendimus super montes igneos altissimos: de quibus ge-
nerabantur paludes et flumina feruentia et omnia genera me-
tallorum bulientia ubi repperi innumeras animas hominum et
principum patris mei et fratrum meorum. Quarum alie quidem
precipitate erant usque ad capillos: alie usque ad mentum: alie usque
ad umbilicum: et clamauerunt ad me eiulando: dum proximis
amamus tecum cum patre tuo fratribus et auunculis tuis fa-
cere prelia. homicidia. et rapinas. pro cupiditate terrena. Ideo in
istis bulientibus fluminibus et diuersis metallorum generibus
nunc torquemur. Et cum adhuc timidis accederem: audiui post
me animas adclamare. potentes potenter tormenta patientur.
Et respiciens vidi supra ripas fluminis bulientes fornaces. ig-
neas. piceas. et sulphureas plenas magnis draconibus. scor-
pionibus. et serpentibus generum diuersorum. ubi etiam vidi
aliquos patris fratrum et auunculorum meorum principes: di-
centes michi. bene nobis karole: vides quanta sustinemus tor-
menta propter maliciam et superbiam nostram et mala con-
silia que regibus nostris et tibi edimus propter cupiditatem.
Tunc dolendo congemiscerem accurrerunt ad me dracones
apertis faucibus plenis igne. sulphure. et pice volentes me
transglutire: sed ductor meus liberauit me validius inde tra-
hens. Et descendimus in vallem quandam que ineffabiliter

ex vna parte erat tenebrosa et ardens sicut disbandis ignis. **E**t altera vero tam amenissima et splendorissima ut nulla ratione valeam explicare: vetti me contra tenebrosam partem et flammam: ibique vidi aliquos reges de genere meo in magnis suppliciis deputatos. **T**unc angustatus nimium putavi me statim in illis suppliciis demergendum a gygantibus nigerimis qui ipsam vallem conflabant diversis generibus ignium: sed per dei misericordiam liberatus sum. **S**icque post hec et alia multa que vidi reuersus est spiritus meus in me valde fessus et contritus: laudauique dominum qui saluat sperantes in se. qui potestatem habet et vite et mortis. qui ducit ad inferos et reducit. **S**ed sunt multi qui tales visiones contemnunt. nec referentibus eas credunt veluti fabulantes deridentes. aut figmenta mendaciter adinuenta. aut melancolicorum vana somnia. arripitionum insanias reputantes. **H**ec mirum si talibus fidem non adhibent qui infernum esse non credunt. vel si ore vocaliter confitentur: tamen se nec credere nec timere factis ostendunt. et fortassis etiam ore dicerent si audirent. **B**eatus tamen gregorius quarto dyalo. et alii sancti talia credere non dedignati sunt et in scriptis legenda reliquerunt posteris. **A**dvertendum est tamen quod multa ibi describuntur corporaliter quam tamen spiritualiter intelligenda sunt. sicut patet de monstruosa bestia superius descripta in visione tunc doli. et de luciferi figura horribili et statura et multa talia que dicuntur ibi. et in similibus similiter referuntur. sicut patet in prophetis. sub figuris rerum corporalium plurima designantur. **E**t in apocal. fere per totum etiam spiritualia corporeis ymaginibus figurantur que non nisi spiritualiter possunt intelligi. sicut patet diligenter in singulis intuenti. **A**lium autem sunt ibi vermes materiales et animalia venenosa: ut porci: dracones: serpentes. bufones. et tales huiusmodi. **B**ei autem aliqui quod non. quoniam omnia bruta animalia in conflagratione mundanorum ignium destruentur: ut prius dictum

est. qm̄ taliū generatio et corruptio penitus auferent. Alio:ū
est opimo q̄ erūt ibi h̄mōi animalia venenosa: vt et horrorem
ingerant aspectibus impiorū et dolorē inferant moribus den
tū pessimorū et lacerationibus unguiū acutorū. Seruabūtur
eū talia diuina virtute ad impios cruciandū. Qm̄ si añ cōsum
mationē mūdi saluanda: adhuc corruptibilia aliquanto tpe
potest viuere in igne q̄to magis post iudiciū quando omnia
corpa rerū erūt incorruptibilia viuere poterūt in igne gehenne
Hoc videntur p̄tendere tā scripture sacre verba q̄ plurima. q̄
sanctorū. Hoc etiā sciendū q̄ licet ante iudiciū demones dican
tur torquere animas impiorū: vt iusto dei iudicio illi sint toro
res in suppliciis qui fuerūt inētores in viciis: eisq̄ miseri subi
tiantur inuiti quorū p̄uictis suasionibz volūtariē consenserunt
Tñ post iudiciū cū cessabit ōnis p̄latio et euacuauerit deuo
oem principatū et potestatē: nō amplius torquebūt homines
q̄ recepta plena et ōnimoda pena sibi debita p̄ cunctis iniqui
tatibus eorū: sicut socii reprobos:ū. adeoq̄ erunt p̄fundissime
absorpti in suppliciis q̄ illos vltra torquere nō poterunt.

Incipit quinta pars et vltima huius tractatus. cōtinens
sermone sex Sermo primus est de beatitudine in generali cō
tinens paragraphos quatuor. ¶ Parag. i.

Delectis impiis a facie dñi: et in abyssum inferni sine
fine detrusis: mūdo remanēte purgato ac in dei lau
dem et gloriā et solatiū brōrū glorificato. i. in quan
dam admirandā pulchritudinē p̄ caput creature qu
iussibet innouato: x̄ps dñs scōs omnes cū āgelis beatis in glo
riam reducet cū iubilo. ac in eterne caritatis abissum secum reg
natos ph̄nniter introducet. vbi beatis angelis similes erūt
et creatoris essentiam mundis cordibus cōtemplantes: eterna
exultatione gaudebunt. diuine dilectionis ac mutue caritatis

possessione deo suo in eternum et inuicem sibi feliciter adhererunt. ibi
exuberabit eis tanta leticia: tanta celestium gratia gaudiorum: ut re
muneratori suo pro tantis muneribus gratias semper agant: et nullum
fastidium ex ipsa affluentium bonorum perceptione sustineant. Quiaque
ibi erunt et si differentibus meritis ab inuicem distabunt: omnes tamen
vina perfectione beati erunt: quia singulis sua promissa sufficientia pro
sua erunt. ¶ Parag. ii. in quo ponitur quidam excitatio ad bea
titudinem contemplandam. ¶ Nos autem fratres karissimi in huius mu
dane peregrinationis eterna nostri exilii penas sustinentes: bono
rum omnium egestate squalentes et malorum omnium dispendia pre
rentes: vniuersique peccatorum laqueos hostiumque malignorum inhoi
as metuentes: sed non satis vigilanter aut sollicitè precauentes:
vniuersique pressuras et angustias parietes: cecutientes in miseriis
torpentes in vitiis: vanitatem pro veritate: exilium pro patria: ege
statem pro copia: vilitatem pro gloria: cecitate miserabili seu potius in
sana demencia diligentes: ad illam sanctorum gloriam de qua ali
quantisper prefati sumus: intellectus aciem et mentis faciem ele
uantes: eterne vite gaudia contemblemur: ut eius dulcedinem pa
lato cordis aliquantulum pregustemus: et suauitate degustatio
nis illecti: deum ipsam fauentius diligamus ac ipsam gloriam ar
dentius appetamus: peccatum vigilantius caueamus mundi con
temnamus: prospera: letiusque ac leuius sustineamus aduersa: om
nibus quoque que in mundo sunt funditus moriamur. Si enim
de illius immanente suauitatis abyssu nobis fuerit a summo lax
gitoze concessum stillam vel modicum presentire: statim vite presen
tis tedium finiri optabimus: ac misere peregrinationis exilium
nequaquam pro patria diligemus: sed ad vitam beatam ardenti de
siderio suspirando tendimus. ¶ Notandum est autem quod ait gre
gorius dicimus: hoc distare inter delicias corporis et cordis solet:
quod corporales delicie dum non habentur graue in se desolantur ac

cendunt. cū vero habite eduntur: comedenti p̄tinuo in fastidiū
 per saturatē vergunt. At cōtra: spirituales delicie dum nō habē
 tur in fastidio sunt. cū vero habētur in desiderio tātoq; a come
 dente amplius esuriunt: quāto ab esuriēte amplius comedū
 tur. et ideo nō habite amari nō possunt: quia eorū sapor ig
 noratur. Quis enim amare valet quod ignorat. Proinde psal
 mista admonet dicens. Sustate et videte quoniā suavis est do
 minus. ac si apte dicat. Suauitatem eius nō cognoscitis. quia
 hunc minime gustatis: sed cibum vite ex palato cordis tāgite:
 ut p̄bantes eius dulcedinem valeatis amare. ¶ **Paragra
 phus tertius. in quo ostenditur q̄ debilis et defectiva sit hu
 mana cognitio respectu beatitudinis.** ¶ **Aduertendū est**
 autem q̄ sicut ait beatus gregorius in dialogo. p̄mus hu
 mani generis parens postq̄ de paradisi gaudiis exigente cul
 pa sua pulsus est in huius exilii et cecitatis quam patitur: erū
 nam venit et illa celestis patrie gaudia que prius contempla
 batur videre non potuit. In paradiso quippe cōsueuerat per
 visio dei perfui: beatorum angelorum spiribus cordis mundi
 tia et celsitudine visionis interesse. Sed postq̄ huc cecidit ab
 illo quo implebatur mentis lumine recessit. Ex cuius videli
 cet carne nati: in huius exilii cecitate audiuius quidem cele
 stem esse patriam. audiuius ciues eius esse dei angelos. au
 diuius socios eorum esse spiritus iustorum perfectorum. ¶
 Sed carnales quicq; cum inuisibilia per experimentū scire non
 valent: dubitant utrum ne sit quod oculis corporalibus non
 vident que nimirum dubietas primo parenti esse non potuit:
 q̄ exclusus a paradisi gaudiis hoc quod amisit se videri re
 coluit. Nos autē recolere vel sentire audita nō possumus q̄ eorū
 experimentū de preterito nō tenemus. Ac si cū mulier pregnā
 mitteretur in carcerem ibiq; pariens puerū natum nutriet. abo

lascantiq; mater solem. lunā. stellas. mōtes. colles. et campos.
 aues volantes. currentes equos. varietates colorū. diuersaq;
 nominet genera picturanti. ille vero natus et nutritus in carce/
 re nichil aliud scdens q̄ tenebras: hec audiens nō credit. quia
 experientiā non cognoscit. Ita in hac cecitate nati homines dū
 summa et inuisibilia audiunt: an vera sint diffidunt. quia sola
 hec infima in quibus nati sunt visibilia cognouerūt. **U**nde fac/
 tum ē. ut visibiliū inuisibiliūq; creator humani generis recep/
 tor veniret: ut dum visibiliter deū cognosceremus: p̄ ipm factū
 visibilem in amorem inuisibiliū caperemur. **R**ursus in corda
 nostra spiritū sanctum misit: quatinus p̄ eum viuificari credere/
 mus que p̄ experimentū scire adhuc nō possumus. **Q**uotquot
 ergo hunc spiritū hereditatis nostre pignus acceperimus: de/
 vita inuisibiliū non dubitamus. **Q**uisquis autē in hac credu/
 litate nō est solidus: debet p̄culdubio maiorū didis credere: ac/
 illis iam experimentū inuisibiliū p̄ spiritū sanctū habentibus
 fidem prebere. **N**am stultus est qui matrem suam ideo putat ce/
 luce mentiri: quia nichil tale potuit experiri. **P**araq. iiii.
Qualiter possit homo deuenire in cognitionē beatitudinis.
Hos itaq; in cognitionē inuisibiliū et experimentalī degu/
 statione celestiu in experti scripture sacre sententiis: viroū q̄ p̄/
 banissimorū tam cōtinua exercitatione q̄ subtili p̄templatione:
 q̄ etiā diuinā reuelatione celiū instructorū testimoniis et exē/
 plis fixi n̄ plenā indubitanter adhibere. **Q**uorū unus vsq; ad/
 terciū celū raptus: ut inter angelos disceret qd̄ inter hoīes scī/
 caret. p̄. ad corin. iiii. **Q**uod oculus nō vidit nec auris audiuit:
 nec in cor hominis ascendit: p̄pauit deus his qui diligūt eū.
Sed qm̄ hec sic in generali plata: et summaria breuitate pre/
 missa parū alliciūt: et inceptorū mentes nō nutriūt: qui nō cog/
 nouerunt ex paucis multa colligere. nec ex principiis conclusio/
 nes elicere. nec ex minutis ima cogitare nisi enudicius expli/

cent: et velut in pñculas diuidant. puta si pñtero pomū grossū porrexeris: aut integrū panē edendū prebueris: ppter cōplectōnis tenuitudinē et oris angustia nequit assumere: nec nutrit nisi p eius capacitare in pñculas discindat. Ideo diuidamus in ptes magna que diximus: vt paruulorū gustus afficiat sa / pibius et mentes efficacius attrahant. ac anime ad vitā eternā vegetatius nutrant.

Secundo de beatitudine in specialī: cōtinens paragraphos tres. **Paragraphus primus.**

Beatiudo fit finis vltimus hominis: omnis eius desiderii cōpletiuus: et duplex fit finis eius. scilicet intrinsecus et extrinsecus: est duplex. Est enī quedā beatitudo extrinseca q̄ nos beatificat effectiue videlicet ipse deus. Est enī beatitudo intrinseca q̄ nos beatificat formaliter. i. beatitudo creata. pma est tanq̄ finis in quo quiescimus.

Para. ii. in quo distinguuntur dotes beatitudinis anime create. **S**eptē ptes principales a sanctis et doctoribz assignantur q̄ dotes cōmuniter appellant: quarū tres sunt in animabz: et quatuor in corporibz brōrū. dicunt autem dotes in patria melaphorice ad similitudinē dotis in matrimonio carnali. quoniā sicut ibi dos datur sponso a patre sponse. i. ab vsum sponi ppter onera matrimonii sustinenda tamen pprietas matrimonii remanet peneo sponsam. **A**n soluto matrimonio carnali: dos remanet peneo eam. Sic dos in patria dicit nō q̄dāq̄ donū datū anime in translatione sul in gloriā: sed donū p̄cipuū animā ad actum vite gloriose disponens: q̄ dat deus pater anime beatē ad possidendū: sed sponso x̄po ad gloriā et honore et nō ad vsum. quia bonorū nostrorū nō eget. **A**d dicit hic dos id q̄ datur sponse ab ipso sponso. sicut dicit **Gen. xxxiii.** Sicut dixit syden iacob et filio eius **Augete dotem et munera postulate.** **Et exo. xxxi.** Si seduxerit quis virginē dormitūq̄ cū ea: do

tabit eam. **D**otes ergo anime sunt dona quedā precipua diuini-
 titus ei data in translatione sui in gloriā: quibz anima deo im-
 mediate coniungat tāqz principio vite sue: et ei perfecte obedire ne-
 p ipm animā ab actu glorie retardet. Est autē aduertendū qd
 dotes iste pprie sunt in animabz beatis: minus pprie in āge-
 lis. minime pprie in xpo. quia in matrimonio debet esse cōsen-
 sua animozū. cōformitas naturarū. distinctio psonarū. et de nō
 sponsa sit sponsa. **H**ec ōnia vere sunt inter xpm et animā brām
 Licet aut primū istozū cōmune sit angelis. animabz et xpo. nō
 p secundū excluduntur angeli. quia non habent cōformitatē in
 natura cū xpo. p alia duo excludit distinctio. qz in xpo non est
 psonarū distinctio. **N**ō enī habet hūanitas in xpo psonalita-
 tem: sed substantiat in psona verbi. nec hūanitas de nō spon-
 sa assumpta facta est sponsa. ideo xps nō dicit dotes habere.

Para. iii. de dotibz anime in generali. **D**otes ani-
 me sunt tres. videlicet apta visio. delectatio. siue fructio. et secu-
 ra tentio vel cōprehensio scōm alios seu etiā scōm quosdā frui-
 tio. **E**ndū enī qd fructio importat delectationē in fruente et
 adhesionē cū re fruibili. **Q**uantiū ad primū ponit secūda dos
 scōm quosdā. quantiū ad secundū. i. inseparabilē adhesionē po-
 nitur tertia. **V**idit autē secūra tentio. vel potius securitas ppetu-
 ationis beatitudinis. qz scōm aug. iii. de trini. **I**mpossibile ē
 aliquē esse beatū si nō sit de sua beatitudine securus. **T**res iste
 dotes succedūt tribus virtutibz theologicis. quia fidei succedit
 cognitio siue visio. caritati delectatio vel fructio sp. i. petro securi-
 tas ppetuationis. **R**espondent etiā tribus potētis anime. qz
 visio pficit intelligētiā. delectatio volūtātē. secūra tētiō mētiā.

Sermo tertius de dotibz anime in specialī. cōtinens para-
 graphos tres. **P**aragraphus primus.

Prima dos anime est apta et immēdiata dei visio ā
 diuina essentia tota videbit ab ōnibus beatis. **S**ecūda

totaliter quia propter sui infinitatem et immensitatem est incomprehensibilis cuilibet creature nec aliter etiam videbitur: sed limpidius ab uno quam alio. **H**ec autem diuersitas erit non ex parte dei visibilis: quia propter suam simplicitatem non potest videri quin totus videatur: sed ex parte videntium in quantum una potentia magis erit perfecta lumine glorie quam alia: perfectius operabitur circa unum et idem obiectum. **S**i autem sol equaliter se repræsentat oculis omnium videntium: tamen non omnes equaliter vident et aspiciunt in illum: sed aliter et aliter secundum quod oculus est magis vel minus dispositus ad videndum. **E**t eadem littera a diuersis legentibus non equaliter intelligitur ab omnibus sed unus subtilius et profundius intelligit eam quam alter: quam diuersitas non ex parte littere: sed ex parte legentium dinoscitur provenire. **H**ec autem beata visio dicitur immediata: quia videtur diuina essentia a beatis sine medio deferente et sine medio obnubilante: non tamen sine medio disponente. **V**idebitur inquam sine medio deferente in cognitione cum sensibili requiritur medium deferens: sicut patet in visu et auditu ubi requiritur aer medius inter potentiam et obiectum: deferens speciem ab obiecto usque ad oculum vel aurem. **U**nde: impeditur actus videndi vel propter nimiam distantiam: quando tanta est quod non potest species sensibilis deferri usque ad oculum: vel propter indistantiam: quia obiectum visibile super oculum positum non videtur: et sic patet quod ad actum visionis requiritur medium deferens quia non est visio per distantiam: sed per presentiam: quia deus ubique presens est per suam essentiam et est intimior anime quam ipsa sibi. **V**idebitur etiam sine medio diuidente vel separante quod est culpa. **S**icut dicitur ibidem psalme. lxx. **P**eccata vestra diuiserunt inter vos et deum vestrum. **I**tem sine medio obnubilante: sicut est medium creature: quia mediante vestigio creature manuducitur homo in cognitionem dei. **S**icut habetur romanos primo. **I**nsensibilia dei a creatura mundi id est ab homine per ea

que facta sunt intellecta cōspiciunt. Itē sine medio figure quo
medio patriarche et pphete manuducebātur et manuducebāt
antiquitus in cognitionē diuinorū. Sicut ait aplo. i. ad corin.
.x. Omnia in figura cōtingebant illis. Itē sine medio scriptu
re: ibi enī non indigent beati ad cognoscendū deū rationibus
phōrū: nec auctoritatibus scripturarū. nec testimoniis scōrū. i.
ad corin. xiii. Siue pphetie euacuabūtur. siue lingue cessabūt
siue sciētia destruet zc. Item sine medio fidei. videmus enī
nunc p speculū in enigmate: tunc autē facie ad faciem. Cū autē
uenerit qd pfectū est: euacuabit quod ex parte est. auferet enī
omne enigma et ōnis obscuritas. Euacuabit etiam fides. qz
fides est nō apparentū. fidei autem que nunc est succedit visio
manifesta. nunc enī sumus in tenebris: ibi autē in lumine dari
tatis. Et hoc est mediū disponens ad visionē dei de quo dictū
est qd deus nō uidetur sine medio disponente. An psalmista.
In lumine tuo uidebimus lumen diuinitatis tue: hoc est lu
men uiuificans. clarificans. simplicans. ac p hoc deiformem
efficiens: et deo assimilans. An prima. Iohānis quarto. caris
simi nunc filii dei sumus: sed non dū apparuit quid erimus: cū
autē apparuerit similes ei erimus qm uidebimus eum sicuti ē.
Hic autē sciendū est qd deū uidebimus in se. et deū in nobis z
nos in deo. et deū in singulis creaturis. et creaturas in deo. cog
noscere deū in se. id est in essentia sua uocatur cognitio merita
na. Cognoscere creaturas in verbo in proprio genere: uocatur
cognitio respiciua. Attendendū est etiā qd anīne beate uident
deū simul et semel unica uisione uident omnia que sunt eis ne
cessaria ad integritatem beatitudinis. Alia uero nō uident nisi
quantū et quando et quomodo placet ei reuelare. quia claritas
eius est speculū. ideo relucet in eo species. id est idē omniū
fieri dōrū. Sed speculū est uoluntariū: ideo aliqua reuela aliq
non. et quedā uni q non alteri. quedā in uno tpe q non in alio

et hoc scdm beneplacitū bone volūtatis: nulla tamen vicissitū
dinis mutatione in se facta. **A**nime quoq; brē sunt quedā spe/
cula spūalia admodū speculi diuinā in se sapientia claritatem.
Enī quemadmodū materiali sole in sua maxima virtute lucē
te: radiosq; suos sup speculū solidū de calibe pollitū et tersum
ppendicula: iter emittente: huiusmodi speculū in se recipit simi/
litudinē solaris luminis instantū vt alter sol cōuenientibus vide
atur: et qui tale videt speculū solem videt tanteq; claritatis effi
citur vt nullus sufferre posset aspectus: sed reuerberatus nimie
rate luminis obtūdatur. **S**ic et multo fortius in animab; bea
tis que sunt specularis nature vt dictū est: cōiecturare debem⁹.

Ex influentia enim illius incōmutabilis et incōprehensibilis
claritatis recipiūt radios luminosos. non solū in superficie sicut
materiale speculū recipit radios solares: sed in intimis suis vt
eis totaliter penetrēt. et sic ōnino deiformes effecte in candē
ymaginē trāsformēt. **Q**uod etiā virtute cōtemplationis quo
dammodo indocatur in via: sicut ait aplūs. ii. ad. **C**orin. iii.
Nos autē gloriā dñi specularē in eandē ymaginē transfor
mamur a claritate in claritatē tanq; a domini spū. sed quod sit
hic fit impfcte: ineffabiliter in gloria cōsumitur. **E**xemplum
grossum et materiale potes hic aliquāliter adaptare de ferro ig
nito quod ab ignis virtute totū pndiq; vsq; ad intima pene
tratur: et adeo indiuisa sunt ignis et ferrū: vt qui videt ferrum
ignem videre se videat plusq; ferrū et sic a natura sua immuta
ri videt: et in pprietates ignis mirabiliter transformari: vt acti
ones ignis et spēm plus videat assumpsisse q; ferri. **P**ar

Ratiōbus scōs. **S**cōa dos anime est fructio siue delectatio
Est autē delectatio. sicut ait augustinus. xliiii. de ciuitate dei
cōiunctio cōuenientis cū cōuenientis cū sensu elusibē. **I**n patria
autē erit pfctissima cōiunctio anime cuiuslibet cū deo. **C**ū igit
summa sit cōuenientia inter animā et deū: summa erit ibi delec

tatio de deo et in deū. **L**etū cum tanta sit delectatio in re accep-
ta quanta est res ipsa. et deus sit infinitū. immensū. ineffabile.
incōprehensibile bonū: delectatio quā habet quelibet anima in
deo est immensa. ineffabilis. incōprehensibilis scōm capacitātē
anime cuiuslibet p̄suentis: et esset infinita si capacitas anime
posset capere infinita. **E**st aut̄ differens in diuersis nō est pars
obiecti fruibilis: sed ex p̄suentiū animarū. **N**ā beati quanto
lumine glorie sunt p̄fectius illustrati: et ipsa illustratione p̄fecti
deiformes effecti: tanto diuinā essentia acutius cōtemplantur et
in ipsa cōtemplatione ap̄lius delectantur. **H**ec ineffabilis et incō-
prehensibilis delectatio q̄ fructus nūcupat̄ indubatur in dei da-
rissima visione. **I**deo tota beatitudo quāq̄ dicitur consistere in
visione. sicut ait aug⁹. **N**ihil est tota merces. **E**t iob. xiii. dicit
saluator. **H**ec est vita eterna vt cognoscant te solū verū deum:
et quem misisti libesum xp̄m. **N**ā diuine caritatis immensitas
ipsa sua pulchritudine virtualiter trahit: et immensa dulcedine
rapit ad se omnē spiritū contemētē. vt a se deferens se toto seruet
in ip̄m. totusq̄ transeat et transferat̄ in ip̄m. ac abyssus incōpre-
hensibilis lucis absorptus: et quisquis creatū est in semetip̄m
oblitus quodā ineffabili modo deificans: ip̄ius dei p̄coratio
intimetur. **A**ū aug⁹ ait. **T**anta est pulchritudo iusticie. tanta
societas lucis eterne. hoc incōmutabilis veritatis atq̄ sapientie
vt etiā si non liceret amplius in ea manere q̄ vnus diei mora.
p̄pter hoc solū innumerabiles aī hui⁹ vite pleni deliciis et de
cussuētia temporalium bonorum recte meritoq̄ contemnerent. **E**t
addit bern⁹. **C**ui cōparata om̄is aliūde suauitas dolor est. om̄is
societas meror. omne dulce amarū. omne decorū f. dū. om̄e
quodcuq̄ aliud delectare posset molestū. cū dei bonitas in infi-
nitū excedat oēm aliam bonitatē. **I**de quoq̄ augustinus ait.
in p̄sona dñi. **E**go ero illis quecuq̄ ab hominibz honeste de-
siderant. vita. salus. victus. copia. gloria. honor. pax. et om̄ia

bona Sic enim erit ipse omnia in omnibus: ipse erit finis desiderii
omni nostrorum qui sine fine videbitur: sine fastidio amabitur: sine
fatigatione laudabitur. Ad seipsum promittens moysi Exodi. xxxiii.
Ego ostendam tibi omne bonum Et sapi. puerbiorum. xi. De-
siderium iustorum omne bonum. Et idem. x. Desiderium suum iustis
dabitur. Unde tunc complebitur omne desiderium nostrum et buma-
nus omnino terminabitur appetitus. psalmista. Satiabor cum ap-
paruerit gloria. Nec obstat quod dicit ecclesiastici xlii. Quis
satiabitur vivens gloriam dei: quoniam non erit ibi satietas quoniam
desiderium impleatur Simul ergo est ibi satietas et esurientia. Sati-
tas quidem ex habundantissima plenitudine summi boni Esuri-
es quidem ex continuato semper desiderio fruitionis. Satietas
ergo tollit indigentiam: esurientia autem excludit fastidium. In hoc
enim differunt corporales deliciae a spiritualibus: quia corpora-
les omnino dum non habent: grave in se desiderium accendunt
cum vero habite eduntur: comedentem protinus in fastidium
per satietatem vertunt. Sed spirituales dum non habentur in
fastidio sunt: cum vero habentur in desiderio: tantoque a come-
dente amplius esuriuntur quanto ab esuriente amplius comedun-
tur. Ita de visione qua beati angeli deum vident dicitur Ma-
thaei. xviii. Angeli eorum semper vident faciem patris: et tamen
semper videre desiderant. Sicut dicitur. i. petri primo. In quem
desiderant angeli prospicere. unde ex magne devotionis spiritu
dictum est. mirantur nec desiciunt in illum quem prospiciunt.
fruiuntur nec fastidiunt quo frui magis sitiunt. ¶ Paragra-
phus tertius. ¶ Tertia deus anime est secunda tentio. tentio
quidem: id est perfecta possessio sine amissione. et secunda sine du-
bitatione. Neque enim beati essent si deum amittere formidarent
Aut autem anselmus in libro de similitudinibus. Dico enim quod
si illa bona celestia beatus aliquis perditurus est: aut ipse vo-
let ea perdere sua sponte: aut dominus deus volet ei non

letia auferre. aut aliquis alius fortior supueniens ea tollet ab eo: deo et illo nolente. Sed certe nec ipse abiecto tanto bono in miseria quas euasisse gaudiosius exultabit decidere uolet. nec ullis eo fortior supueniet qui deo iustum pregentem illi inuito aliquatenus ea tollet. et sic patet quod beati de sua eterna et immutabili gloria sunt securi: hec autem securitas omnino alia beatitudinis partes que non perfecte possunt haberi sine illa confirmat: animasque beatorum in maxima pacis tranquillitate quietat.

Sermo quartus de dotibus corporis. continens paragraphos quinque. **¶** Paragraphus primus.

Dotes corporum beatorum sunt quatuor. videlicet darditas. impassibilitas. subtilitas. et agilitas. Cum enim forma debeat proportionari materie: in illo statu future resurrectionis disponet corpora secundum exigentiam et decentiam animarum. An sicut corpora damnatorum ex ordinatione diuina habebunt dispositiones eorum miserie respondentes: sic corpora beatorum habebunt dotes et proprietates illi statui condecens. Damnatorum quidem corpora demeritis eorum exigentibus et diuina iusticia hoc agente: erunt turpissima. seuiissima. debilissima. et ponderosissima: ut ex eorum vilissimis conditionibus anime damnatorum desolabiliter pregrauentur et ex eorum cruciatibus eorum miseria et supplicium augeatur. Corpora vero beatorum habebunt conditiones omnino contrarias: sic miro modo proportionatas beatitudini animarum: ut omnino sint eis subiecta et perfecte obediencia. nullomodo retardantia eas vel impediencia ab actu glorie. quinimo ineffabiliter sublimabuntur super statum cuiuslibet corporee creature: ut ex eorum dotibus gloriosis animarum beatitudo amplius augeatur. Preter hoc autem quod anima beata corpori suo inseparabiliter vnietur: ut forma incorruptibilis in statum incorruptionis corpori suo esse incorruptibile tribuat: compositione ex contrariis non obstante. hoc enim communiter conuenit tam reprobis quam be-

Quinta para

aris. Et ulterius ex hoc qd anima ad statum glorie sublimabitur: decens erit vt corpus eius vnitu ad talem gloriam que tali corpori deceat et qua pporzionale fiat anime sublimetur. Ad hoc autem qd corpus sit pfecte subiectu anime nec ea impediatur ab actu glorie quatuor requiruntur. quoru duo pntinent ad sensum. alia duo pntinent ad motu. Quo ad sensum em necessariu est qd corpus sit facile receptibile sensibiliu specierum: et ad hoc disponit claritas. Aliud qd no sit receptibile passionu ignobiliu et ad hoc disponit impassibilitas. Quo ad motum requiruntur duo. vnu est qd p inclinatione contraria suo motori no resistat ad quod disponit agilitas. Aliud est qd a corporibz extrinsecis p que mouetur ei resistentia nulla fiat: ad quod disponit subtilitas. De ordine istaru dorum dicunt aliqui qd erunt a deo per creatione: sed mediante beatitudine anime p redundantia scilicet anime in corpus suu. sicut expresse videtur dicere augustinus ad dyoscoru dicens. **T**am potentem fecit deus anima vt eius plenissima beatitudo q in fine temporu sanctis pmittitur reducat in inferiore naturam q est corpus. no beatitudo q est fruentis et intelligentis ppria sed plenitudo sanitatis et incorruptio nis vigor.

Para. sc. de qualitate corporis gloriosi.

Circa hoc igitur attende diligenter et subtiliter qd sicut beata anima clarissima visione illius marcessibilis lucis fruens quadam spuali claritate replebitur: ita p quadam redundantia ex anima in corpus ipm corpus suo modo claritatis sibi copetentis gloria vestietur. Unde dicit apls. i. ad corin. xv. **S**eminat corpus in ignobilitate surget in gloria. Quia corpus nostru nunc est opacu tunc erit claru. Sicut ait apostolus ad philippenses. **iii.** Reformabit corpus humilitatis nostre configuratu corpori claritatis sue. Et aduerte qd cum aliquid dicitur claru dupliciter. aut quia peruiu sicut vitum dicitur clarum vel aqua dicitur clara. aut quia lucidum sicut stella dicitur clara. corpora

glorificata vtriusque modo sunt dara id est petula et lucida. per-
uia quidem sicut ait gregorius sup illud iob. xxviii. **N**on adeque
bitur ei aurum: beatorum cuius corpora sibi inuicem et daritate fulgent
et puritate translucent: ita quod unus cuiusque mentem ab alterius oculis
membrorum corpulentia non abscondet. sed patebit omnium
oculis ipsa etiam corporis harmonia sic quod unusquisque erit conspicu-
abilis alteri. sicut nunc non potest esse conspicabilis sibi ipsi. **E**t
augustinus. xxii. de ciuitate dei. **O**mnia membra et viscera incor-
ruptibilia corporis nunc videmus per usus necessitatis varios distri-
buita. quoniam tunc non erit illa necessitas plena. certa. secura. et sem-
piterna felicitas. perficient laudibus dei. **O**mnes quippe qui nunc
latent harmonie corporalis numeri: non latebunt intrinsecus et
extrinsecus per corporis cuncta membra dispositi. In cuncta vero erunt
corpora beatorum. **S**icut ait dominus **M**athei. xiii. **F**ulgebunt iusti
sicut sol in regno patris eorum. nunc anima fidelis oculos cordis
aperiat et dilatato mentis sinu consideret ineffabile pulchritudi-
nem corporum beatorum. fulgebunt inquit sicut sol. immo certe
plusquam sol modo fulgeat. quia fulgebunt sicut sol fulgebit post
iudicium recepta gloria sua. id est immensa pulchritudine daritatis.
De qua loquens **I**sa. xxx. ait. **E**rit lux lune sicut lux solis: et
lux solis septemplex sicut lux septem dierum. **C**laritas ergo cor-
porum beatorum excedet in septuplum modum solaris luminis
daritatem. **H**ic etiam sciendum quod corpora beatorum non equaliter
erunt dara quia cum eorum daritas causetur ex redundantia da-
ritatis anime in corpus suum. quanto anima perfectius deum videt
et ex diuina visione spiritualiter fit darior: tanto corpus eius ma-
iori daritate refulget. et hoc patenter insinuat apostolus. i. ad
corinthios. xv. **A**lia daritas solis. alia daritas lune. alia daritas
stellarum. stella enim a stella differt in daritate. sic et resurrectio
mortuorum. **V**ideo igitur aliquantulum quanta sit daritas singu-
lorum corporum ex redundantia animarum. **N**unc preterea con-

Quinta pars

sidera quanta erit ex redundantia caritatis singulorum in singulos et vniuersorum in omnes. non est dubium q[uod] quanto plura sunt lumina: tanto maior est eorum refulgentia: lumen enim vnius candelæ minus est q[uam] multarum candelarum. Cum ergo in gloria innumcrabilia sint futura corpora gloriosa inefabili caritate radiantia: quantum erit fulgor beatorum omnium in patria. Bene ergo dicit beatus Iohannes apocal. xxi. **L**iuitas illa non eget sole neq[ue] luna vt luceant in illa. adhuc adde quod ibidem ait. Nam caritas dei illuminabit illam. Spiritus uero quippe caritas dei illuminabit animas secundum differentias meritorum: et christi caritas corporalis illuminabit corpora beatorum. Unde etiam sequitur. Et lucerna eius est agnus. Signum pronosticum aliquale et quasi vestigium huius caritatis future ostendit christus in sua transfiguratione. Matthei decimo septimo. vbi dicitur q[uod] resplenduit facies eius sicut sol. Si tantam caritatem ostendit in corpore adhuc mortali: vt nullus tam sustinere posset aspectus. propter quod illi beati apostoli ceciderunt in facies suas stupefacti. inebriati. alienati. virtute pariter deficientes et sensu. Unde beatus petrus inicipiens loqui nesciebat quid diceret. quanta immo q[uam] inestimabilis et inexcogitabilis est caritas eius immensitas quam nunchabet in corpore glorioso et communicatione sua liberali diffundit et influit in electos. et si tanta sit futura gloria caritatis in corporibus: proculdubio prorsus incomparabilior erit caritas in beatissimis animabus. **P**araphrasis tertia de secunda dote q[uod] est agilitas. **A**nima etiam q[uod] diuina visione fruatur ultimo fini conuicta experientur desiderium suum in omnibus adimpletum. Et quia ex desiderio anime mouetur corpus: consequens erit q[uod] corpus spiritui ad nutum obediet in mouendo. Unde dicit augustinus. xxi. de ciuitate dei q[uod] vbi cumq[ue] voluerit spiritus: ibi prout erit et corpus.:

Et hoc est qđ dicit apłus **Seminat corpus in infirmitate: sur-
get in virtute Infirmitatē experimur in corpe. qz inualidū. pō-
derosum. et graue inuenit ad cōplendū desiderii anime in mo-
tibus et actionibz que voluerit imperare: q infirmitas totaliter
auferet a corpe ex virtute anime deo cōiuncte in corpus ppriū
redūdante. Erit autē in eis motus nō ppter necessitatē: cū nul-
la sit in eis indigentia. quia nullo indigere pnt qui deū habēt:
sed ad virtutis demonstrationē. ¶ **Parag. iiii. de impassibi-
litate.** ¶ Sicut autē anima deo fruens desiderii suū sentiet
adimpletū quantū ad adeptionē plenariā omnis boni ita im-
pletū erit eius desiderii quantū ad remotionē omnis mali qz
cū summo bono nullū malū potest habere locū. Corpus igit
pfectū p animā gloriolam pporcionabiliter anime totaliter li-
berū et immune erit ab omni malo quantū ad actū et quantū
ad potentia. Quantū ad actū quidē quia nulla corruptio. nul-
la difformitas. infirmitas. debilitas. vel defectus remanebit eis.
Quantū ad potētiā vero qz nō poterūt aliquid pati qđ sit eis
molestū. vel qđ ullam inferat eis lesionē: et ideo dicūtur impas-
sibilia. q tñ impassibilitas nō excludit ab eis passionē q est de
ratione sensus. vtē enī sensibus scōm ea q incorruptionis sta-
tū nō repugnāt. Ad hanc impassibilitatē ostēdendā dicit apo-
stolus. i. ad corin. xv. **Seminat corpus in corruptione: surget
in incorruptione. Et iterum Oportet corruptibile hoc inducere
incorruptionē: et mortale hoc inducere immortalitatē.** ¶ **Pa-
rag. v. de q̄ta dote que est spūalitas.** ¶ Rursus anima deo
fruens pfectissime adhaerebit ei et eius bonitatē participabit in
summo: scōm qd erit possibile capacitati sue. sic etiā corpus eius
pfecte subdet anime et eius p̄tates p̄cipabit q̄tū erit possi-
bile in p̄uacitate sensus et ordinatione corporei appetitus. et
ōni mō cōueniēti p̄fectioni nature. Itā vnūquodqz tāto p̄fecti-
us est in natura: q̄to eius materia forme sue p̄fectius est subiecta**

Quinta pars

In corpora beatorū dicūtur esse spūalia sicut ait apłus **S**eminatur corpus animale: surget corpus spūale **S**pūale quidem erit. nō quia fiat spūs. sicut quidā male intelligentes dixerunt. siue p spīritū intelligat creatura spūalis. siue ventus. siue aer. sed quia ōnino subiectū erit spīritui sicut et nunc dicit anīmale. nō quia fit anima: sed quia animalibz passionibz subiacet et alimonia indiget **P**aret igit ex pōictis qd sicut anima hominis ad celestīū spīrituū. i. angelorū gloriā sublimabitur: ut deū p essentia videat: ita corpus eius ad pprietates corporū celestīū sublimabitur: ut sit durum. impassibile. sine labore et difficultate mobile: et pfectissima sua forma pfectum **E**t ppter hoc dicit apostolus. resurgentiū corpa celestia et sunt corpora terrestria. subiungit: qd alia est celestīū gloria alia terrestriū **S**icut autē gloria ad quā sublimatur anima excedit naturālē virtutem celestīū spīrituū: ita gloria corporū beatorū excedit naturālem pfectionē celestium corporū **E**st enim eorū claritas fulgentior impassibilitas firmior. agilitas facilior et velocior: et spūalitas nature pfectior. sicut manifestū est spūaliter intuenti **H**ec sunt ergo dotes glorie tres anime et quatuor corpis. sicut sunt a sanctis doctoribz assignate.

Sermo quintus de septem ptribus beatitudinis ad aīam pertinentibz: cōtinens parāphos. viii. **P**arāg. i.

Aselmus autē in li. de filii. xlii. beatitudinis ptes enumerat. septē ad anime. et vii. ad corpis glorie pertinentes. **A**it em̄ sic. xlii. sunt beatitudinis ptes quas finito generali examine pfectius oēs electi habebūt: et totidem miserie genera que tunc oēs reprobi sustinebūt **S**eptē beatitudinis ptes ad anime gloriā pertinentes sunt. sapientia. amicitia. cōcordia. honor. pax. securitas. et gaudiū. **S**eptem vero pertinentes ad corpus: sunt pulchritudo. agilitas. fortitudo. libertas. sanitas. voluptas. et lōgentas **I**sta ut estimo sunt q

ppter se et ppter que alia queq; appetuntur. Si autē in his ali
 qua sunt q̄ aliqui serui dei nō appetunt: sed summo pe in hac vi
 ta refugiunt: vt sunt verbi gratia. pulchritudo corporis et volup
 tas: hoc vtiq; non est. quia naturaliter ea nō appetunt sed ne
 deū quo: nō in ip̄is offendūt. Nam si nil offensionis in deū per
 ea contrahi posse certe sentirent. vel se ab eternorū bonorū amo
 re impediri nō p̄tinerent: p̄fecto iocōdioso in ip̄is q̄ in eorū
 contrariis deducerent. Quicūq; oēs illas beatitudinis p̄ces ha
 bere poterit: p̄fectā anime corp̄isq; beatitudinē possidēbit. Par
 tes vero miserie predibatis beatitudinibz contrarie hec sunt. insi
 pientia. ininiditia. discordia. dedecus. impotentia. timor. tristitia.
 turpitudine. ponderositas. imbecillitas. seruitus. infirmitas.
 anxietas. vite breuitas. Quicūq; has omnes miserie p̄ces tol
 lerare cōtingit summe corporis et anime miserie subiacebit. Ne
 rum nec vnā illius beatitudinis: vel vnā huius miserie partes
 quisq; in hac vita p̄fecte potest habere: nec rursus ex toto ea ca
 rere. In alia vero vita aut p̄fectā habens beatitudinē: nullate
 nus subiacebit miserie aut summe subiaccens miserie omnimode
 beatitudine carebit. Quod vt totū cōprobare possimus p̄ sin
 gulas beatitudinis partes per ordinē discutamus. **Prima**
graphus scōs de sapiētia. Prima pars beatitudinis ad
 animā p̄tinentis est sapiētia. Decautē in futura vita tanta bo
 nis erit vt eorū qui scire voluerint nichil sit quod ignorent. bo
 nus enim p̄fecta q̄ deus est sapiētia replebit. eamq; faciem
 faciem videbit. quā dum dare perspicit naturā cuiuslibet crea
 ture videbit potius q̄ in seipsa videret q̄ in deo melius q̄ in se
 ipsa cōsistit. Tunc enī iusti cūcta scient quecūq; deus fecit tā ea
 que preterita q̄ ea q̄ postmodū sunt futura. Ita et a singulis
 omnes ibi et ab omnibz singuli cognoscent. nec quenq; omni
 no latebit. quia parua. quia gente. quia stirpe quis fuerit oriun
 dus. Cū autem superius dictū sit q̄ vnusquisq; mentē ab alie

rius oculis membrorum corpulentia non absconderet: et hic dicat
ansel. quia a singulis oēs et ab omnibus singuli cognoscuntur.
Potest aliquis mouere et querere vtrum peccata que feci videbunt
omnes: ablit hoc. Ea enim confessus sum vt delerent et oblitio
ni darentur vt nulli amplius panderent. Respondit anselmus
Cū tu in illa gloria ab omni criminū sorde purgatus vultui dei
presens astiteris: ingratus ne ei poteris esse p tanta misericor-
dia quā tibi fecit p illis dimissis delictis. **N**ō inquit: et vnde
in q̄ grāo ageo se nichil eorū vnde gratias agere debeas in me-
moriam habeo. vt igitur in illius laude eternaliter iocundaris
semper de quanta miseria sis erutus: reputo coram oculis me-
ris habetis. **C**ū ergo singulorum confidentie singulis patrant:
audeo fatari ea queq; peccata cunctis electorū patere: p quor-
um curatione tu deo gratus existes assidue: non ad tuā cō-
fusionē: sed ad magnā dei misericordiā: eius quoq; glorificati-
onem tuamq; congratulationē. **N**ō enim tūc p peccatis te ma-
ior angustia cordis premetur: scelerū vt tuorū magis pudebit
q̄ aliquem magnis olim vulneribus laudatū: iamq; ex omni
parte sanatū: aboliri languoris molestia premis: vel nunq; eo-
rum que in cunis positus infans egit: nunc grandevū pudet.
Tunc quippe cum integra sanitas pfecta mundicia plena re-
missio: secuta omnium offensionū impunitas tibi certo auiserit:
cognitio vel recognitio peccatorū tuorum in nullo tibi horro-
ri vel confusione magis esse valebit q̄ est modo beato petro
apostolorū principi qua christū negauit abiuratio sua vel be-
ate marie magdalene peccata sua: et multis aliis que sciuntur
deuote crimina penitusse sua. **N**ec metiam super hoc agni-
tis delictis suis vel enormi ac cūa secula infirmitate sua: pietas
virtus et sapientia medici qui te sanauit sublimis a cunctis
nominebitur: laudabitur: et magnificabitur. **L**audis autem et
magnificentia glorie dei: tua si bene adueritis gloria est:.

Sic igitur patet qd omniū peccatorū tuorū sine dolore recorda-
beris. et oēs ea sine tui confusione videbūt: sed potius hoc ad
dei misericordiā ostendendā et grārum actionē iugiter exsolue-
dam. **P**erpende si potes qz grata sit ista sapientia qua tu ficut
ab ōnibus cognosceris: sic a te oēs et singuli cognoscent.

Paraq̃phus tertius de amicitia. ¶ **S**cōa pa beatitudinis ē
amicitia: pfecta autē amicitia est q̃ ad inimicitia cōverti non p̃r-
Bonū quēqz sic deus oēs qz alij boni diligunt ut cum odio vl-
tra habere nō possint. Quantum nanqz seipm quisqz tantū et
tamdiu diligit et alterū. **C**ū omnes vnū corpus xpi sint et xpo
omniū caput: nō minori sese affectu amplectūt qz vnus cor-
poris membra sibi inuicē copulant. **P**utas ne habūdario eris
in dilectione quādo hic tibi fuerit in possessione. et cum ista trā-
sitis illum cōtemplare p quem tibi ōnia bona puenire. et pci-
pies qd ille plus qz tu seipm et qz oēs alij se incōpabiliter amet
et tu semp teipm et sup oēs alios ineffabili quadā suauitate illū
amabis. **A**n augustinus sup anselm in psologion. **S**i delectat
amicitia diligūt deum plus qz seipos: et inuicē tanq seipos et
deus illos plus qz illi seipos. **S**i igitur in hac vita misera iocū-
dum est habere amicū verum et fidelm. et delectabile est ami-
cō cōuenire. ppter qd dicit sap̃ eccli. xxi. **B**eatus qui inuenit
amicū verū. qz tūc erit iocūditas. tāto. tales. et tot amicos
tam pfecte fideliter et veraciter diligentes habere: et ipm fontē
amicitiē possidere. **A**ug. **N**ulli superiori nullus inferior inuice-
bit. **S**icut nō inuident archangelis angeli ceteri habebit alius
alio donū minus: ut hoc quoqz bonū habeat nec velit ampli-
Tanta erit ibi amicitia qd ipi deū plus diligunt qz seipos: et te-
us illos plus diligit qz ipi seipos: et tāta vis caritatis omnes
sibi sodat. ut vnusquisqz quod in se nō acceperit. in alio se capis-
se gaudeat. ¶ **P**araq̃. iiii. de cōcordia. ¶ **T**ercia pars be-
atitudinis est p̃cordia. **C**oncordia tuam raram habet hic ho-

Quinta pars

mo ut nec ipse cum aliis nec alii secum. immo nec ipse semper sibi met
ipsi concordet. Sic enim corpus et anima dissident ut quod unum
appetit: alterum nolit. Sicut ait apostolus galathas. v. Caro concu
piscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem. hec enim sibi
inuicem aduersant. Et romanos vii. Inueni aliam legem in mem
bris meis repugnantem legi mentis mee. In alia vero vita in
summa consistunt concordia. Corpus enim et anima cuiuslibet
sancti. immo omnes iusti sibi inuicem tante erunt concordie: quante
in presenti sunt oculi nostri. Sicut enim oculus unus verum non
potest quo et aliud non veritatur: sed semper in eandem partem vol
uitur. sic corpus et anima. vel societas illa iustorum nil poterit
velle diuersum. sed eandem semper voluntatem habebunt. corpus
vnum erimus. ecclesia vna. sponsa vna christi erimus quicunque
sibi erimus. ipsa dei voluntas diuersa non erit a tua: sed sicut tu quod
ille facit et ille in cunctis quod tu. Caput namque a corpore suo quo
modo discreparet. aderit omnibus omnis sufficientia quam perficiet sin
gulis vnanimis et plena concordia. **¶** Paraphrasis. v. de ho
nore. **¶** Quarta pars beatitudinis est honor. Homo ab om
nibus in vita hac appetit honorari verbis eorum aut factis. Ver
bis quidem ut eum collaudent. Factis autem ut sibi obediant. Sed
cum honorem huiusmodi appetat tale est ac si vnus mus ab aliis
laudari querit: cumque in regimine preponi. hunc tamen honorem
licet nullus sit: tamen pene nemo potest hic ad plenum habere.
Nullus enim est impetrator qui ab omnibus hominibus totius mun
di laudetur et honoretur cum nemo sit in toto orbe terrarum cogni
tus aut ab omnibus aliis preponatur. In futuro autem iustus quisque
verum et perfectum honorem in patria consequitur. Cuiusmodi vero
sit hic honor breui consideremus exemplo. Ecce sic ante oculos
nostros positus aliquis pauper omni solatio destitutus vlcera et
aliarum infirmitatum feditate corruptus: et omni quo tegantur a fri
gore regimento nudus. hunc igitur talem tali modo facientem et in

nullo semetipsum iuuare valente. si rex aliquis potentissimus transiens videret: eiusque misertus vulneribus mederi iuberet: curatumque suis regalibus ornamentis indutum sibi precipere presentari: in filium adoptaret ac inde precipere ut in regno suo tanquam filius suus a cunctis haberetur. atque in nullo quod imperaret a quoque contradiceretur. heredesque suum filiumque sui proprii coherentem institueret: et eum vocari nomine suo vellet: nonne diceretur hunc magnifice et sublimiter honoratum. Et certe deus hec omnia nobis faciet. Mortuos enim de putredine carnis repletos multis miseris omnique solatio destitutos: omniumque infirmitatum passionibus obnoxios. peccatorum ac corruptibilitatis plerisque plenos sola misericordia adductus accipiet et curabit. nos sanitati restitutos ornamentis perfecte iusticie et incorruptibilitatis ornabit. adductos ad se in filios adoptabit. regni sui cōsortes efficiet coherentes filiosque suo vnigenito sibi per omnia coequali: et cōnipotentem cōcorporeales constituet et heredes omnique creature iubebit ut in omni quod volumus nobis obediatur: vocatosque nomine suo nos deos efficiet. Ipse enim dicit. Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes. Sed ipse deus est per essentiam. tu vero per participationem. sicut testatur petrus. d. i. petri. i. Et efficiamini diuine cōsortes nature: ipse deus est deificans: tu vero deus deificatus. Augustinus. Ibi erit verus honor qui nulli negabitur digno: nulli cōferetur indigno. quia nec abiectus ad eum ullus indignus: ubi nullus permittitur esse nisi dignus. Attente fidei anima quam inestimabilis erit honor a summo rege regum manu propria coronari et diademate phennis glorie decorari. non in mundi sterquilinio: sed in celi palatio in conspectu innumerabilium angelorum et sanctorum omnium immortalitatis stola vestiri et regalibus indumentis presulgidis adornari. An sap. v. dicit. Accipiet regnum decoris et diadema spei de manu domini. Para. vi. de potentia. Quinta per beatitudinis est potentia. Verum ille potentiam obtinet qui querit

Quinta pars

cūq; voluerit facere potest: qđ quia nullus hīc valet facere: nec
perā potest potentia hīc habere. verū in futuro bonus quicq;
voluerit facere potest. qm̄ ipm̄ omnipotentē in ōnibus sue vo
lūtati cōcordantē habebit. **Quādo** ergo cū tanto bonore et cū
ceteris prelibatis hanc adeptus fuerit omnipotentia: nō vīdeo
qua ratione possit cupere ampliorē. **Omnes** enī omnipotētes
erunt sue volūtatis: sicut deus sue. **Nam** sicut deus potest q̄
quid vult p̄ seipm̄ ita poterūt illi quicquid volent p̄ seipos. qz
sicut illi nō aliud volent q̄ q̄ ille: ita ille volet quicquid ipi vo
lent: et quod ille volet nō poterit nō esse. **¶ Parag. vii. de se**
cūritate.

¶ Sexta pars beatitudinis est securitas. **In** hac vi
ta nichil potest aliquis habere de quo securus valeat esse. sub
eodē enī momēto paup ex diuite. tristis ex leto. infirmus ex sa
no. mortuus ex viuo. nec securitatē hīc habet. **In** futuro autē
bonus quisq; securitatē pfectā habebit. quia quicquid volue
rit obtinebit. et nichil ex eo se amissurum timebit. **Berū. ¶** ciui
tas celestis. secūra mansio. patria totū cōplectens qđ delectat.
populus sine murmure. incole quieti. homines nullā indigen
tiam habentes. **¶** q̄p̄ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. **Au**
gustinus sic quoq; loquit̄. **¶** Ubi erit summa securitas. secūra trā
quillitas. tranquilla iocūditas. iocūda felicitas. felix eternitas.
eterna beatitudo. **De** hoc require supra in tertia dote anime.

¶ Parag. viii. de gaudio. **¶ Septima pars** beati
tudinis ad animā ptinētis est gaudium. **Gaudium** pfectum
solus ip̄s potest habere qui omnes predictas partes beatitudi
nis preualet obtinere: quarū nullam homo hīc habere potest.
Pater: quia nec gaudium summū. **In** futuro autem bonus
quisq; tūc omnino gaudere poterit. quia pfecte predictas om
nes partes obtinebit. **Quid** ergo beatius isto quo tunc reple
bitur iustus gaudio. **¶** Nobuc tamen ad cūmulum beatitu
dinis sue aliud habebit vnde amplius gaudere possit.:

Quia enim quisque sic alterum ut seipsum amabit: patet quod sic de il-
lius felicitate sicut de sua gaudet. Quot et quanta gaudia quisque
beatus habebit qui de tot et tantis beatitudinibus sanctorum gau-
debit. Qui si de aliis quos ut se diligit: tam ineffabiliter iubilat
bit quantum de deo quem plus quam se diligit exultabit. **Gaudium**
tamen erit ibi intus. extra. sursum. et deorsum gaudium circumquaque.
Cuiuslibet eorum erit gaudium supra se de divina visione. **Intra** se
de sui glorificatione. **Intra** se de suppliciorum infernalium evasio-
ne. **Circa** se de sanctorum angelorum et hominum societate iocundissi-
ma. **Extra** se de mundi formositate gratissima: ubique gaudium
plenum erit. **Augustinus** **Ibi** nichil obest: nichil deest quod appeta-
tur: nichil intra quod fastidiat. **Ibi** vita sine morte. iuuentutis
sine senectute. ibi lux sine tenebra. ibi gaudium sine tristitia. ibi
pax sine discordia. ibi voluntas sine iniuria. ibi merces sanctorum
tam magna est quod non potest mensurari. tam multa quod non potest
numerari. tam copiosa quod non potest finiri. tam preciosa quod non potest
estimari. **Item** Illud autem quod promittit deus fide non capit. spe
non attingit. caritate non comprehendit. desideria et vota trans-
cendit. acquiri potest et estimari non potest. **Ibi** nichil quod ama-
bitur deerit. ibi nichil desiderabitur quod non assit. **Propter** quod
sicut scriptum est. **Isa. lii.** Gaudium et leticia inuenitur in ea. id est in
superna iherusalem. gratiarum actio et vox laudis. **Et. lxx.** Ecce
ego creo iherusalem exultationem et populum eius gaudium. **Mo-**
tate verba. **Iherusalem** et populus eius tanta plenitudine gau-
dii perfuerunt: ut non solum dicant exultationem et gaudium. repleti.
vel etiam cumulari: sed magis esse ipsum gaudium. quia gaudium om-
nino superexcedit in eis. **Item. lxxi.** Letamini cum iherusalem et exul-
tate cum ea. **Omnes** qui diligitis eam gaudete cum ea gaudio
universi: qui lugebatis super eam ut lugatis et repleamini ab ubere
consolationis eius ut mulgeatis et delicias affluatis ab omnino
da gloria eius. **Ant** bene et deuote loquens ansel. de hoc gau-

Quinta pars

dico aut Cor humanū. cor indigēs. cor expertū cūinas p m o
ob: unū cūinis qñtū gauderes si hīs ōnibus habūdare. In
terroga intima tua si cape pñt gaudiū suum de tanta beatitu
dine sua. Sed certe si quis aliū quem ōnino ficut teipm dilige
res: idem gaudiū eandemq; beatitudinē haberet: duplicaretur
gaudiū tuū q; non minus de illius bono q; de tuo gauderes
Si vero duo vel tres vel multo plures idipm haberent: tantū
inde p singulis qñtū p teipō gauderes: si singulos ficut teipm
amaret. Ergo in illa pfecta caritate innumerabiliū angelorū
et hominū vbi nullus minus diliget aliū q; seipm: nō aliter
gaudebit quisq; p singulis q; p seipō. Si ergo cor hominis
vix capiet gaudiū suū de tanto bono suo: quō capax erit tot
et tantorū gaudiorū. Et vtiq; qñtū quis diliget aliquē: tñ de
bono illius gaudet: ficut in illa pfecta felicitate vnusquisq; sine
cōparatione deū q; se et oēs alios secū. Ita plus gaudet absq;
dubitatione de felicitate dei q; de sua et omniū aliorū secū. B;
si deū sic diligit tota mente. toto corde. vt tamen tota mens. to
tum cor. tota anima. non sufficiat dignitati dilectionis dei. nec
dignitati gaudiorū. Non ergo totū gaudiū intrabit in gaude
tes: sed toti gaudentes intrabūt in gaudiū. Peto dñe meditef
intus inde mens mea. loquat lingua mea. amet illud cor meū
sermocinet os meū. eluriet illud anima mea. fiat caro mea de
fideret de tota substantia mea: donec intrem in gaudiū dñi dei
mei. Predicte septē beatitudines partes ad tres dotes anime
superius enumeratas pñt reduci. Nam sapientia ad primā do
tem reducit. amicitia. cōcordia. et gaudiū: ad secundā. bonorū
potestas. et securitas. ad terciā.

Sermo sextus de septē pñbus beatitudinis corporis: cō
tinens paragraphos. xi. ¶ Paragraphus pñmus.

Similiter enumerat anselmus septē partes beatitudi
nis ad corpus pñnetes. Prima ps est pulchritudo.

misericordie p contrariū turpitudō Est autē pulchritudo bonitatis
quoddā qđ naturaliter a cunctis desiderat haberi In illa fig-
dem vita pulchritudo iustorū solis pulchritudini cōparatur:
qui tunc septēpliditer qđ modo sit clarior et splēndior erit An
scīptū est **Mathei. xiii.** Fulgebūt iusti sicut sol i regno patris
eorū Amplius: corpus dñi claritati solis prelucere nemo po-
test ambigere. huic autē teste apostolo similes erimus. qui ait
Romanos. viii. Reformabit corpus humilitatis nostre con-
figurati corpori claritatis sue Hac auctoritate cōprobata Si
quis etiā sibi velit ratione pbari credo nulli debere incredibile
videri: iustos pulchritudinē solis in illa vita ubi mortale hoc
absorbetur tanto modo sortiri: cū vere dicant et sint templū ⁊
sedes dei. quod nusq̃ in diuina pagina inueniri: us de isto vi-
sibili sole legi. **¶ Parağphus secūdo de agilitate corporis**
gloriosi. **¶** S cōa pars beatitudinis est agilitas In futuro
tanta nos velocitas concomitabit: vt ipi eque celeres angelis
dei simus qui de celo ad terras ⁊ ecōuerso dicto citius dilabun-
tur Que celeritas si vtrū sit in angelis pbari necesse esset: exē-
pli gratia dici posset hominē mortali adhuc carne grauatum
mora iudea p angelū in caldeam delatū: indeq̃ tradito pran-
dio qđ deferebat sine mora relatū. ergo cū istis onino par velo-
citas nobis erit. quibus sicut pmissa est illorū equalitas nobis
merit Apostolus etiā qui corpora nostra quantūcūq̃ locorū
inter capedine separata membratim fuerint vel dispa: in icū oca-
li asserit resurrectione: satis innuit quā velocitatē eadem corpa
iam incorruptibilia sint habitura **Corruptibile enim hoc sicut**
ipse testat. in corruptionē induet. et mortale hoc immortalitē
Huius quoq̃ velocitatis exemplū in radio solis possumus
intueri. qui statim orto sole in plaga orientali pgit vsq̃ ad vlti-
ma plage occidentalis. vt in eo ppendamus nō esse impossi-
bile qđ de nostra dicimus velocitate futura Huic etiā radio so-

Quinta pars

lio simile exemplū velocitatis habemus in nobis. Radius quippe oculorum nostrorum in subleuatione palpebrarum adusque celum pertingit. ac ictu earum totus in semetipsum ac in terram redit. Amplius constat sanctorum animas que iam celestia tenent necdum plena felicitate perfici donec incorruptibilitate suorum corporum potantur quam cum adeptę fuerint non est quod amplius velint. Nec itaque corripere si eas ad suam felicitatem tardiores aut grauiiores efficere deberent. nimirum eorum consortium potius abhorrent quam appetere.

Paraphrasis. iii. de fortitudine. Tercia pars beatitudinis ad corpus pertinentis est fortitudo. prestabunt viribus quicunque meruerint angelicis ciuibus sodari intantum ut nullatenus illis quicquid obistere valeat. vel si mouendo quid aut euertere voluerint a statu suo quin ilico cedat. nec in eo quod dicimus maiori laborabunt conatu quam nos modo in oculorum motu. Neque similitudo illa angelorum nostro cadat ab animo quam adepturi sumus in futuro quatinus si in hac fortitudine aut in his que dicturi sumus. exemplum aliud non occurrat. vel ipsa per quam angelis adequabimur ad ea comprobanda proficit. Sic igitur in quibus angelos valere constat nostra nichilominus fortitudo valeat. Memine autem qui dubitet puto existere angelos ea que volunt fugi fortitudine. Cum igitur similes eis fuerimus nunquam imbecilliores illis erimus. In futuro igitur iustus sic fortis erit ut etiam si velit terram commouere possit. Sed fortasse queret aliquis. quid nobis tunc illa fortitudo prestabit cum singulis tanta reuerentia ut conuenientius nequam ubique dispositis nil mutandum. nil euerendum. nil standum sit in quo vires suas quis exercere possit. Qui hoc dicit attendat quod non semper omnibus que habemus et que nos non parum habere gaudemus actu utimur. verbi gratia. Ipso visu potestate aliquid non nullam scientiam rerum. Sic et de multis aliis in hunc modum. Sic et tunc de qua agimus fortitudine erit. Sola namque possessio eius grata nobis erit. et exultatio gratiosa. licet in actu non sit nobis necessaria.

Auctis ut dictū est in suo statu cōuenienter aptatis hęc eadem
questio si aut de velocitate aut de alia beatitudinis pte mouea
tur: hac solutione si non aptiorē lector inuenerit dissoluat.

Para. iiii. de libertate. **Q**uarta p^a beatitudinis ap^o cor/
pus p^otinens est libertas: liber est qui cogi nō potest ad ea que
nolit nec phiberi potest ab eis que velit. Sed quis in hac vita
hanc libertatē possit habere. quis nō quotidie patit^r quod nol
let. quis assequi valet omne q^o vellet. In futuro autē quicūq^z
angelis assimilabūtur eorū quoq^z libertatē necessario p^osequē
tur. Ita q^z sicut angelis nichil obstat. nichil eos impedire po
test vel cōstringere: quin p^o velle suo cūcta liberrime penetrant.
Ita nō erit obstaculū quod nos retardet. nulla clausura que
nobis aliquatenus obstat. non elementū quod nobis ad velle
nostrū pronū non extet. Amplius dominicū corpus cui corpo
ra nostra paulus cōfigurāda restatur clauso sepulchro a mor/
tuis resurrexit. Hoc etiam ad discipulos clausis ianuis palpā
dum introiuit: nobis quoq^z in hoc futuræ libertatis documē
tum grande reliquit. In illa vita si bonus fuerit nichil patiet^r
quod nolit: sed agere p^omittet quicūq^z voluerit. **Para. v.
de sanitate.** **Q**uinta p^a beatitudinis ad corpus p^otinens
est sanitas. Miserie vero infirmitas illa homo ab ortu suo care
re: hanc autē incipit tolerare. Ex quo enim nascit^r prima vox ei⁹
loicat q^o patiatur. Mor^o nāq^z incipit esurire. fūire. lassescere suis
in pānia sordescere. Sic cecus. vel surdus. mutus. vel claudus
cardiacus. vel scabiosus. leprosus vel paliticus: alio ve morbo
efficit^r infirmus. q^z tū eius infirmitas quibusdā medicamentis
leniri p^o: nō summe infirmitati subiacet. Verū in futuro sic san⁹
erit q^o nullatenus infirmabit^r: sed summa sanitate fruetur. De
hac sanitate quid melius dici potest q^z q^o psal. canit. Salus
iustorū a dño. Verū de ista sanitate quā in futuro seculo habe
bimus q^o exemplū asserre queā: ut q^o sit intelligat^r: nō vidē q^z

nil sanitatis quod ei comparere possim aut ego in me aut aliquis in
 mortali corpe carne degens sensit in se. In futuro autem abster-
 get deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum et iam non erit amplius
 neque clamor neque ullus dolor: que prima transierunt et non elu-
 tiunt neque ficient amplius neque cadet super illos sol nec ullus estus.
 quoniam dextera sua deus reget eos et brachio suo sancto desedet illos.
Quid igitur eis nocere poterit quibus dextera dei regimentum erit.
Qualis autem sit illa sanitas scio me nec meo nec alicuius sensu
 vel experimento accepisse. credere tamen licet et incunctanter asserere
 sanitatem vite future: ita iugem incommutabile ac iniolabile fore ut
 ineffabili quadam dulcedine totum hominem repleat. et omne quod
 alicuius in se vicissitudinis et mutabilitatis et lesionis suspitio-
 nem prehendere queat: paul arceat ac repellat. ¶ **P**ara. vi. de
 voluptate. ¶ **S**exta pars beatitudinis ad corpus pertinentis est
 voluptas. hanc cum in hac vita homines querunt non nisi per anxietatem
 inuenire queunt. Cumque ad id puerint quod voluptatem putant: non
 nisi laborando eo perfrui valet: quo si etiam immoderatus usi fue-
 rint rursum eis in anxietatem conuertit. Post hanc vero vitam aut
 in omnimoda voluptate sunt aut omnimoda replebuntur anxietate.
 Sicut enim ferrum ignitum quaque sui parte continet ignem: sic in se bo-
 ni voluptatem: mali vero sentient anxietatem. Hanc voluptatem ne-
 mine inuentum esse puto qui eam ut est senserit vel gustauerit: ut il-
 lius sapor vel habitudinem alius debarare possit. Sicut tamen an-
 temis oculis. exempli causa. homo aliquis qui tam in ipsis ocu-
 lorum suorum pupillis quam in singulis membris ferrum ignitum: et can-
 dens infixum habeat: ut nec medulle nec intestina: nec omnino quod
 quam in corpore eius cruciatus immanitate careat. vel eam leuius
 quam in oculis sentiat. Quid dicam angustiat. Quis istam sane men-
 tis estimet inter ista. Eodem modo: sed penitus contraria consideratio-
 ne in illa vita futura delectatio quedam inestimabilis bonos ineb-
 briat: et inestimabili dulcedine sui totos eos inenarrabili qua /

dam exuberantia satietur. Quis dixi totos oculos: aures: manus: os: nare: guttur: cor: iecur: pulmo: ossa: medulle: exta: etiam ipsa et cuncta sigillatim et singula membra eorum mirabilis delectationis et dulcedinis sensu replebuntur: ut homo vere totus torere voluptatis dei potest. et ab uberitate domus eius inebrietur.

Paragphus. vii. q. nō erūt ibi delectationes carnales.

Hoc autē aduertendū est q. nō erunt ibi delectationes carnales. siue delectationes que cōsistunt in v̄su corporaliū ciborū et venereorū. qm̄ ista ad vitam animalē p̄tinent: et sunt nobis huiusq. cōmunes. Sed sunt ibi delectationes altissime. purissime. et nobilissime: in quibz cū angelis sanctis cōmunicam⁹ que cōsistit in iocūditissima dei v̄sione et suauissima fruiione q. nobis et angelis est cōmunis. **An̄ mathei. xxi.** In resurrectione neq. nubent neq. nubent⁹: sed sunt sicut angeli dei. Quod autē in futuro seculo nō vtant⁹ cibis et venereis patet. Remota enī vita corruptibilis: necesse est remoueri illa que corruptibili vite deseruiūt. Manifestū est autē q. v̄sus istorū corruptibilis vite deseruit. Sumunt enī abi vel ppter nutrimentū vt vitet corruptio: que possit accidere ex corruptione humidī naturalis vel ppter augmentū: vt pueniat corpus ad debitā quantitātē. Sed neutrū istorū erit in patria. qm̄ om̄s erūt incorruptibiles et oēs in debita quantitāte corporū resurgent. sicut dictū est sup̄ ergo v̄sus ciborū nō erit ibi. Similiter cōmixtio maris et femine corruptibili vite deseruit. Ordinatur enī ad generationē vt p̄ eam cōseruet⁹ in sp̄e. quod nō potest in indiuiduo cōseruari. Cū igitur om̄s homines in futuro sint incorruptibiles: nulla erit tunc hominū generatio. Si autē dicas q. tunc erit v̄sus ciborū et venereorū: nō ppter cōseruationē vel ppter augmentum corporis: nec ppter cōseruationē speciei vel multiplicationem hominū sed solū ppter delectationē que in illis actibus existit: ne deficiat aliqua delectatio hominibz in vltima remunera-

ratione. Patet hoc incōueniēter et irrationabiliter esse dictū. q̄
cōstat q̄ illa vita beata ordinatior erit q̄ presens vita. In hac
autē vita inordinatū et viciosum est si quis vtatur huiusmodi
cibis et venereis: p̄pter solam delectationē ⁊ non p̄pter necessi
tatem sustentandi corporis vel p̄cedende x̄lis. Nā delectatio /
neo que sunt in p̄dictis actionibz: nō sūt fines actionū: sed ma
gis ecōuersio. Est ergo ordo preposterus et indecens si opera
tiones p̄pter solas delectationes exercantur. Nullo igitur mo
do hoc ponendū est in beatis quorū vita ordinatissima debet
esse. ¶ **Parag̃phus octauus. in quo excludūtur errores q̄ /**
dam. ¶ Per hoc autē excluditur error iudeorū et sarnenorū
qui ponunt et estimant q̄ homines post resurrectionē cibis et
venereis vtentur: sicut ⁊ nūc. quos etiā quidā cristiani heretici
sunt secuti: ponentes regnū d̄risti futurū in terris terrenū decē
mille annis. In quo spacio temporis dicunt eos qui tunc sur
reperint immoderatissime cibis et venereis vocaturos. In qui
bus cibis sit tantus et potus vt nō solum nullam molestiam
teneant: sed modū quoq̄ ipsius credulitatis excedūt. Sed ista
nullomodo nisi a carnalibus credi possunt: qui sola carnalia sa
piunt: et spūalia et eterna minime gustauerūt. ¶ **Paragra
phus. ix. vbi agitur in contrariū.** ¶ Sūt autē aliqua q̄ huic
opinionī suffragari vident. Primo quidem. q̄ adam in statu
innocentie vitā habuit immortalē. et in si stetisset cibis et vene
reis vsus esset. cū illi dictū sit. de omni ligno paradisi comede.
Et crescite et multiplicamini ⁊ cetera. Itē d̄ristus post resur
rectionē leg̃it comedisse. Luce ultimo. Tū manducasset coram
discipulis sumens reliquias dedit eis. Et actū xximo. dicit pe
trus. Hunc scilicet iherosolym. deus suscitauit tertia die et dedit eū
manifestū fieri non omni populo. sed testibus p̄ordinatis a
deo: nobis qui manducauimus et bibimus cum eo postq̄ re
surrexit. Item actum primo. Conuescens p̄cepit eis ⁊c.

Ex quibus omnibus auctoritatibus sacre scripture patet xpm post resurrectionem comedis et bibisse. Sūt etiam auctoritates multe in scriptura sacra que ciborum plus vident nobis pmitte re in illo statu futuro. **Dicit enī Iſaie. xxy.** **Saciet dñs omnibus populis in monte hoc conuiuiū pinguiū medullariorū vinde mie defecate.** Et qd hoc intelligi debeat de statu post resurrectio nem: patet ex hoc qd sequitur. **Et precipitabit deus mortem in sempiternū.** Et aufert dñs oēm lacrimā ab omni facie. **Item ysaie. lxx.** **Ecce serui mei comedēt et vos esurietis. ecce serui mei bibent et vos sitietis et c.** Et qd hoc referendū sit ad statū futu rū: patet ex hoc qd postea subditur. **Ecce creo celū nouū et terrā nouā.** Item dñs dicit mathei. xxvi. **Non bibā amodo ex hoc genimine vitis vsq; in diem illū. cum illud bibam vobiscū no uū in regno patris mei.** Et luce. xxi. **Ego dispono vobis sicut disposuit michi pater meus regnū: ut edatis et bibatis sup mē sam mē in regno meo.** Itē apocal. xxi. dicit qd ex vtraq; pre fluminis qd erit in ciuitate sanctorū: erit lignū vite afferens fru ctus duodecim p singulos mēses. Et. xx. ca. eiusdem dicit. **Vi di animas decollatorū ppter testimoniū ihesu et vixerūt et reg nauerūt cum xpo mille annis: ceteri mortuorū nō vixerunt do nec cōsummarent mille anni.** Ex pōictis omnibus pōictorū he reticorū opinio cōfirmari videt. ¶ **Parag. x. in quo soluen tur obiectiones.** ¶ **Sed hec omnia sane intelligi tribus non est difficile soluere.** Qd enī primo obicit de adam nullā habet efficacitā. adam nanq; pfectionē quandā habuit psonalem. nō dum tamē erat pfecta humana natura. multiplicatione huma ni generis nōdum adhuc inchoata. Institutus ergo fuit adā in tali pfectione que generis humani principio compete bat. et iteo oportuit qd generaret ad multiplicationē humani generis. Et p cōsequens qd ab eis pteret. Post resurrectionē autē natu ra humana totaliter erit pfecta: electorū numero iam cōpleto.

Et ideo generatio tunc nō erit nec vltus etiā alimentī: ppter qđ
et alia erit immortalitas resurgentiū et alia q̄ fuit in adā. Resur-
gentes em̄ sic erūt immortales vt mori nō possint: nec eorū ali-
quid possit resolui. Adā at̄ sic fuit immortalis vt posset nō mo-
ri: si nō peccasset. et posset mori si peccasset. Eius aut̄ immorta-
litas sic poterat cōseruari nō qđ nīdā resolueret ab eius corpe:
sed vt cōtra resolutionē humidī naturalis subueniri posset p̄ a-
borū necessariā sumptionē. ne corpus eius ad corruptionē ve-
niret. Quod autē obidit de christo qui post resurrectionē come-
dit nō ppter necessitatē: sed ad demonstrandū sue resurrectio-
nis veritatē. Cibis autē ille quem sumpsit nō fuit cōuersus in
carnē eius: sed in preiacentē materiā resolutus. Hec autē come-
dendi causa nō erit in resurrectione cōmuni. Auctoritates vero
que vident̄ pmittere ciborū vsum post resurrectionē: spūaliter
intelligendē sunt. Nā scriptura diuina paruitati nostre intelligē-
tie cōdescendens: pponit nobis spūalia sub similitudine sensī-
biliū: vt animus noster sensibilibus assuetus ex his que nouit
surgat ad incognita que nō nouit: vt p̄ hoc qđ scit nota diligere
discat et incognita amare. Et p̄ hunc modū delectatio que con-
sistit in cognitione sapiētie et assumptio veritatis intelligibilis
in intellectū nostrū conuenit p̄ vsum ciborū in sacra pagina de-
signari. scdm̄ illud p̄uēbiorū. ix. qđ de sapientia dicit̄. Misauit
vinū et posuit mensam suā et insipientibus locuta est: venite et
comedite panē meū et bibite vinū quod misauit vobis. Et eccl̄.
xv. Cibauit eū panē vite et intellectus et aqua sapientie saluta-
ris potauit illum. De ipsa etiā sapientia dicit̄. Proverbiorū. xii.
Vignū vite est his qui apprehenderūt eam. Auctoritates igit̄
allegare nō cogūt nos dicere qđ sancti post resurrectionē abis-
tantur. hoc tñ qđ positū est de vrbis dñi. Mathei. xxvi. po-
test intelligi vt referat̄ ad hoc qđ ipse cū discipulis suis post resur-
rectionē suā comedit et bibit. nouū quidem vinū. id est nouo

modo. sed nō ppter necessitatē sed ad sue resurrectionis demon-
strationē **E**t dicit in regno patris mei. quia in resurrectione xpi
regnū immortalitatis demonstrari cepit **Q**uod autē dicit in apo-
de mille annis. dicit qd p mille annos intelligit totū tempus ec-
clesie in quo martires regnāt cū xpo et alii sancti tam in pnti ec-
clesia q regnū dei dicit: qz etiā in celesti patria qrtū ad animas
millenarius em pfectionē significat **S**ic ergo manifestū est q
sancti post resurrectionē nō vacabūt cibis et potibus neqz ve-
nereis actibz. **E**x quo sequit q oēs occupationes actiue cessa-
bunt q vident ordinari ad vsum ciborū et venereorū: 7 ad alia
q corruptibili vite sunt necessaria **S**ola ergo occupatio cōtem-
platiue vite remanebit **I**n est qd dicit **Luce. p.** **O**ptimā partē
elegit sibi maria q nō auferet ab ea in eternū. **P**arag. xi.
de lōgeuitate. **S**eptima pō beatitudinis ad corpus ptnē-
tis est lōgeuitas. hec corpis beatitudinē pficit 7 cōsummat. nūc
em primū oēs predictas beatitudinis ptes corpus habere pōt:
cū ea sine amissione retinere valeat **N**ā si eas haberet et tñ mo-
riendo amitteret: quid sibi eas habuisse pdesset. ac lōgeuitatē
pfectā habere nō pōt qui aliquñ moriturus est. **Q**uilibet em diu-
tius viuat somniū esse sibi videt oē qd vixit cū morit. nō ergo
longeuitatē hō hic habet qui aliquñ moriendo necessitatē in cui-
tabilem habet. sed qui nūc bñ vixerit: in futuro longeuitatē ha-
bebit qz viuet qrtū et deus **S**i ergo lōga et salubris vita dñi-
git: ibi est eterna sanitas. q iusti in ppetuū viuēt 7 salus iusto-
rū a dño **A**ug⁹. **V**idebimus et videbimus. videbimus et a-
mabimus et laudabimus **E**cce quid est in fine fine fine **N**am
quis alius noster ē finis nisi puenire ad regnū cuius nullus ē
finis **N**ā scriptū est **Luce. i.** **R**egni eius nō erit finis. **A**d illud
regnū eterne beatitudinis nos poucat q fidelibz suis dicturus
est in iudicio **A**gnite benedicti patris mei. possidete paratū vo-
bis regnū a cōstitutione mūdi. **I**ste septē beatitudinis partes

homo

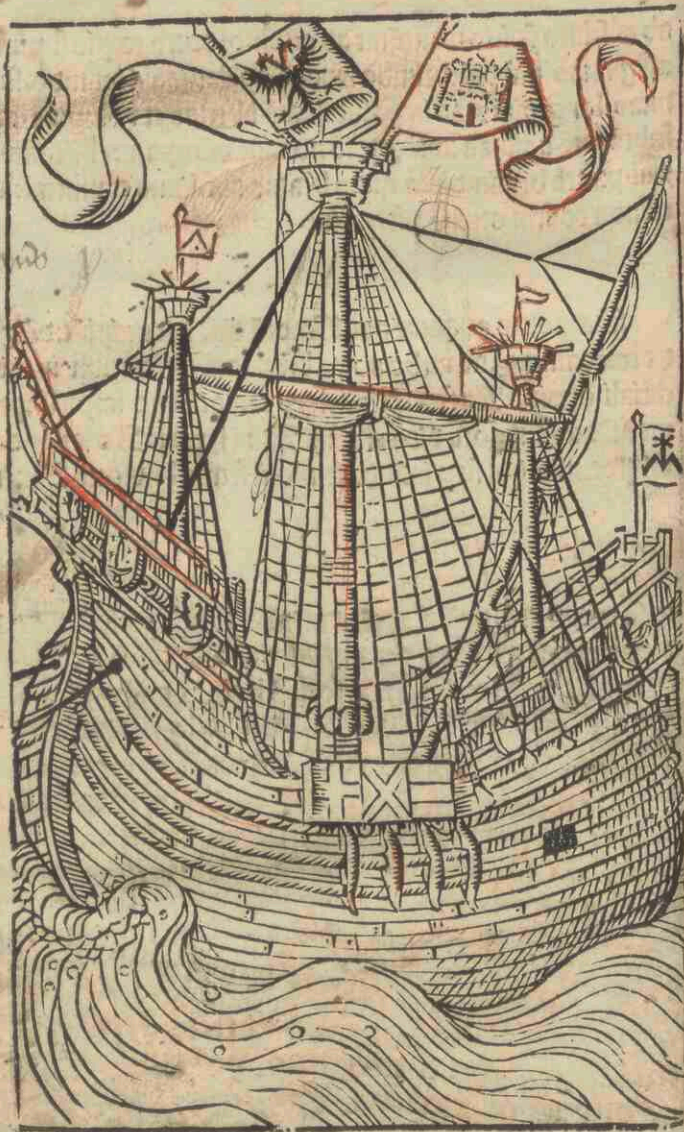
ab anselmo pōito reducitur ad quatuor dotes corpīs supius
assignatas. Nam pulchritudo reducitur ad claritatem fortitudo sa-
nitas longeuitas ad impassibilitatem libertas et voluptas ad
subtilitatem agilitas autē p pōio nomine nūcupatur. Hec sunt
xiiii. partes beatitudinis quas beatus anselmus enumerat: li-
cet non eodem ordine psequatur.

Sermones quatuor nouissimorum finē hīc accipiūt: dilige-
ter emendari atq; de verbo ad verbū p totū attēte reuisi in mer-
curiali oppido Antwerpiensi loco famatissimo impressi: per
me Mathiam goes die xxi. iunii Anni lxxxvii. Ad laudem dei
ōnipotentis: qui sit p infinita seculorum secula bñdictus Amen

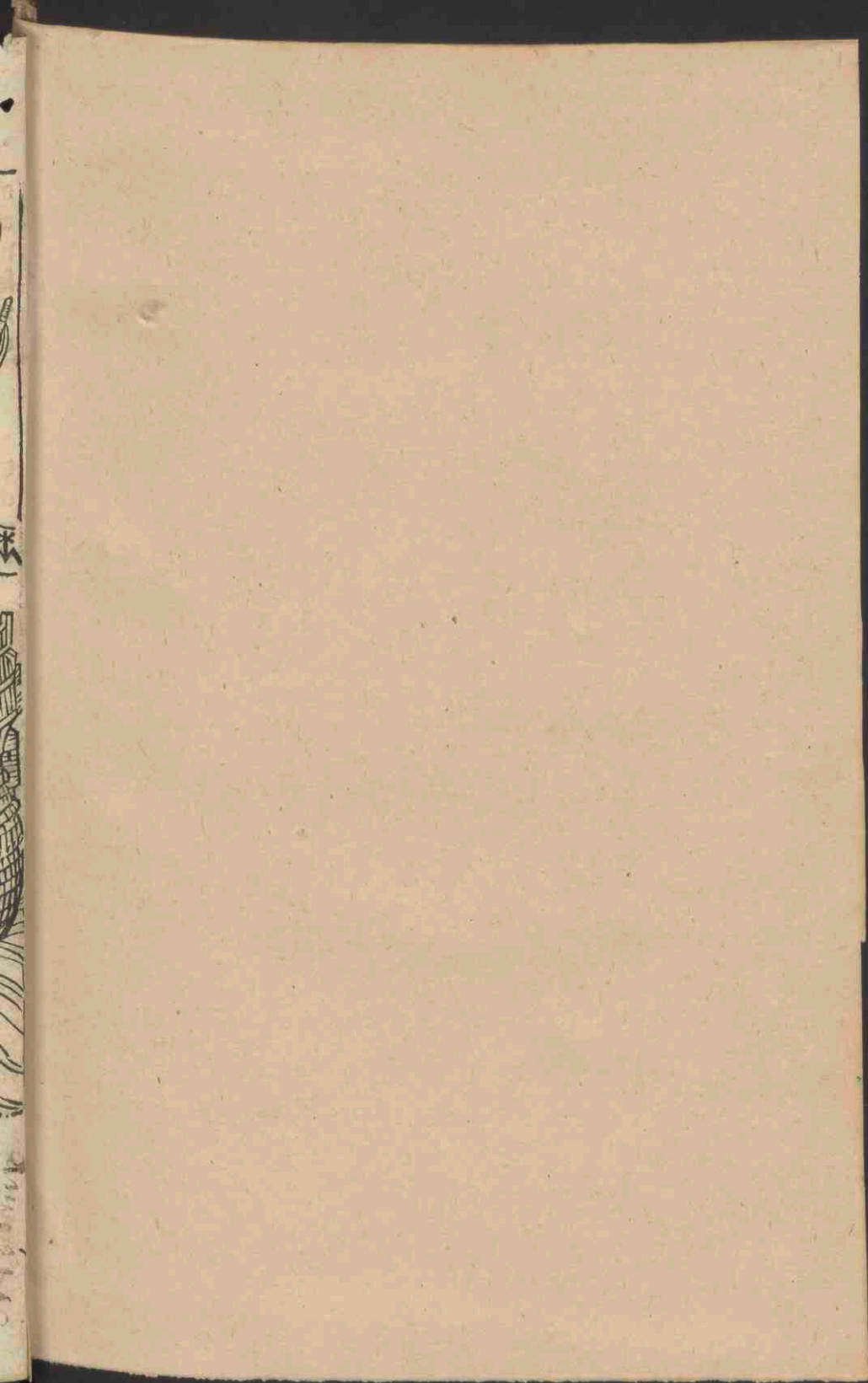
Veni sancte Spiritus repli tuorum corda fidelium
et tui amoris in eis igne accende qui per di-
uersitatem linguarū rursūm gentes in unitate
fidei congregasti alleluia alleluia. Emitte spiritum tuum
et reuoluetur et renouabis faciem terre Oremus
Deus qui corda fidelium sancti spiritus illustratio do-
cristi Da nobis quoniam in eodem spiritu recta sapi-
re et de re ipsa consolatione semp gaudere p uideletur
Veni creator spiritus mentes tuorum visita
Imple superna gratia que tu creasti pectora
Qui para sitis dicitis domus dei altissimi, fons
vniuersi ignis charitatis et spiritualis nutritio Tu septi-
formis numerus Dextera dei tu digne tu uis pro
misso pūo sermone sitas cultura amende lumen
sensibus infunde amoris cordibus infirma nostri corpo-
ris virtute firmas perpetim Hostem repellas lo-
gius patet donec protinus victore sit te pre-
uio uitamq; ac poxiū porte siamq; da patris
nostram atq; filium te uisum spiritum ad amorem oīe p

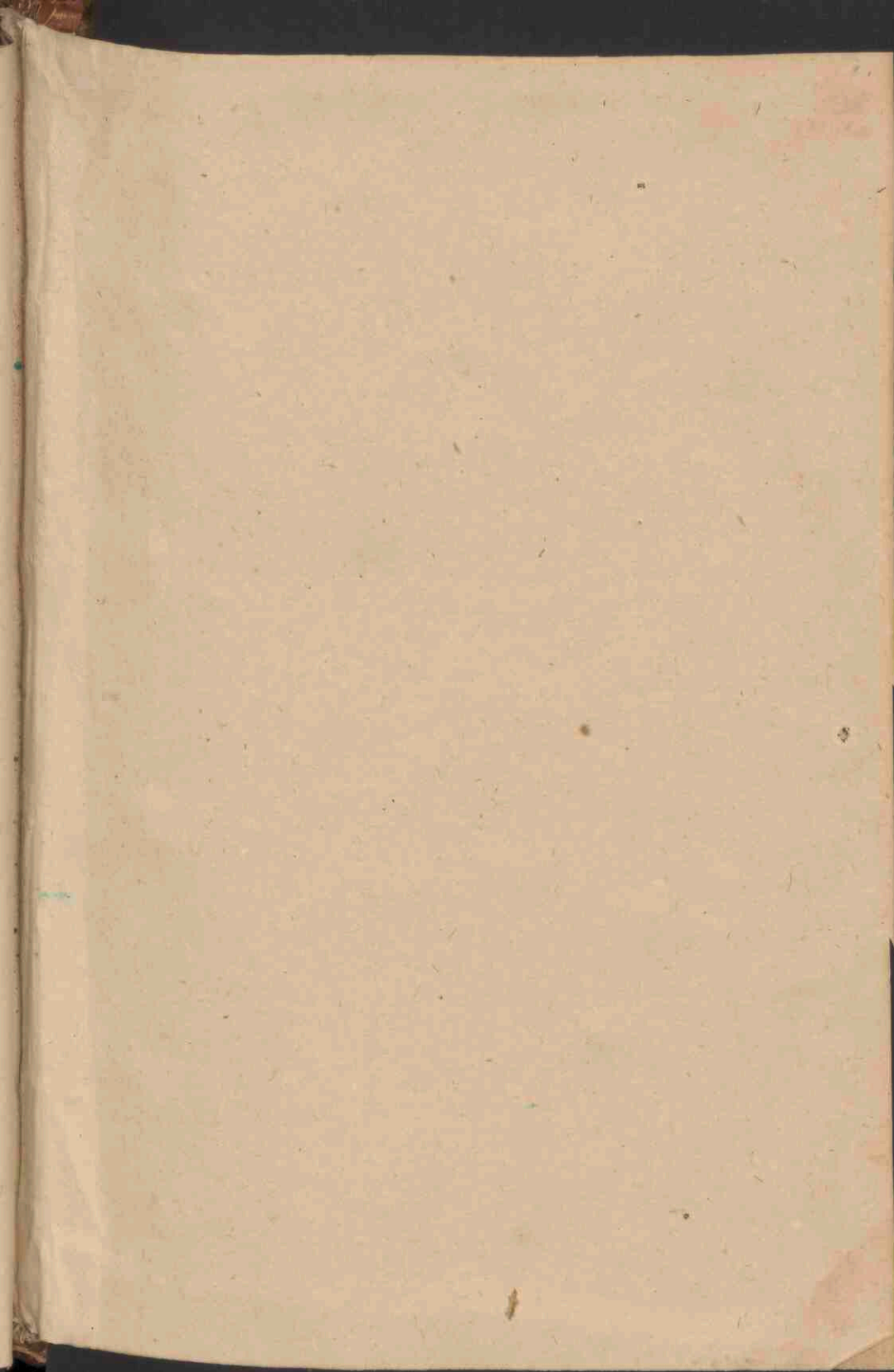
Liber monasterii sancti pauli in iuncto inferiori A. d. 1492

Schyfman

1492
A. d. 1492
A. d. 1492

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

